

RAPORT Z BADAŃ

BADANIE I ANALIZA POTRZEB UCZESTNIKÓW SZKOLEŃ Z DOSTĘPNOŚCI CYFROWEJ

2024

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

I.	Metodologia i przebieg badań	8
II.	Wyniki badania ilościowego dla grupy pracowników NGO i partnerów społecznych	14
II.1.	Ogólna charakterystyka przebadanych	14
II.2.	Poziom kompetencji cyfrowych i dotychczasowe doświadczenie w dostępności cyfrowej ...	15
II.3.	Gotowość do udziału w szkoleniu. Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń	25
II.4.	Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń a zadania z dostępności cyfrowej i produkty, z jakimi osoby pracują.....	29
II.5.	Motywacje do udziału w szkoleniu.....	36
II.6.	Preferencje w zakresie organizacji szkoleń	38
II.7.	Dodatkowe przemyślenia ankietowanych o szkoleniach	44
III.	Wyniki badania ilościowego dla grupy podmiotów publicznych.....	46
III.1.	Ogólna charakterystyka przebadanych	46
III.2.	Poziom kompetencji cyfrowych i dotychczasowe doświadczenie w dostępności cyfrowej ..	48
III.3.	Gotowość do udziału w szkoleniu. Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń	56
III.4.	Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń a zadania z dostępności cyfrowej i produkty, z jakimi osoby pracują.....	60
III.5.	Motywacje do wzięcia udziału w szkoleniu	68
III.6.	Preferencje do organizacji szkoleń.....	70
IV.	Wyniki badania ilościowego dla grupy absolwentów szkół ponadpodstawowych.....	77
IV.1.	Ogólna charakterystyka przebadanych	77
IV.2.	Poziom kompetencji cyfrowych i dotychczasowe doświadczenie w dostępności cyfrowej ..	80
IV.3.	Gotowość do udziału w szkoleniu, preferowane zagadnienia i obszary szkoleń	90
IV.4.	Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń a zadania z dostępności cyfrowej i produkty, z jakimi osoby pracują.....	94
IV.5.	Motywacje do udziału w szkoleniu	100
IV.6.	Preferencje do organizacji szkoleń	101

IV.7. Dodatkowe przemyślenia ankietowanych o szkoleniach	108
V. Podsumowanie i wnioski z wyników badania ilościowego	110
Poziom kompetencji cyfrowych	110
Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani	112
Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonują ankietowani	114
Gotowość/chęć do wzięcia udziału w szkoleniu	118
Obszary szkoleń najbardziej interesujące ankietowanych	118
Elementy/tematy szkoleń najbardziej interesujące ankietowanych	119
Motywacje do udziału w szkoleniu	121
Preferencje długości i dni zjazdów szkoleniowych	122
Preferencje do lokalizacji szkolenia	123
Zgoda pracodawcy na szkolenie pracownika	124
VI. Wyniki badań jakościowych dla grupy pracowników NGO i partnerów społecznych	126
VI.1. Badanie metodą IDI	126
VI.1.1. Zakres zadań związanych z dostępnością cyfrową na stanowisku pracy	126
VI.1.2. Posiadane wykształcenie i jego przydatność w pracy związanej z dostępnością cyfrową	127
VI.1.3. Wcześniejsze doświadczenia, sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową	128
VI.1.4. Samoocena własnych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową	129
VI.1.5. Zasoby wiedzy i umiejętności badanych, które przydają się im przy zapewnianiu lub sprawdzaniu dostępności cyfrowej	130
VI.1.6. Zakres wykorzystywania, znajomość, rozumienie wytycznych WCAG	131
VI.1.7. Realizowane zadania związane z dostępnością cyfrową, które sprawiają trudności ...	131

VI.1.8. Główne potrzeby i oczekiwania w zakresie zdobywania i poszerzania wiedzy z dostępności cyfrowej.....	132
VI.1.9. Czynniki, które motywują, aby poszerzać kompetencje związane z dostępnością cyfrową.....	133
VI.1.10. Zainteresowanie nabyciem kwalifikacji wolnorynkowej po szkoleniu z dostępności cyfrowej i przystąpieniem do egzaminu walidującego kwalifikacje (zgodne z ZSK).....	134
VI.1.11. Skłonność pracodawców do delegowania pracowników na dłuższe, pogłębione szkolenia, w tym na szkolenie z dostępności cyfrowej	134
VI.1.12. Preferowane formy i metody zdobywania wiedzy z dostępności cyfrowej	135
VI.1.13. Optymalna organizacja szkolenia z dostępności cyfrowej	136
VI.1.14. Lokalizacja szkoleń.....	136
VI.1.15. Czas trwania szkoleń	137
VI.2. Badanie metodą FGI	137
VI.2.1. Doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową.....	137
VI.2.2. Samoocena posiadanych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową	138
VI.2.3. Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową	140
VI.2.4. Podnoszenie kompetencji i zdobywanie nowej wiedzy.....	142
VI.3. Porównanie IDI i FGI.....	143
VII. Wyniki badań jakościowych dla grupy podmiotów publicznych.....	144
VII.1. Badanie metodą IDI	145
VII.1.1. Zakres zadań związanych z dostępnością cyfrową na stanowisku pracy	145
VII.1.2. Posiadane wykształcenie i jego przydatność w pracy związanej z dostępnością cyfrową	147

VII. 1.3. Wcześniejsze doświadczenia, sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową.....	148
VII.1.4. Samoocena własnych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową	149
VII.1.5. Zasoby wiedzy i umiejętności badanych, które przydają się im przy zapewnianiu lub sprawdzaniu dostępności cyfrowej	150
VII.1.6. Zakres wykorzystywania, znajomość, rozumienie wytycznych WCAG	151
VII.1.7. Realizowane zadania związane z dostępnością cyfrową, które sprawiają trudności ..	152
VII. 1.8. Główne potrzeby i oczekiwania w zakresie zdobywania i poszerzania wiedzy z dostępności cyfrowej.....	153
VII.1.9. Czynniki, które motywują, aby poszerzać kompetencje związane z dostępnością cyfrową.....	154
VII.1.10. Zainteresowanie nabyciem kwalifikacji wolnorynkowej po szkoleniu z dostępności cyfrowej i przystąpieniem do egzaminu walidującego kwalifikacje (zgodne z ZSK).....	155
VII.1.11. Skłonność pracodawców do delegowania pracowników na dłuższe szkolenia, w tym na szkolenie z dostępności cyfrowej.....	155
VII.1.12. Preferowane formy i metody zdobywania wiedzy z dostępności cyfrowej	156
VII.1.13. Optymalna organizacja szkolenia.....	157
VII.1.14. Lokalizacja szkoleń.....	158
VII.1.15. Czas trwania szkoleń	159
VII.2. Badanie metodą FGI	159
VII.2.1. Doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową.....	159
VII.2.2. Samoocena posiadanych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową	163
VII.2.3. Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową	165
VII.2.4. Podnoszenie kompetencji i zdobywanie nowej wiedzy	169

VII.3. Porównanie IDI i FGI	173
VIII. Wyniki badań jakościowych dla grupy absolwentów szkół ponadpodstawowych	175
VIII.1. Badanie metodą IDI.....	175
VIII.1.1. Zagadnienia związane z dostępnością cyfrową nauczone w szkołach ponadpodstawowych	175
VIII.1.2. Wcześniejsze doświadczenia, sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową.....	176
VIII.1.3. Samoocena własnych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową	176
VIII.1.4. Zasoby wiedzy i umiejętności badanych, które przydają się im w pracy związanej z zapewnianiem lub sprawdzaniem dostępności cyfrowej.....	177
VIII.1.5. Zakres wykorzystywania, znajomość, rozumienie wytycznych WCAG	177
VIII.1.6. Wykonywane zadania zawodowe związane z dostępnością cyfrową	178
VIII.1.7. Zadania związane z dostępnością cyfrową, które sprawiają trudności	178
VIII.1.8. Główne potrzeby i oczekiwania w zakresie zdobywania i poszerzania wiedzy z dostępności cyfrowej.....	178
VIII.1.9. Czynniki, które motywują, aby poszerzać kompetencje związane z dostępnością cyfrową.....	179
VIII.1.10. Zainteresowanie nabyciem kwalifikacji wolnorynkowej po szkoleniu z dostępności cyfrowej i przystąpieniem do egzaminu walidującego kwalifikacje (zgodne z ZSK).....	180
VIII.1.11. Skłonność pracodawców do delegowania pracowników na dłuższe szkolenia, w tym na szkolenie z dostępności cyfrowej.....	180
VIII.1.12. Preferowane formy i metody zdobywania wiedzy z dostępności cyfrowej	181
VIII.1.13. Optymalna organizacja szkolenia z dostępności cyfrowej	182
VIII.1.14. Lokalizacja szkoleń	182
VIII.1.15. Czas trwania szkoleń	183

VIII.2. Badanie metodą FGI.....	183
VIII.2.1. Doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową.....	183
VIII.2.2. Samoocena posiadanych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową	185
VIII.2.3. Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrowa	187
VIII.2.4. Podnoszenie kompetencji i zdobywanie nowej wiedzy	189
VIII.3. Porównanie IDI i FGI	192
IX. Podsumowanie i wnioski z wyników badań jakościowych.....	194
X. Rekomendacje w zakresie szkoleń	196

I. Metodologia i przebieg badań

Badania, dla których wyniki prezentujemy w raporcie, wykonano na zamówienie dla projektu „Systemowe kształcenie specjalistów i specjalistek ds. dostępności cyfrowej” (FERS.03.02-IP.03-0001/24) realizowanego w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 przez Ministerstwo Cyfryzacji wraz z partnerem Certes Sp. z o.o. Badania, na zlecenie CERTES oraz MC, wykonała firma ASM Research Solutions Strategy Sp. z o.o.

Celem głównym projektu „Systemowe kształcenie specjalistów i specjalistek ds. dostępności cyfrowej” jest zwiększenie do 2028 roku liczby wykształconych specjalistek i specjalistów do spraw dostępności cyfrowej poprzez przeszkolenie minimum 2200 osób w obszarze dostępności cyfrowej oraz przygotowanie ich do przystąpienia do walidacji w wybranej kwalifikacji wolnorynkowej z zakresu dostępności cyfrowej.

Aby właściwie przygotować i zaplanować szkolenia, tj. główne zadanie w projekcie, należało przeprowadzić badania jakościowe i ilościowe, by ustalić potrzeby edukacyjne, zawodowe i organizacyjne potencjalnych uczestników szkoleń z dostępności cyfrowej. Wyniki badań powinny pozwolić Zamawiającemu:

- zapoznać się z aktualnym poziomem doświadczenia i wiedzy potencjalnych uczestników szkoleń z kompetencji cyfrowych oraz dostępności cyfrowej
- wspomóc Zamawiającego w dopracowaniu i wyborze ścieżek edukacyjnych dla potencjalnych osób szkolących się, tj. w dostosowaniu programu i wsparcia szkoleniowego do możliwości i oczekiwań osób, które będą chciały zdobyć dodatkowe kwalifikacje w zakresie dostępności cyfrowej.

Raport zawiera **wyniki i wnioski z badania ilościowego — ankietowego oraz badań jakościowych** dotyczące potrzeb potencjalnych uczestniczek i uczestników szkoleń z dostępności cyfrowej, w obszarze edukacyjnym oraz zawodowym. **Wyniki dla badań ilościowych zostały przedstawione w rozdziałach od II do V, zaś wyniki dla badań jakościowych w rozdziałach od VI do IX.** Na końcu raportu ujęte zostały kluczowe rekomendacje sformułowane na podstawie wyników z obu badań, mające znaczenie przy projektowaniu szkoleń z dostępności cyfrowej.

Metody i techniki badawcze

Badanie metodą ilościową zostało wykonane za pomocą wypełnianego samodzielnie on-line przez ankietowanych elektronicznego kwestionariusza ankiety. tj. za pomocą tzw. **techniki CAWI (wywiad internetowy wspomagany komputerowo).**

Badania jakościowe przeprowadzono za pomocą dwóch technik badawczych:

- **pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI)** zrealizowanej przy pomocy wywiadów telefonicznych,
- **zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI).**

Wielkość próby

Wielkość zrealizowanej próby wyniosła:

- w przypadku badań ilościowych: **N= 550 osób;**
- w przypadku badania jakościowego metodą pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI): **N=236 osób;**
- w przypadku badania jakościowego metodą zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI): **N=630 osób.**

Dobór próby

Dobór próby w przypadku badań ilościowych oraz jakościowych metodą pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI) był **doborem celowym**, zaś w przypadku badań jakościowych metodą zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) był doborem **kwotowo-celowym**.

Zakres podmiotowy badań

Próbę stanowiły:

- osoby **pracujące głównie na stanowiskach związanych bezpośrednio z dostępnością cyfrową lub pośrednio zajmujące się kwestiami związanymi z dostępnością cyfrową** (np. osoby zarządzające stronami internetowymi lub aplikacjami mobilnymi urzędów, koordynatorzy dostępności cyfrowej w urzędach, programiści, osoby przygotowujące dostępne cyfrowo dokumenty) i potencjalnie mogące uczestniczyć w specjalistycznych szkoleniach z dostępności cyfrowej z:
 - **podmiotów publicznych, które są na liście podmiotów publicznych udostępnionej na stronie dane.gov.pl**
 - **organizacji pozarządowych i organizacji partnerów społecznych (spis organizacji udostępniony na Portalu organizacji pozarządowych)**
- **absolwenci szkół ponadpodstawowych** (szkoły średnie branżowe, technika, licea, w tym w szczególności absolwenci techników, które kształcą w zawodzie technik informatyk i technik programista).

Absolwentem była na potrzeby badania osoba, która ukończyła szkołę ponadpodstawową w ciągu 5 lat do momentu udziału w badaniu.

Organizacja pozarządowa to podmiot o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2019 r. poz. 688), prowadzący działalność w sferze zadań publicznych wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 6, 7 lub 10 tej ustawy, posiadający strony internetowe.

Partner społeczny to reprezentatywna organizacja związkowa oraz reprezentatywna organizacja pracodawców w rozumieniu art. 23 i 24 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz.U. z 2018r. poz.2232, z późn.zm.).

Zgodnie z metodologią badania dwie pierwsze przebadane grupy miały tworzyć głównie osoby, które wykonywały część obowiązków zawodowych związanych z dostępnością cyfrową. Grupa trzecia (absolwenci) nie musiała mieć doświadczenia w dostępności cyfrowej. Te trzy grupy są główną osią podziału, według której analizowane są wyniki w raporcie w badaniach ilościowych oraz jakościowych.

Struktura przebadanych prób

Zgodnie z założeniami **struktura przebadanej próby do badań ilościowych** składała się z trzech podprób (grup badanych) o następujących liczebnościach:

- pracownicy podmiotów publicznych (**275 osób; 50% próby**);
- pracownicy organizacji pozarządowych (NGO) albo partnerów społecznych (**99 osób; 18% próby**);
- absolwenci szkół ponadpodstawowych, tj. osoby które ukończyły szkoły ponadpodstawowe (**176 osób; 32% próby**).

Struktura próby do badań jakościowych zrealizowanych techniką pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI) odzwierciedlała proporcje próby zrealizowanej w badaniu ilościowym i składała się z trzech prób o następujących liczebnościach:

- pracownicy podmiotów publicznych (**118 osób; 50% próby**);
- pracownicy NGO i partnerów społecznych (**42 osoby; 18% próby**);
- absolwenci szkół ponadpodstawowych (**76 osób; 32% próby**).

Struktura próby do badań jakościowych zrealizowanych metodą focus-ów (FGI) obejmowała takie same trzy grupy jak w przypadku badania ilościowego czy jakościowego zrealizowanego techniką IDI, ale oprócz tego **dodatkowym kryterium podziału** był podział na osoby, które mieszkają lub pracują (w przypadku osób pracujących) na trzech poniższych obszarach:

- duże miasta (powyżej 100 tys. mieszkańców);

- małe miasta (poniżej 100 tys. mieszkańców);
- wsie¹.

W rezultacie **strukturę próby do badań FGI** stanowiły następujące **63 grupy po 10 osób w każdej grupie**:

- osoby z podmiotów publicznych z dużych miast (7 grup);
- osoby z podmiotów publicznych z małych miast (7 grup);
- osoby z podmiotów publicznych z terenów wiejskich (7 grup);
- osoby z NGO lub od partnerów społecznych z dużych miast (7 grup);
- osoby z NGO lub od partnerów społecznych z małych miast (7 grup);
- osoby z NGO lub od partnerów społecznych z terenów wiejskich (7 grup);
- absolwenci szkół od ponadpodstawowych z dużych miast (7 grup);
- absolwenci szkół ponadpodstawowych z małych miast (7 grup);
- absolwenci szkół ponadpodstawowych z terenów wiejskich (7 grup).

Dodatkowe założenia metodologiczne

Uzupełniające założenia metodologiczne zakładały też, że z jednego podmiotu publicznego/NGO/partnera społecznego do badania mogły być zaproszone max. 3 osoby. Osoby, które uczestniczyły w badaniach IDI nie uczestniczyły w FGI. Dopuszczalna była realizacja zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) zdalnie przy **pomocy również środków elektronicznej komunikacji**, tj. np. platformy ZOOM, Webex, MS Teams i podobnych, które pozwalają prowadzić wywiad w trybie wideo rozmowy.

Zakres przedmiotowy badań

W przypadku obu badań jakościowych określono następujący minimalny zakres zagadnień badawczych:

¹ Wieś to jednostka osadnicza o zwartej lub rozproszonej zabudowie i istniejących funkcjach rolniczych lub związanych z nimi usługowych, lub turystycznych nieposiadającą praw miejskich, lub statusu miasta. Wieś może być położona również w gminie miejsko-wiejskiej. Podstawą do zidentyfikowania gmin wiejskich i miejsko-wiejskich powinien być rejestr TERYT — SYSTEM IDENTYFIKATORÓW I NAZW JEDNOSTEK PODZIAŁU TERYTORIALNEGO (TERC), w którym jest wykaz takich gmin

1. obecny status osoby na rynku pracy wraz z miejscem zatrudnienia (m.in. osoba pracująca/niepracująca, miejsce zatrudnienia, absolwent szkoły ponadpodstawowej — jakiego kierunku/specjalności);
2. zakres zadań związanych z dostępnością cyfrową na wykonywanym stanowisku pracy (w tym m.in. czy osoba jest koordynatorem dostępności/dostępności cyfrowej, czy ocenia lub zapewnia dostępność cyfrową, czy zadania związane z dostępnością to jej główne zadania, czy poboczne na danym stanowisku, czas poświęcany na te zadania w porównaniu do czasu poświęcanego na inne obowiązki); w przypadku absolwentów zagadnienia związane z dostępnością cyfrową nauczone w ukończonej szkole ponadpodstawowej;
3. posiadane wykształcenie (informatyczne, inne techniczne lub inne) i jego przydatność w pracy związanej z dostępnością cyfrową;
4. wcześniejsze doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową, w tym m.in. regularność poszerzania wiedzy z tego zakresu;
5. samoocena osoby w zakresie własnych kompetencji cyfrowych i samoocena kompetencji związanych z dostępnością cyfrową;
6. posiadanie określonych umiejętności i wiedzy, które przydają się w realizacji prac związanych z zapewnieniem lub sprawdzaniem dostępności cyfrowej (m.in. umiejętność: programowania — np. znajomość programów, takich jak Java, PHP; tworzenia stron internetowych — znajomość np. HTML, CSS, JavaScript; publikowania treści w systemie CMS — np. z wykorzystaniem systemu GovPress, Wordpress, Joomla; sprawdzania dostępności stron internetowych, dostępności dokumentów; znajomość WCAG — od angielskiego Web Content Accessibility Guidelines);
7. zakres wykorzystywania, znajomość, rozumienie zasad standardu WCAG;
8. zadania wykonywane przez osobę związane z dostępnością cyfrową (m.in. rodzaje zadań i produktów cyfrowych, z jakimi osoba pracuje, wiedza i umiejętności wykorzystywane do realizacji tych zadań);
9. wykonywane zadania związane z dostępnością cyfrową, które osobie badanej sprawiają trudności lub problemy. Przyczyny tych problemów (m.in. z czego wynikają te problemy, czy są one związane z jakimiś brakami w wiedzy i umiejętnościach; obszary wiedzy i umiejętności, które wymagają poprawy, aby sprawnie realizować obowiązki);
10. główne potrzeby i oczekiwania (zagadnienia, tematy) w zakresie zdobywania/poszerzania wiedzy z obszaru tematyki dotyczącej dostępności cyfrowej (w tym poszerzania kompetencji w zakresie wytycznych WCAG);
11. czynniki motywujące do poszerzania wiedzy z zakresu umiejętności cyfrowych i kompetencji związanych z dostępnością cyfrową;
12. zainteresowanie nabyciem kwalifikacji rynkowej po odbyciu szkolenia z dostępności cyfrowej i przystąpieniem do egzaminu walidującego kwalifikacje wolnorynkowe (zgodne

- z ZSK); w jakim stopniu możliwość zdobycia kwalifikacji wolnorynkowej (potwierdzenie kwalifikacji wolnorynkowej zgodnej z ZSK) motywowałoby do odbycia szkolenia;
13. najbardziej oczekiwana i przydatna (np. z punktu widzenia realizacji zadań w pracy zawodowej) tematyka szkoleń z dostępności cyfrowej;
 14. skłonność/gotowość pracodawcy do delegowania pracowników na takie dłuższe, pogłębione szkolenia, w tym na ww. szkolenie z dostępności cyfrowej (w tym m.in. chęć pracodawcy do oddelegowania pracownika w godzinach pracy, przeszkody, dla których pracodawcy nie byłby skłonny zgodzić się na takie szkolenie); gotowość do poświęcenia osobistego czasu na takie szkolenie / połączenia innych zobowiązań z odbyciem takiego szkolenia (absolwenci);
 15. preferowane formy zdobywania wiedzy z dostępności cyfrowej;
 16. optymalna organizacja szkolenia z dostępności cyfrowej zachęcająca do udziału w nim — oczekiwania;
 17. optymalne formy szkolenia z dostępności cyfrowej (m.in. szkolenie zdalne, hybrydowe, stacjonarne);
 18. metody pracy, które powinny być stosowane na szkoleniach (m.in. zajęcia głównie praktyczne/ćwiczeniowe, głównie teoretyczne/wykładowe, praktyczno-teoretyczne itd.);
 19. lokalizacja szkolenia najbardziej zachęcająca do udziału, lokalizacja, na jaką zgodziłby się potencjalny uczestnik szkolenia (m.in. czy akceptowalne byłyby również szkolenia wyjazdowe z zakwaterowaniem, biorąc pod uwagę ich długość);
 20. czas trwania szkoleń (m.in. całkowity optymalny i maksymalny czas trwania szkolenia z punktu widzenia potrzeb i możliwości potencjalnego uczestnika, długość pojedynczego zjazdu, liczba zjazdów, preferowane dni tygodnia i godziny itd.).

Na podstawie powyższego zakresu zagadnień badawczych przygotowano scenariusze do badań jakościowych w oparciu, o które wykonano wywiady.

W przypadku badania metodą ilościową Zamawiający przygotował projekt kwestionariusza ankiety obejmujący zbliżone zagadnienia, który po konsultacji z Wykonawcą został wykorzystany w badaniu ilościowym.

Termin realizacji badań

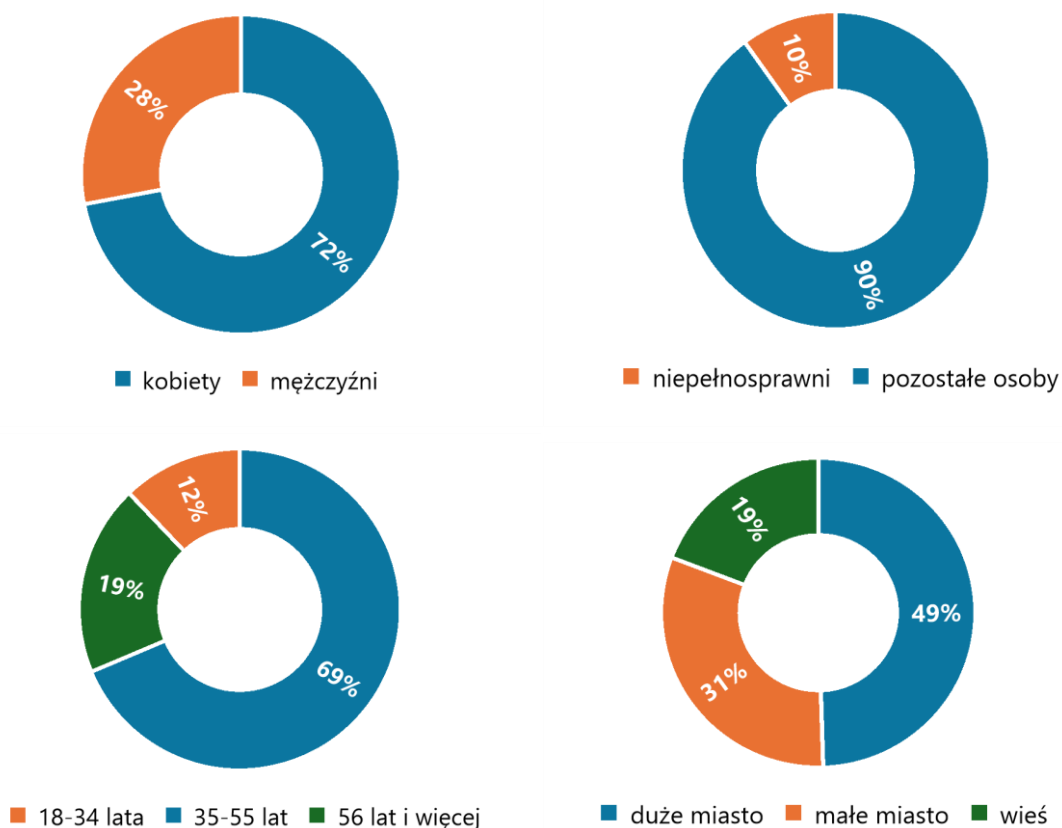
Badania wykonano w terminie 14.08-18.09.2024 r. Do 13 sierpnia przygotowano ostateczną wersję narzędzia do badania ilościowego i narzędzi do badań jakościowych. Do 14 sierpnia przeprowadzono skryptowanie narzędzia do badania CAWI (implementację ankiety w technice CAWI) oraz przeszkolono ankietatorów i moderatorów. **Właściwe badania CATI wykonano od 19 sierpnia do 18 września 2024 r., zaś do badań jakościowych w dniach od 14 sierpnia do 18 września 2024 r.**

II. Wyniki badania ilościowego dla grupy pracowników NGO i partnerów społecznych

II.1. Ogólna charakterystyka przebadanych

W badaniu przebadano **99 pracowników NGO i partnerów społecznych**. Wśród nich prawie ¾ to kobiety (72%, tj. 71 z 99 osób). Znaczna część osób badanych mieszkała w dużych miastach — powyżej 100 tys. mieszkańców (ok. 50%, tj. 49 z 99). Tereny wiejskie zamieszkiwało jedynie 19% z nich (tj. 19 z 99). W badaniu udział wzięty przede wszystkim osoby w tzw. „średnim wieku”, gdyż prawie 69% były w wieku 35-55 lata (36%, czyli 36 z 99 osób było w wieku 35-44 i 32%, tj. 32 z 99 w wieku 45-55 lata). Niewielką liczebnie przebadaną grupą były osoby młode w wieku 18-34 lat (łącznie 12 osób, tj. 12% osób przebadanych w tej grupie). Około 10% (tj. 10 z 99 osób) ankietowanych stwierdziło, że są osobami z niepełnosprawnościami lub mają inne ograniczenia zdrowotne, które istotnie utrudniają codzienne funkcjonowanie lub codzienną aktywność.

Wykres 1. Przebadani ankietowani — wg płci, wieku, poziomu zdrowia (statusu niepełnosprawności) i miejsca zamieszkania (% osób)

Tylko 6% osób (tj. 6 z 9 osób) z tej grupy było jednocześnie absolwentami szkół ponadpodstawowych (w ciągu ostatnich 5 lat). Połowa z nich ukończyła kierunki związane z informatyką lub programowaniem. Informatykę lub programowanie ukończyli mężczyźni, pozostałe kierunki kobiety.

Z uwagi na duży udział kobiet w próbie, osób z dużych miast i w wieku 35-55 lat należy mieć na względzie, że prezentowane globalne wyniki będą w dużej mierze determinowane przez te grupy, w związku z tym przy niektórych kluczowych zagadnieniach zaprezentowano także oddzielnie perspektywę mężczyzn i osób z niepełnosprawnościami.

II.2. Poziom kompetencji cyfrowych i dotychczasowe doświadczenie w dostępności cyfrowej

Pracownicy NGO i partnerów społecznych mieli zróżnicowany poziom znajomości różnych technologii cyfrowych przy wykonywaniu obowiązków służących zapewnieniu dostępności cyfrowej. Prawie wszystkie osoby znały edytor tekstów i jego zaawansowane funkcje (98%, tj. 97 z 99). Następnie najwięcej osób umiało zredagować i dodać tekst alternatywny do dokumentu (78%, tj. 77 z 99 osób) lub potrafiło zainstalować i używać rozszerzenia przeglądarki internetowej (68%, tj. 67 z 99 osób). Znajomość pozostałych technologii wykazało około połowy lub poniżej połowy osób. Najmniejsza liczba osób zadeklarowała, że umie programować przynajmniej w jednym języku programowania (22%, tj. 22 z 99), zna technologie webowe typu html, css, Java Script (29%, tj. 29 z 99) lub potrafi sprawdzać dostępność stron internetowych różnymi narzędziami (38%, tj. 38 z 99).

Znajomość technologii cyfrowych mocno determinowana była przez płeć

ankietowanych. Kobiety miały, wg ich deklaracji, znacznie niższy poziom znajomości różnych technologii cyfrowych niż mężczyźni (ich kompetencje były wyższe od mężczyzn tylko w przypadku znajomości edytorów tekstu). Poziom znajomości technologii cyfrowych przez mężczyzn był od 16 p.p. (punktów procentowych) do nawet 43 p.p. wyższy od kobiet. Największe różnice między płciami (rzędu od 33 p.p. do 43 p.p.) wystąpiły w przypadku technologii, tj. przygotowanie i dodanie napisów do filmu, sprawdzenie dostępności cyfrowej stron internetowych odpowiednimi narzędziami, instalacja i używanie rozszerzeń przeglądarki internetowej, znajomość i rozumienie WCAG.

Tabela. 1. Ankietowani, którzy znają poszczególne technologie cyfrowe — wg płci (% osób)²

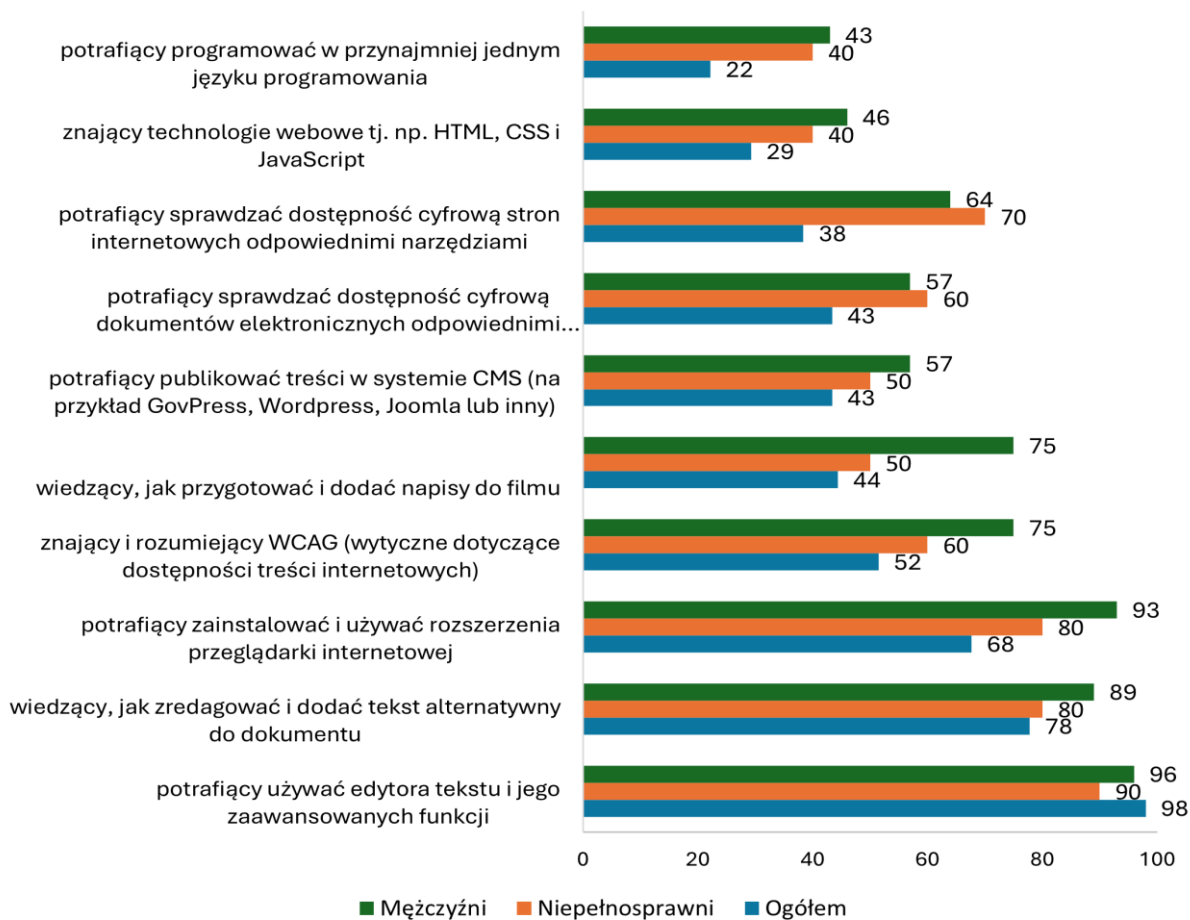
Umiejętności ankietowanych w obsłudze technologii cyfrowych	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
potrafią używać edytora tekstu i jego zaawansowanych funkcji	98,0%	99,0%	96,0%
wiedzą, jak zredagować i dodać tekst alternatywny do dokumentu	77,8%	73,0%	89,0%
potrafią zainstalować i używać rozszerzenia przeglądarki internetowej	67,7%	58,0%	93,0%
znają i rozumieją WCAG (wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych)	51,5%	42,0%	75,0%
wiedzą, jak przygotować i dodać napisy do filmu	44,4%	32,0%	75,0%
potrafią publikować treści w systemie CMS (na przykład GovPress, Wordpress, Joomla lub inny)	43,4%	38,0%	57,0%
odpowiednimi narzędziami potrafią sprawdzać dostępność cyfrową dokumentów elektronicznych	43,4%	38,0%	57,0%

² Jako odpowiedzi „tak” uznano odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, zaś jako odpowiedź „nie” odpowiedzi typu „nie” lub „raczej nie”

Umiejętności ankietowanych w obsłudze technologii cyfrowych	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
potrafią sprawdzać dostępność cyfrową stron internetowych odpowiednimi narzędziami	38,4%	28,0%	64,0%
znają technologie webowe tj. np. HTML, CSS i JavaScript	29,3%	23,0%	46,0%
potrafią programować w przynajmniej jednym języku programowania	22,2%	14,0%	43,0%

Wykres. 2. Ankietowani, którzy znają poszczególne technologie cyfrowe — mężczyźni, osoby z niepełnosprawnościami, ogółem (% osób)

Podobna sytuacja występowała w przypadku osób z niepełnosprawnościami, które (za wyjątkiem znajomości również edytorów tekstu) były bardziej wykwalifikowane w znajomości każdej technologii cyfrowej związanej z dostępnością cyfrową. Największe różnice w znajomości technologii między osobami z niepełnosprawnościami a pozostałymi osobami wystąpiły w umiejętności sprawdzania dostępności stron internetowych (35 p.p. różnicy), następnie w umiejętności programowania w dowolnym języku (20 p.p. różnicy) oraz umiejętności sprawdzania dostępności cyfrowej dokumentów elektronicznych (18 p.p. różnicy).

Jeżeli chodzi o doświadczenie w pracy z różnymi produktami cyfrowymi³, to ankietowani w tej grupie (pracownicy NGO i partnerów społecznych) najczęściej pracowali ze: stronami internetowymi (70%, tj. 69 z 99 osób), następnie dokumentami elektronicznymi (67%, tj. 66 z 99) i arkuszami kalkulacyjnymi (40%, tj. 40 z 99). Najmniej osób miało do czynienia z publikacjami elektronicznymi (5%, tj. 5 z 99 osób), aplikacjami webowymi (12%, tj. 12 z 99) i multimediami (13%, tj. 13 z 99). Około 5% wskazało na inne produkty cyfrowe, spoza listy, z którymi miało do czynienia w pracy (tj. oprogramowanie lub dokumentacja medyczna, portal informacji sądowej, klient poczty elektronicznej, media społecznościowe, pliki tekstowe, pliki Word, sieć LAN, projekty graficzne). Wszyscy badani wymienili, że pracują przynajmniej z trzema podanymi technologiami (pytanie pozwalało na wybór trzech głównych produktów).

Wcześniej wskazana znajomość technologii cyfrowych mocno skorelowana z posiadaną płcią rzutowała również na różnice w zakresie jakim mężczyźni i kobiety pracowali z różnymi produktami cyfrowymi. Mężczyźni dużo częściej niż kobiety pracowali nad aplikacjami webowymi, aplikacjami mobilnymi, i multimediami lub arkuszami kalkulacyjnymi (różnice wyniosły odpowiednio od 28 do 13 p.p.). Kobiety częściej pracowały na pozostałych produktach cyfrowych (różnice od 2 do 23 p.p.), przy czym największe różnice tutaj dotyczyły stron internetowych, formularzy elektronicznych i prezentacji multimedialnych.

³ W tym pytaniu możliwe było zaznaczenie kilku odpowiedzi (maksymalnie 3 produktów cyfrowych), stąd dane nie sumują się do 100%

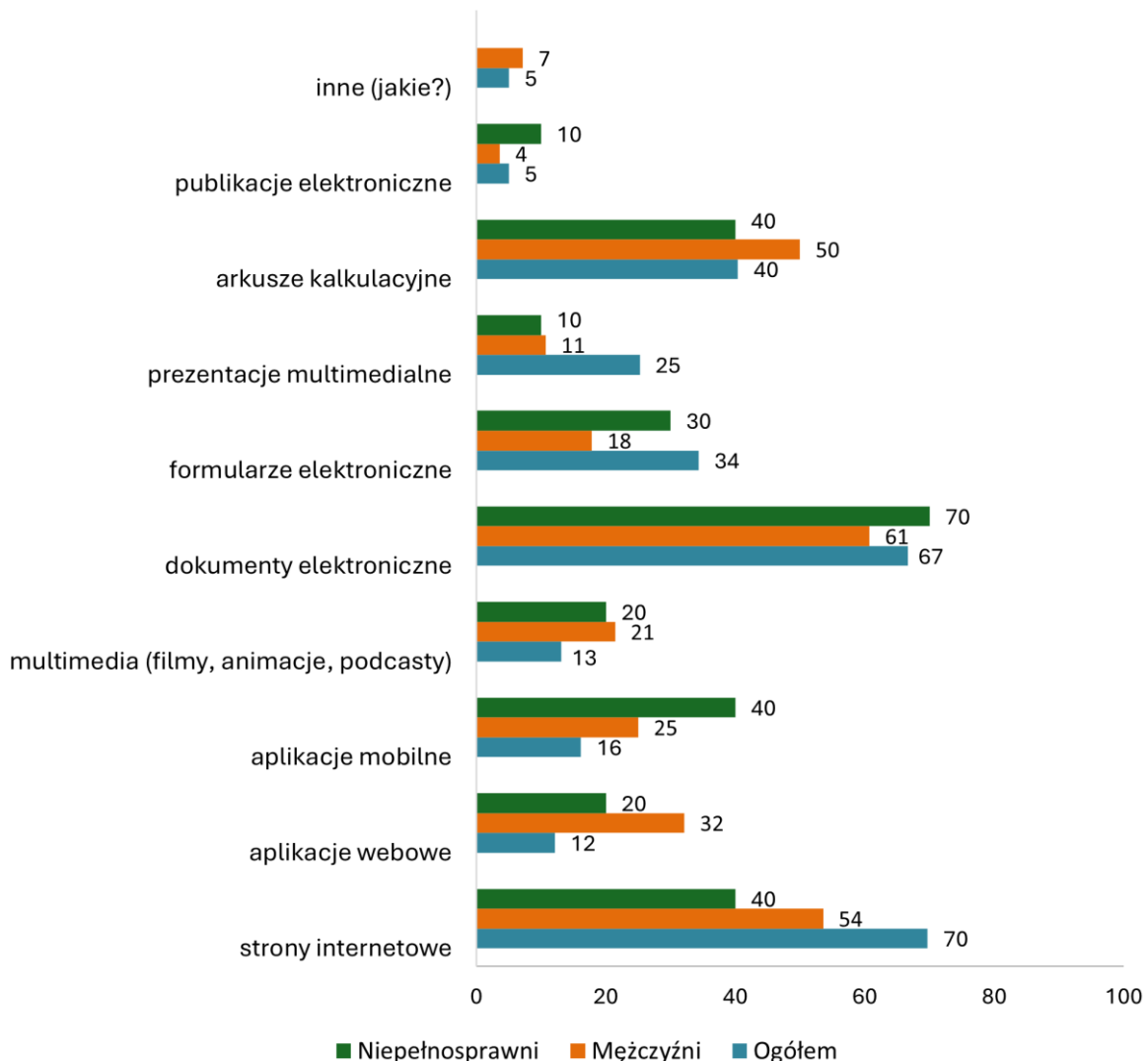

Tabela 2. Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani — wg płci (% osób)

Produkty cyfrowe	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
strony internetowe	69,7%	76,1%	53,6%
dokumenty elektroniczne	66,7%	69,0%	60,7%
arkusze kalkulacyjne	40,4%	36,6%	50,0%
formularze elektroniczne	34,3%	40,8%	17,9%
prezentacje multimedialne	25,3%	31,0%	10,7%
aplikacje mobilne	16,2%	12,7%	25,0%
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	13,1%	9,9%	21,4%
aplikacje webowe	12,1%	4,2%	32,1%
publikacje elektroniczne	5,1%	5,6%	3,6%
inne	5,1%	4,2%	7,1%
żadne z powyższych	1,0%	1,4%	0,0%

Wykres 3. Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani — osoby z niepełnosprawnościami, mężczyźni, ogółem (% osób)

Pracownicy NGO i partnerów społecznych, którzy wzięli udział w badaniu wskazali, że przede wszystkim w swojej pracy realizują następujące zadania powiązane z dostępnością cyfrową⁴: tworzą dokumenty elektroniczne (73%, tj. 72 z 99 osób), publikują treści w mediach społecznościowych (55%, tj. 54 z 99), publikują treści na stronie internetowej (50%, tj. 49 z 99). Ankietowani natomiast bardzo rzadko wykonywali następujące prace zw. z dostępnością cyfrową: programowanie aplikacji mobilnych,

⁴ Pytanie było pytaniem wielokrotnego wyboru, tj. ankietowani mogli wskazać dowolną liczbę odpowiedzi, a więc dowolną liczbę wykonywanych przez siebie obowiązków zw. z dostępnością cyfrową. Z tego względu dane nie sumują się do 100%.

programowanie aplikacji webowych, przygotowywanie audiodyskrypcji do filmów (wymienione działania wskazało po 2% osób dla każdego z tych działań, tj. 2 z 99 osób w przypadku każdego z nich). Podobnie nieczęsto wykonywane były następujące działania: przygotowywanie napisów do filmów (3%, tj. 3 z 99) lub przygotowywanie transkrypcji do nagrań (4%, tj. 4 z 99). Jeżeli chodzi o pozostałe zadania spora część przebadanych również nie miała doświadczeń z nimi związanych, gdyż realizację takich zadań zgłosiło od 7% (tj. co 15 osoba) do 22% osób (tj. co 5 osoba) w zależności od zadania. Tylko co około 10 osoba (tj. 11% osób) zadeklarowało, że jest osobą odpowiedzialną za dostępność cyfrową w swojej organizacji.

Charakter wykonywanych zadań w zakresie dostępności cyfrowej różnicowała płeć ankietowanych. Mężczyźni częściej niż kobiety realizowali większość wymienionych działań, w tym w szczególności dużo częściej takie zadania, jak m.in.: redagowanie tekstów alternatywnych, bycie odpowiedzialnym za dostępność cyfrową w organizacji, zamawianie lub odbieranie produktów cyfrowych (różnice w stosunku do kobiet były rzędu od 28 do 15 p.p.). Żadna z kobiet, w przeciwieństwie do mężczyzn (7%), nie programowała w technologiach webowych lub nie odpowiadała za audiodyskrypcje do filmów. Kobiety za to dużo częściej publikowały treści w mediach społecznościowych (21 p.p. różnicy) lub publikowały na stronie internetowej (4 p.p. różnicy) — i były to jedyne działania, gdzie ich aktywność była większa.

Tabela 3. Zadania związane z dostępnością cyfrową wykonywane przez ankietowanych — wg płci (% osób)

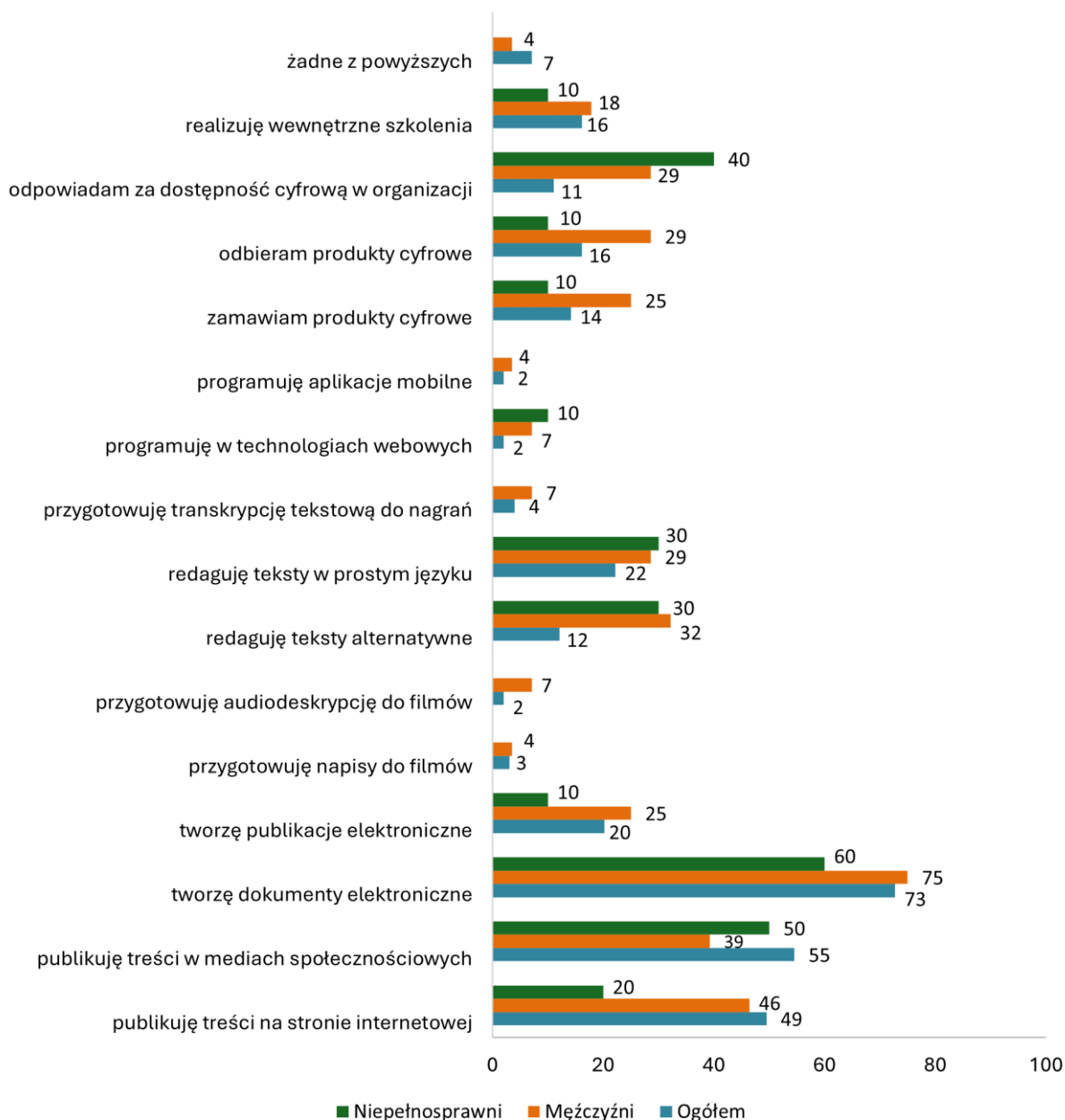
Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
tworzenie dokumentów elektronicznych	72,7%	71,8%	75,0%
publikacja treści w mediach społecznościowych	54,5%	60,6%	39,3%
publikacja treści na stronie internetowej	49,5%	50,7%	46,4%
redagowanie tekstów w prostym języku	22,2%	19,7%	28,6%

Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
tworzenie publikacji elektronicznych	20,2%	18,3%	25,0%
odbiór produktów cyfrowych	16,2%	11,3%	28,6%
realizacja wewnętrznych szkoleń	16,2%	15,5%	17,9%
zamawianie produktów cyfrowych	14,1%	9,9%	25,0%
redagowanie tekstów alternatywnych	12,1%	4,2%	32,1%
odpowiedzialność za dostępność cyfrową w organizacji	11,1%	4,2%	28,6%
przygotowanie transkrypcji tekstowej do nagrań	4,0%	2,8%	7,1%
przygotowanie napisów do filmów	3,0%	2,8%	3,6%
przygotowanie audiodeskrypcji do filmów	2,0%	0,0%	7,1%
programowanie w technologiach webowych	2,0%	0,0%	7,1%
programowanie aplikacji mobilnych	2,0%	1,4%	3,6%
żadne z powyższych	7,1%	8,5%	3,6%

Wykres 4. Zadania zw. z dostępnością cyfrową, jakie wykonują ankietowani — osoby z niepełnosprawnościami, mężczyźni, ogółem (% osób)

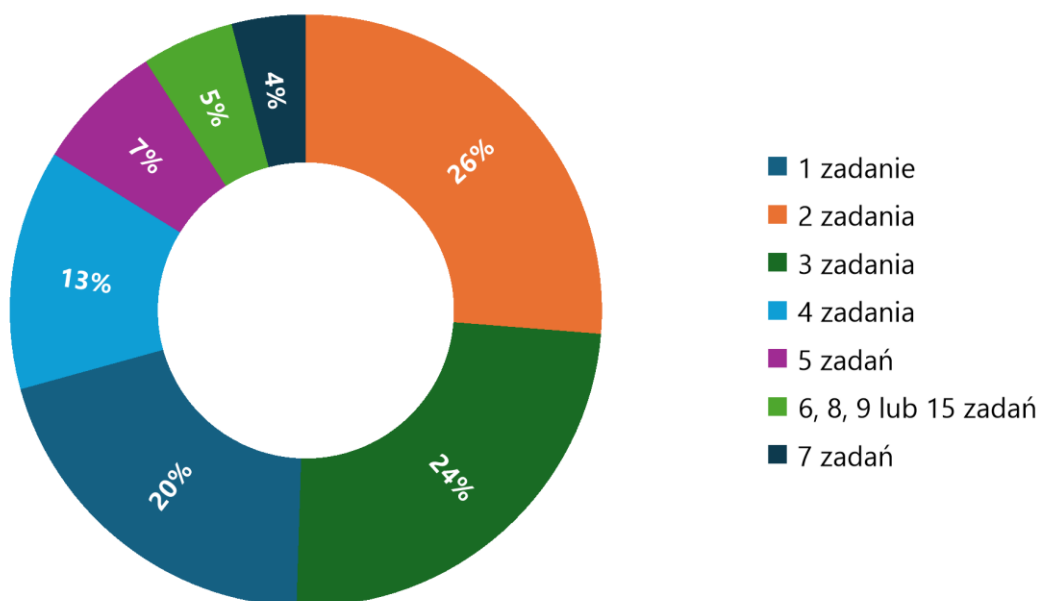

Osoby niepełnosprawne również wykonywały pewne zadania związane z dostępnością cyfrową nieco częściej od pozostałych osób, w szczególności w przypadku: odpowiadania za dostępność cyfrową w organizacji, redagowania tekstów alternatywnych, redagowania tekstów w prostym języku lub programowania w technologiach webowych (wykonywało te czynności od 32 do 9 p.p. więcej niż w przypadku pozostałych osób). Za to dużo rzadziej niż inne osoby publikowały treści na stronie, tworzyły dokumenty lub publikacje elektroniczne (różnice od 11 do 33 p.p.).

Większość ankietowanych pracowników NGO i partnerów społecznych (71%, tj. 70 z 99) wskazało, że wykonuje w swojej pracy maksymalnie trzy (z proponowanych w odpowiedziach) zadania związane z dostępnością cyfrową. 20% z tych osób wykonywało głównie tylko jedno zadanie: tworzenie dokumentów elektronicznych lub inne niesprecyzowane w odpowiedziach zadanie. Ponad 7 zadań (tj. przynajmniej połowę z wymienionych zadań) wykonywało 8% ankietowanych (tj. 8 z 99 osób).

Wykres 5. Ankietowani w podziale na liczbę zadań przez nich wykonywanych związanych z dostępnością cyfrową (% osób)

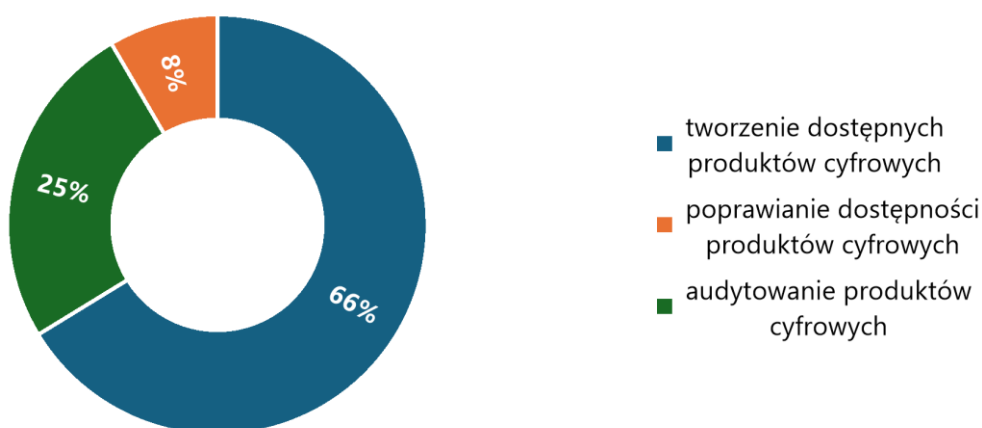
Osoby pełniące funkcję koordynatora dostępności (11 osób) oprócz roli koordynatora, średnio wykonywały około 4 zadań⁵. Trzech koordynatorów zadeklarowało wąski zakres swoich działań, twierdząc że oprócz koordynacji wykonują oni ponadto tylko jedno dodatkowe zadanie: najczęściej tworzą dokumenty elektroniczne. Wynika z tego, że funkcja koordynatora dostępności w organizacjach NGO nie była związana z jakąś wystandaryzowaną listą zadań i jednakowo obciążona obowiązkami zw. z dostępnością cyfrową.

⁵ Po wyłączeniu jednej osoby, która podała odpowiedź mocno skrajną, tj. że wykonywała wszystkie zadania, średnia ta (oprócz wykonywania funkcji koordynatora) wynosiła 3 zadania

II.3. Gotowość do udziału w szkoleniu. Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń

Większość z ankietowanych z NGO i od partnerów społecznych była zainteresowana odbyciem bezpłatnych, pogłębionych i specjalistycznych szkoleń dotyczących cyfrowej dostępności wraz z możliwością uzyskania państwowego certyfikatu (84% wypowiedziało się pozytywnie w tej kwestii, tj. 83 z 99). Mniej zainteresowani takimi szkoleniami byli mężczyźni, gdyż 71% z nich (tj. 20 z 28) wzięłoby udział w takim szkoleniu (w przypadku kobiet 89%, tj. 63 z 71). Wśród osób z niepełnosprawnościami również nieco mniej niż ogółem, bo 70% byłoby zainteresowanych szkoleniem (tj. 7 z 10).

Wykres 6. Preferowane przez ankietowanych obszary szkoleń (% osób)

Największym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia skoncentrowane na tworzeniu dostępnych cyfrowo produktów (odpowiedź ta uzyskała 66% wskazań, tj. 55 z 83⁶ osób wybrało taką możliwość). Mniejszym zainteresowaniem (25%, tj. 21 z 83 osób), ale również istotnym, cieszyło się audytowanie produktów cyfrowych (tj. metodyczne sprawdzanie dostępności zgodnie z wytycznymi WCAG, przygotowywanie raportu z wyników i rekomendacji). Natomiast marginalne zainteresowanie uzyskało szkolenie, które poświęcone byłoby przede wszystkim poprawianiu dostępności produktów cyfrowych (8% osób było zainteresowanych takim szkoleniem, tj. 7 z 83 osób).

Na wybór preferowanego obszaru szkolenia pewien wpływ miała płeć ankietowanych. Znacznie więcej kobiet niż mężczyzn wybrałoby szkolenie poświęcone

⁶ W tym rozdziale i kolejnym analizowane są wyniki dla 83 osób, tj. tylko dla osób, które zainteresowane byłyby szkoleniami (po wyłączeniu osób niezainteresowanych, dla których te dane nie były gromadzone)

tworzeniu dostępnych cyfrowo produktów cyfrowych (73% kobiet vs. 45% mężczyzn). Mężczyźni natomiast równie często jak szkolenie z tworzenia produktów cyfrowych preferowali także możliwość przeszkolenia się z audytowania produktów cyfrowych (45% mężczyzn vs. 19% kobiet).

Również na wybór obszaru szkolenia wpływ status osoby z niepełnosprawnościami.

Te osoby, w przeciwieństwie do pozostałych osób, przede wszystkim wybierały obszar szkolenia związany z audytowaniem produktów cyfrowych, a nie tworzeniem dostępnych produktów cyfrowych (57%, tj. 4 osoby z 7).

Za najbardziej przydatne elementy szkolenia⁷ ankietowani uznali tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo (75% osób, tj. 62 z 83), następnie poznanie i zrozumienie standardu WCAG (63%, tj. 52 z 83 osób) oraz tworzenie alternatyw zapewniających dostępność — napisy, teksty alternatywne, audiodeskrypcja, tłumaczenia na język migowy (57% tj. 47 z 83). Za najmniej użyteczne uznano tematy: zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami lub zapoznanie się z metodami audytów produktów cyfrowych (te propozycje osiągnęły między 41% a 42% wskazań). Średnio osoby wskazywały około 4 elementów szkolenia.

Tabela 4. Elementy szkolenia najbardziej przydatne dla ankietowanych — wg płci (% osób)

Przydatne elementy szkolenia	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	74,7%	76,2%	70,0%
poznanie i zrozumienie standardu WCAG (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych)	62,7%	61,9%	65,0%

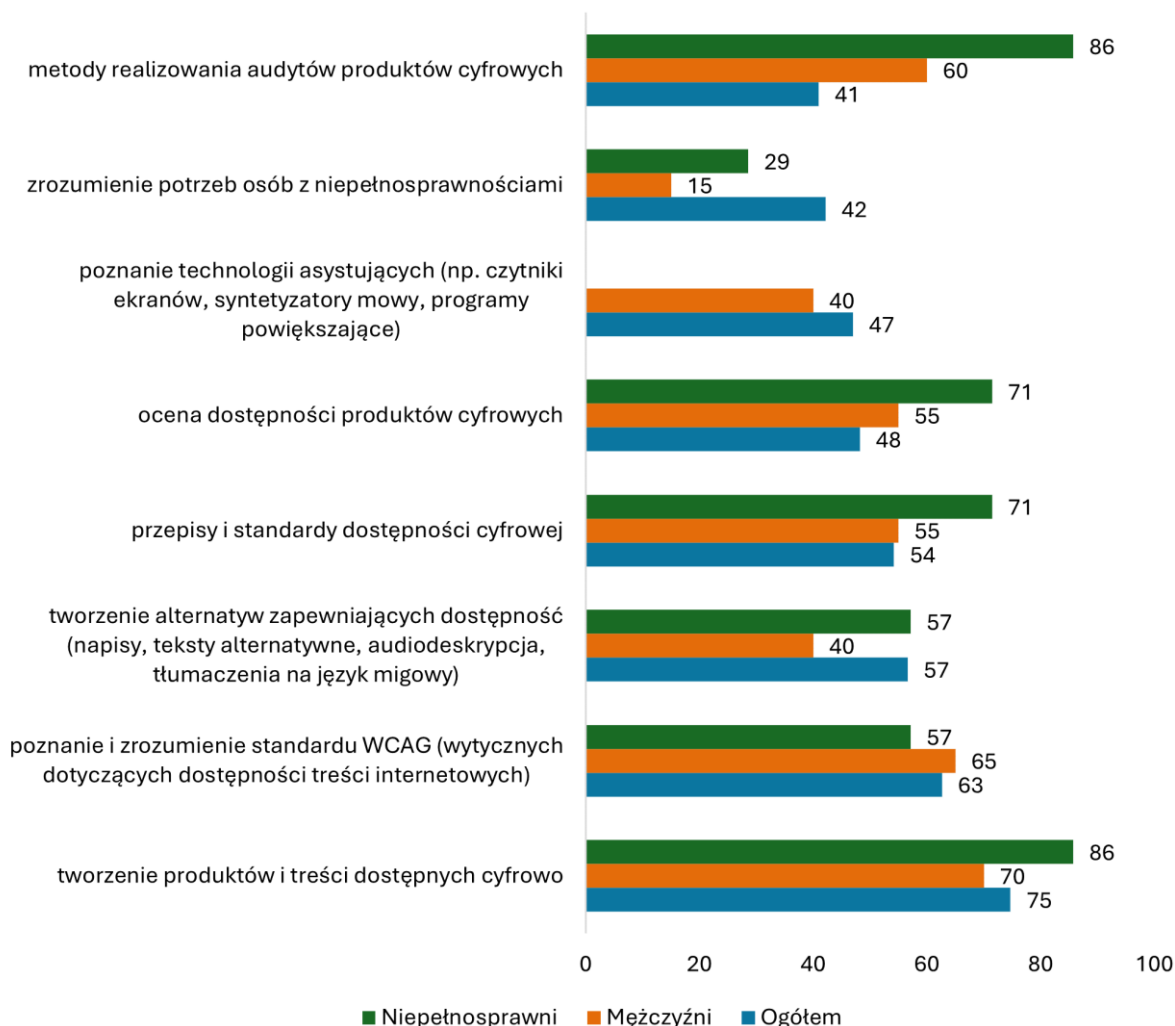
⁷ Pytanie o tę kwestię było pytaniem wielokrotnego wyboru, bez limitu odpowiedzi, stąd dane nie sumują się do 100%.

Przydatne elementy szkolenia	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
tworzenie alternatyw zapewniających dostępność (napisy, teksty alternatywne, audiodeskrypcja, tłumaczenia na język migowy)	56,6%	61,9%	40,0%
przepisy i standardy dostępności cyfrowej	54,2%	54,0%	55,0%
ocena dostępności produktów cyfrowych	48,2%	46,0%	55,0%
poznanie technologii asystujących (np. czytniki ekranów, syntetyzatory mowy, programy powiększające)	47,0%	49,2%	40,0%
zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami	42,2%	50,8%	15,0%
metody realizowania audytów produktów cyfrowych	41,0%	34,9%	60,0%

Wykres 7. Elementy szkolenia najbardziej przydatne dla ankietowanych — osób z niepełnosprawnościami, mężczyznom, ogółem (% osób)

Na wybór preferowanych elementów szkolenia wpływ miała płeć ankietowanego.

Mężczyźni wyraźnie częściej niż kobiety wybierali możliwość realizowania audytów cyfrowych (60% vs. 35% kobiet), ocenę dostępności cyfrowej produktów cyfrowych (55% vs. 46%). Natomiast kobiety z kolei istotnie częściej od mężczyzn preferowały, m.in.: zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami (51% vs. 15% mężczyzn), tworzenie alternatyw zapewniających dostępność cyfrową (62% vs. 40%), poznanie technologii asystujących (49% vs. 40%).

Bycie osobą z problemami zdrowotnymi lub z niepełnosprawnościami również rzutowało na wybór szkoleń. Osoby z niepełnosprawnościami najbardziej chciały (86% z nich, tj. 6 z 7 osób), aby szkolenia koncentrowały się wokół takich zagadnień jak tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo (a więc podobnie jak w przypadku

pozostałych ankietowanych był to ich główny wybór, choć wybierali ten temat częściej niż pozostali). Równocześnie osoby z niepełnosprawnościami były w takim samym stopniu, co wspomnianym wcześniej tematem, zainteresowane zagadnieniami metod audytów cyfrowych (audyty z kolei wskazało tylko 37% pozostałych osób). Osoby z niepełnosprawnościami interesowały także, znacznie bardziej niż pozostałych ankietowanych, kwestie oceny dostępności produktów cyfrowych oraz znajomość przepisów i standardów dostępności cyfrowej (71%, tj. 5 z 7 osób wyraziło zainteresowanie takimi zagadnieniami szkoleń, podczas gdy w przypadku pozostałych osób było to odpowiednio 46% i 53% osób).

II.4. Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń a zadania z dostępności cyfrowej i produkty, z jakimi osoby pracują

Osoby, które wskazały, że najbardziej zainteresowane byłyby tworzeniem dostępnych cyfrowo produktów cyfrowych jednocześnie najczęściej pracowały ze stronami internetowymi (76%, tj. 42 osoby), następnie z dokumentami elektronicznymi (67%, tj. 37 osób), formularzami elektronicznymi (36%, tj. 20 osób) lub z arkuszem kalkulacyjnym (35%, tj. 19 osób). Z kolei wśród osób, które najbardziej chciałyby audytować produkty cyfrowe dominowały osoby pracujące z dokumentami elektronicznymi lub arkuszami kalkulacyjnymi (po 62%, tj. po 13 osób), następnie ze stronami internetowymi (52%, tj. 11 osób). Z kolei osoby, które wybrałyby poprawianie dostępności produktów cyfrowych w swojej pracy najczęściej skupiały się na stronach internetowych lub produktach elektronicznych (po 71%, tj. po 5 osób), następnie na arkuszach kalkulacyjnych (57%, tj. 4 osoby).

Tabela 5. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące dla ankietowanych obszary szkolenia w zależności od tego, z jakimi produktami cyfrowymi pracują (% osób — % z N w kolumnie)

Produkty cyfrowe, z jakim osoba pracuje	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych)	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
strony internetowe	76,4%	71,4%	52,4%	69,9%
aplikacje webowe	7,3%	28,6%	19,0%	12,0%

Produkty cyfrowe, z jakim osoba pracuje	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych)	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
aplikacje mobilne	18,2%	14,3%	14,3%	16,9%
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	16,4%	14,3%	4,8%	13,3%
dokumenty elektroniczne	67,3%	71,4%	61,9%	66,3%
formularze elektroniczne	36,4%	42,9%	28,6%	34,9%
prezentacje multimedialne	20,0%	0,0%	38,1%	22,9%
arkusze kalkulacyjne	34,5%	57,1%	61,9%	43,4%
publikacje elektroniczne	3,6%	0,0%	9,5%	4,8%
inne	5,5%	0,0%	9,5%	6,0%
żadne z powyższych	1,8%	0,0%	0,0%	1,2%

Jeżeli chodzi natomiast o zależność między obszarami szkolenia najbardziej interesującymi ankietowanych a wykonywanymi przez nich zadaniami na stanowisku pracy, to okazuje się, że osoby, które wskazały, iż najbardziej zainteresowane byłyby tworzeniem dostępnych cyfrowo produktów najczęściej publikowały treści w mediach społecznościowych (67%, tj. 37 osób), następnie tworzyły dokumenty elektroniczne (66%, tj. 36 z nich) i publikowały na stronie internetowej (55%, tj. 30 osób). Osoby, które chciałyby się skupić na poprawianiu produktów cyfrowych przede wszystkim tworzyły dokumenty elektroniczne (100%, tj. 7 osób), następnie publikowały treści na stronie internetowej (71%, tj. 5 osób) lub publikowały treści w mediach społecznościowych (43%, tj. 3 osoby). Osoby zaś, które chciałyby audytować produkty cyfrowe przede wszystkim tworzyły dokumenty elektroniczne (86%, tj. 18 osób) i w takim samym stopniu (33% z nich, tj. po 7 osób) zajmowały się działaniami: publikowanie treści na stronie,

publikowanie w mediach społecznościowych, odbieranie produktów cyfrowych lub realizowanie szkoleń wewnętrznych.

Tabela 6. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące dla ankieterowanych obszary szkolenia w zależności od wykonywanych przez nich zadań zw. z dostępnością cyfrową (% osób — % z N w kolumnie)

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
publikuje treści na stronie internetowej	54,5%	71,4%	33,3%	50,6%
publikuje treści w mediach społecznościowych	67,3%	42,9%	33,3%	56,6%
tworzy dokumenty elektroniczne	65,5%	100,0%	85,7%	73,5%
tworzy publikacje elektroniczne	21,8%	14,3%	9,5%	18,1%
przygotowuje napisy do filmów	5,5%	0,0%	0,0%	3,6%
przygotowuje audiodeskrypcję do filmów	1,8%	0,0%	0,0%	1,2%
redaguje teksty alternatywne	5,5%	14,3%	19,0%	9,6%

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
redaguje teksty w prostym języku	25,5%	14,3%	23,8%	24,1%
przygotowuje transkrypcję tekstową do nagrań	5,5%	0,0%	0,0%	3,6%
programuje w technologiach webowych	1,8%	14,3%	0,0%	2,4%
programuje aplikacje mobilne	1,8%	0,0%	4,8%	2,4%
zamawia produkty cyfrowe	12,7%	0,0%	23,8%	14,5%
odbiera produkty cyfrowe	12,7%	0,0%	33,3%	16,9%
odpowiada za dostępność cyfrową w organizacji	7,3%	14,3%	23,8%	12,0%
realizuje wewnętrzne szkolenia	12,7%	28,6%	33,3%	19,3%
żadne z powyższych	12,7%	0,0%	0,0%	8,4%

Osoby, które chciałyby tworzyć produkty i treści cyfrowe w głównej mierze pracowały ze stronami internetowymi (74%, tj. 46 osób), tworzyły dokumenty elektroniczne (66%, tj. 41 osób) lub w dalszej kolejności pracowały na arkuszach kalkulacyjnych (39% tj. 24 osoby) lub formularzach elektronicznych (37%, tj. 23 osoby). Wśród osób

zainteresowane drugim w kolejności najczęściej wybieranym tematem — tj. poznaniem standardu WCAG, najwięcej osób zajmowało się w swojej pracy stronami internetowymi i dokumentacją elektroniczną (po 67%, tj. po 35 osób), następnie arkuszami kalkulacyjnymi (39%, tj. 20 osób). Natomiast osoby, które wskazały trzeci najczęściej wybierany temat szkolenia, tj. tworzenie alternatyw zapewniających dostępność (napisów, tekstów alternatywnych, audiodyskrypcji, tłumaczenia na język migowy), najczęściej pracowały przede wszystkim ze stronami internetowymi (75%, tj. 35 osób), następnie z dokumentami elektronicznymi (57%, tj. 27 osób) lub arkuszami kalkulacyjnymi (51%, tj. 24 osób).

Tabela 7. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej przydatne dla ankietowanych elementy szkolenia (3 głównie wybierane) w zależności od produktów, z jakimi pracują (% osób — % z N w kolumnach)

Produkty cyfrowe, z jakimi osoba pracuje	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: tworzenie alternatyw zapewniających dostępność	Elementy szkolenia ogółem
strony internetowe	67,3%	74,2%	74,5%	69,9%
aplikacje webowe	15,4%	12,9%	12,8%	12,0%
aplikacje mobilne	15,4%	17,7%	10,6%	16,9%
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	13,5%	16,1%	14,9%	13,3%
dokumenty elektroniczne	67,3%	66,1%	57,4%	66,3%
formularze elektroniczne	34,6%	37,1%	34,0%	34,9%

Produkty cyfrowe, z jakimi osoba pracuje	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: tworzenie alternatyw zapewniających dostępność	Elementy szkolenia ogółem
prezentacje multimedialne	19,2%	22,6%	25,5%	22,9%
arkusze kalkulacyjne	38,5%	38,7%	51,1%	43,4%
publikacje elektroniczne	7,7%	6,5%	6,4%	4,8%
inne	7,7%	1,6%	8,5%	6,0%
żadne z powyższych	1,9%	0,0%	0,0%	1,2%

Jeżeli chodzi natomiast o zależność między najbardziej interesującymi ankietowanych elementami szkolenia a wykonywanymi przez nich zadaniami na stanowisku, to okazuje się że osoby, które były zainteresowane tworzeniem produktów i treści dostępnych cyfrowych najczęściej zajmowały się tworzeniem dokumentów elektronicznych (77%, tj. 48 osób), następnie publikowaniem treści w mediach społecznościowych (65%, tj. 40 osób) i publikowaniem treści na stronie (55%, tj. 34 osoby). Zbliżona sytuacja występowała w przypadku osób, które za optymalne elementy szkolenia, z ich punktu widzenia, wskazały poznanie i zrozumienie standardu WCAG. Tutaj 75% z takich osób zajmowało się tworzeniem dokumentów elektronicznych (tj. 39 osób), 50% publikowało w mediach społecznościowych (tj. 26 osób), zaś 48% na stronie internetowej (tj. 25 osób). Bardzo analogicznie było w przypadku osób zainteresowanych tworzeniem alternatyw zapewniających dostępność — 77% z nich tworzyło dokumenty elektroniczne (tj. 36 osób), 62% publikowało treści w mediach społecznościowych (tj. 29 osób), a 51% na stronie internetowej (24 osoby). Pozostałe działania były wykonywane (przez osoby wskazujące te najbardziej przydatne trzy elementy szkoleń) znacznie rzadziej, tj. realizacja innych działań miała od 2% do dwudziestu kilku % wskazań.

Tabela 8. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące dla ankieterów elementy szkolenia (3 głównie wybierane) w zależności od tego, jakie zadania związane z dostępnością wykonują (% osób)

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Element szkoleń: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkoleń: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkoleń: tworzenie alternatyw zapewniających dostępność	Element szkoleń: ogółem
publikuje treści na stronie internetowej	48,1%	54,8%	51,1%	50,6%
publikuje treści w mediach społecznościowych	50,0%	64,5%	61,7%	56,6%
tworzy dokumenty elektroniczne	75,0%	77,4%	76,6%	73,5%
tworzy publikacje elektroniczne	15,4%	22,6%	19,1%	18,1%
przygotowuje napisy do filmów	3,8%	4,8%	6,4%	3,6%
przygotowuje audiodeskrypcję do filmów	1,9%	1,6%	2,1%	1,2%
redaguje teksty alternatywne	9,6%	11,3%	12,8%	9,6%

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Element szkoleń: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkoleń: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkoleń: tworzenie alternatyw zapewniających dostępność	Element szkoleń: ogółem
redaguję teksty w prostym języku	23,1%	24,2%	25,5%	24,1%
przygotowuje transkrypcję tekstową do nagrań	3,8%	4,8%	6,4%	3,6%
programuje w technologiach webowych	1,9%	3,2%	4,3%	2,4%
programuje aplikacje mobilne	1,9%	1,6%	4,3%	2,4%
zamawia produkty cyfrowe	11,5%	14,5%	12,8%	14,5%
odbiera produkty cyfrowe	17,3%	16,1%	17,0%	16,9%

II.5. Motywacje do udziału w szkoleniu

Ankietowani z NGO i od partnerów społecznych ocenili, że głównie motywowałyaby ich do udziału w szkoleniu chęć wdrażania dostępności cyfrowej w swojej organizacji lub chęć rozwoju osobistego (zadeklarowało tak odpowiednio 35%, tj. 29 z 83 osób i 31%, tj. 26 z 83 osób). Trzecią w kolejności motywacją była chęć zdobycia cennych kwalifikacji wolnorynkowych (17%, tj. 14 z 83 osób). Marginalne znaczenie miało nawiązanie kontaktu ze specjalistami z dostępności cyfrowej (1%, tj. 1 osoba) lub chęć potwierdzenia kwalifikacji i zdobycia certyfikatu (4%, tj. 3 osoby).

Tabela 9. Główne motywacje do udziału w szkoleniu (% osób)

chęć wdrażania dostępności w swojej organizacji	34,9%
chęć osobistego rozwoju	31,3%
chęć zdobycia cennych kwalifikacji wolnorynkowych	16,9%
chęć efektywnego zarządzania dostępnością w organizacji	10,8%
chęć potwierdzenia posiadanych kwalifikacji (certyfikat)	3,6%
nawiązanie kontaktu ze specjalistami dostępności cyfrowej	1,2%
inne (podano: wszystkie powyższe)	1,2%

Wykres 8. Główne motywacje do udziału w szkoleniu (% osób)

II.6. Preferencje w zakresie organizacji szkoleń

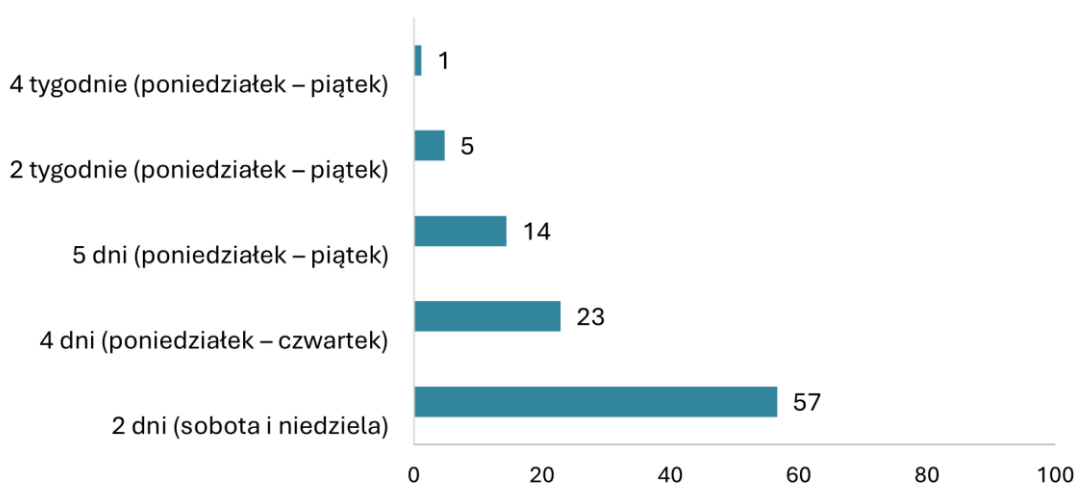
Ankietowani wskazali w badaniu swoje preferencje długości trwania pojedynczego zjazdu szkoleniowego. Większość ankietowanych wskazywała, aby pojedynczy zjazd wynosił 2 dni i był w weekendy (sobota i niedziela) — wybrało tak blisko 57% (tj. 47 z 83 osób). Drugim w kolejności wybieranym rozwiązaniem był zjazd, który trwałby 4 dni robocze od poniedziałku do czwartku (wskazało tak 23%, tj. 19 z 83 osób). Trzecią w kolejności preferencją był zjazd 5 dniowy od poniedziałku do piątku (wybrany przez 15%, tj. 12 z 83 osób). Ankietowani praktycznie wykluczyli zjazdy, które trwałyby w sposób ciągły od poniedziałku do piątku przez 4 tygodnie.

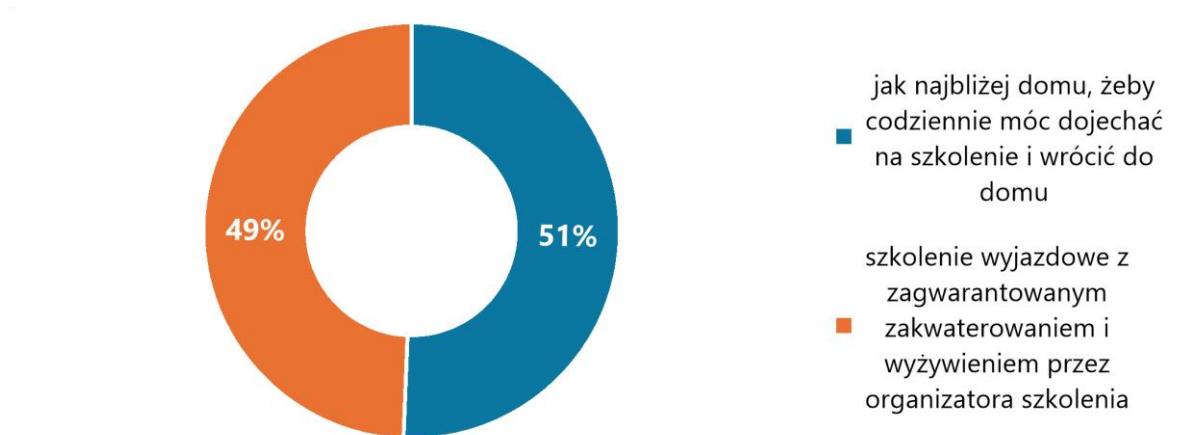
Tabela 10. Preferowane przez ankietowanych dni i długości pojedynczych zjazdów szkoleniowych (% osób)

2 dni (sobota i niedziela)	56,6%
4 dni (poniedziałek — czwartek)	22,9%
5 dni (poniedziałek — piątek)	14,5%
2 tygodnie (poniedziałek — piątek)	4,8%
4 tygodnie (poniedziałek — piątek)	1,2%

Wykres 9. Preferowane przez ankietowanych dni i długości pojedynczych zjazdów szkoleniowych (% osób)

Ankietowani podzielili się praktycznie na dwie równoliczne grupy co do wyboru najlepszej **lokalizacji szkolenia**. Nieco ponad połowa (51%) wybrałaby możliwość szkolenia się jak najbliżej swego miejsca zamieszkania, tak aby móc wrócić do domu po szkoleniu. Druga część (49%) wybrała szkolenie wyjazdowe z zagwarantowanym przez organizatora zakwaterowaniem i wyżywieniem.

Wykres 10. Preferencje ankietowanych do lokalizacji szkolenia (% osób)

Co istotne, obie grupy, tj. osoby które wybrały szkolenie najbliżej domu i te, które wybrałyby szkolenie wyjazdowe, preferowały zjazdy weekendowe (wypowiedziało się tak między 56% a 57% osób w zależności od wspomnianej wcześniej grupy). Drugą preferowaną opcją, równocześnie wybieraną w przypadku obu grup zgłaszających odmienne preferencje w zakresie lokalizacji szkolenia, były zjazdy 4 dniowe od poniedziałku do czwartku (odpowiednio wybrało tak 24% preferujących szkolenie najbliżej domu i 22% wybierających szkolenie wyjazdowe). To co różnicowało nieco grupy to fakt, że osoby, które wybrałyby szkolenie wyjazdowe też wyraźniej dopuszczały możliwość zjazdów 5 dniowych trwających od poniedziałku do piątku (na takie zjazdy zgodziłoby się 20%, podczas gdy wśród osób, które chciałyby szkolić się blisko miejsca zamieszkania opcja ta uzyskała 10% zainteresowanie).

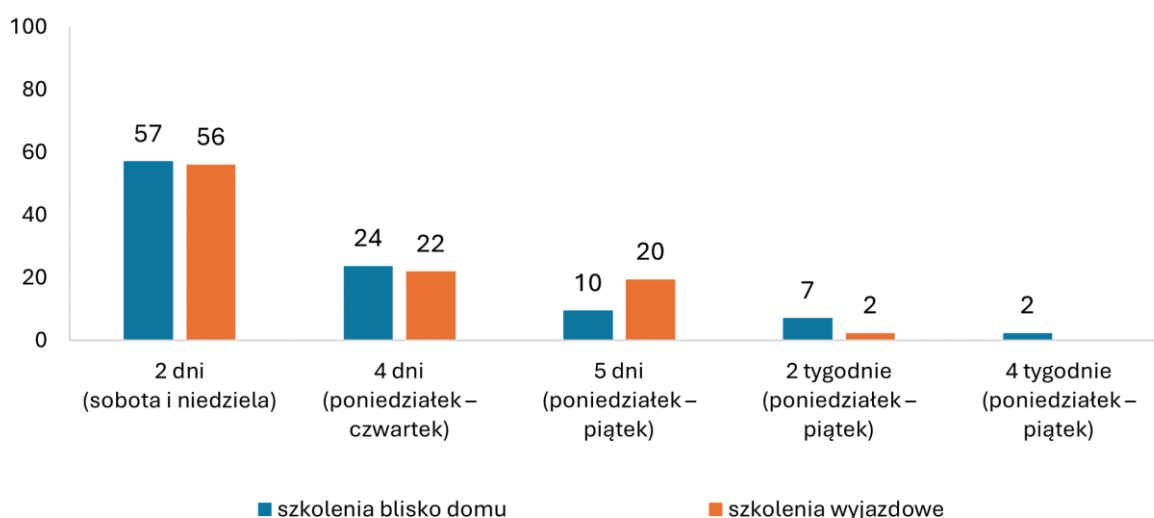
Tabela 11. Ankietowani, którzy wybierali różne lokalizacje szkolenia — szkolenia wyjazdowe i blisko domu — w podziale na preferencje długości trwania i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (% osób)

Długość pojedynczego zjazdu i dni zjazdów	Szkolenia jak najbliżej domu, żeby codziennie móc dojechać na szkolenie i wrócić do domu	Szkolenia wyjazdowe z zagwarantowanym zakwaterowaniem i wyżywieniem przez organizatora szkolenia
2 dni (sobota i niedziela)	57,1%	56,1%

Długość pojedynczego zjazdu i dni zjazdów	Szkolenia jak najbliżej domu, żeby codziennie móc dojechać na szkolenie i wrócić do domu	Szkolenia wyjazdowe z zagwarantowanym zakwaterowaniem i wyżywieniem przez organizatora szkolenia
4 dni (poniedziałek — czwartek)	23,8%	22,0%
5 dni (poniedziałek — piątek)	9,5%	19,5%
2 tygodnie (poniedziałek — piątek)	7,1%	2,4%
4 tygodnie (poniedziałek — piątek)	2,4%	0%

Wykres 11. Ankietowani, którzy wybierali szkolenia wyjazdowe i blisko domu — w podziale na preferencje długości i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (w % osób)

Zgoda pracodawcy lub brak tej zgody na udział w szkoleniu (tj. kwestia, o którą również pytano w badaniu) nie przekładała się na wybór preferowanej długości pojedynczego zjazdu oraz na dni tego zjazdu przez ankietowanego, gdyż niezależnie od stanowiska

pracodawcy w tej sprawie, preferowano przede wszystkim zjazdy weekendowe, a następnie zjazdy 4-dniowe od poniedziałku do czwartku.

Na preferowaną lokalizację szkolenia wpływ miała płeć ankietowanych. Kobiety, prawdopodobnie ze względu na obowiązki rodzinne (np. wychowanie i opieka nad dziećmi), znacznie częściej niż mężczyźni preferowały lokalizację szkoleń blisko domu z możliwością powrotu do domu tego samego dnia (taką lokalizację wybrało 56% kobiet względem 35% mężczyzn).

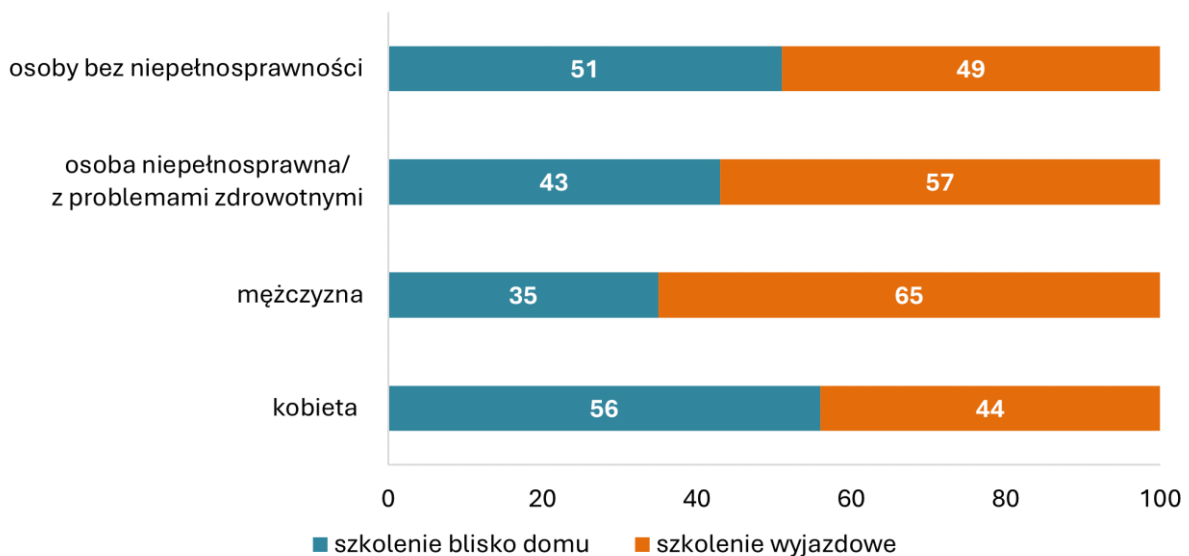
Również kwestię długości trwania pojedynczego zjazdu szkoleniowego i dni tych zjazdów nieco różnicowała płeć ankietowanych. Mężczyźni (prawdopodobnie ze względu na mniejsze obciążenie obowiązkami domowymi lub rodzinnymi) preferowali weekendy na zjazdy (65% versus 54% w przypadku kobiet). Zaś kobiety były nieco większymi entuzjastkami zjazdów w ciągu tygodnia pracy (tygodnia roboczego) i w niewielkim stopniu akceptowały rozwiązania zjazdów trwające dłużej niż 2 tygodnie (8%, tj. 5 z 63 kobiet).

Fakt bycia osobą z niepełnosprawnościami przekładał się również na określone preferencje organizacji szkolenia. W przypadku osób z niepełnosprawnościami lub mających większe ograniczenia zdrowotne w większym stopniu niż w przypadku pozostałych osób preferowanym terminem zjazdów były weekendy (za tą opcją było 86% osób z niepełnosprawnościami, tj. 6 z 7 osób, które zadeklarowały niepełnosprawność). Pozostałe możliwości nie znalazły aprobaty wśród osób z niepełnosprawnościami.

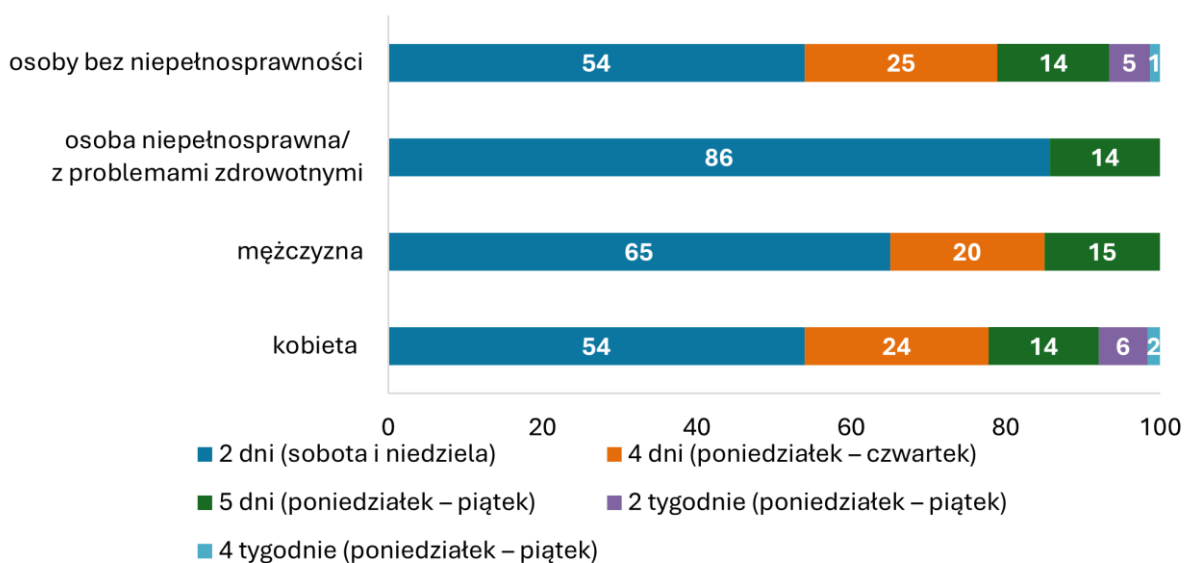
Jeżeli chodzi o lokalizację szkoleń, to osoby z niepełnosprawnościami nieco częściej wybierali, w przeciwieństwie do pozostałych ankietowanych, szkolenia wyjazdowe (57% było za szkoleniami wyjazdowymi, 43% za stacjonarnymi, blisko domu).

Wykres. 12. Preferencje lokalizacji szkolenia — w przypadku osób z niepełnosprawnościami, bez niepełnosprawności, wg płci (% osób)

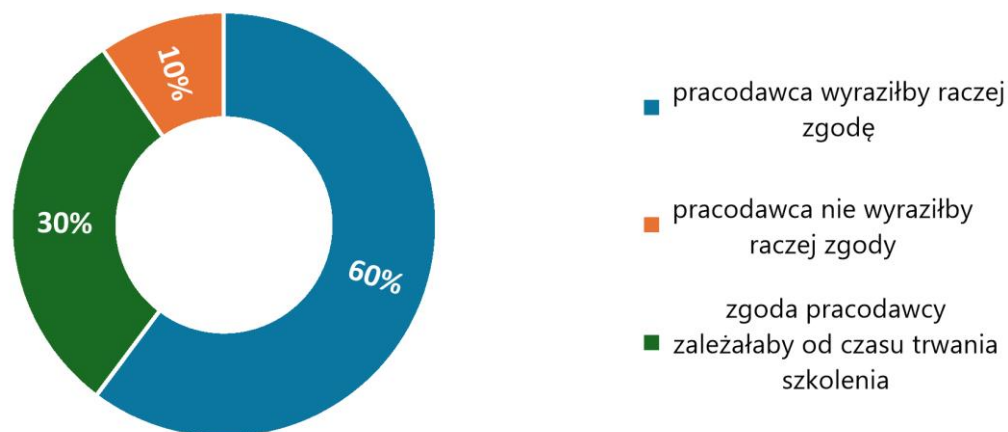
Wykres 13. Preferencje długości trwania i dni pojedynczego zjazdu szkoleniowego — w przypadku osób niepełnosprawnych, bez niepełnosprawności, wg płci (% osób)

Ankietowanych zapytano również o kwestię otrzymania zgody od pracodawcy na udział w takim szkoleniu z dostępności cyfrowej. Większość (60%, tj. 50 z 83 osób), stwierdziła, że pracodawca raczej zgodzi się na udział w szkoleniu, zaś 30% (tj. 25 z 83), z nich stwierdziło, że zgoda pracodawcy byłaby potencjalnie możliwa, ale uwarunkowana czasem trwania szkolenia. Zatem łącznie około 90% osób potencjalnie mogłoby liczyć

na zgodę pracodawcy w tej kwestii. Pozostali, tj. niecałe 10% (8 z 83) stwierdziło definitywnie, że pracodawca nie wyrazi zgody na takie szkolenie.

Wykres 14. Opinie ankietowanych w sprawie otrzymania ewentualnej zgody od pracodawcy na udział w szkoleniu (% osób)

W przypadku mężczyzn ich pracodawcy częściej wyraziłby zgodę na udział w szkoleniu niż w przypadku kobiet (65% vs. 59%). Osoby z niepełnosprawnościami w dużej większości (71%, tj. 5 na 7 osób) uważały, że pracodawcy nie miałby problemów z wyrażeniem zgody na szkolenie.

II.7. Dodatkowe przemyślenia ankietowanych o szkoleniach

Cześć badanych podzieliła się swoimi dodatkowymi przemyśleniami o przyszłych szkoleniach z dostępności cyfrowej. Spora część z ankietowanych chciałyby, aby szkolenia miały wymiar maksymalnie praktyczny, pozwalający od razu na zajęciach zastosować posiadaną wiedzę (np. samodzielnie ocenić stronę pod kątem dostępności lub stworzyć plakat, który spełnia standardy dostępności) i aby bazowały na przykładach. Część osób (w tym z niepełnosprawnościami) zasugerowała, aby zajęcia mogły mieć charakter zdalny lub przynajmniej częściowo charakter zdalny (np. omówienie kwestii prawnych).

Kilka osób podało oczekiwania w zakresie tematyki szkoleń. Jedna osoba zwróciła uwagę na to, że za mało mówi się o narzędziach do oceny dostępności. Inna, że ze względu na swoją pracę liczyłaby na tematykę taką jak: monitorowanie i koordynowanie długofalowe, tworzenie procedur i standardów wewnątrzorganizacyjnych zapewniających stały poziom dostępności. Trzeci ankietowany zaś liczyłby na uwzględnienie takich tematów jak: WCAG w aplikacjach mobilnych, zarządzanie

projektami z dostępności cyfrowej, projektowanie narzędzi dla seniorów z wykorzystaniem np. Figma, xd, narzędzia open source WCAG do wykorzystania w NGO, omówienie zakresów niepełnosprawności, które należy uwzględnić podczas projektowania.

Zdaniem jednego ankietowanego, osoby, które będą dojeżdżać z daleka na szkolenie powinny mieć opłacony nocleg już na dzień przed rozpoczęciem szkolenia.

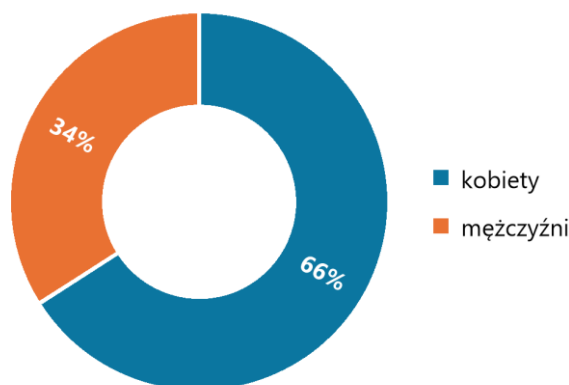
III. Wyniki badania ilościowego dla grupy podmiotów publicznych

III.1. Ogólna charakterystyka przebadanych

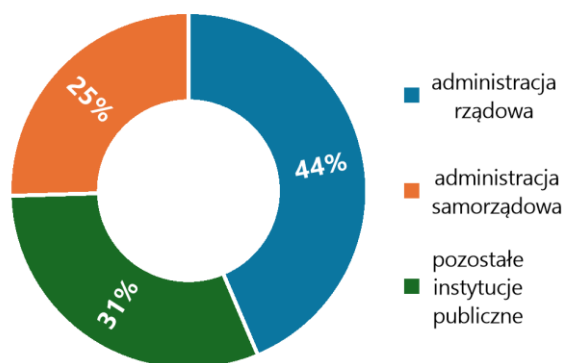
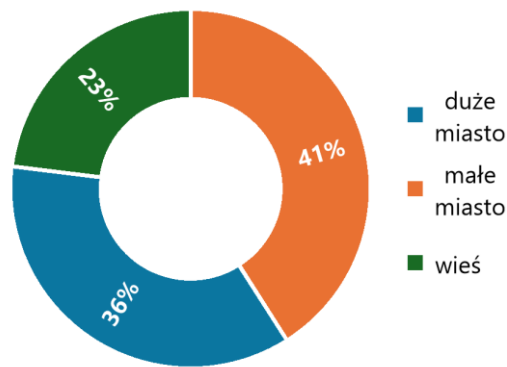
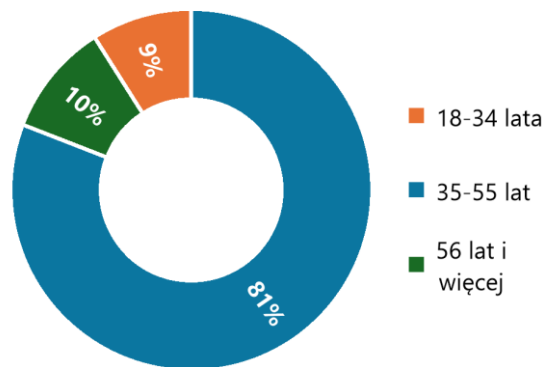
W badaniu przebadano **275 pracowników podmiotów publicznych**, z których nieco większą część stanowiły kobiety (66% tj. 182 z 275 osób). Znaczna część ankietowanych mieszkała w miastach (77%, tj. 212 z 275 — 36% duże miast, 41% małe miasto). Tereny wiejskie zamieszkiwało jedynie 23% ankietowanych (tj. 63 z 275). W badaniu udział wzięli głównie osoby w tzw. „średnim wieku”, tj. między 35 a 55 lat (81%, tj. 223 z 275 osób). 37% z nich było w wieku 35-44 i 44% w wieku 45-55 lata. Pozostałymi przebadanymi byli ludzie młodzi w wieku 18-34 lat (9%, tj. 24 z 275 osób) i starsi w wieku 56-65 lat (10%, tj. 28 z 275 osób). Żaden z badanych nie podał, że jest osobą z niepełnosprawnościami lub posiadającą inne ograniczenia zdrowotne, które istotnie utrudniają codzienne funkcjonowanie lub codzienną aktywność.

Wśród ankietowanych przeważały osoby, które pracowały w administracji rządowej (44%, tj. 120 z 275 osób), a najmniejsza podgrupę stanowili pracujący w administracji samorządowej (25%, tj. 70 z 275 osób)⁸. Tym niemniej w próbie pracownicy z wszystkich trzech głównych grup instytucji publicznych znaleźli swoją odpowiednią reprezentację.

Wykres 15. Przebadani wg płci, wieku, miejsca zamieszkania i rodzaju instytucji publicznej (% osób)

⁸ Trzecią podgrupę stanowili pracujący w innych instytucjach publicznych, tj. szkoły, biblioteki itp.

Jedynie 7% osób (tj. 20 z 275 osób) wśród tej grupy było jednocześnie także absolwentami szkół ponadpodstawowych (w ciągu ostatnich 5 lat), z tego 3 osoby (tj. 1%) ukończyło kierunki związane z informatyką lub programowaniem.

Z uwagi na pewną przewagę kobiet w próbie, osób z miast i w wieku 35-55 lat należy mieć na względzie, że prezentowane globalne wyniki będą w dużej mierze determinowane przez te grupy, w związku z tym przy niektórych kluczowych zagadnieniach zaprezentowano także oddzielnie perspektywę mężczyzn.

III.2. Poziom kompetencji cyfrowych i dotychczasowe doświadczenie w dostępności cyfrowej

Pracownicy podmiotów publicznych mieli zróżnicowany poziom znajomości technologii cyfrowych przydatnych podczas wykonywania różnych obowiązków służących zapewnieniu dostępności cyfrowej. Prawie wszystkie osoby znały edytor tekstów i jego zaawansowane funkcje (96%, tj. 263 z 275 osób). Następnie najwięcej osób umiało zredagować i dodać tekst alternatywny do dokumentu (78%, tj. 214 z 275 osób) lub potrafiło zainstalować i używać rozszerzenia przeglądarki internetowej (59%, tj. 162 z 275 osób). Znajomością pozostałych technologii wykazała się połowa lub mniej niż połowa osób. Najmniejsza liczba osób zadeklarowała, że umie programować przynajmniej w jednym języku programowania (20%, tj. 56 z 275), potrafi publikować treści w systemie CMS — na przykład GovPress, Wordpress, Joomla lub innym (31%, 84 z 275) lub zna technologie webowe typu html, css, Java Script (33%, tj. 89 z 275).

Znajomość technologii cyfrowych mocno determinowana była przez płeć ankietowanych. Kobiety miały, wg ich deklaracji, znacznie niższy poziom znajomości różnych technologii cyfrowych niż mężczyźni (ich kompetencje były takie same jak mężczyzn tylko w przypadku znajomości edytorów tekstu). Poziom znajomości technologii cyfrowych przez mężczyzn był od 13 p.p. do nawet 37 p.p. wyższy od kobiet. Największe różnice między płciami (rzędu od 28 p.p. do 37 p.p.) wystąpiły w przypadku umiejętności: publikowanie w systemie CMS, instalacja i używanie rozszerzeń przeglądarki internetowej lub w programowaniu w przynajmniej jednym języku programowania.

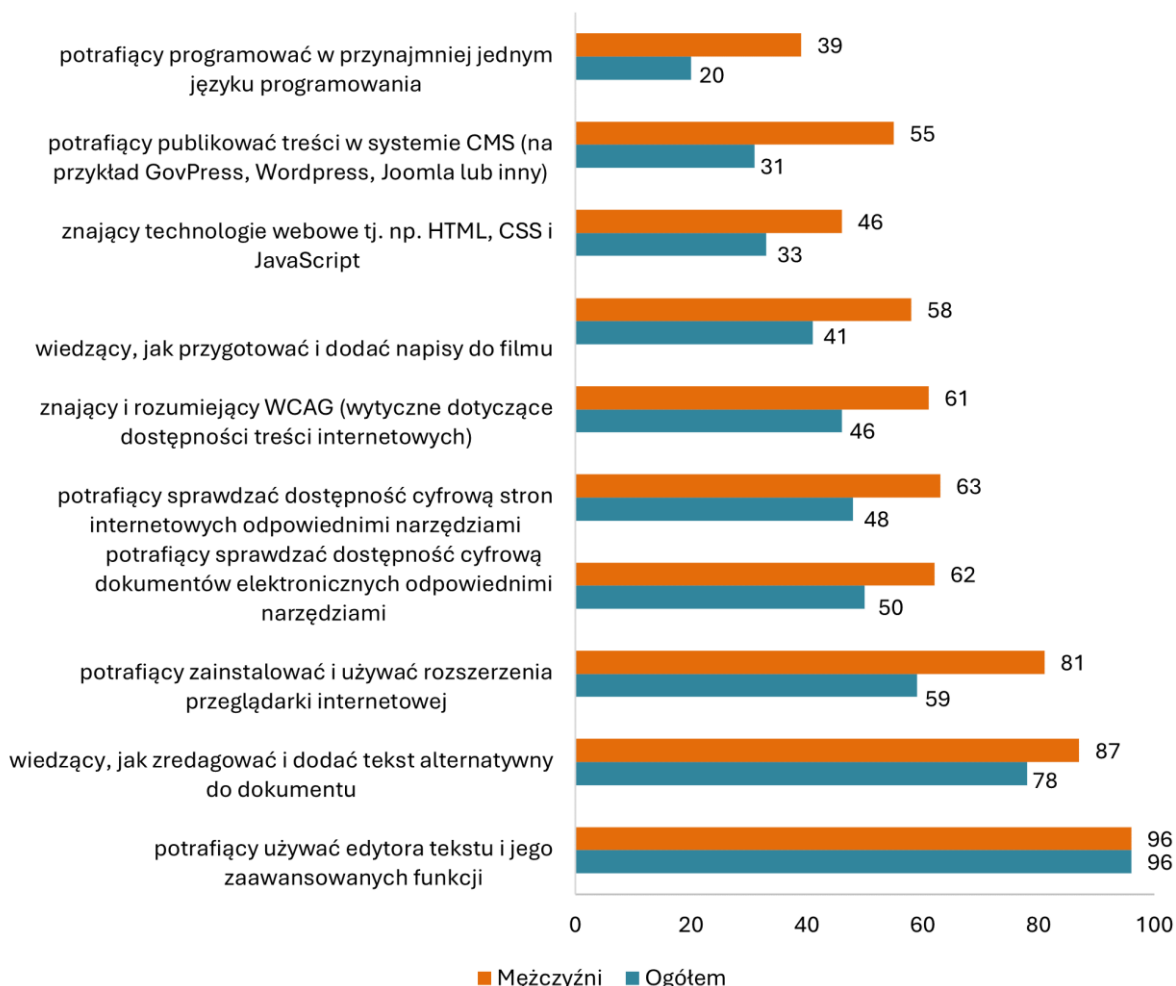
Tabela. 12. Anketowani, którzy znają poszczególne technologie cyfrowe — wg płci (% osób)⁹

Umiejętności ankietowanych w obsłudze technologii cyfrowych	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
potrafią używać edytora tekstu i jego zaawansowanych funkcji	96%	96%	96%
wiedzą, jak zredagować i dodać tekst alternatywny do dokumentu	78%	74%	87%
potrafią zainstalować i używać rozszerzenia przeglądarki internetowej	59%	48%	81%
potrafią sprawdzać dostępność cyfrową dokumentów elektronicznych odpowiednimi narzędziami	50%	44%	62%
potrafią sprawdzać dostępność cyfrową stron internetowych odpowiednimi narzędziami	48%	40%	63%
znają i rozumieją WCAG (wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych)	46%	39%	61%
wiedzą, jak przygotować i dodać napisy do filmu	41%	32%	58%
znają technologie webowe tj. np. HTML, CSS	33%	25%	46%
potrafią publikować treści w systemie CMS	31%	18%	55%
potrafią programować w przynajmniej jednym języku programowania	20%	11%	39%

⁹ Jako odpowiedzi „tak” uznano odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, zaś jako odpowiedź „nie” odpowiedzi typu „nie” lub „raczej nie”

Wykres. 16. Ankietowani, którzy znają poszczególne technologie cyfrowe — mężczyźni, ogółem (% osób)

Jeżeli chodzi o doświadczenie w pracy z różnymi produktami cyfrowymi¹⁰, to ankietowani z instytucji publicznych najczęściej pracowali z: dokumentami elektronicznymi (80%, tj. 218 z 275), następnie z stronami internetowymi (65%, tj. 178 z 275 osób) i arkuszami kalkulacyjnymi (51%, tj. 140 z 275). Najmniej osób miało do czynienia z publikacjami elektronicznymi (6%, tj. 16 z 275 osób), multimediami (8%, tj. 21 z 275) i aplikacjami mobilnymi (12%, tj. 33 z 275). Około 3% wskazało na inne produkty cyfrowe, spoza listy, z którymi miały do czynienia w pracy (tj. oprogramowanie medyczne, portal informacji sądowej, klient poczty elektronicznej, edytory tekstowe, pliki Word, sieć LAN).

¹⁰ W tym pytaniu możliwe było zaznaczenie kilku odpowiedzi (maksymalnie 3 produktów cyfrowych), stąd dane nie sumują się do 100%

Większość badanych (z wyjątkiem 31 z 275 osób), stwierdziło że pracuje przynajmniej z trzema technologiami (pytanie pozwalało na wybór trzech głównych produktów cyfrowych).

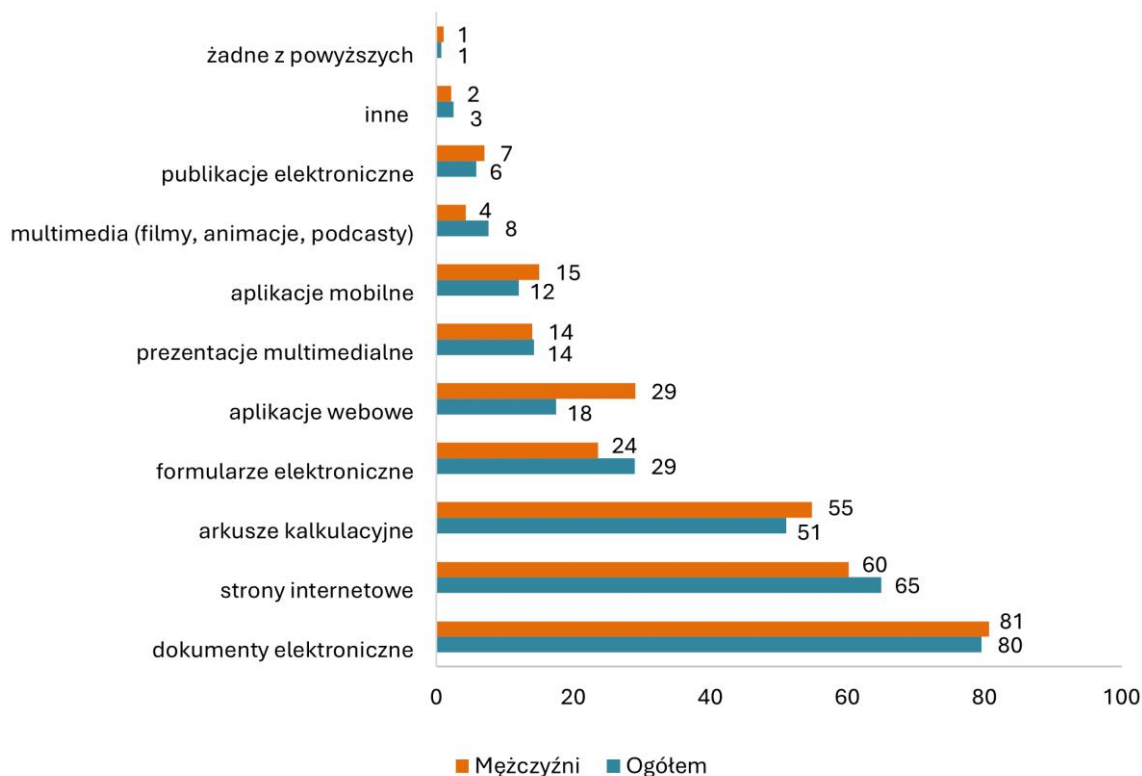
Wskazana znajomość technologii cyfrowych, mocno powiązana z płcią ankietowanego, rzutowała również na różnice w jakim zakresie mężczyźni i kobiety pracowali z różnymi produktami cyfrowymi. Mężczyźni dużo częściej niż kobiety pracowali z aplikacjami webowymi, arkuszami kalkulacyjnymi lub aplikacjami mobilnymi (różnice wyniosły odpowiednio od 17 p.p. do 5 p.p.). Kobiety natomiast przede wszystkim częściej pracowały na produktach cyfrowych, tj. strony internetowe, formularze elektroniczne lub w zakresie multimedialnych (różnice od 7 p.p. do 5 p.p.).

Tabela 13. Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani — wg płci (% osób)

Produkty cyfrowe	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
dokumenty elektroniczne	79,6%	79,0%	80,6%
strony internetowe	65,0%	67,4%	60,2%
arkusze kalkulacyjne	51,1%	49,2%	54,8%
formularze elektroniczne	28,5%	30,9%	23,7%
aplikacje webowe	17,5%	11,6%	29,0%
prezentacje multimedialne	14,2%	14,4%	14,0%
aplikacje mobilne	12,0%	10,5%	15,1%
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	7,7%	9,4%	4,3%
publikacje elektroniczne	5,8%	5,5%	6,5%
inne	2,6%	2,8%	2,2%
żadne z powyższych	0,7%	0,6%	1,1%

Wykres 17. Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani — mężczyźni, ogółem (% osób)

Pracownicy podmiotów publicznych, którzy wzięli udział w badaniu wskazali, że przede wszystkim w swojej pracy realizują następujące zadania powiązane z dostępnością cyfrową¹¹: tworzą dokumenty elektroniczne (67%, tj. 183 z 275 osób), publikują treści na stronie internetowej (34%, tj. 93 z 275) i redagują teksty w prostym języku (28%, tj. 77 z 275). Ankietowani natomiast prawie w ogóle nie wykonywali prac związanych z dostępnością cyfrową: programowanie aplikacji mobilnych (0,4%, tj. 1 osoba z 275), programowanie w technologiach webowych (3,3%, tj. 9 z 275), przygotowywanie napisów do filmów (4%, tj. 11 z 275) lub redagowanie tekstów alternatywnych (5,8%, tj. 16 z 275). Pozostałe zadania, o które spytano ankietowanych, były wykonywane przez nich stosunkowo rzadko, bo wskazało je od 7% do 12% ankietowanych (a zadania takie jak: przygotowywanie transkrypcji tekstowej do nagrań lub audiodeskrypcji do filmów

¹¹ Pytanie było pytaniem wielokrotnego wyboru, tj. ankietowani mogli wskazać dowolną liczbę odpowiedzi, a więc dowolną liczbę wykonywanych przez siebie obowiązków zw. z dostępnością cyfrową. Z tego względu dane nie sumują się do 100%.

nie wykonywała żadna z osób). Tylko co około 10 osoba (tj. 12% osób) zadeklarowała, że jest odpowiedzialna za dostępność cyfrową w swojej organizacji. Aż 19% osób (tj. 51 z 275) nie wskazało żadnego z wymienionych działań, ale wykonywało innego typu zadania.

Charakter wykonywanych zadań w zakresie dostępności cyfrowej różnicowała płeć ankietowanych. Mężczyźni częściej niż kobiety wykonywali wiele wymienionych działań, w tym w szczególności znacznie częściej takie zadania, jak m.in.: publikowanie treści na stronie internetowej (różnica 20 p.p.), odpowiedzialność za dostępność cyfrową w organizacji (różnica 11 p.p.). Kobiety natomiast wyraźnie częściej od mężczyzn wykonywały takie zadanie, jak redagowanie tekstów w prostym języku (różnica 24 p.p.). W przypadku pozostałych wymienionych działań różnice między płciami wahały się od ok. 1 p.p. do 6 p.p., a więc nie były one istotne. Żaden przebadany mężczyzna nie programował aplikacji mobilnych (w próbie znalazła się natomiast jedna kobieta wykonująca tego typu zadanie w swojej pracy).

Tabela 14. Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonują ankietowani — wg płci (% osób)

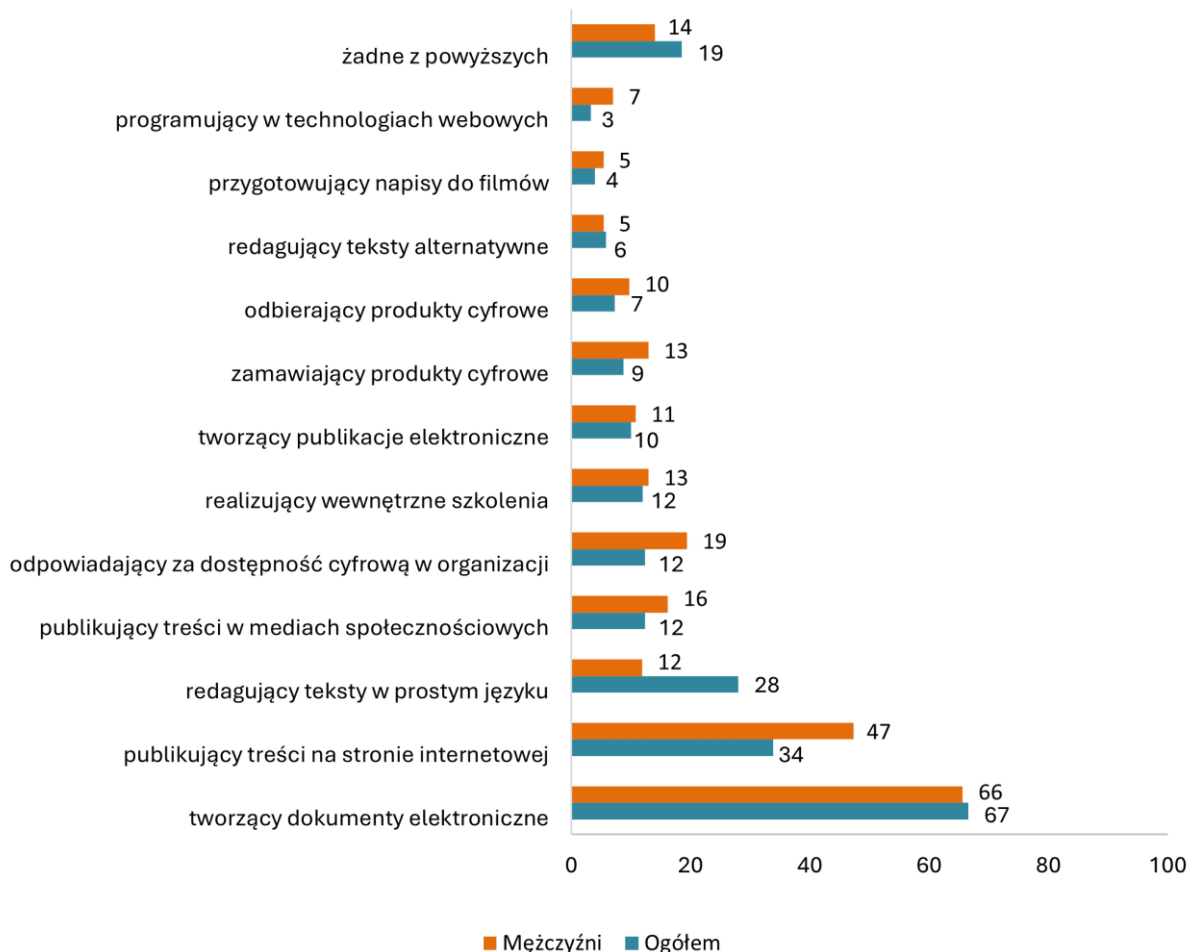
Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
tworzenie dokumentów elektronicznych	66,5%	67,0%	65,6%
publikacja treści na stronie internetowej	33,8%	26,9%	47,3%
redagowanie tekstów w prostym języku	28,0%	36,3%	11,8%
publikacja treści w mediach społecznościowych	12,4%	10,4%	16,1%
odpowiedzialność za dostępność cyfrową w organizacji	12,4%	8,8%	19,4%

Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
realizacja wewnętrznych szkoleń	12,0%	11,5%	12,9%
tworzenie publikacji elektronicznych	9,5%	8,8%	10,8%
zamawianie produktów cyfrowych	8,7%	6,6%	12,9%
odbieranie produktów cyfrowych	7,3%	6,0%	9,7%
redagowanie tekstów alternatywnych	5,8%	6,0%	5,4%
przygotowanie napisów do filmów	4,0%	3,3%	5,4%
programowanie w technologiach webowych	3,3%	1,6%	6,5%
programowanie aplikacji mobilnych	0,4%	0,5%	0,0%
żadne z powyższych	18,5%	20,9%	14,0%

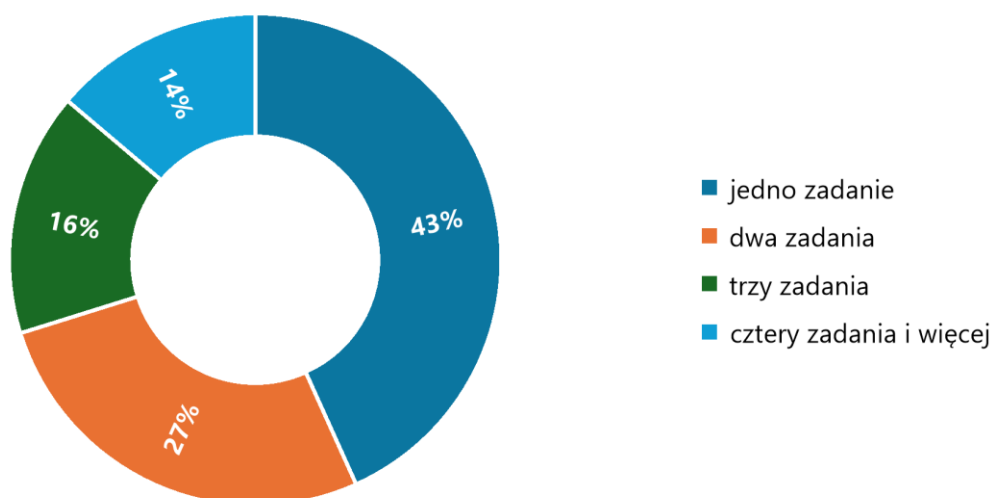

Wykres 18. Zadania zw. z dostępnością cyfrową, jakie wykonują ankietowani — mężczyźni, ogółem (% osób)

Większość ankietowanych pracowników podmiotów publicznych (86%, tj. 237 z 275) wskazało, że wykonuje w swojej pracy maksymalnie trzy (z proponowanych w odpowiedziach) zadania związane z dostępnością cyfrową. Połowa z tych osób wykonywała tylko jedno zadanie — przede wszystkim: tworzenie dokumentów elektronicznych, publikowanie na stronie internetowej lub inne nie sprecyzowane w odpowiedziach zadania. Ponad 7 zadań (tj. przynajmniej połowę z wymienionych zadań) wykonywało tylko 3% ankietowanych (tj. 8 z 275 osób).

Wykres 19. Ankietowani w podziale na liczbę zadań przez nich wykonywanych związanych z dostępnością cyfrową (% osób)

Osoby pełniące funkcję koordynatora dostępności (34 osoby), oprócz roli koordynatora, wykonywały średnio około 3 zadań. Dziewięciu koordynatorów zadeklarowało wąski zakres swoich działań, twierdząc że oprócz koordynacji wykonują tylko jedno dodatkowe zadanie (najczęściej było to publikowanie na stronie internetowej) lub wręcz wyłącznie zajmują się tylko koordynacją dostępności. Wynika z tego, że funkcja koordynatora dostępności w podmiotach publicznych nie była związana z jakąś wystandardyzowaną listą zadań i nie była jednakowo obciążona obowiązkami zw. z dostępnością cyfrową.

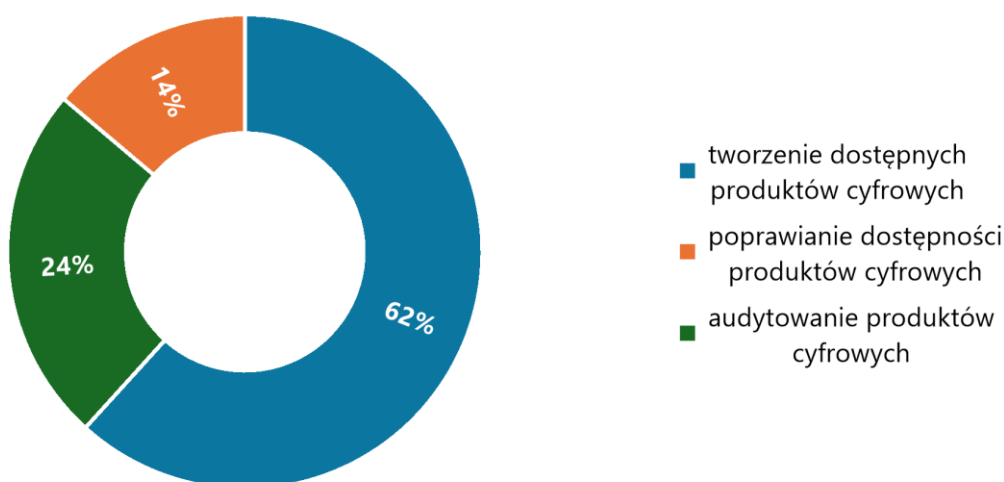
III.3. Gotowość do udziału w szkoleniu. Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń

Większa część ankietowanych z podmiotów publicznych (68%, tj. 188 z 275) była zainteresowana odbyciem bezpłatnych, pogłębionych i specjalistycznych szkoleń z cyfrowej dostępności wraz z możliwością uzyskania państwowego certyfikatu. Nieco mniej zainteresowane takimi szkoleniami były kobiety niż mężczyźni (choć różnice między płciami w tej kwestii nie były wyraźne). 67% z kobiet (tj. 122 z 182) wzięłoby udział w takim szkoleniu. W przypadku mężczyzn było to 71% (tj. 66 z 93 mężczyzn).

Największym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia skoncentrowane na tworzeniu dostępnych cyfrowo produktów (odpowiedź ta uzyskała 62% wskazań, tj. 116 z 188¹² osób wybrało tę możliwość). Mniejsze zainteresowanie (24%, tj. 46 z 188 osób), ale również istotne otrzymało audytowanie produktów cyfrowych (tj. metodyczne sprawdzanie dostępności zgodnie z wytycznymi WCAG, przygotowywanie raportu z wyników i rekomendacji). Najmniejsze zainteresowanie uzyskało szkolenie, które poświęcone byłoby przede wszystkim poprawianiu dostępności produktów cyfrowych (14% osób było zainteresowanych takim szkoleniem, tj. 26 z 188 osób).

Wykres 20. Preferowane przez ankietowanych obszary szkoleń (% osób)

Na wybór preferowanego obszaru szkolenia pewien wpływ miała płeć

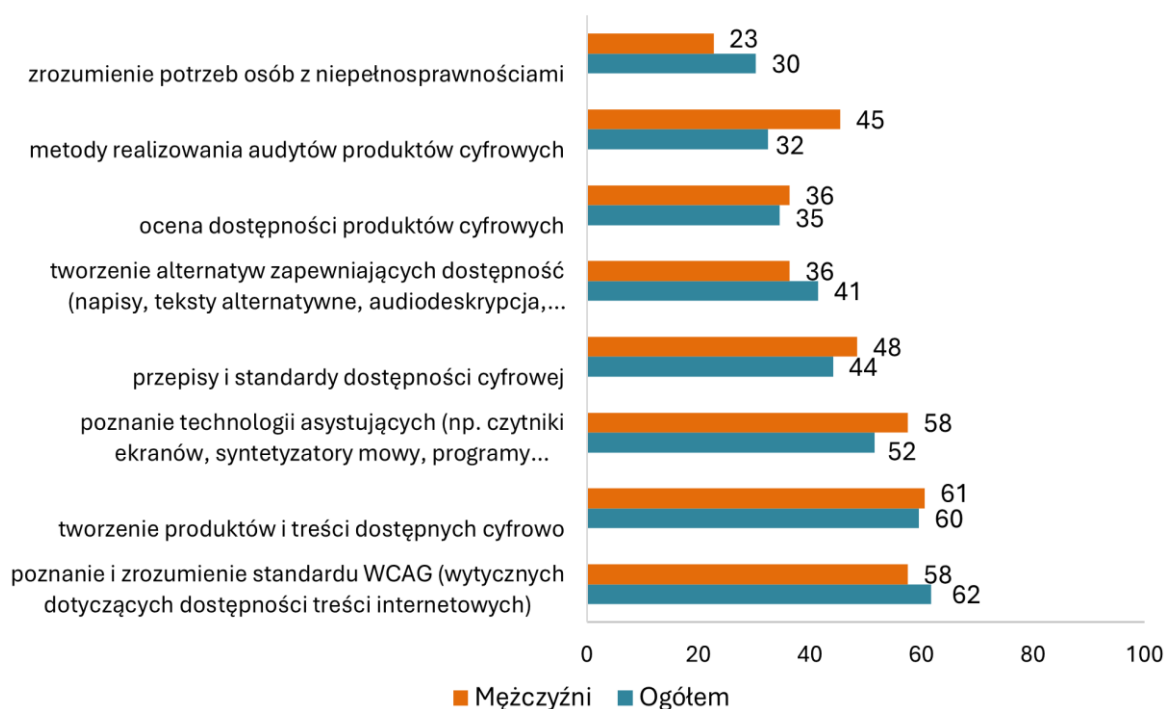
ankietowanych. Więcej kobiet niż mężczyzn wybrałoby szkolenie poświęcone tworzeniu dostępnych cyfrowo produktów cyfrowych (69% kobiet vs. 49% mężczyzn). Mężczyźni natomiast, chętniej niż kobiety wybierali audytowanie produktów cyfrowych (32% mężczyzn vs. 21% kobiet) i poprawianie dostępności cyfrowej produktów cyfrowych (20% mężczyzn vs. 11% kobiet).

¹² W tym i kolejnych rozdziałach analizowane są wyniki dla 188 osób, tj. tylko dla osób, które zainteresowane byłyby szkoleniami (po wyłączeniu osób niezainteresowanych, dla których te dane nie były gromadzone)

Za najbardziej przydatne elementy szkolenia¹³ ankietowani uznali poznanie i zrozumienie standardu WCAG (62% osób, tj. 116 z 188), następnie tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo (60%, tj. 112 z 188) i poznanie technologii asystujących (52% tj. 97 z 188). Za najmniej użyteczne uznano tematy: zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami (30%, tj. 57 z 188), zapoznanie się z metodami audytów produktów cyfrowych (32%, tj. 61 z 188) i ocenę dostępności produktów cyfrowych (35%, tj. 65 z 188). Średnio osoby wskazywały około 4 elementów szkolenia, którymi byłoby potencjalnie zainteresowani.

Wykres 21. Elementy szkolenia najbardziej przydatne dla ankietowanych — mężczyźni, ogółem (% osób)

¹³ Pytanie o tę kwestię było pytaniem wielokrotnego wyboru, bez limitu odpowiedzi, stąd dane nie sumują się do 100%.

Tabela 15. Elementy szkolenia najbardziej przydatne dla ankietowanych — wg płci (% osób)

Przydatne elementy szkolenia	Osoby ogółem	Kobiety	Mężczyźni
poznanie i zrozumienie standardu WCAG (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych)	61,7%	63,9%	57,6%
tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	59,6%	59,0%	60,6%
poznanie technologii asystujących (np. czytniki ekranów, syntetyzatory mowy, programy powiększające)	51,6%	48,4%	57,6%
przepisy i standardy dostępności cyfrowej	44,1%	41,8%	48,5%
tworzenie alternatyw zapewniających dostępność (napisy, teksty alternatywne, audiodeskrypcja, tłumaczenia na język migowy)	41,5%	44,3%	36,4%
ocena dostępności produktów cyfrowych	34,6%	33,6%	36,4%
metody realizowania audytów produktów cyfrowych	32,4%	25,4%	45,5%
zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami	30,3%	34,4%	22,7%

Na wybór preferowanych elementów szkolenia wpływ miała płeć ankietowanego.

Mężczyźni wyraźnie częściej niż kobiety wybierali możliwość wykonywania audytów cyfrowych (46% vs. 25% kobiet) i poznanie technologii asystujących (58% vs. 48% kobiet). Natomiast kobiety istotnie częściej od mężczyzn preferowały, m.in.: zrozumienie

potrzeb osób z niepełnosprawnościami (34% vs. 23% mężczyzn), tworzenie alternatyw zapewniających dostępność cyfrową (44% vs. 36%).

III.4. Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń a zadania z dostępności cyfrowej i produkty, z jakimi osoby pracują

Osoby, które wskazały, że najbardziej zainteresowane byłyby tworzeniem dostępnych cyfrowo produktów cyfrowych jednocześnie najczęściej pracowały z dokumentami elektronicznymi (76%, tj. 87 osób), następnie ze stronami internetowymi (70%, tj. 80 osób) i arkuszami kalkulacyjnymi (53%, tj. 61 osób). Wśród osób, które najbardziej chciałyby audytować produkty cyfrowe dominowały osoby pracujące najczęściej również z podobnymi produktami jak w przypadku podgrupy, która wybrała tworzenie dostępnych cyfrowo produktów. Pracujących z dokumentami elektronicznymi było w tej podgrupie 89% (tj. 41 osób), ze stronami internetowymi — 67% (tj. 31 osób) a z arkuszami kalkulacyjnymi — 46% (tj. 21 osób). Analogicznie było z osobami, które wybrały jako najbardziej interesujący obszar szkolenia poprawianie dostępności produktów cyfrowych, gdyż najczęściej w swojej pracy skupiały się także na dokumentach elektronicznych (85%, tj. 22 osoby) i stronach internetowych lub arkuszach kalkulacyjnych (po 58%, tj. po 15 osób).

Tabela 16. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące ankietowanych obszary szkolenia w zależności od tego, z jakimi produktami cyfrowymi pracują (% osób — % z N w kolumnie)

Produkty cyfrowe, z jakim osoba pracuje	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
strony internetowe	69,6%	57,7%	67,4%	67,4%
aplikacje webowe	19,1%	26,9%	23,9%	21,4%
aplikacje mobilne	16,5%	7,7%	8,7%	13,4%

Produkty cyfrowe, z jakim osoba pracuje	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	11,3%	3,8%	8,7%	9,6%
dokumenty elektroniczne	75,7%	84,6%	89,1%	80,2%
formularze elektroniczne	24,3%	15,4%	21,7%	22,5%
prezentacje multimedialne	13,0%	19,2%	13,0%	13,9%
arkusze kalkulacyjne	53,0%	57,7%	45,7%	51,9%
publikacje elektroniczne	5,2%	7,7%	4,3%	5,3%
inne	0,9%	0,0%	2,2%	1,1%

Jeżeli chodzi o zależność między obszarami szkolenia najbardziej interesującymi ankietowanych a wykonywanymi przez nich zadaniami na stanowisku pracy, to okazuje się, że osoby, które wykazały największe zainteresowanie tworzeniem dostępnych cyfrowo produktów najczęściej tworzyły dokumenty elektroniczne (72%, tj. 83 osoby), publikowały na stronie internetowej (36%, tj. 42 osoby) lub redagowały teksty w tzw. prostym języku (33%, tj. 38 osób). Osoby, które chciałyby się skupić na poprawianiu produktów cyfrowych podczas szkolenia, analogicznie do osób które wybrały jako główny przedmiot szkolenia tworzenie dostępnych produktów cyfrowych, przede wszystkim tworzyły dokumenty elektroniczne (58%, tj. 15 osób), następnie publikowały treści na stronie internetowej (39%, tj. 10 osób) lub redagowały teksty w tzw. prostym języku (23%, tj. 6 osób). Osoby zaś, które wybrałyby audyt produktów cyfrowych realizowały najczęściej również podobne zadania, tj. tworzyły dokumenty elektroniczne (65%, tj. 30 osób), publikowały treści na stronie (44%, tj. 20 osób), redagowały teksty w

prostym języku (26%, tj. 12 osób), ale także ponadto dosyć często odpowiadały za dostępność cyfrową w organizacji (30%, tj. 14 osób).

Tabela 17. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące ankietowanych obszary szkolenia w zależności od wykonywanych przez nich zadań zw. z dostępnością cyfrową (% osób — % z N w kolumnie)

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
publikuje treści na stronie internetowej	36,2%	38,5%	43,5%	38,3%
publikuje treści w mediach społecznościowych	10,3%	15,4%	17,4%	12,8%
tworzy dokumenty elektroniczne	71,6%	57,7%	65,2%	68,1%
tworzy publikacje elektroniczne	10,3%	15,4%	4,3%	9,6%
przygotowuje napisy do filmów	3,4%	0,0%	10,9%	4,8%
przygotowuje audiodeskrypcję do filmów	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
redaguje teksty alternatywne	6,9%	3,8%	10,9%	7,4%

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
redaguje teksty w prostym języku	32,8%	23,1%	26,1%	29,8%
przygotowuje transkrypcję tekstową do nagrań	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
programuje w technologiach webowych	2,6%	3,8%	4,3%	3,2%
programuje aplikacje mobilne	0,9%	0,0%	0,0%	0,5%
zamawia produkty cyfrowe	9,5%	11,5%	13,0%	10,6%
odbiera produkty cyfrowe	6,9%	7,7%	6,5%	6,9%
odpowiada za dostępność cyfrową w organizacji	8,6%	7,7%	30,4%	13,8%
realizuje wewnętrzne szkolenia	12,9%	23,1%	10,9%	13,8%
żadne z powyższych	12,9%	23,1%	19,6%	16,0%
publikuje treści na stronie internetowej	36,2%	38,5%	43,5%	38,3%

Zależność między głównymi preferowanymi elementami szkoleń a produktami cyfrowymi, z którymi najczęściej pracowały osoby wybierające te preferowane elementy, pokazuje, że osoby, które były zainteresowane poznaniem standardu WCAG, najczęściej pracowały z dokumentami elektronicznymi (83%, tj. 96 osób), następnie ze stronami internetowymi (64%, tj. 74 osoby) oraz arkuszami kalkulacyjnymi (53%, tj. 61 osób). Osoby, które chciałyby, aby na szkoleniu omówiono temat tworzenia produktów i treści cyfrowych zwykle, podobnie jak poprzednia podgrupa, pracowały z dokumentami elektronicznymi (79%, tj. 88 osób), ze stronami internetowymi (64%, tj. 71 osób) lub w dalszej kolejności z arkuszami kalkulacyjnymi (51% tj. 57 osób). Natomiast osoby, które wskazały trzeci najczęściej wybierany temat szkolenia, tj. poznanie technologii asystujących, również analogicznie jak wcześniejsze podgrupy przede wszystkim pracowały z dokumentami elektronicznymi (81%, tj. 79 osób), następnie stronami internetowymi (65%, tj. 63 osoby) i arkuszami kalkulacyjnymi (54%, tj. 52 osoby). Nie było zatem zdecydowanych różnic między wybierającymi te trzy najczęściej wskazywane pożądane elementy szkolenia w zakresie produktów z jakimi pracowali. Inne produkty cyfrowe były (przez osoby wskazujące te najbardziej przydatne trzy elementy szkoleń) wskazywane znacznie rzadziej (uzyskały od 1% do 28% wskazań).

Tabela 18. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej przydatne dla ankietowanych elementy szkolenia (3 głównie wybierane) w zależności od produktów, z jakimi pracują (% osób — % z N w kolumnach)

Produkty cyfrowe, z jakimi osoba pracuje	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: poznanie technologii asystujących	Elementy szkolenia ogółem
strony internetowe	63,8%	64,0%	64,9%	67,4%
aplikacje webowe	21,6%	24,3%	23,7%	21,4%
aplikacje mobilne	9,5%	15,3%	14,4%	13,4%

Produkty cyfrowe, z jakimi osoba pracuje	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: poznanie technologii asystujących	Elementy szkolenia ogółem
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	9,5%	12,6%	5,2%	9,6%
dokumenty elektroniczne	82,8%	79,3%	81,4%	80,2%
formularze elektroniczne	27,6%	20,7%	22,7%	22,5%
prezentacje multimedialne	12,1%	14,4%	13,4%	13,9%
arkusze kalkulacyjne	52,6%	51,4%	53,6%	51,9%
publikacje elektroniczne	6,0%	4,5%	5,2%	5,3%
inne	1,7%	0,9%	1,0%	1,1%
żadne z powyższych	0,0%	0,0%	1,0%	0,5%

Jeżeli chodzi natomiast o zależność między najbardziej interesującymi ankietowanych elementami szkolenia a wykonywanymi przez nich zadaniami w pracy, to okazuje się że osoby, które uznały poznanie i zrozumienie standardu WCAG jako jeden z potencjalnie wartościowszych tematów szkolenia zwykle zajmowały się tworzeniem dokumentów elektronicznych (72%, tj. 83 osoby), następnie publikowaniem treści na stronie (40%, tj.

46 osób) i redagowaniem tekstów w prostym języku (32%, tj. 37 osób). Ankietowani, którzy zainteresowani byli tworzeniem produktów i treści dostępnych cyfrowo, najczęściej zajmowali się też tworzeniem dokumentów elektronicznych (66%, tj. 74 osoby), następnie publikowaniem treści na stronie (44%, tj. 49 osób) i redakcją tekstów w prostym języku (33 %, tj. 37 osób). Zbliżona sytuacja była w przypadku osób, które za najbardziej optymalny element szkolenia, z ich punktu widzenia, wskazały poznanie technologii asystujących. 70% z tych osób zajmowało się tworzeniem dokumentów elektronicznych (tj. 68 osób), 39% publikowało na stronie internetowej (tj. 38 osób) i 37% redagowało teksty w prostym języku (tj. 36 osób). Nie było zatem radykalnych różnic w wykonywanych zadaniach między wybierającymi te trzy najczęściej wskazywane pożądane elementy szkolenia. Pozostałe działania były (przez osoby, które wskazały te najbardziej przydatne trzy elementy szkoleń) w ogóle niewykonywane lub były wykonywane znacznie rzadziej, tj. ich realizacją zajmowało się od 1 do 17% osób.

Tabela 19. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące ankietowanych elementy szkolenia (3 głównie wybierane) w zależności od tego, jakie zadania związane z dostępnością wykonują (% osób — % z N w kolumnie)

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: poznanie technologii asystujących	Elementy szkolenia ogółem
publikuje treści na stronie internetowej	39,7%	43,8%	39,2%	38,3%
publikuje treści w mediach społecznościowych	12,1%	17,0%	13,4%	12,8%
tworzy dokumenty elektroniczne	71,6%	66,1%	70,1%	68,1%

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: poznanie technologii asystujących	Elementy szkolenia ogółem
tworzy publikacje elektroniczne	8,6%	11,6%	11,3%	9,6%
przygotowuje napisy do filmów	4,3%	5,4%	5,2%	4,8%
przygotowuje audiodeskrypcję do filmów	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
redaguje teksty alternatywne	8,6%	8,9%	7,2%	7,4%
redaguję teksty w prostym języku	31,9%	33,0%	37,1%	29,8%
przygotowuje transkrypcję tekstową do nagrań	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
programuje w technologiach webowych	2,6%	4,5%	3,1%	3,2%
programuje aplikacje mobilne	0,0%	0,9%	0,0%	0,5%

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: poznanie technologii asystujących	Elementy szkolenia ogółem
zamawia produkty cyfrowe	9,5%	10,7%	14,4%	10,6%
odbiera produkty cyfrowe	8,6%	6,3%	10,3%	6,9%
odpowiada za dostępność cyfrową	12,1%	12,5%	15,5%	13,8%
realizuje wewnętrzne szkolenia	16,4%	15,2%	15,5%	13,8%
żadne z powyższych	16,4%	12,5%	15,5%	16,0%

III.5. Motywacje do wzięcia udziału w szkoleniu

Ankietowani z instytucji publicznych ocenili, że głównie motywowałaby ich do udziału w szkoleniu chęć rozwoju osobistego (zadeklarowało tak 45%, tj. 84 z 188 osób).

Motywacjami o nieco mniejszej wadze były chęć wdrażania dostępności cyfrowej w organizacji (23%, tj. 44 z 188 osób) lub chęć efektywnego zarządzania dostępnością w organizacji (18%, tj. 34 z 188). Nikłe znaczenie miało nawiązanie kontaktu z specjalistami dostępności cyfrowej (2%, tj. 3 z 188 osób) i chęć potwierdzenia

kwalfikacji, tj. zdobycia certyfikatu (4%, tj. 7 osób z 188). Zdobyć cennych kwalfikacji wolnorynkowych uzyskało również nie za wysoki odsetek wskazań (9% osób).

Wykres 22. Główne motywacje do wzięcia udziału w szkoleniu (% osób)

Tabela 20. Główne motywacje do wzięcia udziału w szkoleniu (% osób)

osobisty rozwój	44,7%
wdrożenie dostępności w swojej organizacji	23,4%
efektywne zarządzanie dostępnością w organizacji	18,1%
zdobycie cennych kwalfikacji wolnorynkowych	8,5%
potwierdzenie posiadanych kwalfikacji (certyfikat)	3,7%
nawiązanie kontaktu ze specjalistami dostępności cyfrowej	1,6%

III.6. Preferencje do organizacji szkoleń

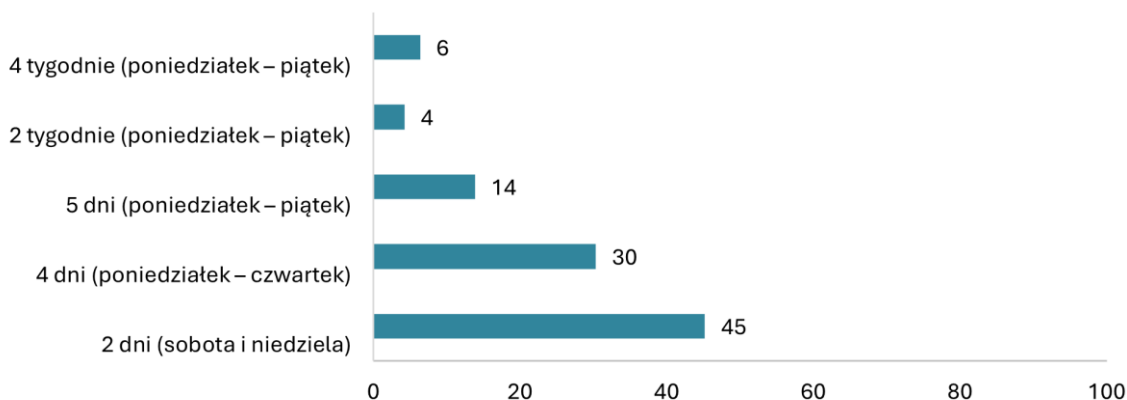
Ankietowani wskazali w badaniu swoje preferencje długości trwania pojedynczego zjazdu szkoleniowego. Znaczna część ankietowanych wskazała, aby pojedynczy zjazd wynosił 2 dni i był w weekendy (sobota i niedziela) – wybrało tak blisko 45% (tj. 85 z 188 osób). Drugim w kolejności wyborem był zjazd, który trwałby 4 dni: od poniedziałku do czwartku (wskazało tak 30%, tj. 57 z 188 osób). Trzecią w kolejności preferowaną opcją był zjazd 5 dniowy od poniedziałku do piątku (wskazany przez 14%, tj. 26 z 188 osób). Najmniej osób wybierało zjazdy 4 tygodniowe od poniedziałku do piątku (wybór 6% osób, tj. 12 z 188 osób).

Tabela 21. Preferowane przez ankietowanych dni i długości pojedynczych zjazdów szkoleniowych (% osób)

2 dni (sobota i niedziela)	45,2%
4 dni (poniedziałek – czwartek)	30,3%
5 dni (poniedziałek – piątek)	13,8%
2 tygodnie (poniedziałek – piątek)	4,3%
4 tygodnie (poniedziałek – piątek)	6,4%

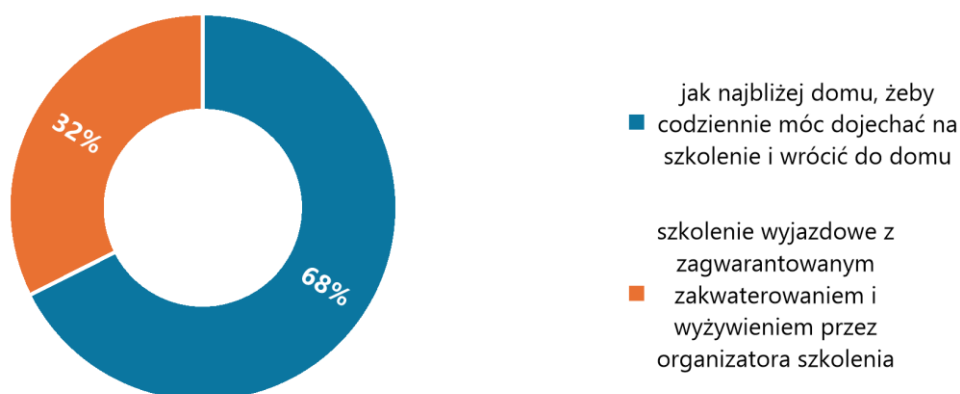

Wykres 23. Preferowane przez ankietowanych dni i długości pojedynczych zjazdów szkoleniowych (% osób)

Ponad dwie trzecie ankietowanych z podmiotów publicznych (68%, tj. 127 z 188 osób) wskazało jako najlepszą lokalizację szkolenia miejsce, które usytuowane byłoby blisko ich miejsca zamieszkania, aby wracać ze szkolenia do domu tego samego dnia. Pozostali (32%, tj. 61 z 188 osób) wybrali szkolenie wyjazdowe z zagwarantowanym przez organizatora zakwaterowaniem i wyżywieniem.

Wykres 24. Preferencje ankietowanych do lokalizacji szkolenia (% osób)

Grupa, która preferowała szkolenia jak najbliżej domu jednocześnie najbardziej zainteresowana była zjazdami, które trwałyby dwa dni i były w weekendy (wybrało tak 50% osób, tj. 63 z 127, które wybierały lokalizację blisko domu). Drugim wyborem tych osób były zjazdy czterodniowe od poniedziałku do czwartku, które wskazało 27% osób (tj. 34 osoby z 127). Z kolei grupa osób, która preferowała, aby szkolenia były wyjazdowe

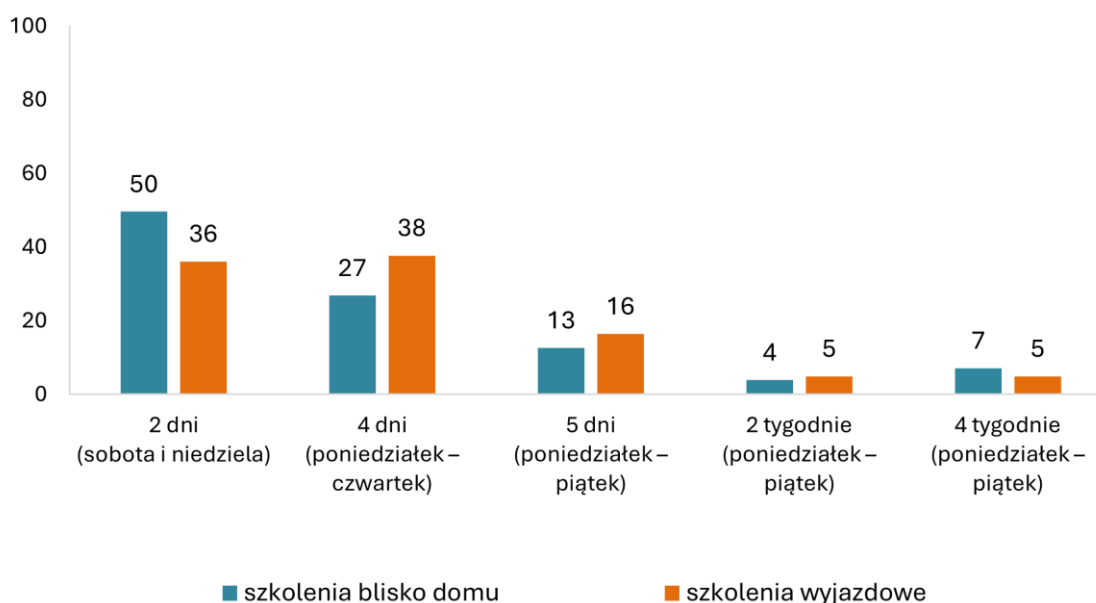
(poza miejscem zamieszkania) w zbliżonym stopniu zainteresowana była szkoleniami w formule weekendowym, jak i trwającymi od poniedziałku do czwartku (wskazało tak odpowiednio 36% i 38% osób, tj. 22 i 23 osoby z 61). Dodatkowo różnicowało te dwie grupy to, że osoby, które wybrałyby szkolenie wyjazdowe, też nieco bardziej dopuszczają możliwość zjazdów 5-dniowych od poniedziałku do piątku (na takie zjazdy zgodziłoby się ponad 16%, podczas gdy wśród osób, które chciałyby szkolić się blisko miejsca zamieszkania opcja ta uzyskała 13% wskazań).

Tabela 22. Ankietowani, którzy wybierają różne lokalizacje szkolenia — szkolenia wyjazdowe i blisko domu — w podziale na preferencje długości trwania i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (% osób)

Długość pojedynczego zjazdu i dni zjazdów	Szkolenia jak najbliżej domu, żeby codziennie móc dojechać na szkolenie i wrócić do domu	Szkolenia wyjazdowe z zagwarantowanym przez organizatora szkolenia zakwaterowaniem i wyżywieniem
2 dni (sobota i niedziela)	49,6%	36,1%
4 dni (poniedziałek – czwartek)	26,8%	37,7%
5 dni (poniedziałek – piątek)	12,6%	16,4%
2 tygodnie (poniedziałek –	3,9%	4,9%
4 tygodnie (poniedziałek –	7,1%	4,9%

Wykres 25. Ankietowani, którzy wybierają szkolenia wyjazdowe i blisko domu — w podziale na preferencje długości i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (% osób)

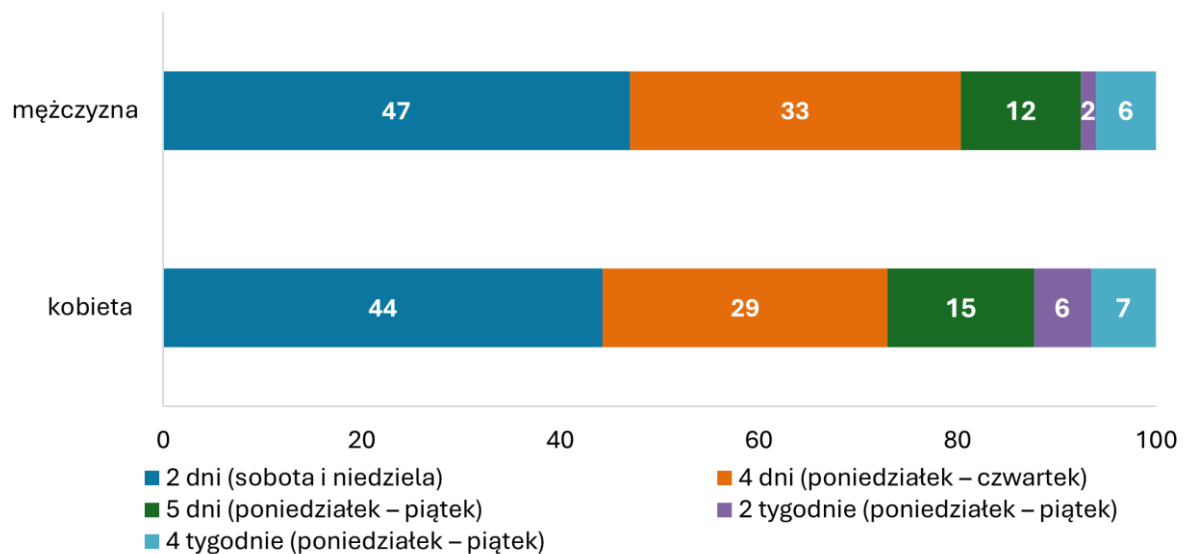

Na preferowaną lokalizację szkolenia niewielki wpływ miała płeć ankietowanych.

Kobiety, prawdopodobnie ze względu na obowiązki rodzinne (np. wychowanie i opieka nad dziećmi), nieco bardziej niż mężczyźni preferowały lokalizację szkoleń blisko domu z możliwością powrotu do domu tego samego dnia (taki wybór wskazało 69% kobiet wobec 65% mężczyzn).

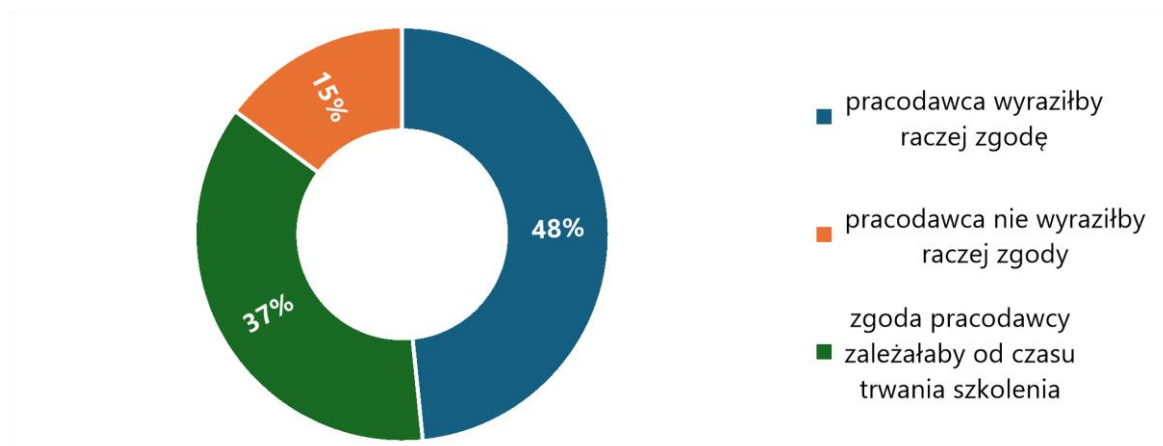
Również kwestię długości trwania pojedynczego zjazdu szkoleniowego i dni tych zjazdów w niewielkim stopniu różnicowała płeć ankietowanych. Mężczyźni (prawdopodobnie ze względu na mniejsze obciążenie obowiązkami domowymi lub rodzinnym) częściej niż kobiety preferowali weekendy na zjazdy, (47% versus 44% w przypadku kobiet). Kobiety z kolei były nieco częstszymi od mężczyzn entuzjastkami zjazdów w ciągu tygodnia pracy (tygodnia roboczego) i preferowały dłuższe zjazdy (tj. 5 dni i więcej).

Wykres 26. Preferencje długości trwania i dni pojedynczego zjazdu szkoleniowego — wg płci (% osób)

Ankietowanych zapytano też o kwestię otrzymania zgody od pracodawcy na odbycie szkolenia z dostępności cyfrowej. Blisko połowa (48%, tj. 91 z 188 osób), stwierdziła, że pracodawca raczej zgodzi się. 37% (tj. 69 z 188) z nich stwierdziło, że zgoda pracodawcy byłaby potencjalnie możliwa, ale uwarunkowana czasem trwania szkolenia. Zatem łącznie około 85% osób potencjalnie mogłoby liczyć na zgodę pracodawcy w tej kwestii. Pozostali, tj. 15% (28 z 188 osób) stwierdziło, że pracodawca nie wyrazi zgody na takie szkolenie.

Wykres 27. Opinie ankietowanych w sprawie otrzymania ewentualnej zgody od pracodawcy na udział w szkoleniu (% osób)

W przypadku mężczyzn ich pracodawcy częściej wyraziliby zgodę na udział w szkoleniu niż w przypadku kobiet (52% vs. 47%).

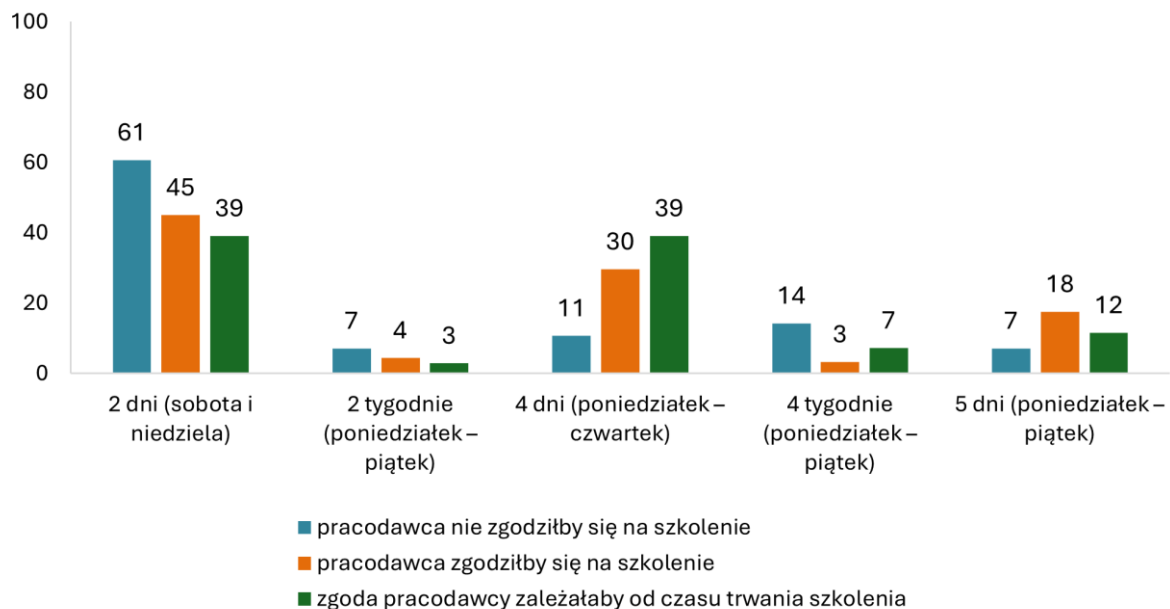
Na wybór preferowanej długości trwania pojedynczego zjazdu i dni tego zjazdu w przypadku ankietowanych z podmiotów publicznych w pewnym stopniu wpływ miała kwestia otrzymania zgody pracodawcy na udział ankietowanego w szkoleniu. Osoby, które stwierdziły, że pracodawca nie zgodziłby się na ich szkolenie w 61% wybierały szkolenia weekendowe, zaś osoby, które sądziły, że raczej pracodawca wyraziłby aprobatę dla ich udziału w szkoleniu, wybierały często oprócz szkoleń weekendowych (45% osób) również szkolenia trwające 4 dni od poniedziałku do czwartku (30% osób).

Tabela 23. Ankietowani, których pracodawcy zgodziliby się lub nie zgodzili na szkolenie — w podziale na preferencje długości trwania i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (% osób)

Długość pojedynczego zjazdu i dni zjazdów	Pracodawca nie zgodziłby się na szkolenie	Pracodawca zgodziłby się na szkolenie	Zgoda pracodawcy zależałaby od czasu trwania szkolenia
2 dni (sobota i niedziela)	60,7%	45,1%	39,1%
4 dni (poniedziałek – czwartek)	10,7%	29,7%	39,1%
5 dni (poniedziałek – piątek)	7,1%	17,6%	11,6%
2 tygodnie (poniedziałek – piątek)	7,1%	4,4%	2,9%
4 tygodnie (poniedziałek – piątek)	14,3%	3,3%	7,2%

Wykres 28. Ankietowani, których pracodawcy zgodziliby się lub nie zgodzili na szkolenie w podziale na preferencje do długości i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (% osób)

IV. Wyniki badania ilościowego dla grupy absolwentów szkół ponadpodstawowych

IV.1. Ogólna charakterystyka przebadanych

W badaniu przebadano **176 absolwentów szkół ponadpodstawowych**, z których $\frac{3}{4}$ to kobiety (73%, tj. 128 z 176). Blisko połowa ankietowanych mieszkała w dużych miastach – powyżej 100 tys. mieszkańców (48%, tj. 84 z 176). Tereny wiejskie zamieszkiwało jedynie 16% z nich (tj. 28 z 176). W badaniu w większości udział wzięli ludzie młodzi w wieku 18-34 lata (prawie 92%, tj. 161 z 176 osób), z czego blisko $\frac{3}{4}$, tj. 72%, (tj. 126 z 176 osób) było w wieku 18-24.

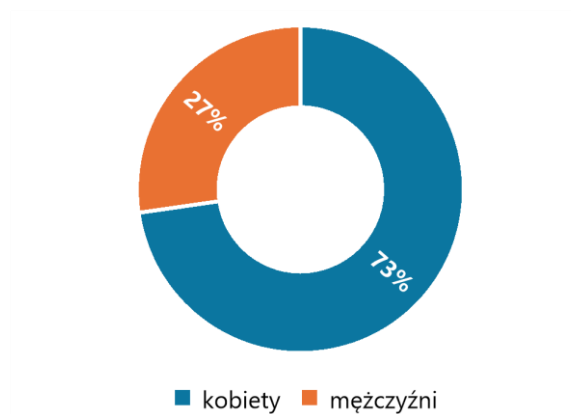
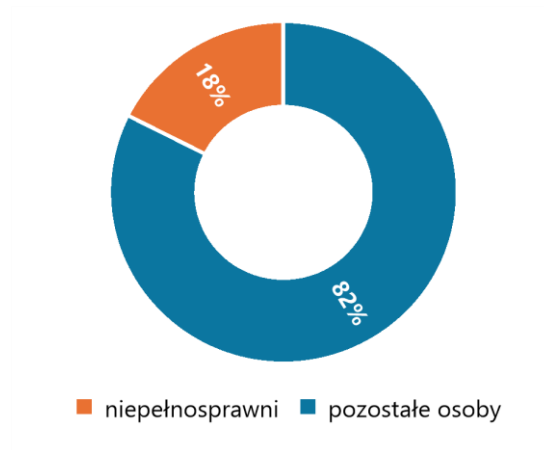
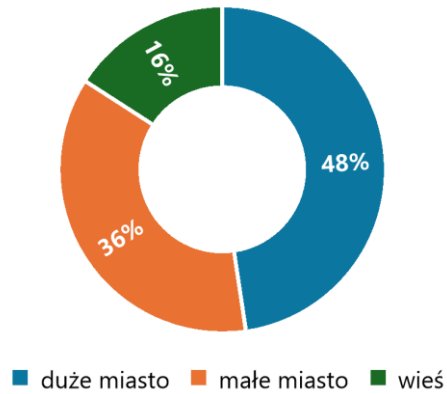
Wśród przebadanych ok. 18% (tj. 31 z 176 osób) stwierdziło, że jest osobą z niepełnosprawnościami lub ma inne ograniczenia zdrowotne, które istotnie utrudniają codzienne funkcjonowanie lub codzienną aktywność.

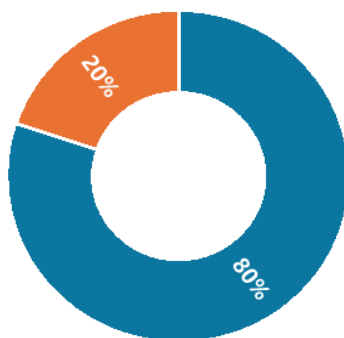
W większości ankietowani absolwenci byli aktualnie osobami pracującymi (80%, tj. 141 z 176), którzy wykonują pracę we wszystkich 3 sektorach gospodarki (sektorze prywatnym, publicznym, NGO). Najwięcej zatrudnionych było w instytucjach publicznych (rządowych, samorządowych i innych podmiotach publicznych) — około połowa z nich (50%). W sektorze prywatnym lub własnej firmie pracowało 39% absolwentów (tj. 55 z 176).

Prawie jedna trzecia z przebadanych osób ukończyła szkołę ponadpodstawową na kierunku związanym z informatyką lub programowaniem (32%, tj. 56 z 176), a więc na kierunkach, które w szczególności predestynują do pracy w obszarze dostępności cyfrowej. Wśród kobiet takich osób było 26% (tj. 33 z 128 kobiet), zaś wśród mężczyzn blisko połowa (48%, tj. 23 z 48 mężczyzn).

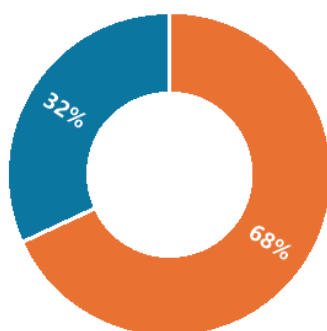

Wykres 29. Przebadani ankietowani — wg płci, miejsca zamieszkania, wieku, poziomu zdrowia (niepełnosprawności), ukończonego kierunku nauki, statusu na rynku pracy oraz miejsca pracy (% osób)

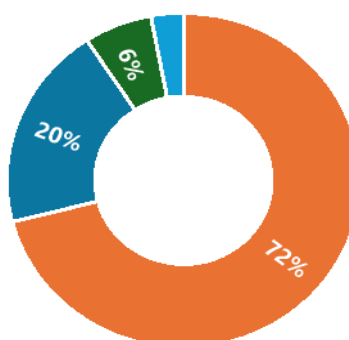

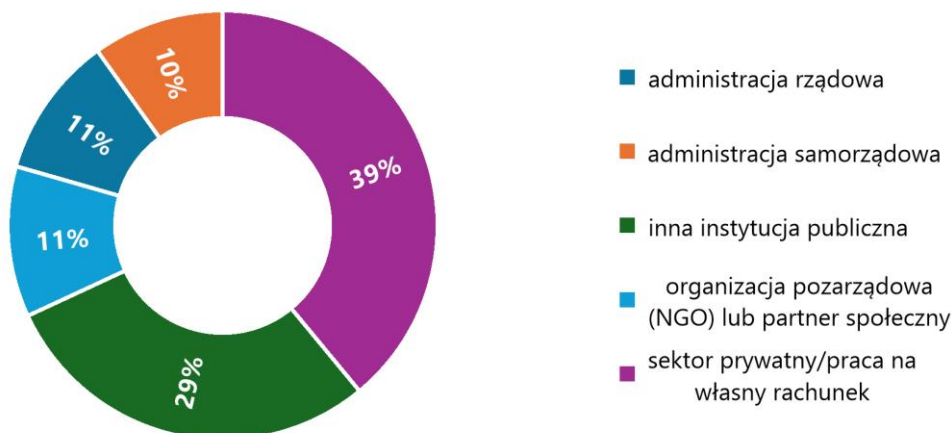
■ pracujący ■ niepracujący

■ ukończony kierunek związany z programowaniem lub informatyką
■ ukończony inny kierunek

■ 18-24 lata ■ 25-34 lata
■ 35-44 lata ■ 45 lat i więcej

Z uwagi na duży udział kobiet w próbie, osób z dużych miast i osób młodych należy mieć na względzie, że prezentowane globalne wyniki będą w dużej mierze determinowane przez te grupy, w związku z tym przy niektórych kluczowych zagadnieniach zaprezentowano także oddzielnie perspektywę mężczyzn i osób z niepełnosprawnościami.

IV.2. Poziom kompetencji cyfrowych i dotychczasowe doświadczenie w dostępności cyfrowej

Absolwenci szkół ponadpodstawowych mieli różną znajomość poszczególnych technologii cyfrowych przydatnych podczas wykonywania prac służących zapewnieniu dostępności cyfrowej, choć poziom kompetencji w zakresie tych technologii nie był tak skrajnie zróżnicowany, jak w przypadku poprzednich przebadanych grup. Charakteryzowali się ponadto dość wysokimi kompetencjami cyfrowymi, gdyż znajomość większości z tych technologii miała przynajmniej połowa osób. Zaś wiedzę i umiejętności w zakresie 6 na 10 technologii cyfrowych zadeklarowało 70% lub więcej absolwentów. Większość osób знаła edytor tekstów i jego zaawansowane funkcje lub potrafiła zainstalować i używać rozszerzenia przeglądarki internetowej (po 89%, tj. 156 z 176). Następnie najwięcej osób (85%, tj. 150 z 176) umiało zredagować i dodać tekst alternatywny do dokumentu. Najmniejsza liczba osób twierdziła, że umie publikować treści w systemie CMS takim jak np. Joomla, Wordpress, GovPress (45%, tj. 79 z 176).

Znajomość technologii kształtowała się nieco odmiennie w zależności od płci ankietowanych, co w tym przypadku spowodowane było prawdopodobnie nieco większym odsetkiem wśród mężczyzn niż kobiet (26% kobiet vs. 48% mężczyzn) kończących kierunki związane z informatyką lub programowaniem. Kobiety miały, wg ich deklaracji, niższy poziom znajomości technologii cyfrowych od mężczyzn głównie w

przypadku umiejętności programowania (51% vs. 73% w przypadku mężczyzn), umiejętności sprawdzania dostępności cyfrowej stron internetowych (68% vs. 80% w przypadku mężczyzn), znajomości technologii webowych tj. HTML, CSS, JavaScript (55% vs. 64% w przypadku mężczyzn) lub umiejętności publikowania treści w systemie CMS (43% vs. 50% w przypadku mężczyzn). Ich kompetencje z kolei były zauważalnie wyższe od mężczyzn w przypadku umiejętności przygotowania napisów do filmów (77% vs. 67% w przypadku mężczyzn) i znajomości edytorów tekstu (90% vs. 85% w przypadku mężczyzn). W zakresie pozostałych technologii cyfrowych różnice między płciami były stosunkowo niewielkie.

Tabela. 24. Ankietowani, którzy znają poszczególne technologie cyfrowe — wg płci (% osób)¹⁴

Umiejętności ankietowanych w obsłudze technologii cyfrowych	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
potrafią używać edytora tekstu i jego zaawansowanych funkcji	88,6%	89,8%	85,4%
potrafią zainstalować i używać rozszerzenia przeglądarki internetowej	88,6%	88,3%	89,6%
wiedzą, jak zredagować i dodać tekst alternatywny do dokumentu	85,2%	85,9%	83,3%
wiedzą, jak przygotować i dodać napisy do filmu	74,4%	77,3%	66,7%
potrafią sprawdzać dostępność cyfrową stron internetowych odpowiednimi narzędziami	71,0%	68,0%	79,2%
potrafią sprawdzać dostępność cyfrową dokumentów elektronicznych odpowiednimi narzędziami	69,3%	68,8%	70,8%
znają technologie webowe tj. np. HTML, CSS i JavaScript	57,4%	54,7%	64,6%

¹⁴ Jako odpowiedzi „tak” uznano odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, zaś jako odpowiedź „nie” odpowiedzi typu „nie” lub „raczej nie”

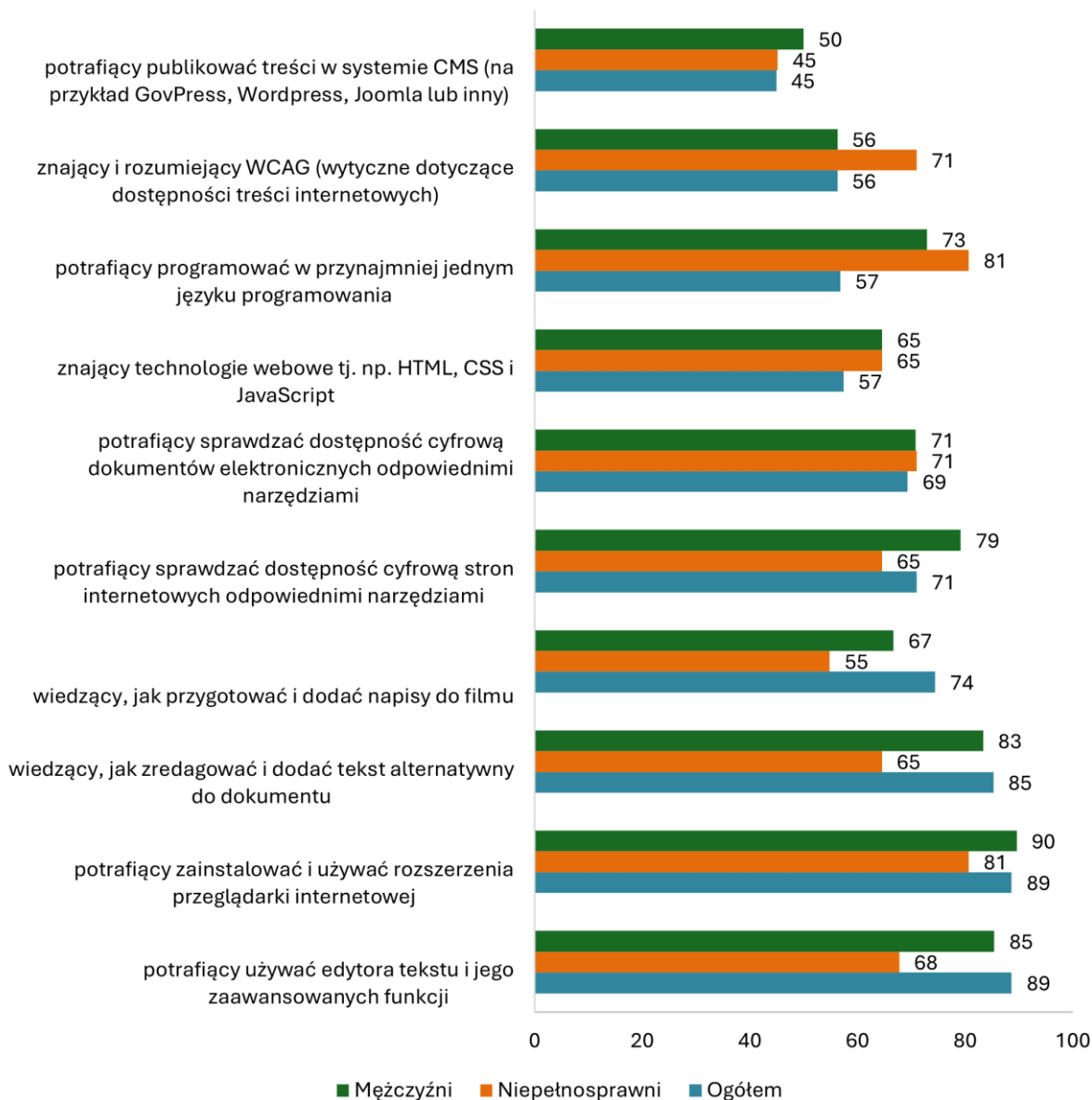

Umiejętności ankietowanych w obsłudze technologii cyfrowych	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
potrafią programować w przynajmniej jednym języku programowania	56,8%	50,8%	72,9%
znają i rozumiejący WCAG (wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych)	56,3%	56,3%	56,3%
potrafią publikować treści w systemie CMS (na przykład GovPress, Wordpress, Joomla lub inny)	44,9%	43,0%	50,0%

Podobna sytuacja występowała w przypadku osób z niepełnosprawnościami, które różniły się pod kątem znajomości technologii cyfrowych od pozostałych osób. Osoby z niepełnosprawnościami dużo lepiej od pozostałych osób umiały programować w przynajmniej w jednym języku programowania (różnica 29 p.p.), znali WCAG (różnica 18 p.p.) i znali technologie webowe, tj. HTML, CSS lub JavaScript (różnica 9 p.p.). Znajomość tak specyficznych technologii mogła wynikać z faktu, że wśród osób z niepełnosprawnościami było 58% osób, które ukończyły kierunki związane z programowaniem lub informatyką (wśród pozostałych było takich osób 26%). Z kolei osoby z niepełnosprawnościami dużo gorzej radziły sobie od pozostałych z takimi technologiami jak: edytory tekstu lub redakcja i dodanie tekstu alternatywnego do dokumentu, dodanie napisów do filmów (różnica rzędu od 24 do 25 p.p.). Nie umiały również w takim stopniu, jak pozostali zainstalować i używać rozszerzeń przeglądarki internetowej (różnica 10 p.p.).

Wykres. 30. Ankietowani, którzy znają poszczególne technologie cyfrowe — mężczyźni, osoby z niepełnosprawnościami, ogółem (% osób)

Jeżeli chodzi o doświadczenie w pracy lub w czasie nauki z różnymi produktami cyfrowymi¹⁵, to ankietowani w grupie absolwentów szkół ponadpodstawowych najczęściej mieli do czynienia ze stronami internetowymi (64%, tj. 113 z 176 osób),

¹⁵ W tym pytaniu możliwe było zaznaczenie kilku odpowiedzi (maksymalnie 3 produktów cyfrowych), stąd dane nie sumują się do 100%

następnie dokumentami elektronicznymi (35%, tj. 61 z 176) i aplikacjami mobilnymi (34%, tj. 60 z 176). Najmniej osób pracowało w czasie nauki lub w pracy zawodowej z publikacjami elektronicznymi (11%, tj. 20 z 176 osób), aplikacjami webowymi (15%, tj. 27 z 176). Poza trzema głównie wskazywanymi produktami cyfrowymi, z którymi osoby te głównie miały styczność, pracę z pozostałymi produktami wskazało 30% lub mniej niż 30% osób. Absolwenci średnio wskazali, że pracowali z 3 produktami (pytanie pozwalało na wybór trzech głównych produktów).

Mężczyźni i kobiety w różnym stopniu pracowali w czasie nauki lub w trakcie pracy zawodowej z poszczególnymi produktami cyfrowymi. Mężczyźni dużo częściej niż kobiety mieli do czynienia z publikacjami elektronicznymi (różnica 16 p.p.), aplikacjami mobilnymi (różnica 19 p.p.), aplikacjami webowymi (różnica 13 p.p.) lub dokumentami elektronicznymi (10 p.p.). Kobiety z kolei częściej wykazywały, m.in. doświadczenie związane z multimediami (13 p.p.), prezentacjami multimedialnymi (9 p.p.). Nieznaczne różnice między płciami wystąpiły w przypadku stron internetowych i arkuszy kalkulacyjnych.

Tabela 25. Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani — wg płci (% osób)

Produkty cyfrowe	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
strony internetowe	64,2%	64,1%	64,6%
dokumenty elektroniczne	34,7%	32,0%	41,7%
aplikacje mobilne	34,1%	28,9%	47,9%
prezentacje multimedialne	29,5%	32,0%	22,9%
arkusze kalkulacyjne	27,8%	27,3%	29,2%

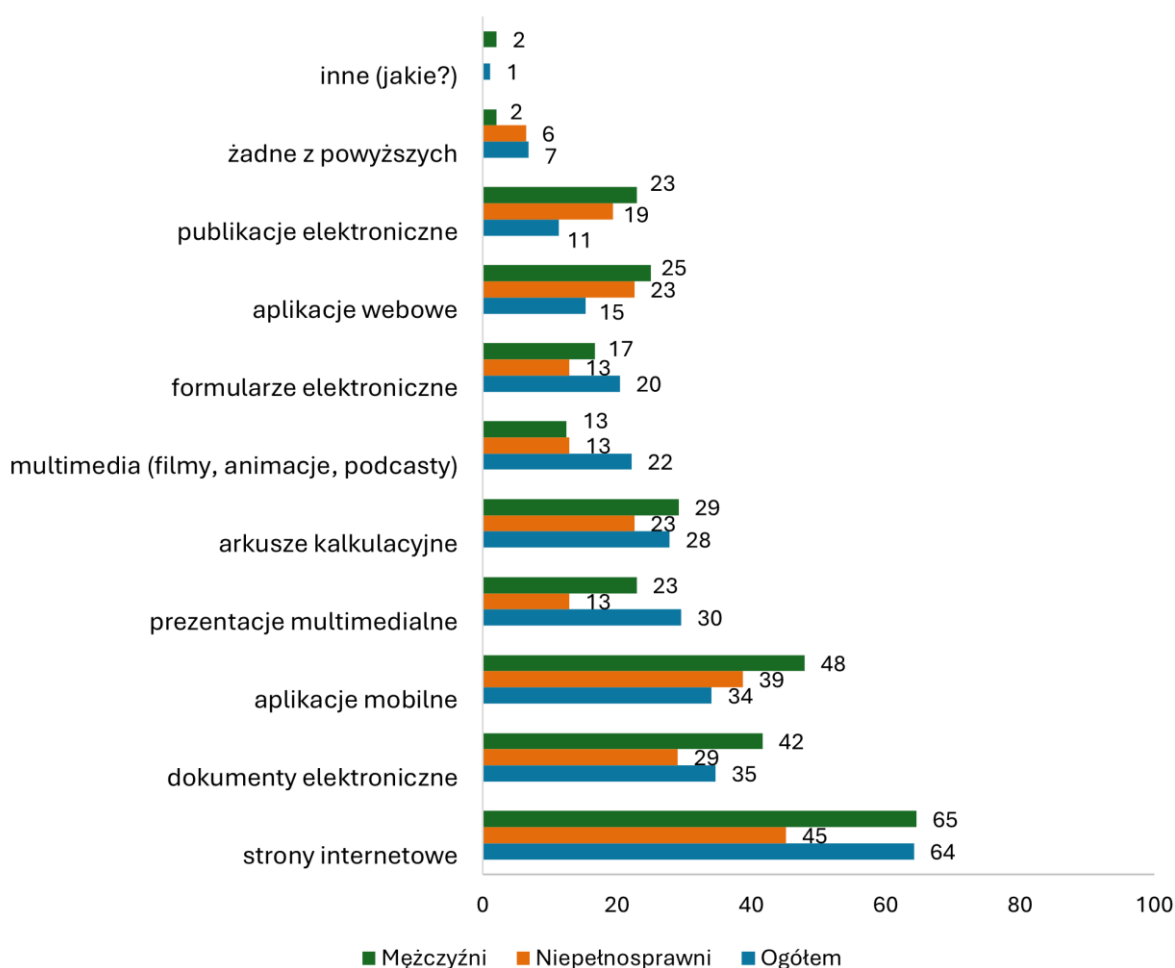

Produkty cyfrowe	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	22,2%	25,8%	12,5%
formularze elektroniczne	20,5%	21,9%	16,7%
aplikacje webowe	15,3%	11,7%	25,0%
publikacje elektroniczne	11,4%	7,0%	22,9%
żadne z powyższych	6,8%	8,6%	2,1%
inne (projekty graficzne)	1,1%	0,8%	2,1%

Stopień, w jakim korzystano z produktów cyfrowych, różnicował również w pewnym stopniu fakt niepełnosprawności ankietowanych. Osoby z niepełnosprawnościami rzadziej niż pozostałe osoby pracowały ze stronami internetowymi (różnica 23 p.p.), prezentacjami multimedialnymi (różnica 20 p.p.), multimediami (różnica 11 p.p.) i formularzami elektronicznymi (różnica 9 p.p.). Natomiast częściej miały do czynienia z publikacjami elektronicznymi (różnica 10 p.p.), aplikacjami webowymi (różnica 9 p.p.) i aplikacjami mobilnymi (różnica 6 p.p.).

Wykres 31. Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani — mężczyźni, osoby z niepełnosprawnościami, ogółem (% osób)

Absolwenci szkół ponadpodstawowych, którzy wzięli udział w badaniu wskazali, że przede wszystkim w swojej pracy realizują następujące zadania powiązane z dostępnością cyfrową¹⁶: tworzą dokumenty elektroniczne (44%, tj. 78 z 176 osób), publikują treści na stronie internetowej (38%, tj. 67 z 176), publikują treści w mediach społecznościowych (35%, tj. 61 z 176). Ankietowani natomiast bardzo rzadko wykonywali następujące prace zw. z dostępnością cyfrową: programowanie w technologiach webowych, odpowiadanie za dostępność cyfrową w organizacji (po 7%,

¹⁶ Pytanie było pytaniem wielokrotnego wyboru, tj. ankietowani mogli wskazać dowolną liczbę odpowiedzi, a więc dowolną liczbę wykonywanych przez siebie obowiązków zw. z dostępnością cyfrową. Z tego względu dane nie sumują się do 100%.

tj. po 13 osób z 176), przygotowywanie audiodyskrypcji do filmów i odbieranie produktów cyfrowych (po 9%, tj. po 16 osób z 176). następnie realizowanie wewnętrznych szkoleń i przygotowywanie transkrypcji tekstowej do filmów (po 10%, tj. między 17 a 18 osób z 176). Pozostałe niewymienione wcześniej zadania wykonywane były również nieczęsto, tj. przez między 23% a 12% absolwentów.

Charakter wykonywanych zadań w zakresie dostępności cyfrowej różnicowała płeć ankietowanych. Mężczyźni częściej niż kobiety realizowali następujące zadania jak: programowanie w technologiach webowych (różnica 10 p.p.), tworzenie publikacji elektronicznych (różnica 6 p.p.) lub programowanie w aplikacjach mobilnych lub odbieranie produktów cyfrowych (różnica 5 p.p.). Kobiety za to dużo częściej redagowały teksty w tzw. prostym języku (różnica 13 p.p.), zamawiały produkty cyfrowe (różnica 9 p.p.), realizowały wewnętrzne szkolenia (różnica 6 p.p.) lub publikowały treści w mediach społecznościowych (różnica 5 p.p.). W przypadku pozostałych działań różnice między płciami nie były tak znaczące.

Tabela 26. Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonują ankietowani — wg płci (% osób)

Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
tworzenie dokumentów elektronicznych	44,3%	45,3%	41,7%
publikacja treści na stronie internetowej	38,1%	38,3%	37,5%
publikacja treści w mediach społecznościowych	34,7%	35,9%	31,3%
tworzenie publikacji elektronicznych	22,7%	21,1%	27,1%
redagowanie tekstów w prostym języku	19,9%	23,4%	10,4%
redagowanie tekstów alternatywnych	13,1%	13,3%	12,5%
programowanie aplikacji mobilnych	13,1%	11,7%	16,7%
zamawianie produktów cyfrowych	12,5%	14,8%	6,3%

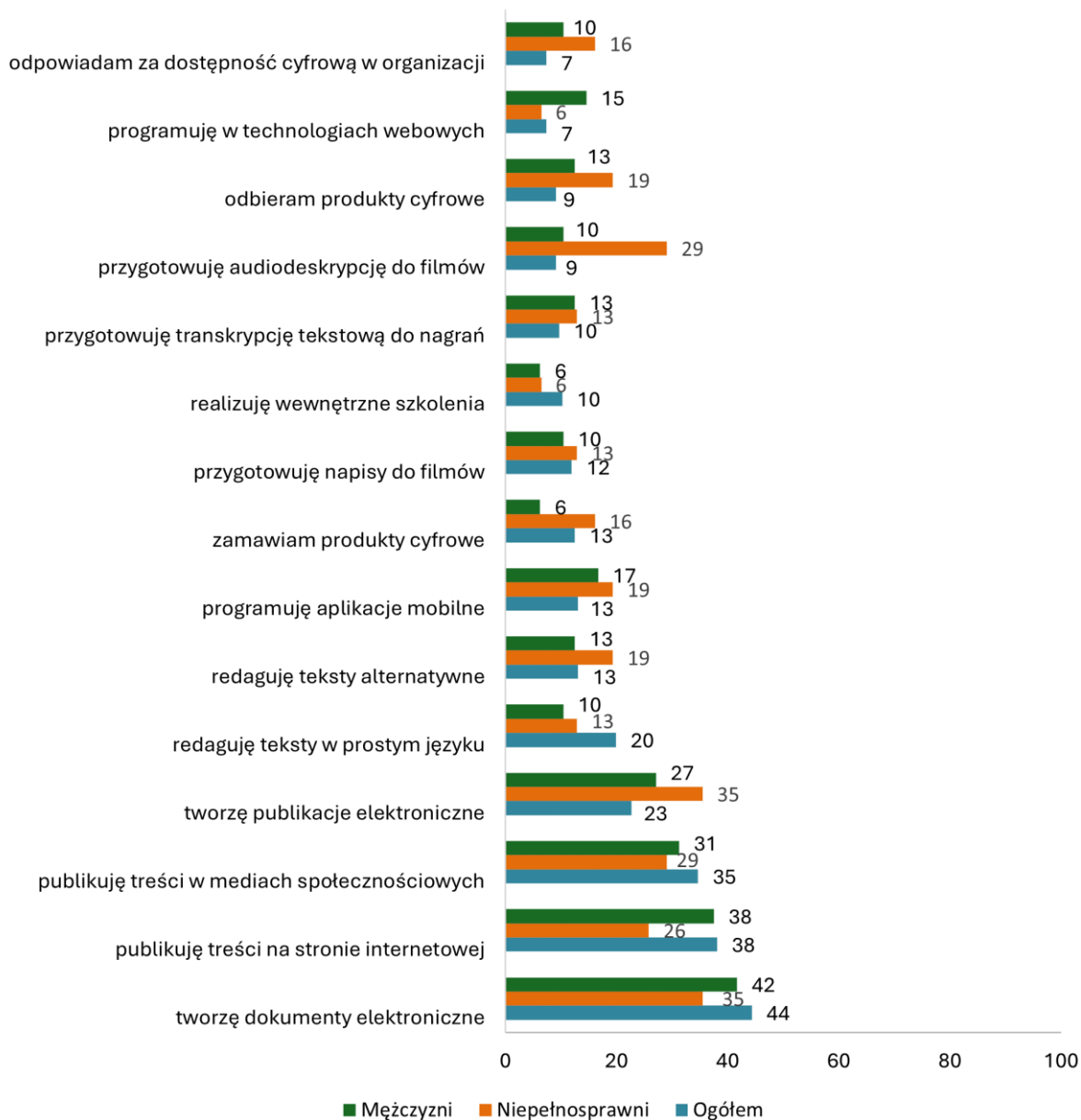
Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
przygotowanie napisów do filmów	11,9%	12,5%	10,4%
realizacja wewnętrznych szkoleń	10,2%	11,7%	6,3%
przygotowanie transkrypcji tekstowej do nagrań	9,7%	8,6%	12,5%
przygotowanie audiodeskrypcji do filmów	9,1%	8,6%	10,4%
odbiór produktów cyfrowych	9,1%	7,8%	12,5%
programowanie w technologiach webowych	7,4%	4,7%	14,6%
odpowiedzialność za dostępność cyfrową	7,4%	6,3%	10,4%
żadne z powyższych	10,2%	10,2%	10,4%

W porównaniu do pozostałych osób ankietowane osoby z niepełnosprawnościami z inną częstotliwością wykonywały poszczególne zadania związane z dostępnością cyfrową. Dużo częściej m.in. przygotowywali audiodyskrypcję do filmów (różnica 24 p.p.), tworzyli publikacje elektroniczne (różnica 15 p.p.), odbierali produkty cyfrowe (różnica 12 p.p.) lub odpowiadali za dostępność cyfrową w organizacji (różnica 11 p.p.). Za to dużo rzadziej, niż inne osoby publikowali treści na stronie (różnica 15 p.p.), tworzyli dokumenty elektroniczne (różnica 11 p.p.) lub redagowali teksty w tzw. prostym języku (różnica 9 p.p.).

Większość ankietowanych absolwentów (75%, tj. 132 z 176) wskazało, że wykonuje lub wykonywało w swojej pracy podczas nauki w szkole maksymalnie trzy (z proponowanych odpowiedzi) zadania związane z dostępnością cyfrową. 36% z tych osób wykonywało głównie tylko jedno zadanie — tworzenie dokumentów elektronicznych lub publikowanie treści na stronie albo też inne niesprecyzowane w odpowiedziach zadanie. Ponad 7 zadań, tj. przynajmniej połowę z wymienionych zadań, wykonywało 5% ankietowanych w tej grupie (tj. 9 z 176 osób).

Wykres 32. Zadania zw. z dostępnością cyfrową, jakie wykonują ankietowani — mężczyźni, osoby z niepełnosprawnościami, ogółem (% osób)

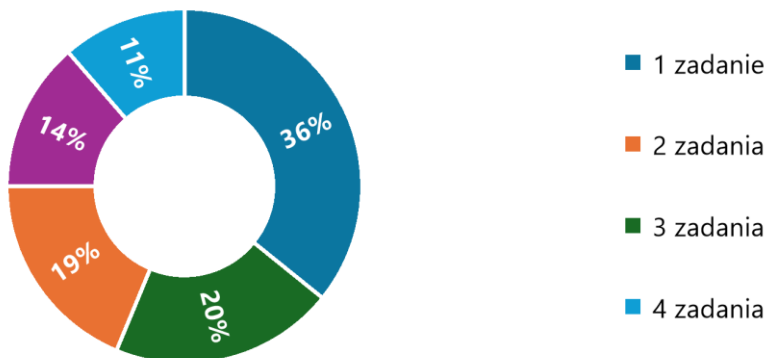
Osoby pełniące funkcję koordynatora dostępności (13 osób), oprócz roli koordynatora, wykonywały średnio około 5 zadań¹⁷. Trzech koordynatorów zadeklarowało wąski zakres swoich działań, twierdząc że oprócz koordynacji wykonują oni ponadto tylko jedno lub

¹⁷ Po wyłączeniu jednej osoby, która podała odpowiedź mocno skrajną, tj. podając, że wykonywała wszystkie zadania, średnia ta (oprócz wykonywania funkcji koordynatora) wynosiła 3 zadania.

dwa dodatkowe zadania (w tym jeden wykonywał jedno zadanie)¹⁸. Pozostali wykonywali od 3 do 11 zadań oprócz funkcji koordynatora.

Wykres 33. Ankietowani w podziale na liczbę zadań przez nich wykonywanych związanych z dostępnością cyfrową (% osób)

IV.3. Gotowość do udziału w szkoleniu, preferowane zagadnienia i obszary szkoleń

Większość z absolwentów szkół ponadpodstawowych byłaby zainteresowana odbyciem bezpłatnych, pogłębionych i specjalistycznych szkoleń dotyczących cyfrowej dostępności wraz z możliwością uzyskania państwowego certyfikatu (86% wypowiedziało się pozytywnie w tej kwestii, tj. 152 z 176). Kobiety i mężczyźni byli w zbliżonym stopniu zainteresowani szkoleniami. Analogicznie jest w przypadku zestawienia zainteresowania szkoleniami bezpłatnymi wśród osób z niepełnosprawnościami i pozostałych osób. Różnice były niewielkie.

Zgodnie z wyborem ankietowanych największym zainteresowaniem cieszyłyby się szkolenia skoncentrowane na tworzeniu dostępnych cyfrowo produktów (odpowiedź tą uzyskała 45% wskazań, tj. 69 z 152¹⁹ osób wybrało tą możliwość). Ze podobnym sobie zainteresowaniem (między 27 a 28%, tj. w przypadku 41 lub 42 z 83 osób) spotkały się

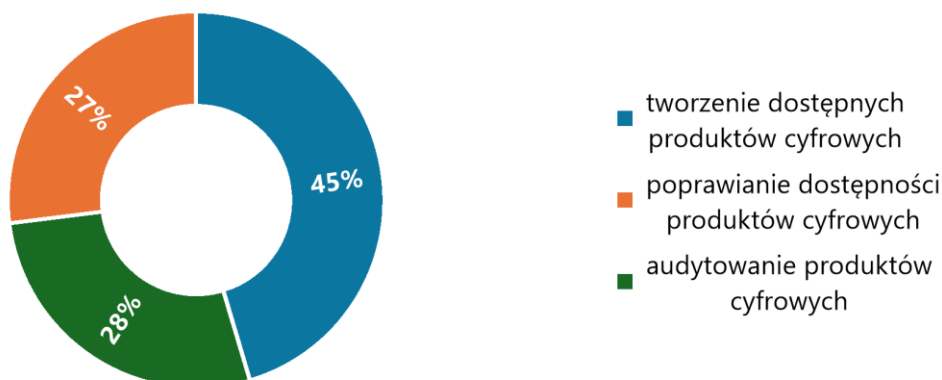
¹⁸ Zadania tych koordynatorów były różne: od programowania aplikacji mobilnych poprzez publikowanie treści na stronie, publikowanie w mediach społecznościowych lub przygotowywanie transkrypcji tekstowej do nagrań.

¹⁹ W tym rozdziale i kolejnym analizowane są wyniki dla 152 osób, tj. tylko dla osób, które zainteresowane byłyby szkoleniami (po wyłączeniu osób niezainteresowanych, dla których te dane nie były gromadzone).

propozycje szkoleń poświęcone poprawianiu dostępności produktów cyfrowych lub audytowaniu produktów cyfrowych.

Wykres 34. Preferowane przez ankietowanych obszary szkoleń (% osób)

Jeżeli chodzi o różnice między płciami w zakresie preferowanych obszarów szkoleń, to najistotniejsze różnice wystąpiły między kobietami a mężczyznami w przypadku audytowania produktów cyfrowych, gdzie zauważalnie więcej kobiet od mężczyzn wybierało ten obszar szkolenia (29% vs. 24%).

Również na wybór obszaru szkolenia wpływ miał status niepełnosprawności. Osoby z niepełnosprawnościami, w przeciwieństwie do pozostałych, przede wszystkim wybierały obszar szkolenia związany z poprawianiem dostępności cyfrowej produktów (50% vs. 22%). Inni ankietowani (tj. bez osób z niepełnosprawnościami) preferowali głównie tworzenie dostępnych cyfrowo produktów (49% vs. 27%). Nieco mniej osób z niepełnosprawnościami niż pozostałych osób wskazało audytowanie produktów jako idealny obszar szkolenia (23% vs. 29%).

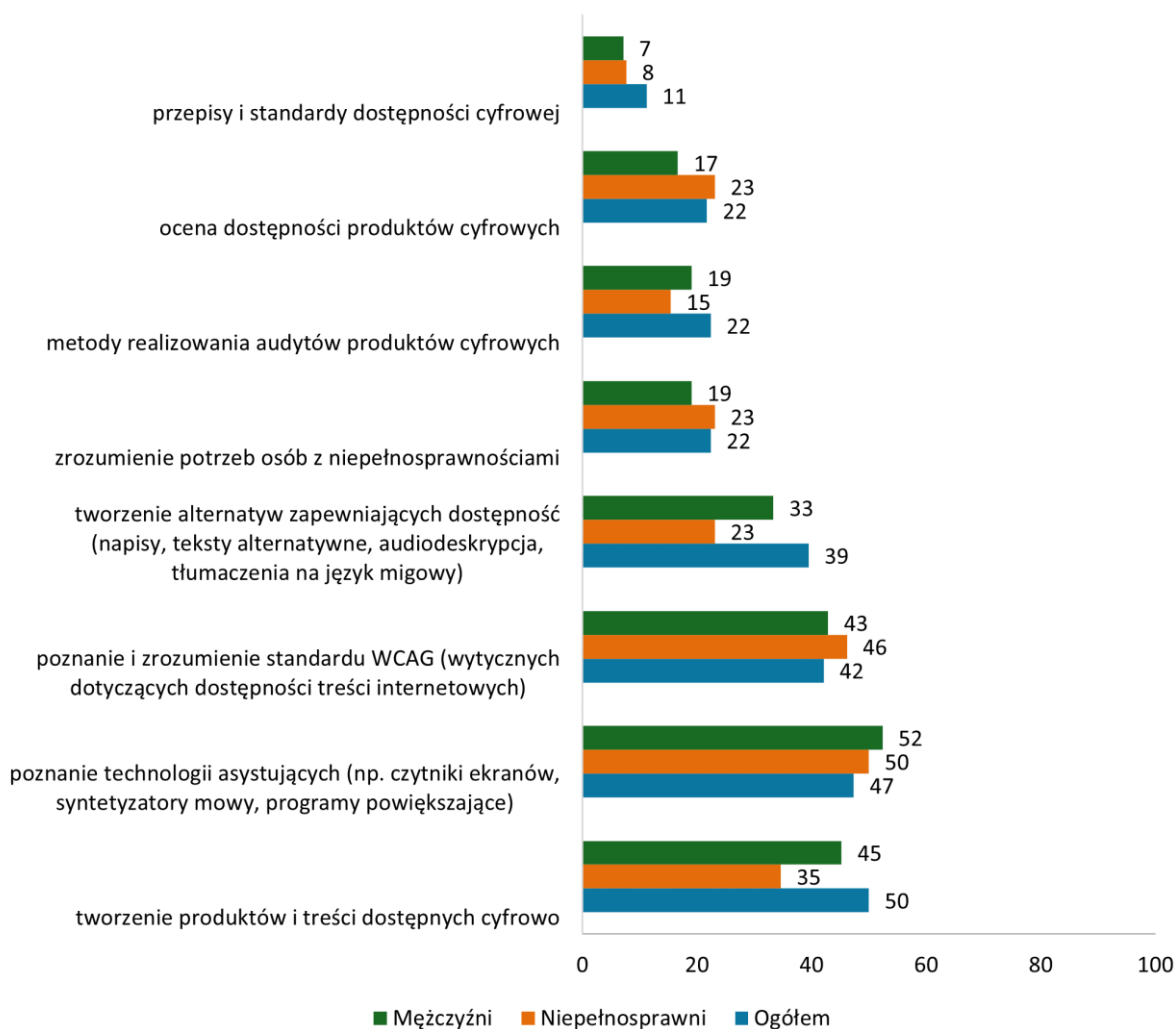
Za najbardziej przydatne elementy szkolenia²⁰ ankietowani uznali tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo (50% osób, tj. 76 z 152), następnie poznanie technologii asystujących (47%, tj. 72 z 152 osób) oraz poznanie i zrozumienie standardu WCAG (42% tj. 64 z 152). Za najmniej użyteczne uznano tematy: przepisy i standardy dostępności cyfrowej (11%, tj. z 152 osób) i tematy: ocena dostępności cyfrowej

²⁰ Pytanie o tę kwestię było pytaniem wielokrotnego wyboru, bez limitu odpowiedzi, stąd dane nie sumują się do 100%.

produktów, zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami i metody audytów produktów cyfrowych (wskazało tak 22%, tj. między 33 a 34 osoby z 152 osób). Tak małe zainteresowanie tymi ostatnimi tematami kolidowało nieco z wynikami w zakresie preferowanych obszarów szkolenia, gdzie ścieżkę audytową wskazało 29% osób. Średnio osoby wskazywały około 4 elementów szkolenia, którymi byłoby potencjalnie zainteresowani, choć jednocześnie około połowa osób wskazała tylko 2 lub 3 tematy szkolenia.

Wykres 35. Elementy szkolenia najbardziej przydatne dla ankietowanych — osoby z niepełnosprawnościami, mężczyźni, ogółem (% osób)

Tabela 27. Elementy szkolenia najbardziej przydatne dla ankietowanych — wg płci (% osób)

Przydatne elementy szkolenia	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	50,0%	51,8%	45,2%
poznanie technologii asystujących (np. czytniki ekranów, syntetyzatory mowy, programy powiększające)	47,4%	45,5%	52,4%
poznanie i zrozumienie standardu WCAG (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych)	42,1%	41,8%	42,9%
tworzenie alternatyw zapewniających dostępność (napisy, teksty alternatywne, audiodeskrypcja, tłumaczenia na język migowy)	39,5%	41,8%	33,3%
zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami	22,4%	23,6%	19,0%
metody realizowania audytów produktów cyfrowych	22,4%	23,6%	19,0%
ocena dostępności produktów cyfrowych	21,7%	23,6%	16,7%
przepisy i standardy dostępności cyfrowej	11,2%	12,7%	7,1%

Na wybór preferowanych elementów szkolenia wpływ miała płeć ankietowanego.

Mężczyźni najczęściej wybierali poznanie technologii asystujących (52% vs. 46% w przypadku kobiet). Kobiety najmocniej preferowały tworzenie produktów i treści

dostępnych cyfrowo (52% vs. 45% w przypadku mężczyzn). Kobiety częściej niż mężczyźni wybierały większość tematów, co oznacza, że mniej były zdecydowane w swoich wyborach i wskazywały na większą liczbę elementów szkoleń. W szczególności kobiety częściej wybierały: tworzenie alternatyw zapewniających dostępność cyfrową (42% vs. 33% w przypadku mężczyzn) lub ocenę dostępności cyfrowej produktów (24% vs. 17% w przypadku mężczyzn).

Bycie osobą z problemami zdrowotnymi lub z niepełnosprawnościami również rzutowało na wybór preferowanych zagadnień szkoleń. Osoby z niepełnosprawnościami (podobnie jak mężczyźni) najbardziej chciały poznać technologie asystujące (50%). Pozostali najczęściej wybierali tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo (53%). W drugiej kolejności osoby z niepełnosprawnościami najbardziej interesowały zagadnienia związane z WCAG (46%), zaś pozostałych poznanie technologii asystujących (47%). Największe różnice wystąpiły między osobami z niepełnosprawnościami a pozostałymi osobami w zakresie dwóch elementów szkoleń: tworzenie alternatyw zapewniających dostępność i tworzenie produktów dostępnych cyfrowo, gdzie odpowiednio wskazało je między 19 a 20 p.p. więcej pozostałych osób niż osób z niepełnosprawnościami. Osoby z niepełnosprawnościami z kolei nieco częściej niż inni ankietowani wskazywali szkolenie z zakresu WCAG jako najbardziej przydatne (różnica 5 p.p.).

IV.4. Preferowane zagadnienia i obszary szkoleń a zadania z dostępności cyfrowej i produkty, z jakimi osoby pracują²¹

Osoby, które wskazały, że najbardziej zainteresowane byłyby tworzeniem dostępnych cyfrowo produktów cyfrowych jednocześnie najczęściej pracowały ze stronami internetowymi (64%, tj. 34 osoby), dokumentami elektronicznymi (32%, tj. 17 osób) i w dalszej kolejności z aplikacjami mobilnymi lub prezentacjami multimedialnymi (po 30%, tj. po 16 osób). Wśród osób, które najbardziej chciałyby audytować produkty cyfrowe dominowały podobnie osoby, które pracują ze stronami internetowymi (63%, tj. 24 osoby), dokumentami elektronicznymi (45%, tj. 17 osób), lecz w trzeciej kolejności z arkuszami kalkulacyjnymi (32%, tj. 12 osób). Z kolei osoby, które wybrałyby poprawianie

²¹ Wskazane odsetki w tym rozdziale odnoszą się do absolwentów, którzy byli osobami aktualnie pracującymi, tj. do 128 osób, a więc nie objęły 24 osób niepracujących, które również były zainteresowane szkoleniami.

dostępności produktów cyfrowych w swojej pracy najczęściej skupiały się na stronach internetowych (51%, tj. 19 osób), aplikacjach mobilnych (43% tj. 16 osób) i następnie arkuszach kalkulacyjnych (27%, tj. 10 osób).

Tabela 28. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące ankietowanych obszary szkolenia w zależności od tego, z jakimi produktami cyfrowymi pracują (% osób — % z N w kolumnie)

Produkty cyfrowe, z jakim osoba pracuje	Obszar szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszar szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
strony internetowe	64,2%	51,4%	63,2%	60,2%
aplikacje webowe	11,3%	18,9%	21,1%	16,4%
aplikacje mobilne	30,2%	43,2%	18,4%	30,5%
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	20,8%	10,8%	21,1%	18,0%
dokumenty elektroniczne	32,1%	24,3%	44,7%	33,6%
formularze elektroniczne	15,1%	21,6%	23,7%	19,5%
prezentacje multimedialne	30,2%	18,9%	18,4%	23,4%
arkusze kalkulacyjne	20,8%	27,0%	31,6%	25,8%
publikacje elektroniczne	5,7%	10,8%	2,6%	6,3%
inne	0,0%	2,7%	0,0%	0,8%
żadne z powyższych	11,3%	8,1%	2,6%	7,8%

Jeżeli chodzi o zależność między obszarami szkolenia najbardziej interesującymi ankietowanych a wykonywanymi przez nich zadaniami w pracy, to okazuje się, że osoby, które wskazały, iż najbardziej zainteresowane byłyby tworzeniem dostępnych cyfrowo produktów najczęściej publikowały treści na stronie internetowej lub w mediach społecznościowych (po 42%, tj. po 22 osób), następnie tworzyły dokumenty elektroniczne (32%, tj. 17 osób). Osoby, które chciałyby się skupić na poprawianiu produktów cyfrowych, przede wszystkim tworzyły dokumenty elektroniczne (46%, tj. 17 osób), następnie publikowały w mediach społecznościowych (41%, tj. 15 osób) i w

dalszej kolejności tworzyły publikacje elektroniczne (38%, tj. 14 osób). Osoby zaś, które chciałyby audytować produkty cyfrowe, przede wszystkim tworzyły dokumenty elektroniczne (47%, tj. 18 osób), publikowały na stronie internetowej (42%, tj. 16 osób). W dalszej kolejności w takim samym stopniu zajmowały się publikowaniem w mediach społecznościowych, tworzeniem publikacji elektronicznych i reagowaniem tekstów w tzw. prostym języku (po 26%, tj. po 10 osób).

Tabela 29. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące ankietowanych obszary szkolenia w zależności od wykonywanych przez nich zadań zw. z dostępnością cyfrową (% osób — % z N w kolumnie)

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Obszary szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszary szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszary szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
publikuje treści na stronie internetowej	41,5%	27,0%	42,1%	37,5%
publikuje treści w mediach społecznościowych	41,5%	40,5%	26,3%	36,7%
tworzy dokumenty elektroniczne	32,1%	45,9%	47,4%	40,6%
tworzy publikacje elektroniczne	9,4%	37,8%	26,3%	22,7%
przygotowuje napisy do filmów	15,1%	10,8%	7,9%	11,7%
przygotowuje audiodeskrypcję do filmów	9,4%	16,2%	7,9%	10,9%
redaguje teksty alternatywne	9,4%	16,2%	7,9%	10,9%
redaguje teksty w prostym języku	17,0%	21,6%	26,3%	21,1%
przygotowuje transkrypcję tekstową do nagrań	9,4%	8,1%	13,2%	10,2%

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Obszary szkolenia: tworzenie dostępnych produktów cyfrowych	Obszary szkolenia: poprawianie dostępności produktów cyfrowych	Obszary szkolenia: audytowanie produktów cyfrowych	Obszary szkolenia ogółem
programuje w technologiach webowych	11,3%	2,7%	5,3%	7,0%
programuje aplikacje mobilne	13,2%	18,9%	15,8%	15,6%
zamawia produkty cyfrowe	7,5%	18,9%	13,2%	12,5%
odbiera produkty cyfrowe	5,7%	10,8%	10,5%	8,6%
odpowiada za dostępność cyfrową w organizacji	7,5%	10,8%	5,3%	7,8%
realizuje wewnętrzne szkolenia	7,5%	21,6%	13,2%	13,3%
żadne z powyższych	15,1%	5,4%	7,9%	10,2%

Osoby, które chciałyby poznać podczas szkolenia zagadnienia związane z tworzeniem produktów i treści cyfrowych, tj. najczęściej wybierany temat, w głównej mierze pracowały ze stronami internetowymi (60%, tj. 36 osób), tworzyły dokumenty elektroniczne (42%, tj. 25 osób). W dalszej kolejności pracowały na arkuszach kalkulacyjnych (32% tj. 19 osób). Wśród osób, które były zainteresowane drugim w najczęściej wybieranym tematem, tj. poznaniem technologii asystujących, najwięcej osób pracowało ze stronami internetowymi (66%, tj. 41 osób), następnie z arkuszami kalkulacyjnymi lub aplikacjami mobilnymi (po 32%, tj. po 20 osób). W dalszej kolejności z dokumentami elektronicznymi (29%, tj. 18 osób). Natomiast osoby, które wskazały trzeci najczęściej wybierany temat szkolenia, tj. poznanie standardu WCAG, najczęściej pracowały ze stronami internetowymi (62%, tj. 33 osoby), następnie z dokumentami elektronicznymi (38%, tj. 20 osób) lub arkuszami kalkulacyjnymi (28%, tj. 15 osób). Zatem zainteresowanie absolwentów tymi trzema głównymi tematami nie było istotnie powiązane z zupełnie różnymi produktami cyfrowymi, z jakimi pracowali.

Tabela 30. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej przydatne dla ankietowanych elementy szkolenia (3 głównie wybierane) w zależności od produktów, z jakimi pracują (% osób — % z N w kolumnach)

Produkty cyfrowe, z jakimi osoba pracuje	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: poznanie technologii asystujących	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Elementy szkolenia ogółem
strony internetowe	60,0%	66,1%	62,3%	60,2%
aplikacje webowe	10,0%	21,0%	24,5%	16,4%
aplikacje mobilne	26,7%	32,3%	20,8%	30,5%
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	16,7%	21,0%	13,2%	18,0%
dokumenty elektroniczne	41,7%	29,0%	37,7%	33,6%
formularze elektroniczne	26,7%	17,7%	24,5%	19,5%
prezentacje multimedialne	23,3%	27,4%	20,8%	23,4%
arkusze kalkulacyjne	31,7%	32,3%	28,3%	25,8%
publikacje elektroniczne	3,3%	4,8%	9,4%	6,3%
inne	1,7%	0,0%	0,0%	0,8%
żadne z powyższych	8,3%	3,2%	5,7%	7,8%

Jeżeli chodzi o zależność między najbardziej interesującymi ankietowanych elementami szkolenia a wykonywanymi przez nich zadaniami w pracy, to okazuje się że osoby, które wyrażały zainteresowanie tematem tworzenia produktów i treści dostępnych cyfrowo najczęściej zajmowały się tworzeniem dokumentów elektronicznych (43%, tj. 26 osób), następnie publikowaniem treści w mediach społecznościowych (37%, tj. 22 osoby) oraz publikowaniem treści na stronie (30%, tj. 18 osób). Wśród osób zainteresowanych poznaniem technologii asystujących najwięcej osób publikowało w mediach społecznościowych – 44% (tj. 27 osób), następnie publikowało na stronach

internetowych — 40% (tj. 25 osób) i w dalszej kolejności tworzyło dokumenty elektroniczne — 39% (tj. 24 osoby). Osoby, które wskazały za optymalny z ich punktu widzenia element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG, zajmowały się w pierwszej kolejności tworzeniem dokumentów elektronicznych (51%, tj. 27 osób), następnie publikowaniem na stronie internetowej (45%, tj. 24 osoby) i publikowaniem treści w mediach społecznościowych (43%, tj. 23 osoby). Pozostałe działania były wykonywane (przez osoby wskazujące te najbardziej przydatne trzy elementy szkoleń) znacznie rzadziej, tj. realizacja innych działań miała od 7% do 30 % wskazań.

Tabela 31. Rozkłady odpowiedzi, które pokazują najbardziej interesujące ankietowanych elementy szkolenia (3 głównie wybierane) w zależności od tego, jakie zadania związane z dostępnością wykonują (% osób — % z N w kolumnie)

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: poznanie technologii asystujących	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Elementy szkolenia ogółem
publikuje treści na stronie internetowej	30,0%	40,3%	45,3%	37,5%
publikuje treści w mediach społecznościowych	36,7%	43,5%	43,4%	36,7%
tworzy dokumenty elektroniczne	43,3%	38,7%	50,9%	40,6%
tworzy publikacje elektroniczne	25,0%	24,2%	20,8%	22,7%
przygotowuje napisy do filmów	10,0%	9,7%	7,5%	11,7%
przygotowuje audiodeskrypcję do filmów	13,3%	14,5%	11,3%	10,9%
redaguje teksty alternatywne	8,3%	9,7%	9,4%	10,9%
redaguję teksty w prostym języku	25,0%	21,0%	30,2%	21,1%

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonuje osoba	Element szkolenia: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	Element szkolenia: poznanie technologii asystujących	Element szkolenia: poznanie i zrozumienie standardu WCAG	Elementy szkolenia ogółem
przygotowuje transkrypcję tekstową do nagrań	8,3%	11,3%	11,3%	10,2%
programuje w technologiach webowych	6,7%	8,1%	9,4%	7,0%
programuje aplikacje mobilne	13,3%	19,4%	18,9%	15,6%
zamawia produkty cyfrowe	13,3%	12,9%	13,2%	12,5%
odbiera produkty cyfrowe	8,3%	8,1%	13,2%	8,6%
odpowiada za dostępność cyfrową	6,7%	12,9%	7,5%	7,8%
realizuje wewnętrzne szkolenia	16,7%	14,5%	17,0%	13,3%
żadne z powyższych	13,3%	8,1%	7,5%	10,2%

IV.5. Motywacje do udziału w szkoleniu

Ankietowani absolwenci szkół ponadpodstawowych ocenili, że głównie motywowałyaby ich do udziału w szkoleniu chęć osobistego rozwoju (zadeklarowała tak ponad połowa ankietowanych tej grupy, tj. 52%, a więc 79 z 152 osób). Na drugim miejscu znalazły się motywacje: chęć efektywnego zarządzania dostępnością w organizacji i chęć zdobycia cennych kwalifikacji rynkowych (po 15% wskazań, tj. po 23 osoby z 152 osób). Nikłe znaczenie miało nawiązanie kontaktu ze specjalistami dostępności cyfrowej. Wskazało je 2% absolwentów (tj. 3 z 152 osób).

Tabela 32. Główne motywacje do udziału w szkoleniu (% osób)

chęć osobistego rozwoju	52,0%
chęć wdrażania dostępności w swojej organizacji	4,6%

chęć efektywnego zarządzania dostępnością w organizacji	15,1%
chęć zdobycia cennych kwalifikacji wolnorynkowych	15,1%
chęć potwierdzenia posiadanych kwalifikacji (certyfikat)	11,2%
nawiązanie kontaktu ze specjalistami dostępności cyfrowej	2,0%

Wykres 36. Główne motywacje do udziału w szkoleniu (% osób)

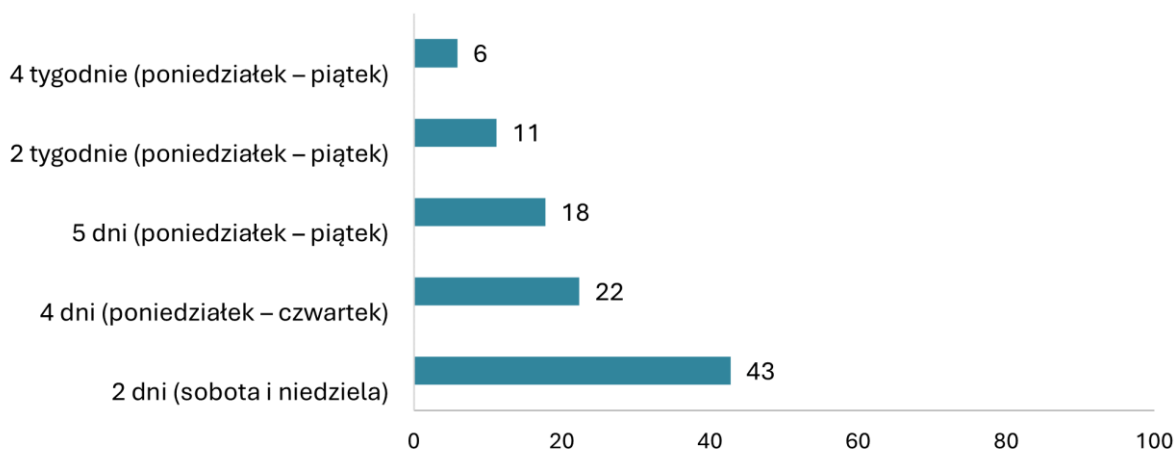
Wśród absolwentów byli również niepracujący absolwenci (28 osób). Osoby te w większym stopniu kierowałyby się podejmując decyzje o wzięciu udziału w szkoleniu chęcią osobistego rozwoju (62% w stosunku do 50% absolwentów pracujących), mniejszą chęcią efektywnego zarządzania dostępnością cyfrową (8% w stosunku do 16% absolwentów pracujących). Pozostałe motywacje były zbliżone dla obu podgrup absolwentów (różnice maksymalnie 3 p.p.).

IV.6. Preferencje do organizacji szkoleń

Ankietowani wskazali w badaniu swoje preferencje długości trwania pojedynczego zjazdu szkoleniowego. Znaczna część ankietowanych wskazywała, aby pojedynczy zjazd wynosił 2 dni i był w weekendy (sobota i niedziela). Wybrało tak blisko 43% (tj. 65 z 152 osób). Drugim w kolejności, również często wybieranym rozwiązaniem, był zjazd, który trwałby 4 dni i był w dni robocze od poniedziałku do czwartku (wskazało tak 22%, tj. 34 z 152 osób). Trzecią w kolejności preferowaną opcją był zjazd 5 dniowy od poniedziałku do piątku (wybrany przez 18%, tj. 27 z 152 osób). Ankietowani najmniej zainteresowani byli zjazdami, które trwałyby w sposób ciągły od poniedziałku do piątku przez 4 tygodnie (chętnych na takie zjazdy było 6%, tj. 9 z 152 osób).

Tabela 33. Preferowane przez ankietowanych dni i długości pojedynczych zjazdów szkoleniowych (% osób)

2 dni (sobota i niedziela)	42,8%
4 dni (poniedziałek – czwartek)	22,4%
5 dni (poniedziałek – piątek)	17,8%
2 tygodnie (poniedziałek – piątek)	11,2%
4 tygodnie (poniedziałek – piątek)	5,9%

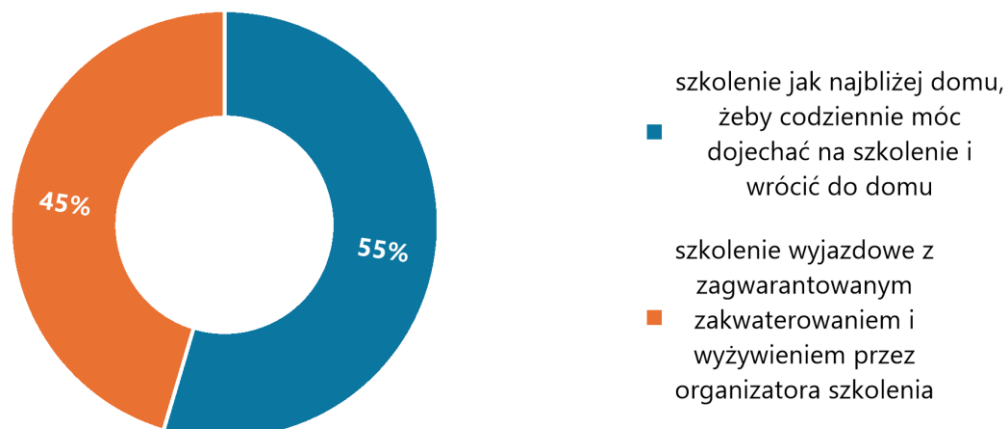
Wykres 37. Preferowane przez ankietowanych dni i długości pojedynczych zjazdów szkoleniowych (% osób)

Absolwenci niepracujący, których było 28 w jeszcze większym stopniu optowali za zjazdami weekendowymi (50% vs. 41% w przypadku absolwentów pracujących) i podobnie wypowiedzieli się w kwestiach długich zjazdów co absolwenci pracujący.

Ankietowani byli podzieleni w kwestii wyboru najlepszej lokalizacji szkolenia. Ponad połowa (55%, tj. 83 z 152 osób) wybrałaby możliwość szkolenia się jak najbliżej swego miejsca zamieszkania, tak aby móc wrócić do domu po szkoleniu. Nieco mniej niż połowa (45%, tj. 69 z 175 osób) preferowała szkolenie wyjazdowe z zagwarantowanym przez organizatora zakwaterowaniem i wyżywieniem.

Wykres 38. Preferencje ankietowanych do lokalizacji szkolenia (% osób)

Absolwenci niepracujący, których było 28 osób jeszcze częściej od absolwentów pracujących wypowiedzieli się za zjazdami blisko domu (67% vs. 52% w przypadku absolwentów pracujących).

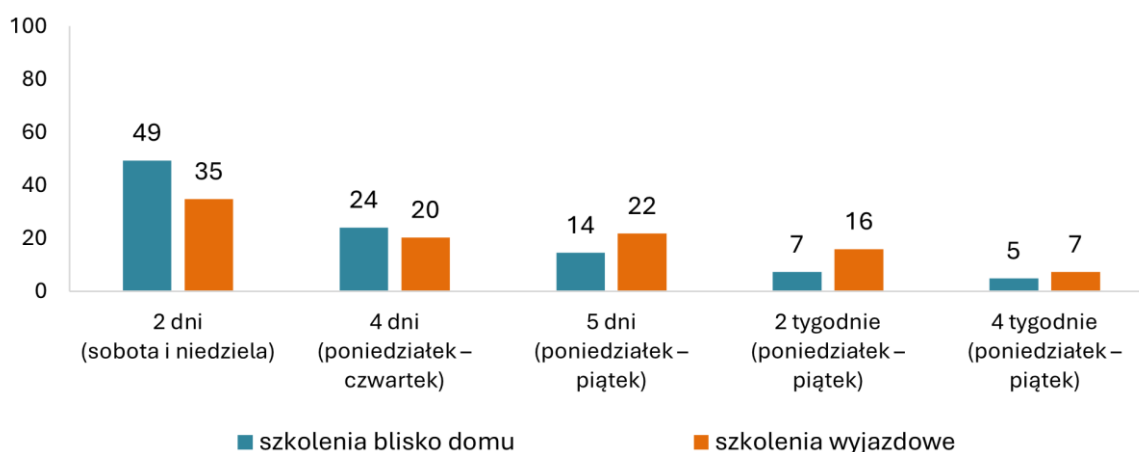
Co ważne, obie grupy, tj. osoby które preferowały szkolenie najbliżej domu i te, które wybrałyby szkolenie wyjazdowe, najbardziej wybierały zjazdy weekendowe, choć w przypadku osób wybierających zjazdy wyjazdowe było to rozwiązanie nie tak często wybierane, jak w przypadku drugiej grupy (wybrało tak odpowiednio 49% i 35% osób w zależności od grupy). Drugą preferowaną opcją w przypadku osób, które chcą szkolić się bliżej domu, były zjazdy 4-dniowe od poniedziałku do czwartku (wskazało ją 24% osób, które wybierały taką lokalizację). Wśród ankietowanych, którzy wybierali zjazdy wyjazdowe, drugim w kolejności ich wyborem były zjazdy 5-dniowe od poniedziałku do piątku (wybrało tak 22% osób, które wybierały taką lokalizację). Dopiero trzecią, nieznacznie mniej docenianą opcją, były zjazdy 4-dniowe od poniedziałku do czwartku, które wskazało 20% osób. To, co ponadto różnicowało nieco grupy to fakt, że osoby, które wybrałyby szkolenie wyjazdowe, też wyraźniej dopuszczały możliwość zjazdów 2 lub 4 tygodniowych (wybrało je łącznie 23% osób, które wybierały zjazdy wyjazdowe wobec 12%, którzy wybrali zjazdy stacjonarne).

Tabela 34. Ankietowani, którzy wybierają różne lokalizacje szkolenia — szkolenia wyjazdowe i blisko domu — w podziale na preferencje do długości trwania i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (% osób)

Długość pojedynczego zjazdu i dni zjazdów	Szkolenia jak najbliżej domu, żeby codziennie móc dojechać na szkolenie i wrócić do domu	Szkolenia wyjazdowe z zagwarantowanym przez organizatora szkolenia zakwaterowaniem i wyżywieniem
2 dni (sobota i niedziela)	49,4%	34,8%
4 dni (poniedziałek – czwartek)	24,1%	20,3%
5 dni (poniedziałek – piątek)	14,5%	21,7%
2 tygodnie (poniedziałek – piątek)	7,2%	15,9%
4 tygodnie (poniedziałek – piątek)	4,8%	7,2%

Wykres 39. Ankietowani, którzy wybierają szkolenia wyjazdowe i blisko domu — w podziale na preferencje do długości i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (w % osób)

Na wybraną lokalizację szkolenia wpływ miała w grupie absolwentów również płeć ankietowanych. Wpływ ten uwidocznił się przede wszystkim w przypadku mężczyzn, którzy wyraźnie częściej wybierali szkolenia stacjonarne — tj. blisko domu (67% vs. 50%

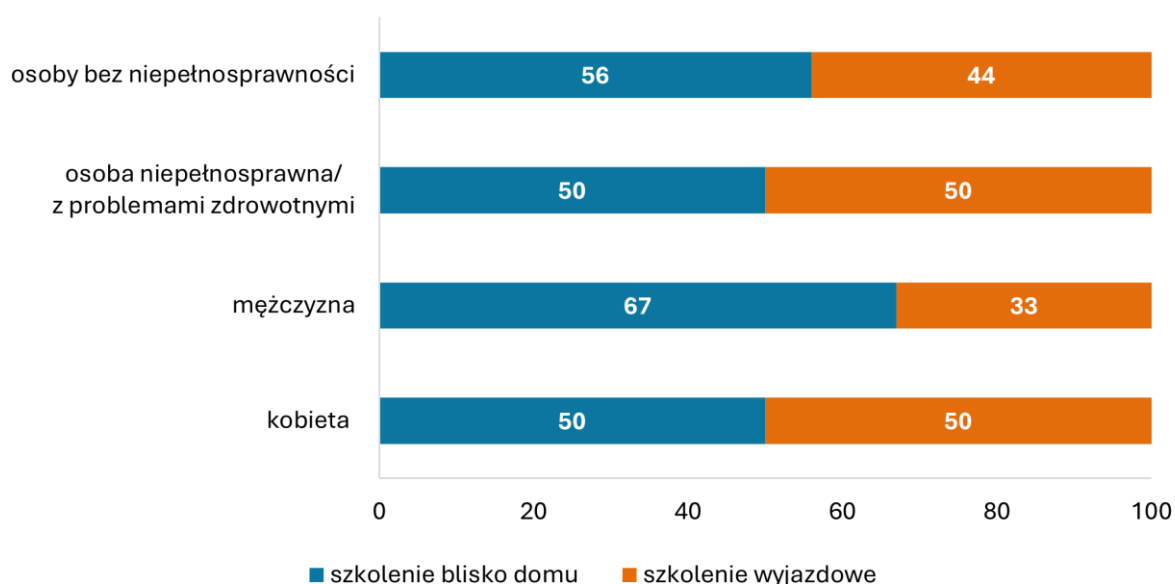
kobiet). Kobiety natomiast na równi (tj. w takim samym stopniu) wybierały szkolenia stacjonarne, jak i wyjazdowe.

W przypadku długości trwania pojedynczego zjazdu szkoleniowego i dni tych zjazdów płeć ankietowanych nie różnicowała ich wyborów. Wybory kobiet i mężczyzn były mocno zbliżone.

Fakt bycia osobą z niepełnosprawnościami przekładał się natomiast na określone wybory organizacji szkolenia. Osoby z niepełnosprawnościami w przeciwieństwie do pozostałych osób, dla których pierwszym wyborem były szkolenia weekendowe, najczęściej wybierały szkolenia 4-dniowe od poniedziałku do czwartku (wybrało tak 39% niepełnosprawnych wobec 19% w przypadku pozostałych osób). Drugą wybieraną opcją przez osoby z niepełnosprawnościami były zjazdy 5-dniowe (wybór 19% osób z niepełnosprawnościami), zaś w przypadku pozostałych wyjazdy 4-dniowe (wybór również 19% tych osób). Osoby z niepełnosprawnościami także chętniej szkoliliby się na dłuższych pojedynczych zjazdach trwających od 2 do 4 tygodni niż pozostali ankietowani w tej grupie (27% niepełnosprawnych wobec 15% w przypadku pozostałych ankietowanych).

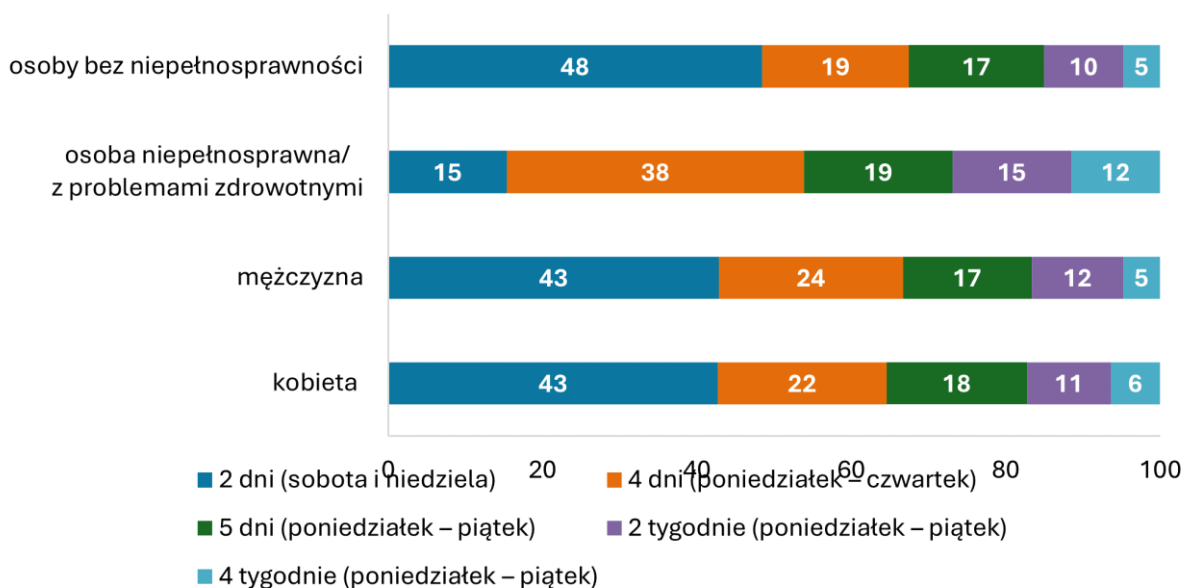
Osoby z niepełnosprawnościami nie miały, w przeciwieństwie do pozostałych osób, bardziej preferowanej lokalizacji szkolenia (dokładnie połowa z nich wybrała lokalizację blisko domu, a druga połowa lokalizację oddaloną od miejsca zamieszkania).

Wykres. 40. Preferencje do lokalizacji szkolenia —w przypadku osób z niepełnosprawnościami, bez niepełnosprawności, wg płci (% osób)

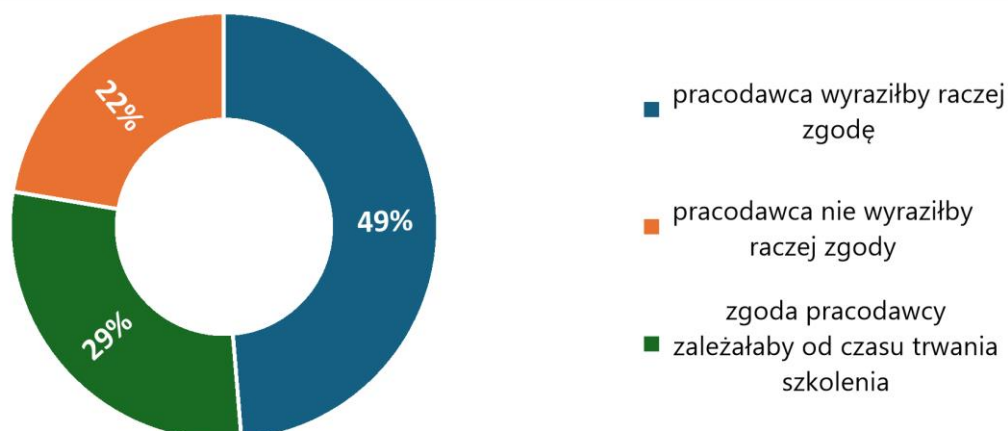

Wykres 41. Preferencje do długości trwania i dni pojedynczego zjazdu szkoleniowego — w przypadku osób z niepełnosprawnościami, bez niepełnosprawności, wg płci (% osób)

Absolwentów zapytano również o kwestię otrzymania zgody od pracodawcę na odbycie szkolenia z dostępności cyfrowej. Blisko połowa (49%, tj. 74 z 152 osób), stwierdziła, że pracodawca raczej zgodził się na ich udział w szkoleniu, zaś 29% z nich (tj. 44 z 152) stwierdziło, że zgoda pracodawcy byłaby potencjalnie możliwa, ale uwarunkowana czasem trwania szkolenia. Zatem łącznie około 78% osób potencjalnie mogłoby liczyć na zgodę pracodawcy w tej kwestii. Pozostali — blisko jedna piąta osób, tj. 22% (34 z 152 osób) stwierdziła, że pracodawca nie wyrazi zgody na takie szkolenie.

Wykres 42. Opinie ankietowanych w sprawie otrzymania ewentualnej zgody od pracodawcy na udział w szkoleniu (% osób)

Osoby różnej płci i osoby z niepełnosprawnością w stosunku do pozostałych osób inaczej wypowiadały się w kwestii wyrażenia zgody przez pracodawcę na ich udział w planowanym szkoleniu z dostępności cyfrowej. W przypadku kobiet ich pracodawcy częściej wyraziliby zgodę na udział w szkoleniu (53% vs. 38% w przypadku mężczyzn), a mężczyźni częściej otrzymaliby definitywne odmowy (33% vs. 18% w przypadku kobiet). Osoby z niepełnosprawnościami rzadziej uważały, że pracodawcy zgodziliby się na szkolenie (46% wobec 49% w przypadku pozostałych osób) i częściej sądziły, że pracodawcy prawdopodobnie odmówiliby im uczestnictwa w takim szkoleniu (31% wobec 21% w przypadku innych ankietowanych).

Przewidywany brak zgody pracodawcy lub warunkowa jego zgoda na odbycie szkolenia przez ankietowanego (uzależniona od czasu trwania szkolenia) wpływały na wybór przez ankietowanych optymalnej długości i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego. Ci, którzy przewidywali, że pracodawca nie zgodziłby się na szkolenie lub jego zgoda jest niepewna i zależna od długości trwania szkolenia, wybierali znacznie częściej szkolenia weekendowe (56% lub 61% w przypadku tych dwóch grup wobec 26% osób, których pracodawca zgodziłby się na szkolenie). Osoby, które miały pewność, że pracodawca pozwoliłby na ich szkolenie również częściej wybierały, niż pozostali, szkolenia trwające od 4 dni do 4 tygodni włącznie.

Tabela 35. Ankietowani, których pracodawcy zgodziliby się lub nie zgodzili na szkolenie — w podziale na preferencje do długości trwania i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (% osób)

Długość pojedynczego zjazdu i dni zjazdów	Pracodawca nie zgodziłby się na szkolenie	Pracodawca zgodziłby się na szkolenie	Zgoda pracodawcy zależałaby od czasu trwania szkolenia
2 dni (sobota i niedziela)	56%	26%	61%
4 dni (poniedziałek — czwartek)	12%	31%	16%
5 dni (poniedziałek — piątek)	18%	20%	14%
2 tygodnie (poniedziałek — piątek)	12%	14%	7%
4 tygodnie (poniedziałek — piątek)	3%	9%	2%

Wykres 43. Ankietowani, których pracodawcy zgodziliby się lub nie zgodzili na szkolenie — w podziale na preferencje do długości i terminu pojedynczego zjazdu szkoleniowego (% osób)

IV.7. Dodatkowe przemyślenia ankietowanych o szkoleniach

Cześć ankietowanych podzieliła się swoimi dodatkowymi przemyśleniami o przyszłych szkoleniach z dostępności cyfrowej.

Proponowano, aby szkolenia miały wymiar praktyczny („mniej wykładów więcej praktyki”). Pojawiły się głosy, że dużą wygodą byłoby szkolenia on-line lub przeprowadzane choć częściowo on-line.

Kilka przekazało swoje oczekiwania w kontekście proponowanych ścieżek szkoleniowych. Zwrócono uwagę na to, że szkolenia powinny być dostosowane do specyficznych potrzeb różnych grup odbiorców (tj. powinny być dostosowane do ich pracy i ich ról zawodowych) i poziomu zaawansowania uczestników:

„Inne potrzeby mają osoby początkujące, a inne profesjonaliści zajmujący się na co dzień projektowaniem dostępnych rozwiązań. Warto uwzględnić specyfikę pracy uczestników, np. inne treści będą potrzebne programistom, inne projektantom UX/UI, a jeszcze inne menedżerom czy specjalistom ds. marketingu”.

„Stwórzcie kilka programów szkoleń, żeby ludzie mogli dopasować je do swoich potrzeb”.

Jedna osoba podała, że oczekiwałaby, aby na kursie pojawiła się nauka programowania w Java, HTML, Excel.

Dwie osoby zasugerowały, że szkolenia powinny być przydatne także dla właścicieli firm.

Zdaniem jednego ankietowanego grupy szkoleniowe nie powinny być zbyt duże, gdyż nie będzie to sprzyjało nauce.

Kilka osób, podobnie jak również w grupie NGO, wyraziło entuzjazm z powodu szkoleń, wagę takich szkoleń i potrzebę ich organizowania.

V. Podsumowanie i wnioski z wyników badania ilościowego

W tym rozdziale przedstawiamy kluczowe dla planowania przyszłych szkoleń wyniki przeprowadzonych badań ilościowych uwzględniające różnice wynikające z podziału na trzy przebadane grupy — pracowników NGO i partnerów społecznych, pracowników podmiotów publicznych, absolwentów szkół ponadpodstawowych.

Poziom kompetencji cyfrowych

We wszystkich przebadanych grupach najwięcej osób wskazało, że ma następujące trzy kompetencje:

- umiejętność używania edytorów tekstów,
- umiejętność redakcji testów alternatywnych oraz
- umiejętność instalacji przeglądarki internetowej.

Rodzaje kompetencji, w przypadku których odnotowano najniższe odsetki osób, które je ma, różniły się w zależności od przebadanej grupy. Pracownicy NGO zgłaszali, że najrzadziej mają umiejętności programowania i znajomość technologii webowych, tj. Html, CSS, JavaScript (między 22 a 29%). Pracownicy podmiotów publicznych również najrzadziej umieli programować (20%), zaś w drugiej kolejności najrzadziej znali systemy CMS (31% z nich). Absolwenci natomiast najgorzej wypadli w publikowaniu treści w systemie CMS (który znało 45% z nich), a następnie w znajomości WCAG (z którym radziło sobie 56%).

Pracownicy NGO wykazali się na ogół lepszą znajomością technologii niż pracownicy podmiotów publicznych, za wyjątkiem jednak trzech umiejętności: znajomości Html, CSS lub JavaScript (różnica 4 p.p. znających tą technologię), umiejętności sprawdzania dostępności cyfrowej dokumentów elektronicznych (różnica 7 p.p.) i znajomości sprawdzania dostępności cyfrowej stron internetowych (różnica 10 p.p.).

Najbardziej zaawansowaną grupą pod względem znajomości różnych technologii cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową była grupa absolwentów. Przewyższała ona dwie pozostałe grupy pod względem znajomości praktycznie wszystkich technologii (za wyjątkiem edytorów tekstu, gdzie ich znajomość wykazało od 7 do 9 p.p. mniej w stosunku do innych grup). Wyższy stopień zaawansowania z jednej strony mógł wynikać z faktu, że w próbie tej była znaczna liczba osób, która ukończyła kierunki związane z programowaniem i informatyką (prawie 1/3 przebadanych absolwentów) i byli to głównie ludzie młodzi, którzy na ogół charakteryzują się wyższymi kompetencjami cyfrowymi. W

przypadku większości umiejętności cyfrowych (oprócz umiejętności publikowania w systemie CMS) połowa lub ponad połowa absolwentów wykazała się ich znajomością, podczas gdy w pozostałych przebadanych grupach 6 z 10 technologii znała mniej niż połowa osób. Znaczna liczba absolwentów (tj. 70% lub więcej) znała aż 5 technologii, podczas gdy w innych grupach ankietowanych taki wysoki odsetek osób znał tylko 2 z 10 technologii.

Różnice w odsetkach osób, które znały daną technologię w przypadku pracowników podmiotów publicznych i NGO-sów w porównaniu z absolwentami wynosiły w przypadku technologii od 2 p.p. do nawet 37 p.p., a w przypadku 5 do 6 technologii różnice w odsetkach osób znających daną technologię były bardzo znaczne, bo nawet między dwadzieścia kilka a trzydzieści kilka p.p. Największe różnice tego typu wystąpiły w znajomości języków programowania, gdzie odsetek absolwentów je znających był wyższy od 35 do 37 p.p. w stosunku do grupy pracowników NGO i grupy pracowników podmiotów publicznych.

Tabela. 36. Ankietowani, którzy znają poszczególne technologie cyfrowe w podziale na przebadane trzy grupy (% osób)²²

Umiejętności ankietowanych w obsłudze technologii cyfrowych	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
potrafią używać edytora tekstu i jego zaawansowanych funkcji	98%	96%	89%
wiedzą, jak zredagować i dodać tekst alternatywny do dokumentu	78%	78%	85%
potrafią zainstalować i używać rozszerzenia przeglądarki internetowej	68%	59%	89%
znają i rozumieją WCAG	52%	46%	56%

²² Jako odpowiedzi „tak” uznano odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, zaś jako odpowiedź „nie” odpowiedzi typu „nie” lub „raczej nie”

Umiejętności ankieterowanych w obsłudze technologii cyfrowych	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
wiedzą, jak przygotować i dodać napisy do filmu	44%	41%	74%
potrafią publikować treści w systemie CMS	43%	31%	45%
potrafią sprawdzać dostępność cyfrową dokumentów elektronicznych odpowiednimi narzędziami	43%	50%	69%
potrafią sprawdzać dostępność cyfrową stron internetowych odpowiednimi narzędziami	38%	48%	71%
znają technologie webowe tj. np. HTML, CSS i JavaScript	29%	33%	57%
potrafią programować w przynajmniej jednym języku programowania	22%	20%	57%

Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankieterowani²³

Ankieterowani z trzech grup najczęściej pracowali z dwoma produktami cyfrowymi:

1. stronami internetowymi i
2. dokumentami elektronicznymi.

Pracownicy NGO (70% osób) i absolwenci szkół ponadpodstawowych (64%) najczęściej mieli do czynienia ze stronami internetowymi, podczas gdy pracownicy podmiotów

²³ Absolwenci niepracujący pytani byli oto także, z jaki produktami cyfrowymi pracowali w poprzedniej pracy lub w czasie nauki

publicznych z dokumentami elektronicznymi (80%). Z kolei drugim najczęściej wskazywanym produktem dla pracowników NGO i absolwentów były dokumenty elektroniczne (67%), zaś dla podmiotów publicznych strony internetowe (65%). Arkusz kalkulacyjny był to trzeci najczęściej wykorzystywany produkt cyfrowy w przypadku za równo ankietowanych z NGO, jak i podmiotów publicznych. Wśród absolwentów natomiast trzecie miejsce zajmowały aplikacje mobilne (34%), tj. produkt, który był stosunkowo rzadko wybierany przez pozostałe dwie grupy (wybrało go tylko 16% pracowników NGO i 12% pracowników z podmiotów publicznych).

Warto też zauważyć, że mała liczba ankietowanych z trzech analizowanych grup pracowała z wieloma uwzględnionymi w badaniu produktami cyfrowymi. Połowa lub więcej niż połowa pracowników z podmiotów publicznych miała do czynienia z produktami takimi jak: strony internetowe, dokumenty elektroniczne, arkusze kalkulacyjne (3 produkty cyfrowe). W przypadku pracowników z NGO, analogiczna sytuacja, tj. gdy z produktami pracowało więcej niż połowa osób, dotyczyła 2 produktów (dokumenty elektroniczne, strony internetowe), zaś w przypadku absolwentów tylko jednego produktu (strony internetowe).

Pracownicy NGO, podmiotów publicznych i absolwenci najrzadziej pracowali z publikacjami elektronicznymi (między 5% a 11% osób w zależności od grupy). Kolejny najrzadziej wskazywany produkt cyfrowy w kolejności różnił się w zależności od grupy – dla pracowników NGO i absolwentów były to aplikacje webowe (od 12 do 15% wskazań), dla pracowników podmiotów publicznych multimedia (8% wskazań).

Pracownicy podmiotów publicznych znacznie częściej pracowali od pracowników z NGO z dokumentami elektronicznymi (różnica 13 p.p.) i arkuszami kalkulacyjnymi (różnica 11 p.p.). Zaś pracownicy NGO dużo częściej od tych drugich pracowali z prezentacjami multimedialnymi (11 p.p.). Absolwenci dużo częściej od pracowników z NGO i podmiotów publicznych pracowali z aplikacjami mobilnymi (różnica między 18 a 22 p.p.), multimediami (różnica między 9 a 15 p.p.), zaś w stosunku do pracowników z podmiotów publicznych też dużo częściej z prezentacjami multimedialnymi (różnica 15 p.p.). Z kolei pracownicy NGO i podmiotów publicznych wyraźnie częściej od absolwentów mieli do czynienia z takim produktami cyfrowymi w swojej pracy jak dokumenty elektroniczne (między 32 a 45 p.p. różnicy w stosunku do absolwentów), arkuszami kalkulacyjnymi (różnica od 13 do 23 p.p.) i formularzami elektronicznymi (różnica między 14 a 8 p.p.).

Tabela 37. Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani — w podziale na przebadane trzy grupy (% osób)

Produkty cyfrowe, z jakimi pracują ankietowani	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
strony internetowe	70%	65%	64%
dokumenty elektroniczne	67%	80%	35%
arkusze kalkulacyjne	40%	51%	28%
formularze elektroniczne	34%	29%	21%
prezentacje multimedialne	25%	14%	30%
aplikacje mobilne	16%	12%	34%
multimedia (filmy, animacje, podcasty)	13%	8%	22%
aplikacje webowe	12%	18%	15%
publikacje elektroniczne	5%	6%	11%
inne	5%	3%	1%
żadne z powyższych	1%	1%	7%

Zadania związane z dostępnością cyfrową, jakie wykonują ankietowani

Ankietowani z każdej z przebadanych grup najczęściej wykonywali dwa zadania związane z dostępnością cyfrową:

1. tworzenie dokumentów elektronicznych i
2. publikowanie treści na stronie internetowej.

Wspólnym dla części grup (tj. dla pracowników NGO i absolwentów), dość często realizowanym zadaniem, było także publikowanie treści w mediach społecznościowych.

Większość z tych trzech wspomnianych zadań była wykonywana przez przynajmniej 1/3 z nich.

Ankietowani z trzech analizowanych grup najczęściej w swojej pracy wykonywali zadanie polegające na tworzeniu dokumentów elektronicznych (wskazało tak odpowiednio 73% pracowników NGO, 67% pracowników podmiotów publicznych i 44% absolwentów szkół ponadpodstawowych). Drugim w kolejności zadaniem dużej części osób wśród pracowników NGO było publikowanie treści w mediach społecznościowych (55% osób), zaś w przypadku pracowników podmiotów publicznych i absolwentów publikowanie na stronie internetowej (odpowiednio wskazało tak 34% i 38%). Trzecim najczęściej wskazywanym zadaniem było w przypadku pracowników NGO publikowanie treści na stronie internetowej (50%), wśród pracowników podmiotów publicznych redagowanie treści w tzw. prostym języku (28%), zaś wśród absolwentów publikowanie treści w mediach społecznościowych (35%).

Pozostałe zadania, poza wskazanymi wcześniej, w przypadku tych trzech grup były wykonywane stosunkowo rzadko. W grupie pracowników NGO inne zadania, o które pytano wykonywało od 2 do 22% osób, w grupie podmiotów publicznych od niecałego 1% do 12%²⁴, zaś w grupie absolwentów szkół ponadpodstawowych od 7 do 23% osób. Była się też spora grupa osób, która nie potrafiła wskazać, że wykonywała jakiegokolwiek zadanie z listy wymienionych (wśród pracowników NGO było to 7% osób, wśród pracowników podmiotów publicznych 19%, zaś wśród absolwentów 10%).

Niektóre działania, w zależności od analizowanej grupy, ankietowani podejmowali w pracy najrzadziej. Pracownicy NGO w nieznanym stopniu zajmowali się programowaniem aplikacji mobilnych, programowaniem w aplikacjach webowych, przygotowywaniem audiodeskrypcji do filmów (wybór po 2% ankietowanych), przygotowywaniem napisów do filmów (3% osób), przygotowywaniem transkrypcji tekstowej do nagrań (4% osób). Podobne, najrzadziej wykonywane zadania wystąpiły w przypadku podmiotów publicznych, gdzie pracownicy w ogóle lub prawie wcale nie zajmowali się przygotowywaniem transkrypcji tekstowej do nagrań, audiodeskrypcji do filmów lub programowaniem w aplikacjach mobilnych. Absolwenci szkół ponadpodstawowych najrzadziej odpowiadali za dostępność cyfrową, i programowali w technologiach webowych (po 7% wskazań) lub odbierali produkty cyfrowe (9% osób).

²⁴ W tym dwóch zadań w grupie podmiotów publicznych nie wykonywano wcale, tj. przygotowywanie transkrypcji tekstowej do nagrań, przygotowywaniem audiodeskrypcji do filmów.

Porównując dalej wyniki dla poszczególnych grup ankietowanych, należy zauważyć, że pracownicy NGO w przypadku znacznej części zdań wykonywali je częściej od pracowników podmiotów publicznych (a więc była w ich przypadku mniejsza specjalizacja zadań). Dużo częściej od pracowników podmiotów publicznych pracownicy NGO, m.in. publikowali w mediach społecznościowych (różnica 42 p.p.), publikowali treści na stronie internetowej (różnica 16 p.p.), tworzyli publikacje elektroniczne (różnica 11 p.p.) lub odbierali produkty cyfrowe (różnica 9 p.p.).

Absolwenci z kolei częściej od pracowników NGO i podmiotów publicznych programowali aplikacje mobilne (różnica od 11 do 13 p.p.), przygotowywali transkrypcję tekstową do nagrań (różnica od 6 do 10 p.p.), przygotowywali napisy do filmów (różnica od 9 do 8 p.p.) lub przygotowywali audiodeskrypcję do filmów (różnica od 7 do 9 p.p.). Ponadto różnili się oni znacznie w stosunku tylko do pracowników podmiotów publicznych w zakresie publikowania treści w mediach społecznościowych i tworzenia publikacji elektronicznych (wykonywali te zadania o 22 p.p. i 13 p.p. odpowiednio częściej). Wyraźnie rzadziej niż pracownicy podmiotów publicznych i NGO natomiast tworzyli dokumenty elektroniczne (od 22 do 28 p.p. rzadziej) i istotnie mniej często publikowali treści w mediach społecznościowych oraz na stronie internetowej niż pracownicy NGO (odpowiednio o 20 i 11 p.p. mniej z nich zajmowało się tymi zadaniami).

Za dostępność cyfrową w organizacji odpowiedzialnych było między 11 a 12% pracowników NGO i podmiotów publicznych, zaś wśród absolwentów 7% z nich.

Tabela 38. Zadania związane z dostępnością cyfrową wykonywane przez ankietowanych w podziale na trzy grupy przebadane (% osób)

Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
tworzenie dokumentów elektronicznych	73%	67%	44%
publikacja treści w mediach społecznościowych	55%	12%	35%
publikacja treści na stronie internetowej	50%	34%	38%

Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
redagowanie tekstu w prostym języku	22%	28%	20%
tworzenie publikacji elektronicznych	20%	10%	23%
odbiór produktów cyfrowych	16%	7%	9%
realizacja wewnętrznych szkoleń	16%	12%	10%
zamawianie produktów cyfrowych	14%	9%	13%
redagujący teksty alternatywne	12%	6%	13%
odpowiedzialność za dostępność cyfrową w organizacji	11%	12%	7%
przygotowanie transkrypcji tekstowej do nagrań	4%	0%	10%
przygotowanie napisów do filmów	3%	4%	12%
przygotowanie audiodeskrypcji do filmów	2%	0%	9%
programowanie w technologiach webowych	2%	3%	7%
programowanie aplikacji mobilnych ²⁵	2%	0%	13%

²⁵ Dane zaokrąglono do jedności, stąd pomimo, że w przypadku podmiotów publicznych była osoba, która programowała w technologiach mobilnych w komórce znajduje się wartość „0%”.

Rodzaj zadania związany z dostępnością cyfrową	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
żadne z powyższych	7%	19%	10%

Gotowość/chęć do wzięcia udziału w szkoleniu

Najbardziej zainteresowani bezpłatnymi, pogłębionymi i specjalistycznymi szkoleniami dotyczącymi cyfrowej dostępności, umożliwiającymi uzyskanie państwowego certyfikatu byli absolwenci i pracownicy NGO (pozytywnie wypowiedziało się w tej kwestii odpowiednio 86 i 84% z nich). Propozycja szkoleń wzbudziła najmniejsze zainteresowanie wśród ankietowanych z podmiotów publicznych (68% z nich chciałoby odbyć takiego szkolenia), tym nie mniej w przypadku wszystkich trzech grup gotowość do odbycia szkoleń była wyraźnie większa niż jej brak.

Obszary szkoleń najbardziej interesujące ankietowanych

Wszystkie trzy grupy badanych wyrażały podobne zainteresowania w kwestiach najbardziej przydatnych obszarów szkoleń. W największym stopniu chciano, aby szkolenia były poświęcone tworzeniu dostępnych cyfrowo produktów (zainteresowanie tym obszarem wyraziło 62% pracowników podmiotów publicznych, 66% pracowników NGO i 45% absolwentów szkół ponadpodstawowych). Drugim zgodnie preferowanym przez wszystkie trzy grupy ankietowanych obszarem były audyty produktów cyfrowych, którymi zainteresowało się odpowiednio 24%, 25% i 28% ankietowanych. Ponadto absolwenci w stopniu zbliżonym jak w przypadku audytów zainteresowani byli także szkoleniami z zakresu tworzenia dostępnych cyfrowo produktów (27% absolwentów).

Tabela 39. Obszary szkoleń, którym najbardziej byliby zainteresowani ankietowani — w podziale w podziale na trzy przebadane grupy (% osób)

Obszary szkoleń	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
tworzenie dostępnych cyfrowo produktów	66%	62%	45%

Obszary szkoleń	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
poprawianie dostępności produktów cyfrowych	8%	14%	27%
audytowanie produktów cyfrowych	25%	24%	28%

Elementy/tematy szkoleń najbardziej interesujące ankietowanych

Spośród ośmiu zaproponowanych ankietowanym elementów szkoleń największym zainteresowaniem najczęściej cieszyły się 4 z nich:

1. tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo,
2. poznanie i zrozumienie standardu WCAG,
3. poznanie technologii asystujących,
4. tworzenie alternatyw zapewniających dostępność.

Pracownicy NGO i absolwenci szkół ponadpodstawowych wyrazili największe zainteresowanie tematem dotyczącym tworzenia produktów i treści dostępnych cyfrowo (wybrało go odpowiednio 75% i 50% ankietowanych z wymienionych grup). Pracownicy podmiotów publicznych z kolei najbardziej chcieliby poznać i zrozumieć standard WCAG (62%), choć tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo było też dla nich ważne, bo było drugim w kolejności najczęściej wskazywanym tematem (60%). Zrozumienie WCAG było jednocześnie drugim najczęściej wybieranym elementem szkolenia przez pracowników NGO (63%) i trzecim w kolejności przez absolwentów (42%). Poznanie technologii asystujących wskazywane było jako drugi najbardziej ważny temat szkolenia przez absolwentów (47%) i jako trzeci wśród pracowników podmiotów publicznych (52%). Natomiast dla pracowników NGO, nieco bardziej niż dla pozostałych grup liczył się również temat: tworzenie alternatyw zapewniających dostępność cyfrową, gdyż był trzecim najczęściej wybieranym elementem szkoleń przez tą grupę (57% wskazań).

Tematami, które miały najniższe zainteresowania były: zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami (wskazało go 42% pracowników NGO, 30% pracowników podmiotów publicznych i 22% absolwentów), metody realizowania audytów produktów cyfrowych (wskazało go 41% pracowników NGO, 32% pracowników podmiotów publicznych i 22% absolwentów). Oprócz tego absolwenci jeszcze mniejsze

zainteresowanie wyrazili dla przepisów i standardów dostępności cyfrowej (11%) i też rzadko wybierali ocenę dostępności produktów cyfrowych (22% wskazań).

Zasadą było, że absolwenci znacznie rzadziej wybierali prawie każdy zaproponowany temat w porównaniu do pracowników NGO i pracowników podmiotów publicznych. Ich wskazania były bardziej skupione na 4 tematach. Pracownicy podmiotów publicznych wybierali na ogół rzadziej poszczególne tematy (za wyjątkiem technologii asystujących) od pracowników NGO. Pracownicy NGO mieli najmniej zatem sprecyzowane oczekiwania tematyczne i chcieli poznać jak najwięcej tematów, co może być powiązane z charakterem ich pracy. Bardzo często osoby pracujące w NGO, w przeciwieństwie do pracowników w podmiotach publicznych, muszą wykonywać wiele różnorodnych zadań, a więc nie mają wąskiej specjalizacji zadań i potrzebują mieć wiedzę i umiejętności z wielu dziedzin.

Pracownicy NGO wskazywali częściej od pracowników podmiotów publicznych, m.in. na takie elementy szkoleń jak: tworzenie produktów dostępnych cyfrowo, tworzenie alternatyw zapewniających dostępność cyfrową, ocenę dostępności cyfrowej produktów (różnice między 14 a 15 p.p.). Absolwenci w stosunku do pracowników NGO i podmiotów publicznych znacznie rzadziej wskazywali na temat: poznanie przepisów i standardów dostępności cyfrowej — różnice sięgały od 33 p.p. do 43 p.p. (temat ten cieszył się średnim zainteresowaniem w przypadku dwóch pozostałych grup). W stosunku do pracowników podmiotów publicznych rzadziej też wybierali tworzenie produktów cyfrowych (różnica 25 p.p.) i ocenę dostępności cyfrowej produktów (różnica 21 p.p.). Wobec pracowników NGO natomiast znacznie rzadziej wybierali, m.in. poznanie i zrozumienie standardu WCAG (różnica 20 p.p.).

Tabela 40. Elementy szkolenia wybierane przez ankietowanych — w podziale na trzy przebadane grupy (% osób).

Elementy szkolenia	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo	75%	60%	50%
poznanie i zrozumienie standardu WCAG	63%	62%	42%
tworzenie alternatyw zapewniających dostępność	57%	42%	40%

Elementy szkolenia	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
przepisy i standardy dostępności cyfrowej	54%	44%	11%
ocena dostępności produktów cyfrowych	48%	35%	22%
poznanie technologii asystujących	47%	52%	47%
zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami	42%	30%	22%
metody realizowania audytów produktów cyfrowych	41%	32%	22%

Motywacje do udziału w szkoleniu

Główne motywacje do udziału w szkoleniu różniły się nieco pomiędzy trzema grupami przebadanych. W przypadku pracowników NGO dominującą motywacją było wdrożenie dostępności cyfrowej w organizacji (35% osób), ale niewiele mniej ważny był osobisty rozwój (31% wskazań). Dla pracowników podmiotów publicznych kolejność motywacji była odwrotna – najważniejszy był osobisty rozwój (45% osób), a dopiero na drugim miejscu była motywacja w postaci chęci wdrażania dostępności cyfrowej w organizacji, która uzyskała 23% wskazań. Absolwentów podobnie jak pracowników podmiotów publicznych w najwyższym stopniu motywowałby osobisty rozwój (50%). W przypadku tej grupy motywacja ta mocno przeważała nad innymi motywatorami. Drugie miejsce wśród czynników motywujących w przypadku absolwentów zajęły razem dwa czynniki: zdobycie cennych kwalifikacji wolnorynkowych i efektywne zarządzanie dostępności w organizacji (po 15% wskazań).

Najmniej motywowała, wszystkie grupy, możliwość nawiązania kontaktu ze specjalistami dostępności cyfrowej, która uzyskała od 1 do 2% wskazań osób w zależności od grupy. Drugą najmniej znaczącą motywacją dla pracowników NGO i podmiotów publicznych była możliwość potwierdzenia posiadanych kwalifikacji (wskazało ją po 4% osób w każdej z tych grup). W przypadku natomiast absolwentów drugim najmniej ważnym czynnikiem motywującym była możliwość wdrożenia dostępności cyfrowej w swojej organizacji — 5% wskazań (a więc motywacja, która była

jedną z najważniejszych wśród pozostałych grup). Niskie wskazania w zakresie tej kategorii motywacji w grupie absolwentów może być powiązane, m.in. z faktem, że znaczna część z absolwentów mogła nie mieć doświadczenia w pracy w obszarze dostępności cyfrowej.

Tabela 41. Główne motywacje do udziału w szkoleniu — w podziale na trzy przebadane grupy (% osób)

Motywacje do udziału w szkoleniu	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
wdrożenie dostępności w swojej organizacji	35%	23%	5%
osobisty rozwój	31%	45%	52%
zdobycie cennych kwalifikacji wolnorynkowych	17%	9%	15%
efektywne zarządzania dostępnością w organizacji	11%	18%	15%
potwierdzenie posiadanych kwalifikacji (certyfikat)	4%	4%	11%
nawiązanie kontaktu ze specjalistami dostępności cyfrowej	1%	2%	2%
inne	1%	0%	0%

Preferencje długości i dni zjazdów szkoleniowych

Wszystkie trzy grupy jednogłośnie uznały, że najlepsze byłyby przede wszystkim szkolenia, których pojedyncze zjazdy trwałyby 2 dni i były w weekendy (uważało tak 57% pracowników NGO, 45% pracowników podmiotów publicznych i 43% absolwentów). Drugim wyborem, również wskazanym przez wszystkie trzy grupy, były szkolenia, które trwałyby 4 dni i były od poniedziałku do czwartku (wskazało tak 23% pracowników NGO, 30% pracowników podmiotów publicznych i 22% absolwentów szkół

ponadpodstawowych). Najczęściej wybierano długie zjazdy trwające przez 2 lub 4 tygodnie od poniedziałku do piątku. Pracownicy NGO i absolwenci najmniej preferowali zjazdy 4 tygodniowe (wskazane przez odpowiednio 1% i 6% osób), natomiast pracownicy podmiotów publicznych zjazdy 2 tygodniowe (4% osób).

Tabela 42. Preferowane dni i czas trwania pojedynczego zjazdu szkoleniowego — w podziale na trzy przebadane grupy (% osób)

Preferowane dni i czas trwania pojedynczego zjazdu szkoleniowego	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
2 dni (sobota i niedziela)	57%	45%	43%
4 dni (poniedziałek – czwartek)	23%	30%	22%
5 dni (poniedziałek – piątek)	15%	14%	18%
2 tygodnie (poniedziałek – piątek)	5%	4%	11%
4 tygodnie (poniedziałek – piątek)	1%	6%	6%

Preferencje do lokalizacji szkolenia

Większość ankietowanych (niezależnie od grupy badanej) wybrała lokalizację szkolenia blisko domu, żeby móc wrócić do domu tego samego dnia (wybrało tak 51% pracowników NGO, 68% pracowników podmiotów publicznych i 55% absolwentów). Jednocześnie należy podkreślić, że szkolenie wyjazdowe nie przeszkadzałoby sporej części pracowników NGO (49% z nich) i absolwentom (45% z nich). Ich preferencje w tym zakresie były zbliżone.

Tabela 43. Preferowana lokalizacja szkolenia — w podziale na trzy przebadane grupy (% osób)

Preferowana lokalizacja szkolenia	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
szkolenie jak najbliżej domu, żeby codzienne móc dojechać na szkolenie i wrócić do domu	51%	68%	55%
szkolenie wyjazdowe z zagwarantowanym zakwaterowaniem i wyżywieniem przez organizatora szkolenia	49%	32%	45%

Zgoda pracodawcy na szkolenie pracownika

Zdaniem większości ankietowanych ze wszystkich trzech przebadanych grup, pracodawca najczęściej zgadzałby się na ich szkolenie z dostępności cyfrowej (uważało tak 60% pracowników NGO, 48% pracowników podmiotów publicznych i 49% absolwentów). Jedyne od 10% do 22% z ankietowanych, w zależności od przynależności do badanej grupy, miałyby problem by otrzymać zgodę pracodawcy. Największy problem w tym zakresie mieliby absolwenci.

Tabela 44. Przewidywana zgoda pracodawcy na odbycie szkolenia z dostępności cyfrowej — w podziale na trzy przebadane grupy (% osób)

Możliwość otrzymania zgody pracodawcy na udział w szkoleniu	Pracownicy NGO	Pracownicy podmiotów publicznych	Absolwenci szkół ponadpodstawowych
wyraziłby raczej zgodę	60%	48%	49%
nie wyraziłby raczej zgody	10%	15%	22%
zgoda pracodawcy zależałaby od czasu trwania szkolenia	30%	37%	29%

Osoby, które wybrałyby szkolenia wyjazdowe i osoby, które wybrałyby szkolenia blisko domu wolały w większości szkolenia trwające 2 dni w weekendy (zależność tę zaobserwowano we wszystkich przebadanych grupach). Dodatkowo osoby, które wybierały szkolenia wyjazdowe bardziej skłonne były w wybrać zjazdy trwające 5 dni w ciągu tygodnia roboczego niż osoby, które wybierały szkolenia lokalne. Dłuższe zjazdy tj. od 2 do 4 tygodni nieco chętniej wybierali pracownicy NGO i z podmiotów publicznych, którzy wskazali, że chcieliby szkolenia blisko domu. W przypadku absolwentów tendencja była odwrotna. W przypadku szkoleń 4-dniowych nie było jednolitego wzorca zachowań, gdyż preferencje zależały od badanej grupy

VI. Wyniki badań jakościowych dla grupy pracowników NGO i partnerów społecznych

Przedstawiciele organizacji pozarządowych i partnerów społecznych to grupa osób, które pracują w tych instytucjach. Ich stanowiska i zakresy obowiązków są bardzo zróżnicowane. Wśród badanych byli m.in. prezesi, członkowie zarządu, dyrektorzy, kierownicy, w tym realizujący projekty z dofinansowania Unii Europejskiej (UE) i innych środków. Ponadto liczną grupę stanowili informatycy zatrudnieni w tych podmiotach.

VI.1. Badanie metodą IDI

VI.1.1. Zakres zadań związanych z dostępnością cyfrową na stanowisku pracy

Zróżnicowanie stanowisk pełnionych przez przedstawicieli organizacji pozarządowych widoczne było w wypowiedziach badanych osób dotyczących zakresu ich obowiązków odnoszących się do zagadnień związanych z dostępnością cyfrową. W części badanych podmiotów badani pełnili funkcję koordynatorów ds. dostępności cyfrowej, w innych z kolei były to dla nich jedynie kwestie poboczne, które zajmują niewielki wycinek ich czasu pracy. Zakres obowiązków dotyczących dostępności cyfrowej był znacznie szerszy w przypadku badanych zatrudnionych na stanowiskach informatyków w porównaniu do osób ze szczebla zarządzającego. Kadra zarządzająca ze względu na szereg innych obowiązków znacznie mniej czasu poświęca kwestiom dostępności cyfrowej — zagadnienia te stanowią dla nich zadania poboczne.

Informatycy w zakresie swoich zadań dotyczących dostępności najczęściej wskazywali na koordynowanie spełniania przez organizacje warunków dostępności cyfrowej, w tym tworzenie i aktualizację stron internetowych, mediów społecznościowych i dostosowywanie zamieszczanych treści, grafik do wymagań dostępności cyfrowej:

„Zajmuję się edycją oraz tworzeniem stron internetowych na bieżąco (...). Dostępność cyfrowa to jest moje główne zadanie” lp_NGO_Daniel.

„Tworzę strony dla tej fundacji, dokumenty cyfrowe, zamieszczam je na stronie, aktualizuję przede wszystkim wiadomości. Tworzę strony tak, żeby były widoczne dla ogółu. (...) 20% może na tworzenie strony 80% czasu spędzam na aktualizacjach” lp_NGO_Katarzyna.

„Edycja codzienna na bieżąco wiadomości oraz postów na stronie (...) czasami tam wrzucimy jakieś lekkie multimedia, ale to jest bardzo lekka rzecz w postaci gifa” lp_NGO_Daniel.

Pozostali badani, wśród których dominowała kadra zarządzająca (w tym kierownicy różnorodnych komórek), jako kwestie dostępności cyfrowej w swoich zadaniach często wymieniali np. przygotowywanie dokumentów na potrzeby osób z niepełnosprawnościami (w tym zapewniając odpowiedni rozmiar czcionki, kontrast itp.) i zamieszczanie aktualności w mediach społecznościowych, znacznie rzadziej aktualizację stron WWW. Poza tymi zadaniami badani wskazywali na szereg innych, jak np. wykorzystywanie różnorodnych platform i obieg elektroniczny dokumentów, prowadzenie projektów i ich rozliczanie.

„Z dostępnością cyfrową, to jest między innymi właśnie tworzenie dokumentów projektowych, aktualizacja strony internetowej i aktualizacja fanpage'a na Facebooku, na LinkedInie. (..) i tworzenie też wizualizacji wizualnych, jakichś treści związanych z naszymi projektami, czyli plakatów projektowych, plakatów informacyjnych, jakichś wrzutek właśnie na social media i na stronę internetową”
lp1_IDI_3_NGO.

Wśród zadań i produktów cyfrowych osoby badane najczęściej wymieniały następujące:

- system CMS,
- WCAG,
- MS Office, w tym Word, Excel,
- poczta elektroniczna,
- strony internetowe NGO,
- portale społecznościowe,
- formularze i pakiety Google,
- zoom,
- jamboard,
- profil zaufany,
- ePUAP,
- elektroniczne uzupełnianie sprawozdań, ankiet,
- dokumenty cyfrowe.

VI.1.2. Posiadane wykształcenie i jego przydatność w pracy związanej z dostępnością cyfrową

Wykształcenie przedstawicieli organizacji pozarządowych i partnerów społecznych jest różnicowane. Spora grupa ma wykształcenie informatyczne. W przypadku kadry zarządzającej i kierowników NGO dominują osoby z wykształceniem ekonomicznym, humanistycznym czy społecznym. Ta druga grupa rzadziej wykazywała przydatność

swojego wykształcenia w pracy związanej z dostępnością cyfrową. Należy też podkreślić problem związany z powszechnym wiązaniem informatyki i dostępności cyfrowej, na co zwróciło uwagę kilka osób badanych — że informatyka ma wiele specjalizacji i nie każda jest związana z dostępnością cyfrową, a poza tym, sama dziedzina rozwija się tak szybko, że wiedzę w tym zakresie należy ciągle aktualizować.

„To jest branża, która cały czas się zmienia i cały czas wchodzi nowe rzeczy, więc te rzeczy, które się nauczyłam w szkole, już tam te ileś lat temu, nie do końca są aktualne” Lp_NGO_Małgorzata.

„Jestem inżynier informatyk i nie pokrywa się ono w pełni, gdyż specjalizację miałem robioną jako sieci komputerowe. Ale wiadomo, na studiach różne, były przedmioty, więc powiedzmy no znajomość innych urządzeń również jest mi znana, no ale stricte no to nie jest, nie jest powiedzmy z tą dostępnością cyfrową jakoś powiązane” Lp_NGO_Ryszard.

VI.1.3. Wcześniejsze doświadczenia, sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową

Duża część badanych podnosiła swoje kompetencje z zakresu dostępności cyfrowej. Charakterystyczne było to, że w przypadku informatyków główną formą było samokształcenie, np. korzystanie z materiałów dostępnych na You Tube, zakup książek, czy e-booków i samodzielna nauka. Dla tej grupy zawodowej często była to codzienność, a samokształcenie to: „najbardziej efektywna forma. Większość informatyków Panu tak samo odpowie” (LP_NGO_Daniel). Były jednak również osoby, które poza samokształceniem uczestniczyły także w szkoleniach dotyczących omawianych zagadnień:

„Dokształcam się przez cały czas (...) wszystko samodzielnie (...) szukam tych informacji” lp_NGO_Katarzyna.

„Zrobiłem sobie jakiś tam taki kurs, gdzieś tam jakaś książka, gdzieś sobie poczytałem na stronach internetowych, także jakiegoś specjalnego, jakiegoś drogiego kursu czy szkolenia nie robiłem” lp_NGO_Ryszard.

„Sama po prostu wyszukuję informacje lub zapisuję się (...) czasem (...) za własne pieniądze kupuję jakieś ebooki (...) ale i też uczestniczyłam kilka razy w szkoleniach. Część tych szkoleń (...) sama za nie płaciłam. A część (...) mój zakład pracy mnie skierował i mi to finansował, jakby w godzinach pracy” lp_NGO_Małgorzata.

Pozostali badani, spoza specjalizacji informatycznej, również podnosili swoje kompetencje z zakresu dostępności cyfrowej, lecz w tym przypadku zdecydowanie częściej były to zorganizowane formy edukacyjne niż samokształcenie. Poza tym często wśród tej grupy badanych wskazywano na kursy podstawowe z zakresy np. MS Office czy obsługi mediów, zatem zakres tej wiedzy był znacznie mniej specjalistyczny niż w przypadku informatyków. Nie brak było także osób, które w ogóle nie zdobywały wiedzy, wówczas przyczyną był brak czasu albo środków: „nie ma u nas środków na szkolenie w tym zakresie” (lp10_IDI_NGO).

„Dużo właśnie tam czytania artykułów różnych internetowych. No tutaj jeśli chodzi o tą dostępność, raz w tygodniu to na pewno potrzebuję coś tam, coś tam sprawdzić (...) bardziej efektywne są tutoriale, ale też fajnie mi się sprawdził właśnie udział w takim szkoleniu online, gdzie było to nam pokazywane z jednej strony, a z drugiej strony też mogliśmy sami to wykonywać i na bieżąco ewentualnie pytać o jakieś tam kwestie (...) dużo z tego zapamiętałam” lp1_IDI_10_NGO.

„Jak tylko pojawiła się ustawa o dostępności bodajże, to no pojawiły się jakieś oferty i szkoleniowe i takie tutaj organizacje pozarządowe w ogóle sektor społeczny ma różne szkolenia bezpłatne (...) zawsze bierzemy w nich udział (...). Jesteśmy członkami różnych sieci (...) jest możliwość korzystania z doradztwa na przykład albo konsultacji takich specjalistycznych, albo poradnictwa i z tego też korzystamy” lp8_IDI_NGO.

Ponadto wskazać należy, że ankietowani są na tyle zainteresowani szkoleniami z omawianej dziedziny, że pojawiały się odpowiedzi, iż już wcześniej szukali dofinansowania na szkolenia: „nic nie znalazłam ani z urzędu pracy jak jeszcze byłam w trakcie poszukiwań pracy, ani teraz na tych stronach unijnych. No nic takiego w tym roku przynajmniej nie było” lp_NGO_Magdalena.

VI.1.4. Samoocena własnych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową

Samoocena dotycząca posiadanej wiedzy i umiejętności z zakresu kompetencji cyfrowych wśród osób badanych kształtuje się na stosunkowo wysokim poziomie. Często pojawiały się opinie, że badani mają dobry lub bardzo dobry poziom i wysokie umiejętności w tym zakresie, albo że nie mają z tym obszarem problemów i swobodnie poruszają się w tym środowisku: „całkiem nieźle sobie daję radę” (lp_NGO_Ryszard).

Z kolei znacznie mniej było opinii wskazujących na niską samoocenę w tej tematyce — w takich przypadkach badani odpowiadali, że np. obsługa MS Office jest na dobrym poziomie, ale pozostałe umiejętności są gorsze, albo też, że znacznie odstają od umiejętności osób młodych.

VI.1.5. Zasoby wiedzy i umiejętności badanych, które przydają się im przy zapewnianiu lub sprawdzaniu dostępności cyfrowej

Jak wspomniano, grupa badawcza jest zróżnicowana, jeśli chodzi o wykształcenie. Osoby, które nie mają wykształcenia informatycznego znacznie rzadziej, a niekiedy w ogóle nie miały umiejętności w zakresie np. programowania, CMS czy tworzenia stron internetowych. Najczęściej osoby te wskazywały jedynie na umiejętność obsługi MS Office, mediów społecznościowych czy wprowadzania aktualności/edycji stron WWW swoich podmiotów. Rzadziej potrafiły sprawdzać dostępność stron czy dokumentów. Niektórzy kojarzą też WordPress, który wykorzystują w swojej pracy.

„Potrafię skomponować pismo, zrobić tabelki w Excelu. Takie podstawowe (...) prezentację też zrobię” lp10_IDI_NGO.

Zdecydowanie wyższe kompetencje w tym zakresie posiadają osoby z wykształceniem informatycznym — przeważnie każdy znał, kojarzył albo korzystał z różnorodnych systemów czy programów. Bardzo często wskazywano na umiejętność publikowania treści w systemie CMS, najczęściej z wykorzystaniem systemu WordPress i na znajomość HTML, CSS czy też JavaScript. W przypadku umiejętności programowania także spora część badanych wskazywała na tę umiejętność. Wskazywali często PHP czy Javę. Oprócz tego także język C++ czy Python. W przypadku języków programowania pojawiały się spostrzeżenia, że uczyli się ich, ale nie wszystkie stosowali, więc nie pamiętają ich dokładnie. Stosunkowo rzadko wskazywano na sprawdzanie dostępności stron internetowych czy dokumentów w pracy.

„WordPressa oczywiście przerabiałem już dawno temu i w ogóle, ale ja po prostu bazuję na podstawowych językach HTML, PHP, oczywiście CSS, bazy danych i tak dalej jak najbardziej też się obsługuje, ale nie używamy do tego, ponieważ WordPress to jest już taki edytor” lp_NGO_Daniel.

„No wszystkie te języki, oczywiście wszystkie te języki, które. Wszystkie te języki, które pan wymienił, oczywiście znam. Jednym trochę lepiej, inne gorzej, ale ogólnie dobrze się nimi posługuję wszystkimi i również narzędzia, no, wszystkie takie narzędzia do projektowania stron internetowych” lp_NGO_Małgorzata.

VI.1.6. Zakres wykorzystywania, znajomość, rozumienie wytycznych WCAG

Większość badanych wskazała, że zna, rozumie i stosuje wytyczne WCAG, przy czym poziom znajomości i stosowania wytycznych jest wśród badanych zróżnicowany. Najczęściej badani wykorzystują je do odpowiedniego tworzenia stron WWW, które są projektowane z uwzględnieniem potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnościami. Ponadto badani często wskazywali na odpowiednie przygotowywanie dokumentów pod kątem dostępności cyfrowej i zamieszczania ich na stronach Internetowych. Pojawiały się też wskazania o stosowaniu zasady lekkości strony: „oprócz tego my stosujemy jeszcze najważniejszą zasadę, żeby strona była lekka. I o tym się zapomina. O lekkości strony, bo niektóre urzędy nie otwierają szybko stron” (lp_NGO_Daniel).

„Z tym standardem cały czas myślę, zapoznaje i cały czas z nim współpracuję i doczytuję. No, na pamięć go na pewno jeszcze nie znam dużo, dużo go właśnie muszę jeszcze sprawdzać” lp1_IDI_10_NGO.

„Kojarzy z wymogami dostępności strony internetowej” lp8_IDI_NGO.

„Tak, to są zasady stosowania stron internetowych tworzenia stron internetowych” lp_NGO_Katarzyna.

„Spotkałem się z takim skrótem WCAG i on jest trochę dla mnie taki, nie do końca po prostu sobie z tym powiedzmy, radzę, bo wiem, że on również bierze pod uwagę osoby z jakimiś niepełnosprawnościami. Ktoś nie widzi jakichś kolorów. Dużą musi mieć czcionkę, żeby ktoś mógł odczytać. No i tak samo, nie każdy posiada sprzęt komputerowy, a każdy telefon jest inny, mniejszy, większy ekran, więc to wszystko powinno jakoś działać” lp_NGO_Ryszard.

VI.1.7. Realizowane zadania związane z dostępnością cyfrową, które sprawiają trudności

Wśród trudności zawodowych związanych z dostępnością cyfrową badani najczęściej wskazywali na problemy związane z zapewnieniem bezpieczeństwa i odpowiednim zabezpieczeniem stron internetowych: „cały czas muszę zmieniać i być na bieżąco z zabezpieczeniami stron i przeciwdziałać na bieżąco włamaniu, tu chodzi o zabezpieczenia tych stron (...). Tutaj co chwilę trzeba zmieniać zabezpieczenia przed hakerstwem czy aktualizować” (lp_NGO_Katarzyna). Pojawiały się także opinie, że w ogóle informatyka i programowanie tak szybko się rozwijają, że niektórzy mają problemy z byciem na bieżąco: „mam bardzo duże braki. Na pewno chciałabym się doszkalać. Przy tworzeniu tych stron brakuje mi takiej wiedzy. (...) tak samo informatyk musi się rozwijać (...) tyle nowości wchodzi” (lp_NGO_Magdalena).

Osobną kwestią są problemy z jakimi często boryka się kadra zarządzająca, kierująca czy koordynująca działania w badanych jednostkach, która niekiedy nie radzi sobie z podstawowymi kwestiami związanymi z dostępnością cyfrową: „myślę, że środowisko osób pracujących z osobami niepełnosprawnymi, pomimo tego, że są na kierowniczych czy dyrektorskich stanowiskach, mają problemy z tą cyfrową stroną, cyfrową obsługą zadań, które są nam narzucane” (lp10_IDI_NGO), „nawet nie zamieszczam informacji na stronie internetowej, bo nie umiem, musimy zamawiać (...) jestem tak wycofana praktycznie cyfrowo” (lp10_IDI_NGO).

VI.1.8. Główne potrzeby i oczekiwania w zakresie zdobywania i poszerzania wiedzy z dostępności cyfrowej

Przedstawiciele NGO i partnerów społecznych przedstawili szereg swoich potrzeb szkoleniowych z dostępności cyfrowej. Podajemy listę tematyczną zagadnień, które wśród badanych cieszyły się największym zainteresowaniem, przy czym należy zaznaczyć, że pierwsza pozycja była wskazywana zdecydowanie najczęściej:

- Programowanie: pisanie i rozbudowywanie stron internetowych oraz tworzenie aplikacji:
 - „Można sobie nie zdawać sprawy z problemów, jakie mogą mieć inni użytkownicy Internetu i z tego by mi się na pewno coś przydało i JavaScript i CSS tam jest mnóstwo tego. Szybko się to zmienia (...) jakaś aktualizacja, jakieś szkolenie takie na pewno by się przydało” lp_NGO_Ryszard.
 - „żeby ułatwić, bo mamy osoby niepełnosprawne intelektualnie i osoby niewidome może tworzenia aplikacji”.
 - „Na pewno wołałabym pracować na stworzonych stronach przez siebie (...) wołałabym stworzyć sobie stronę wygodną dla siebie (...) którą znam, rozumiem, która jest dla mnie intuicyjna. Niż pracować na stronie stworzonej po kimś”.
- Publikowanie treści zgodnych z wytycznymi dostępności cyfrowej (WCAG):
 - „...od praktyki to jest na etapie tworzenia chyba wszystkich dostępnych treści i plików do Internetu. (...) tworzenie materiałów wideo, takich filmików (...). Patrę po prostu na bieżące, codzienne zapotrzebowanie (...) Coś, co jest udostępniane do osób z niepełnosprawnościami”.
- Tworzenie dokumentów dostępnych cyfrowo, w tym głównie MS Office:

- „...właśnie z dostępnością cyfrową. Dla osób, które są w jakimś moim wieku (...) musimy się tego jakby uczyć za każdym razem tak, bo nie jest to takie oczywiste jak dla młodych” lp2_IDI_10_NGO.
- Obsługa i rozbudowa systemu zarządzania treścią serwisu WWW (CMS).
 - „Mnie by interesował temat jak mogę wykorzystać platformę, z którą współpracuję z odbiorcami i dawcami, jak to rozbudować, jak z tego lepiej korzystać, efektywniej”.
 - „Myślę, że właśnie chciałabym rozszerzać swoją wiedzę na temat WordPressa, bo widzę w tym przyszłość”
- Publikowanie treści zgodnych z wytycznymi dostępności cyfrowej:
 - „Też jak miałabym publikować na stronie, żeby rzeczywiście było to czytelne, Jasne, tak, a nie że no co z tego, że może ja coś wrzucam, a to jest i tak nie do znalezienia dla danej osoby”.
- Elektroniczny obieg dokumentów i podstawy z zakresu dostępności cyfrowej:
 - „Tutaj to taki jeden obszar, który najczęściej wykorzystuję. To obieg dokumentów elektronicznych, autoryzacja tych dokumentów, sposoby, metody to taki obszar, który w tej chwili najbardziej mnie interesuje”.

VI.1.9. Czynniki, które motywują, aby poszerzać kompetencje związane z dostępnością cyfrową

Głównymi czynnikami motywującymi badanych do poszerzania kompetencji z dostępności cyfrowej, jest ich obecna praca, która wymaga wiedzy z tego zakresu i którą oni z chęcią wykorzystują. Wskazywano na to, że wówczas praca będzie bardziej atrakcyjna, a jej efekty bardziej widoczne dla odbiorców: np. strony Internetowe, które będą mogły służyć jeszcze lepiej osobom z niepełnosprawnościami:

„jestem w jakiś sposób odpowiedzialny za utrzymanie tej strony i jeżeli by się okazało, że ona może być dostępna dla większej ilości osób, bo ktoś może mieć np. problemy z przeglądaniem tejże strony, no to jak najbardziej powinienem mieć takie szkolenie” (lp_NGO_Ryszard).

Poza tym wskazywano np.: „mogłabym tą wiedzę przekazywać na przykład pracownikom, wolontariuszom” (lp10_IDI_NGO), ale też że certyfikat z tego zakresu zapewne by: „wzmocnił mi pozycję na rynku, stwierdzając dane kwalifikacje i przeszkolenie” (lp_NGO_Katarzyna). Inni nawet wychodzili z perspektywą zmiany pracy na lepszą.

VI.1.10. Zainteresowanie nabyciem kwalifikacji wolnorynkowej po szkoleniu z dostępności cyfrowej i przystąpieniem do egzaminu walidującego kwalifikacje (zgodne z ZSK)

Zdecydowana większość badanych wyraziła zainteresowanie nabyciem kwalifikacji wolnorynkowych z dostępności cyfrowej po odbytych szkoleniach:

„Motywuje mnie samo to, że rzeczywiście mam przekonanie, że to jest potrzebna wiedza i potrzebne umiejętności. Gdybym mogła się z tego doszkościć, to bardzo chętnie. Jeżeli uzyskałabym za to jeszcze certyfikat, no to jeszcze bardziej na plus” lp1_IDI_10_NGO.

„Poszerzenie wiedzy na jej temat na pewno zwiększa również moje możliwości zawodowe. Zwiększa też poczucie rozwoju, zdobywania dodatkowej, ciekawej wiedzy” lp2_IDI_4_NGO.

VI.1.11. Skłonność pracodawców do delegowania pracowników na dłuższe, pogłębione szkolenia, w tym na szkolenie z dostępności cyfrowej

Badani często wskazywali, że ich pracodawca być może byłby skłonny do ich delegowania na szkolenia, ale raczej na krótsze niż długie. Rodzi to wiele problemów związanych m.in. z zastępowalnością i właściwym wykonywaniem powierzonych zadań:

„jeśli chodzi o jakieś dłuższe szkolenie, to nie byłby zachwycony (...). Takie jedno dwudniowe, to może jeszcze by wyraził zgodę pracodawca” (lp_NGO_Katarzyna),

„w mojej pracy, w moim zakładzie to byłby problem. No może gdzieś na zasadzie jakiegoś krótszego, krótszej dniówki (...) żeby cały dzień to nie (...) jestem jedyną osobą” (lp_NGO_Ryszard).

Niektórzy stanowczo wykluczali możliwość zgody na udział w szkoleniach:

„w godzinach pracy”? Chyba Pan żartuje. W godzinach pracy to mogę zapomnieć” (lp_NGO_Magdalena).

Inni z kolei zakładali, że prawdopodobnie otrzymaliby zgodę:

„nie widzę tutaj przeszkód w oddelegowaniu mnie na takie szkolenie. Oczywiście jest warunek, jeżeli tylko moje obowiązki zawodowe byłyby wykonywane w terminie i wszystko wiadomo zależy od organizacji pracy” (lp2_IDI_4_NGO).

Jak podkreślali badani istotna jest wcześniejsza informacja o terminach szkoleń:

„nawet pół roku wcześniej. Wiem, jakie są terminy spotkań, szkoleń, to wtedy bardzo łatwo można to zaplanować i jakby wrzucić w harmonogram zadań. I to nie zaburza wtedy pracy organizacji” (lp8_IDI_NGO).

Ponadto badani podkreślali, że musiałyby to być szkolenia bezpłatne, bo NGO często nie mają funduszy na takie formy rozwoju pracowników.

VI.1.12. Preferowane formy i metody zdobywania wiedzy z dostępności cyfrowej

Preferowaną formą zdobywania wiedzy z dostępności cyfrowej są szkolenia. Stosunkowo rzadko wskazania padały na warsztaty. Zdania badanych, co do formy szkoleń są podzielone, bowiem sporo osób wskazywało, że najbardziej lubi szkolenia stacjonarne:

„najbardziej lubianą przeze mnie formą zdobywania wiedzy są szkolenia stacjonarne. Takie bezpośrednie, z wykładowcą, który również na bieżąco odpowiada na pytania, jak również przedstawia dany problem” (lp2_IDI_4_NGO),

„ja jestem anty nastawiona na tryb zdalny. Nie pracuje mi się dobrze w tym typie pracy zdalnej. Wolalabym jednak takie szkolenie namacalne” (lp10_IDI_NGO). Jednakże część badanych mając na uwadze ograniczenia związane z obowiązkami zawodowymi czy rodzinnym, wskazywało, że tryb zdalny będzie dla nich bardziej realny: „wolalabym ze względu na wykonywaną pracę i ten czas, który mi ona zajmuje szkolenia jakieś internetowe” (lp_NGO_Katarzyna).

Rzadziej natomiast wskazywano formę szkoleń hybrydowych:

„najlepsze rozwiązanie to by było takie hybrydowe szkolenie, to by było super (...) na tych praktykach mi zależy” (lp_NGO_Magdalena).

Badani zgodnie wskazali, że w trakcie szkoleń z dostępności cyfrowej praktyka powinna przeważać nad teorią. Pojawiały się nawet odpowiedzi, aby na zajęciach była tylko praktyka, bo teorii mogą się sami nauczyć:

„mix teorii i praktyki, ale więcej praktyki, bo teorię to ja jakby mogę sama sobie znaleźć i powiedzmy i też się można doszkolić, ale praktyka jest jednak najważniejsza” (lp_NGO_Małgorzata),

„ja chcę wiedzieć jak to potem przełożyć” (lp_NGO_Magdalena).

Badani wskazywali różne preferencje zagadnień poruszanych w trakcie zajęć praktycznych, np. studia przypadków, najczęściej popełniane błędy, praca własna:

„nie tylko ktoś pokazuje, jak daną rzecz zrobić, ale też później jest przestrzeń na to, żeby każdy mógł sam to wykonać i ewentualnie no właśnie zadać pytanie (...) żeby to później też było przez kogoś sprawdzone” (lp1_IDI_10_NGO).

Jeden z badanych wskazał, że dla niego istotna byłaby możliwość korzystania z różnych sprzętów w trakcie takich zajęć:

„gdyby na takich zajęciach praktycznych może być sprzęt różnej klasy, przygotowany po to, żeby przetestować, żeby zobaczyć jak dane rozwiązanie działa na różnych urządzeniach” (lp_NGO_Ryszard).

Kolejna osoba wskazała na szkolenie z możliwością wyboru interesujących modułów:

„że nie trzeba korzystać powiedzmy ze wszystkich, tylko mnie bardziej interesuje powiedzmy to bezpieczeństwo czy powiedzmy jakiś tam standard WCAG, w tym bym chciała więcej po prostu takie szkolenie, a niektórych jakiś moduł z tych prostych języków czy coś, może dla takich bardziej początkujących osób” (lp_ngo_Małgorzata).

VI.1.13. Optymalna organizacja szkolenia z dostępności cyfrowej

Przedstawiciele NGO zdecydowanie preferują małe grupy szkoleniowe — kilku lub kilkunastoosobowe. Wyraźnie przy tym podkreślają, że

„chciałabym mieć taką możliwość gdzieś tam zwrócenia się bezpośrednio do osoby prowadzącej (...) jakby taka osoba miała mieć, nie wiem, 6 osób do opieki, do takiego poprowadzenia, no to wtedy to daje jakąś tam większą możliwość kontaktu” (lp1_IDI_10_ngo).

Ważne dla badanych są również materiały szkoleniowe i podobny poziom wiedzy uczestników szkolenia:

„żeby grupa osób, która będzie szkolona była mniej więcej na takim samym poziomie” (lp10_IDI_NGO).

VI.1.14. Lokalizacja szkoleń

Szkolenia zlokalizowane blisko miejsca zamieszkania były często wskazywane przez badanych. Badani często wskazywali na ograniczenia zawodowe i rodzinne:

„przy mojej pracy, przy mojej rodzinie to raczej nie. Raczej ja bym preferowała na miejscu” (lp2_IDI_10_NGO).

Znacznie rzadziej wybierano szkolenia wyjazdowe z zakwaterowaniem. W takich przypadkach wskazywano jako preferowane miejsca Warszawę, bliskie dla badanych aglomeracje czy maksymalne odległości od miejsca zamieszkania np. do 100 km:

„najczęściej korzystam ze szkoleń, które są w centrum Polski, czyli w okolicach Warszawy. Jestem w stanie dojechać” (lp8_IDI_NGO).

VI.1.15. Czas trwania szkoleń

Badani wolą weekendy jako dni, w jakich potencjalnie mogą brać udział w szkoleniach. Wskazywano także często na piątek i sobotę, niekiedy nawet do niedzieli. Częstotliwość tych szkoleń była różna w opiniach badanych, lecz najczęściej wskazywane były zjazdy raz w miesiącu lub dwa razy. Liczba wskazywanych zjazdów była bardzo różna, tutaj badani często wskazywali, że to nie od nich powinno zależeć, tylko od szkolącego:

„tyle, ile powinno wystarczyć, żeby nabyć umiejętności. No nie wiem, ciężko mi powiedzieć, bo nie znam tematu” (lp10_IDI_NGO).

Z kolei maksymalny czas szkolenia w ciągu jednego dnia najczęściej wynosił około 8 godzin.

VI.2. Badanie metodą FGI

VI.2.1. Doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową

Zdobywanie wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową przez badanych z organizacji pozarządowych jest różnorodne, np.:

- Samokształcenie — uczestnicy wskazują, że w dużej mierze uczą się sami, metodą prób i błędów. Korzystają z dostępnych w Internecie materiałów, takich jak filmy instruktażowe czy poradniki online. Wiele osób zdobywa swoje umiejętności poprzez praktykę i eksperymenty w codziennej pracy z mediami społecznościowymi, stronami internetowymi i narzędziami biurowymi. „Czasami rzeczywiście zdarza się, że one wymagają jakiejś obróbki i jeżeli mam z tym problem, to ja szukam w pierwszej kolejności sama pomocy właśnie gdzieś w internecie, żeby zrobić to sama” Respondent_FGI4.

- Korzystanie z dostępnych narzędzi — niektórzy uczestnicy wykorzystują darmowe narzędzia i aplikacje dostępne online (np. Facebook, Canva, programy do edycji grafiki), ale jednocześnie wskazują, że chcieliby lepiej poznać bardziej zaawansowane możliwości, takie jak tworzenie napisów do filmów, obsługa narzędzi do publikacji treści w systemach CMS (np. WordPress, Joomla).
„Bardziej właśnie wolę się skupić na programach, które wykorzystuję codziennie i lepiej nauczyć się Excela czy korzystania z Canvy, czy nawet jakiegoś edytowania wideo, niż stawiania stron internetowych od zera. Bo na takie działania zazwyczaj szuka się po prostu specjalistów i zleca się to na zewnątrz” Respondent_FGI4.
- Codzienna praktyka — wielu badanych zdobywa swoje umiejętności na bieżąco, podczas codziennych obowiązków, np. gdy umieszcza posty na stronach internetowych, mediach społecznościowych (głównie Facebook) czy w pracy z dokumentami tekstowymi. Niektórzy korzystają z prostych funkcji programów, jak Word czy Excel i z obsługi poczty elektronicznej.
„Facebook oczywiście to jest w tej chwili moim zdaniem najważniejsza rzecz, ponieważ tam można szybko wrzucić relacje, można szybko na imprezach, jak robimy różnego rodzaju imprezy, to relacje przyciągają ludzi i kilka takich relacji idzie za każdym razem, na każdej imprezie, po każdej relacji na żywo jest widoczne jak tłumy dochodzą do naszej imprezy” Respondent_FGI10.
- Potrzeba wsparcia technicznego — w sytuacjach trudnych technicznie, uczestnicy często szukają pomocy u znajomych, rodziny lub specjalistów, np. informatyków, z którymi współpracują. Jednak pojawia się potrzeba lepszych narzędzi i szkoleń z dostępności cyfrowej, zwłaszcza z myślą o osobach z różnymi deficytami, takimi jak osoby słabowidzące.
„Te osoby nawet nie mają takiego parcia na kontakt z tymi mediami, dlatego że nie wyobrażają sobie kontaktu właśnie za pośrednictwem tych mediów ze światem, a z kolei też nikt nic nie robi w tym kierunku, żeby jakoś to upowszechnić. I tak samo no, my niestety nie mamy ani narzędzi, ani umiejętności, żeby tu coś w tym zakresie zrobić” Respondent_FGI4.

VI.2.2. Samoocena posiadanych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową

Samoocena kompetencji cyfrowych i kompetencji związanych z dostępnością cyfrową w analizowanej grupie ujawnia różne poziomy umiejętności i stopień świadomości w zakresie tych kompetencji.

- Kompetencje cyfrowe — wśród uczestników przeważają osoby, które nabyły umiejętności samodzielnie, często metodą prób i błędów, np. poprzez

obsługę Facebooka, tworzenie i publikowanie treści na stronach internetowych i mediach społecznościowych. Wielu z nich korzysta z programów, takich jak MS Office (Word, Excel) oraz podstawowych narzędzi do edytowania grafiki i tworzenia plakatów. Jednak zaawansowane kompetencje, takie jak programowanie czy obsługa zaawansowanych systemów zarządzania treścią (CMS), pozostają poza ich codziennym zakresem działań, choć niektórzy uczestnicy wyrażali zainteresowanie nauką bardziej specjalistycznych umiejętności.

- Kompetencje związane z dostępnością cyfrową — uczestnicy zdają sobie sprawę z potrzeby dostosowywania treści do różnych odbiorców, w tym osób z deficytami, np. poprzez dodawanie napisów do filmów czy dbanie o jakość publikowanych materiałów. Jednak znajomość bardziej zaawansowanych wytycznych, takich jak WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), jest ograniczona. Jedna z osób zwracała uwagę na trudności w przyswajaniu informacji, jeśli polecenia są w języku angielskim, co może stanowić barierę w codziennym użytkowaniu narzędzi.

„To powinno być wprowadzane, że tak powiem w każdej, że tak powiem, na każdej stronie jakby rządowej, nierządowej, różnych stowarzyszeń. To powinien być standard, bo tam ludzie z różnymi wadami, chcą się dowiedzieć pewnych rzeczy, więc na pewno by chętnie z tego wtedy korzystali”

Respondent_FGI4.

- Brak wiedzy o standardach – uczestnicy badań nie znają wytycznych, takich jak WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), które regulują kwestie dostępności stron internetowych dla osób z niepełnosprawnościami, co wskazuje na lukę edukacyjną.
- „To by się przydało. Przydałoby się, bo przecież ludzie w tej chwili. No chcą. Chcą bardziej. Ci niepełnosprawni chcą bardziej uczestniczyć w życiu, ale dla nich wiele jest tych barier. To by pomogło.”

- Chęć poszerzania wiedzy — wiele osób wskazywało na chęć podnoszenia swoich kompetencji, zwłaszcza w zakresie nowych technologii, takich jak tworzenie dostępnych stron internetowych, obsługa CMS-ów (np. WordPress, Joomla) czy korzystanie z narzędzi sztucznej inteligencji. Zaznaczano jednak, że potrzebne byłyby dodatkowe szkolenia w tym zakresie.

„Szkolenia techniczne dotyczące ewentualnie wykorzystania Istniejących oprogramowań do tego, żeby weryfikować serwisy pod względem dostępności na pewno by się to przydało. Tak, bo jeżeli chodzi o sam temat związany z językami czy to HTML czy java, czy PHP, czy dotyczącym obsługi CMS a to nie jest jakiś wydaje mi się problem dla osób, które pracują w branży”

Respondent_FGI12.

„Chciałam powiedzieć, że akurat nasze stowarzyszenie korzysta z CMS a, ale to jest takie bardzo w podstawowej wersji dla mnie, bo osobiście nie byłam z tego w żaden sposób, jakoś nie wiem, odpowiednio szkolona, więc tyle ile mi się pokazało jakieś podstawy, które zapamiętałam, to powiedzmy, że powielam swoje działania po prostu” Respondent_FGI10.

- Wsparcie zewnętrzne — część uczestników przyznała, że w codziennej pracy korzysta z pomocy informatyków lub bardziej doświadczonych osób w zakresie technologii, co często ogranicza ich potrzebę samodzielnego rozwijania kompetencji cyfrowych.

Generalnie, samoocena uczestników badania wskazuje na potrzebę rozwoju kompetencji zarówno w zakresie technologii cyfrowych, jak i dostępności cyfrowej, zwłaszcza w kontekście tworzenia treści przystosowanych do osób z niepełnosprawnościami.

Podsumowując, uczestnicy w większości oceniają swoje kompetencje cyfrowe na poziomie podstawowym lub średniozaawansowanym. Ich wiedza w zakresie dostępności cyfrowej jest mniejsza, a dostęp do specjalistycznych szkoleń, które mogłyby podnieść te umiejętności, jest utrudniony ze względu na brak finansów i czasu.

VI.2.3. Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową

Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową w analizowanej grupie jest dość ograniczony, ale pojawiają się pewne inicjatywy i próby dostosowywania treści dla różnych grup odbiorców. Oto główne obszary, w których te umiejętności są stosowane:

- Napisy do filmów — kilku badanych wspomniało o dodawaniu napisów do filmików publikowanych na Facebooku lub w innych mediach społecznościowych, aby zapewnić dostępność dla osób niedosłyszących. „No to my też zajmujemy się Facebookiem, typowo wrzucaniem filmików, jakichś informacji na temat, co będzie się działo, czy jakieś imprezy, jakieś zbiórki charytatywne też się zdarzają. No ogólnie to robimy, no robię to z programu, no na MS'ie typowo jakiś power point word” Respondent_FGI4.
- Transkrypcje i opisy — w niektórych przypadkach pojawia się potrzeba dodawania opisów do publikowanych treści, np. opisów do zdjęć lub filmów, aby były one bardziej zrozumiałe dla odbiorców. „To nie jest takie trudne wrzucenie tego filmiku, ale fajnie jest rzeczywiście wrzucić filmik, który tak jak już ktoś powiedział będzie miał napisy gdzieś na

dole, opisane kogo przedstawia, jakie miejsce, data, żeby tak połączyć na przykład filmik ze zdjęciem” Respondent_FGI4.

- Proste narzędzia — wykorzystywane są proste programy i aplikacje do tworzenia treści, choć większość osób nie korzysta z zaawansowanych technologii lub systemów dostępności czy WCAG (Web Content Accessibility Guidelines).

- Problemy z dostępnością dla osób starszych — niektóre osoby zwracają uwagę na bariery związane z językiem (np. angielski interfejs) lub trudności techniczne, co ogranicza ich możliwość pełnego wykorzystania narzędzi dostępności cyfrowej.

„Nie chodzi mi tam o Worda czy Excela, ale na przykład są różne polecenia w internecie po angielsku. Ja angielskiego nie znam i to mnie zawsze denerwuje” Respondent_FGI4.

- Publikacja treści — zamieszczanie zdjęć, filmików, informacji o wydarzeniach i zaproszeń na stronach internetowych czy w mediach społecznościowych (np. Facebook). Umiejętności te obejmują podstawową obsługę takich platform, chociaż osoby nie zawsze posiadają specjalistyczną wiedzę w tym zakresie.

- Obsługa programów komputerowych — korzystanie z pakietu Office (Word, Excel, PowerPoint), poczty elektronicznej i innych narzędzi cyfrowych, co pozwala na sprawne zarządzanie dokumentami i komunikację.

„Jeżeli chodzi o dostępność dokumentów, to ok, mam, że tak powiem, w pewnym stopniu opanowanego tego Office'a, zarówno microsoftowego, jak Libre Office. A to są te główne narzędzia, które pomagają nam przy tworzeniu różnych dokumentów i publikowaniu różnych dokumentów” Respondent_FGI12.

- Dostosowywaniem stron do potrzeb osób z niepełnosprawnościami — umiejętności te obejmują tworzenie stron zgodnych z WCAG (Web Content Accessibility Guidelines).

W kontekście dostępności cyfrowej, osoby, które wykorzystujące te umiejętności, często napotykać na techniczne trudności i szukają wsparcia w postaci szkoleń, zarówno stacjonarnych, jak i zdalnych.

Podsumowując, mimo że uczestnicy mają świadomość potrzeby dostosowywania treści cyfrowych, zakres wykorzystywanych umiejętności związanych z dostępnością cyfrową jest wciąż na poziomie podstawowym, z naciskiem na media społecznościowe i publikację prostych treści.

VI.2.4. Podnoszenie kompetencji i zdobywanie nowej wiedzy

Uczestnicy zdobywają nową wiedzę i podnoszą kompetencje głównie poprzez:

- Samodzielne zdobywanie wiedzy — wielu z nich uczy się na własną rękę (samodzielnie), korzystając z materiałów dostępnych w Internecie, jak np. filmy instruktażowe czy fora dyskusyjne. Większość przyznaje, że ich umiejętności rozwijają dzięki metodzie prób i błędów, co umożliwia im lepsze zrozumienie zagadnień cyfrowych, np. zarządzania treściami na Facebooku czy obsługi podstawowych programów komputerowych.
- Wsparcie ze strony innych — uczestnicy często szukają pomocy u znajomych lub członków rodziny, którzy mają większą wiedzę techniczną. Taka pomoc jest szczególnie cenna w trudniejszych sytuacjach, jak awarie sprzętu czy problemy techniczne, których nie są w stanie rozwiązać sami.
„Jeżeli coś się po prostu właśnie wykrzacza czy coś się zawiesi, albo już naprawdę nie jestem w stanie sobie poradzić, to my mamy w szeregach takiego pana informatyka, który prowadzi działalność gospodarczą i on czasami po prostu pomaga nam. Ale do pana się zwracamy, ponieważ pan jest biznesmenem bardzo zajęтым. Zwracamy się już naprawdę, jeżeli sytuacja jest po prostu taka beznadziejna z mojego punktu widzenia”
Respondent_FGI4.
- Brak dostępu do formalnych szkoleń — wielu uczestników zgłasza, że nie mają dostępu do formalnych szkoleń, szczególnie w zakresie bardziej zaawansowanych narzędzi. Brak finansowania na takie szkolenia stanowi dużą barierę, mimo że uczestnicy są chętni do nauki i rozwijania umiejętności. Wśród najczęściej wymienianych tematów było szkolenie z zakresu posługiwania się sztuczną inteligencją w ten sposób, by ułatwiła codzienną pracę w mediach społecznościowych. W zakresie terminu szkolenia badani wskazali, że najbardziej dogodnie są szkolenia weekendowe lub po godzinach pracy.
„Też powinno to być, jakby powinno być, że tak powiem, w tym programie takiego szkolenia, że tak powiem, ta współpraca z tą sztuczną inteligencją. [...]Najlepiej by było w weekend albo pod wieczór albo online”
Respondent_FGI4.
- Chęć zdobywania nowych kompetencji — większość uczestników wyraża gotowość do nauki i poszerzania swoich umiejętności, szczególnie w obszarach, które mogłyby ułatwić im codzienne obowiązki związane z dostępnością cyfrową. Często jednak wskazują na konieczność finansowego wsparcia w postaci szkoleń czy dostępu do odpowiednich narzędzi.
„Często po prostu brakuje, brakuje pieniędzy na szkolenia, na poszerzanie

swojej wiedzy i też tak naprawdę umiejętności jakieś dodatkowe we własnym zakresie zdobywamy. No fajnie byłoby móc jakby skorzystać z jakichś szkoleń dotyczących chociażby najprostszej obsługi tych programów do obróbki obrazu i dźwięku, bo to tak naprawdę jest dla nas chyba najistotniejsze jakby z punktu widzenia udostępniania treści dla innych” Respondent_FGI4.

- Potrzeba szkoleń i praktycznych warsztatów — wielu badanych wyraziło chęć uczestnictwa w formalnych szkoleniach, najlepiej praktycznych warsztatach, gdzie mogliby nauczyć się konkretnych umiejętności w małych grupach. Część z nich jest zainteresowana bardziej zaawansowanymi umiejętnościami, takimi jak programowanie czy obsługa systemów CMS (np. WordPress).
- Wsparcie od informatyków — niektóre instytucje, np. Uniwersytet Trzeciego Wieku, korzystają z usług informatyków, którzy pomagają w aktualizowaniu stron internetowych, obsłudze systemów i prowadzeniu kursów komputerowych.

Pomimo różnych ograniczeń, wszyscy uczestnicy są świadomi znaczenia dostępności cyfrowej i widzą potrzebę dalszego rozwoju swoich kompetencji w tym zakresie.

VI.3. Porównanie IDI i FGI

Podobnie jak w przypadku badania podmiotów publicznych również w odniesieniu do NGO i partnerów społecznych można wskazać na pewne różnice i podobieństwa w zależności od zastosowanej metody badawczej. Należy jednak zaznaczyć, że wynikać one mogą z różnych czynników, niekoniecznie będących wynikiem zastosowanej metody (np. niereprezentatywny dobór konkretnych osób lub grup badawczych).

Podobieństwa:

1. **Duże zapotrzebowanie na szkolenia praktyczne** — zarówno w IDI, jak i FGI, badani wskazują na konieczność praktycznych szkoleń. Uczestnicy obu metod preferują zajęcia, które skupiają się na umiejętnościach, takich jak tworzenie stron internetowych, korzystanie z systemów zarządzania treścią (CMS) i publikowanie dostępnych treści cyfrowych zgodnych z WCAG.
2. **Zapotrzebowanie na certyfikację** — zarówno uczestnicy IDI, jak i FGI, zwracają uwagę na znaczenie uzyskiwania certyfikatów, które potwierdzają nabyte umiejętności z zakresu dostępności cyfrowej. Dzięki temu zwiększyłaby się ich konkurencyjność na rynku pracy.
3. **Brak formalnych szkoleń i samokształcenie** — w obu grupach badani często wskazują na brak formalnych szkoleń i konieczność samokształcenia poprzez korzystanie z internetu, tutoriali czy pomocy znajomych. Potrzeba formalnych

szkoleń, szczególnie z bardziej zaawansowanych umiejętności, jak programowanie czy obsługa CMS była bardzo powszechna w obu metodach.

Różnice:

1. **Zróznicowane poziomy kompetencji** — w badaniu IDI ich uczestnicy i uczestniczki częściej wskazują na różnice w poziomie zaawansowania posiadanych kompetencji, szczególnie między informatykami a kadrami zarządzającą. Informatycy mają bardziej specjalistyczną wiedzę (HTML, CSS, PHP, WCAG), natomiast kadra zarządzająca często ma podstawowe umiejętności, ograniczone do obsługi MS Office i publikowania treści. W FGI natomiast dominują osoby o średnim poziomie kompetencji cyfrowych, które zazwyczaj samodzielnie uczą się poprzez codzienną pracę z mediami społecznościowymi i wykorzystanie prostych narzędzi.
2. **Znajomość WCAG** — w ramach IDI badani częściej wskazywali na znajomość i stosowanie wytycznych WCAG, szczególnie w kontekście tworzenia stron internetowych i dokumentów dostępnych cyfrowo. W FGI natomiast znajomość WCAG była znacznie mniejsza, a wytyczne te nie były powszechnie stosowane.
3. **Preferencje dotyczące formy szkoleń** — w IDI badane osoby częściej wybierały szkolenia stacjonarne, z możliwością bezpośredniego kontaktu z trenerem, jednak ze względu na obowiązki zawodowe część z nich skłaniała się ku szkoleniom zdalnym. W FGI większy nacisk kładziono na elastyczne formy szkoleń, takie jak szkolenia weekendowe lub online, ze względu na ograniczenia czasowe i finansowe.

Podsumowując: zarówno w IDI, jak i FGI, badani oczekują praktycznych szkoleń z dostępności cyfrowej, jednak różnią się w zakresie poziomu kompetencji, znajomości WCAG i wyboru formy szkoleń.

VII. Wyniki badań jakościowych dla grupy podmiotów publicznych

Zgodnie z ustaloną i zdefiniowaną strukturą próby jedną z badanych grup była zbiorowość osób pracujących w podmiotach publicznych głównie na stanowiskach związanych bezpośrednio z dostępnością cyfrową lub pośrednio zajmujących się kwestiami związanymi z dostępnością cyfrową.

Biorąc pod uwagę zróżnicowaną charakterystykę i złożoność sektora administracji publicznej badania przeprowadzono na poziomie wszystkich jego szczebli, począwszy od gmin, poprzez powiaty, urzędy wojewódzkie i ich jednostki organizacyjne, a także podmioty administracji rządowej. Dlatego badani reprezentowali bardzo różnorodne jednostki: zarówno urzędy centralne, jednostki samorządu terytorialnego (urzędy miast,

gmin, marszałkowskie), jak i jednostki kultury czy oświaty — biblioteki publiczne, przedszkola, szkoły, kuratoria oświaty itp.

VII.1. Badanie metodą IDI

VII.1.1. Zakres zadań związanych z dostępnością cyfrową na stanowisku pracy

Wśród badanych najczęściej znajdowały się osoby, których zadania zawodowe były związane z dostępnością cyfrową. Obejmowały one najczęściej kwestie bezpośrednio związane z dostępnością cyfrową, np.:

- obsługa informatyczna sieci serwerów,
- obsługa użytkowników,
- obsługa oprogramowania,
- obsługa serwisów informacyjnych, mediów.

Często były to stanowiska z zakresu IT, obsługi mediów itp., których zakres bez wątpienia wiąże się z dostępnością cyfrową. Badani najczęściej wskazywali na następujące kwestie, jakimi się zajmują:

- „wszystkie sprawy związane z (...) użytkowaniem systemów informatycznych w naszej firmie i no wszystko, co się z tym wiąże od sprzętu po aplikacje (...) sprawy związane z elektronicznym podpisem podpisami kwalifikowanymi, sprawy związane z ePUAP...” (lp2_IDI_10);
- „tworzenie stron WWW jednostek, z których bardzo często korzystają osoby z niepełnosprawnościami:
„ta dostępność cyfrowa w podejściu do tworzenia nowej strony internetowej (...) też musimy jak najbardziej tutaj też tą dostępność zwracać uwagę na obowiązek dostępności” (lp5_IDI_10_p);
- przygotowywanie różnorodnych materiałów z zakresu dostępności cyfrowej, np. identyfikacji graficznych, odpowiednich formatów tekstów czy dokumentów;
- moderowanie czy prowadzenie mediów społecznościowych, stron WWW swoich podmiotów, np. Facebook, Instagram itp.:
„staramy się we wszystkich obszarach jakby dbać o dostępność, więc to jest kwestia tego, w jaki sposób przygotowujemy komunikaty. To, w jaki sposób udostępniamy je na mediach społecznościowych czy na stronie, czyli z uwzględnieniem wszystkich wytycznych (...) poprzez też dbanie o takie rzeczy jak wielkość czcionek, kontrastów na grafikach, które przygotowujemy, żeby one były dostępne i czytelne” lp7_IDI_10_p;

- „Nasz oddział społeczeństwa informacyjnego zajmuje się wieloma serwisami miejskimi (...) to jest mój główny obszar działań na co dzień. (...) tworzenie nowych modułów, rozwiązań, funkcjonalności, które będą pozwalały nie tylko mieszkańcom na lepszy odbiór informacji publicznej, ale też naszym operatorom, którzy na co dzień wprowadzają informacje do systemu na to (...) nieodłącznym elementem jest też ta dostępność cyfrowa (...) od momentu, kiedy ustawa weszła w życie. Mówię o ustawie o dostępności cyfrowej, to to zadanie już nam towarzyszy, tak powiedziałabym, na równi z innymi zadaniami” lp9_IDI_5_p.

Ze względu na specyfikę i zróżnicowanie próby badawczej nie brakowało również stanowisk, które na pierwszy rzut oka z dostępnością cyfrową nie miały wiele wspólnego, jednak osoby na wskazanych stanowiskach wykonywały także zadania z dostępności cyfrowej. Były to, np.:

- pracownicy administracyjni,
- bibliotekarze,
- księgowi,
- nauczyciele,
- pracownicy wydziałów promocji czy Public Relations;
- stanowiska BHP.

Zróżnicowana charakterystyka podmiotów publicznych powoduje, że często kwestiami dostępności cyfrowej zajmują się osoby, których główny zakres obowiązków ma niewiele wspólnego z dostępnością cyfrową — kwestie związane z dostępnością są poboczne względem głównych obowiązków. W takich przypadkach zakresy zadań obejmują np.:

- prowadzenie obsługi kadrowej, księgowej i innych zakresów merytorycznych działalności badanych jednostek poprzez wykorzystywanie specjalistycznych programów:
„każdy program, na którym pracuję jest, no wiadomo działa cyfrowo i każdy z tych programów jest niezbędny do mojej pracy, żeby funkcjonować na bieżąco” (ID4)”, różnorodne programy wykorzystywane w placówkach edukacyjnych jak chociażby do układania jadłospisów dla dzieci – Victintendent
- prowadzenie zajęć z dostępności cyfrowej w ramach różnych projektów:
„żeby mógł (senior), że tak powiem, odnaleźć się w świecie cyfrowym” (1_IDI);
- przygotowanie i opublikowanie odpowiednich formularzy, tak aby były one użyteczne dla szerokiego grona odbiorców.

Przedstawiciele stanowisk kierowniczych wskazywali często, że mają pracowników, którzy zajmują się dostępnością cyfrową, jednak oni sami nadzorują ich pracę i weryfikują zadania przez nich realizowane. W takich przypadkach najczęściej zadania te były dla nich poboczne, ale wiązały się z konkretnymi efektami, np. sporządzanie raportów dotyczących dostępności cyfrowej. Stosunkowo rzadko kwestia dostępności

cyfrowej jest traktowana priorytetowo i skutkuje wyodrębnianiem indywidualnych stanowisk, które zajmują się jedynie tymi sprawami. Jak wskazał jeden z badanych, w tym zakresie brak jeszcze specjalistycznej wiedzy wśród osób pracujących i świadomości wagi problemu:

„z dostępnością cyfrową to jest tak, że chyba jestem jedyną osobą, która, że tak powiem, po szkoleniach, która wie, o co chodzi najbardziej. O tak. A reszta to tak. Reszta traktuje to po macoszemu” Lp4_IDI_10_p.

Zadania, jakie realizują przedstawiciele podmiotów publicznych wiążą się z wykorzystywaniem do tego narzędzi czy produktów cyfrowych. Wśród nich badani najczęściej wymieniali poniżej wskazane produkty, przy czym nie zawsze wskazania badanych były zgodne z definicją narzędzi czy produktów cyfrowych. To także obrazuje poziom wiedzy grupy badawczej w tym zakresie:

- katalogi on-line,
- smartfon,
- tablet,
- laptop,
- Abi FineReader,
- Microsoft Office tj. głównie Word, Excel,
- Wordpress,
- AI,
- Programy firmowe,
- Strony WWW jednostek, gdzie zamieszczane są bieżące informacje i dokumenty,
- Python,
- Media społecznościowe i publikacje treści,
- system EKD, czyli elektroniczne zarządzanie dokumentami.

VII.1.2. Posiadane wykształcenie i jego przydatność w pracy związanej z dostępnością cyfrową

Wśród pracowników podmiotów publicznych kierunki ich wykształcenia były bardzo zróżnicowane. Najczęściej wywiady były przeprowadzane z osobami, które miały wykształcenie informatyczne, techniczne, ekonomiczne oraz humanistyczne. Ponadto wskazano także wiele innych kierunków. Nie ma tu wyraźnej zależności między ukończonym kierunkiem a oceną jego przydatności w pracy związanej z dostępnością cyfrową.

Część badanych uznała swoje wykształcenie za przydatne, inni byli przeciwnego zdania — np. wśród osób, które wskazywały, że wykształcenie nie jest przydatne były także osoby, które ukończyły kierunki bezpośrednio związane z kwestiami dostępności jak np. informatyka:

„nie, ale wie Pani dlaczego? Dlatego, że 30 lat temu była inna informatyka (...) bardziej tutaj się przydaje doświadczenie w zakresie budowania stron obróbki dokumentów (...) z przygotowaniem dokumentów elektronicznych (...) obróbki dokumentów, grafiki (...) w tym kierunku, jeśli chodzi o dostępność cyfrową. No bo sama dostępność cyfrowa to jest nic innego jak pewnego rodzaju wizualizacja treści” (lp4_IDI_10_p).

Byli też badani po kierunkach humanistycznych (gdzie treści związanych z dostępnością cyfrową jest z pewnością mniej niż na kierunkach informatycznych), którzy potrafili dostrzec przydatność własnego wykształcenia w swojej pracy:

„wykształcenie jest humanistyczne, więc jak najbardziej przydaje się w pracy takiej ciągłej, jeżeli chodzi o przygotowywanie contentu social mediowego też czasami też to moje wykształcenie przydaje się, jeżeli chodzi o redakcję pewnych treści, więc myślę, że jak najbardziej jest to kompatybilne ze sobą” (pl5_IDI_10_p).

Trudno zatem w tej sytuacji wskazywać wyraźne kierunki, które sprzyjały pracy związanej z dostępnością cyfrową. Była to ocena subiektywna osób badanych, bardzo zróżnicowana ze względu na stanowiska i zakresy obowiązków zawodowych.

VII. 1.3. Wcześniejsze doświadczenia, sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową

Zdecydowana większość badanych poszerzała swoją wiedzę z dostępności cyfrowej na szkoleniach, które najczęściej były organizowane przez ich pracodawców. Jako że są to instytucje publiczne, często szkolenia te odbywały się na początku zatrudnienia badanych, aby kompleksowo zapoznali się z zakresem obowiązków. Częstotliwość tych szkoleń była bardzo zróżnicowana. Część osób systematycznie brała w nich udział, inni sporadycznie. Charakterystyczne jest pozytywne nastawienie badanych do podnoszenia kwalifikacji w tym obszarze. Zakres tematyczny wskazywanych szkoleń był zróżnicowany:

- często wskazywano na szkolenia z zakresu dostępności cyfrowej, bez wskazania konkretnego obszaru:
„miałem nawet taki kurs zrobiony na temat dostępności cyfrowej (...) To był kurs z KPRM u, czyli z tego właśnie ministerstwa” lp1_IDI;

- „Każdy program, na którym pracuję jest, no wiadomo działa cyfrowo i każdy z tych programów jest niezbędny do mojej pracy, żeby funkcjonować na bieżąco” (ID4);
- kursy z zamówień elektronicznych;
- ECDL;
- grafika AI;
- szkolenia na pracownika biurowego;
- szkolenie z pisania tekstów alternatywnych:
„właśnie szkolenie z tekstów alternatywnych, które prowadziła osoba z niepełnosprawnością wzroku, (...) kto jest faktycznie żywym uczestnikiem i odbiorcą takich działań. Więc tam chyba najwięcej dostaliśmy takich uwag, które zmieniły nasze postrzeganie pewnych rzeczy” lp7_IDI_10_p.

Mniej osób doszkałało się we własnym zakresie np. poprzez wykorzystywanie materiałów dostępnych w Internecie. Niekiedy wynikało to z tego, że w pracy niewiele jest szkoleń z zakresu dostępności cyfrowej.

Były też osoby, które ze względu na brak czasu, mogły sobie pozwolić jedynie na podnoszenie swoich kwalifikacji poprzez samodzielną naukę czy wymianę wiedzy w obrębie zespołu pracowników:

„... sam czegoś się doszukiwałem, jakiejś wiedzy czy czegoś nie wiedziałem, to też sobie gdzieś tam tą wiedzę musiałem poszerzać” (1_IDI), „dużo takiej wiedzy praktycznej mamy gdzieś na poziomie wymiany w zespole” (lp7_IDI_10_p).

VII.1.4. Samoocena własnych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową

Przedstawiciele podmiotów publicznych swoje kompetencje cyfrowe oceniają stosunkowo dobrze, często pojawiały się wskazania na poziom średni czy wysoki:

„bo tutaj cały czas mieliśmy jakieś sprawy (...) za pomocą elektronicznych potwierdzeń tożsamości i tak dalej. To wszystko wysyłałem. Do krajowej administracji rządowej, do Narodowego Funduszu Zdrowia, ZUSy, płatnik” (lp2_IDI_10). Jednakże, jak wskazał jeden z badanych pojęcie dostępności cyfrowej jest bardzo szerokie, stąd te oceny są mocno uśrednione: „to jest dość szerokie pojęcie, dlatego że tych różnych systemów jest sporo. Natomiast nie wiem, czy wydaje mi się, że średniozaawansowany” (lp9_IDI_5_p).

Pojawiły się też wskazania, że poziom jest wystarczający, jak na potrzeby instytucji, w których pracują. Nie brak było i ocen niższych, ale nie były one dominującą tendencją. Ponadto badani wskazywali także, że przydałyby się im dodatkowe szkolenia z tego zakresu:

„uwazam, że dobrze by było co jakiś czas przypominać tę wiedzę, przypominać sobie też tematykę z zakresu dostępności, więc jak najbardziej myślę, że przydałoby mi się takie szkolenie lub taki cykl szkoleń” (lp5_IDI_10_p). Inna osoba z kolei zwróciła uwagę, że ten poziom mógłby być wyższy, ale obowiązki z zakresu dostępności cyfrowej są poboczne w stosunku do głównych obowiązków, stąd też brak czasu na wykonywanie ich na odpowiednim poziomie: „trzeba się tym non stop praktycznie zajmować, a więc tylko się edukować, prowadzić te strony pod kątem dostępności pilnować tego (...) widzę dużo rzeczy, które trzeba byłoby na tych stronach robić, a ta dostępność cyfrowa wymaga po prostu bardzo dużo czasu, nie? I teraz, jeżeli ma pani obowiązki podstawowe...” (lp4_IDI10_p).

VII.1.5. Zasoby wiedzy i umiejętności badanych, które przydają się im przy zapewnianiu lub sprawdzaniu dostępności cyfrowej

Badani na pytanie o umiejętności w zakresie wykonywania prac związanych z zapewnianiem i sprawdzaniem dostępności cyfrowej najczęściej wskazywali na obsługę pakietu MS Office, w tym Word, Excel czy Power Point. Jednakże nawet i w tym zakresie niektórzy potrzebują podnieść swoje kompetencje:

„(Office) chciałabym jeszcze coś więcej, bo nie jest to (...) biegła znajomość” (lp10_IDI_5_p).

Ponadto badani często wskazywali na obsługę poczty elektronicznej, umiejętność publikowania treści na stronach WWW czy w mediach społecznościowych. Dla części osób są to podstawowe i jedyne narzędzia pracy wykorzystywane w sektorze publicznym — najczęściej sytuacja taka ma miejsce, kiedy wywiady przeprowadzono z osobami spoza IT. Wówczas często wskazywano na specjalistyczne oprogramowania, np. do obsługi kadrowej, księgowej itp.:

„są to programy nasze wewnętrzne do postępowania się rejestracji kadrowymi, zapisami, zwolnieniami lekarskimi czy też wyjazdami” (ID4). Badani wskazywali również na umiejętność sprawdzania dostępności stron internetowych i dokumentów: „można to zrobić za pomocą takiego programu i wtedy ten program sprawdza czy ta strona jest dostępna. Wyleciało mi z głowy jak się nazywa” (lp1_IDI).

Badani nieco rzadziej wskazywali na umiejętności publikowania treści w systemie CMS z wykorzystaniem systemu Govpress, WordPress, Joomla. Zdarzały się osoby, które nie wiedziały co to jest CMS. Ponadto nie wszyscy wykorzystują CMS, nawet jeśli go znają:

„tak, bo mamy na Joomla stronie i tutaj te wszystkie informacje są jakby umieszczane przeze mnie” (lp2_IDI_10), „CMS nie jest nasz. No więc tutaj sprawy

związane z programowaniem to odpadają. To jest tylko wkładanie dokumentów, treści, tak żeby było to zgodne ze standardem mniej więcej dostępności cyfrowej” (lp4_IDI_10_p).

Badani rzadko twierdzili, że tworzą strony internetowe czy programują. Częściej wskazywali, że zamieszczają informacje na stronach, a same strony były stworzone często przed firmy zewnętrzne. Tutaj padały odpowiedzi, że znają HTML lub jego „podstawy” albo „proste rzeczy w HTML”. Podobnie było z językami programowania, które część osób zna, bo „kiedyś się ich uczyło”, lecz nie wszyscy dokładnie je pamiętają:

„...z JavaScript ami, HTML em itd. To to wszystko to to tam, no pomalutku, tam coś tam się człowiek grzebie, robi tak” lp4_IDI_10_p.

„Nie jestem informatykiem (...) niektóre takie rzeczy z dostępności cyfrowej jak kody CSS czy (...) język jakim powinno być powinien być napisany dokument (...) nie miałam z tym styczności (...) (mam) jakąś bardzo podstawową wiedzę, jeżeli chodzi o HTML. My też mamy stronę postawioną na CMS. Więc no to jest ten plus i minus, że no niestety nie mogę w nim zbyt wiele jakby zmienić, bo już jest napisany w bardzo konkretny sposób. No i też zdarzało mi się pracować na stronach postawionych na WordPressie” lp7_IDI_10_p.

VII.1.6. Zakres wykorzystywania, znajomość, rozumienie wytycznych WCAG

Znajomość WCAG wśród badanych jest zróżnicowana. Część badanych wskazała, że go zna i stosuje. i jest to stosunkowo liczna grupa:

„Staram się, żeby to nie było zrobione te podstawowe rzeczy. Czyli przede wszystkim, żeby można było te dokumenty, że tak powiem, czytać czytnikami różnymi” (lp4_IDI_10_p).

„Tak, standard WCAG jakby na bieżąco tutaj się do niego gdzieś odnosimy, więc no po prostu na co dzień z nim pracujemy, więc oczywiście w tym zakresie, który jest nam potrzebny, no to wydaje mi się, że dość dobrze się gdzieś tam w nim orientuję” (lp9_IDI_5_p).

Pojawiały się także wskazania, że badani znają WCAG, lecz go nie stosują, bo np. sami nie udostępniają dokumentów czy też brak badanemu wiedzy informatycznej z tego zakresu:

„my przeprowadzaliśmy audyt strony internetowej, więc znam go na poziomie jakby audytu” (lp7_IDI_10_p).

Jednakże są i osoby, które go w ogóle nie znają, albo nie pamiętają go dokładnie:

„jak się interesowałem, to znałem, teraz to już nie pamiętam. No tak pani powiem, jak trzeba, to sobie odświeżam na zasadzie czytania dokumentacji” (lp4_IDI_10_p), albo stosują go, lecz nie potrafią do końca go weryfikować, ponieważ brak im wiedzy z zakresu informatyki.

VII.1.7. Realizowane zadania związane z dostępnością cyfrową, które sprawiają trudności

Nie wszyscy badani wskazywali na problemy w pracy związane z dostępnością cyfrową, część z nich była zdania, że

„tam nic nie ma kłopotliwego, wszystko jest jasne” (lp1_IDI_10),

„nie są ani trudne, ani kłopotliwe, ponieważ przeszkolenie, które w tej chwili przeszedłem, to znaczy przed rozpoczęciem pracy, są dla mnie wystarczające, aby posługiwać się tymi programami” (ID4).

Jednak była również grupa osób, która wskazywała na problemy w tym zakresie — np. problemy związane z przebudowaniem strony, które często były tworzone przez podmioty zewnętrzne, brakiem przeszkolenia w tym zakresie, czy brakiem odpowiednich kwalifikacji z zakresu informatyki czy programowania. Ponadto wskazywano także na ograniczenia czasowe, związane z tym, że często koordynator czy osoba odpowiadająca za dostępność cyfrową w badanych podmiotach ma także inne obowiązki, które znacznie go ograniczają w odpowiednim przygotowaniu materiałów czy treści dostępnych cyfrowo:

„... przebudowanie wyglądu (strony) (...) strony nigdy ja nie tworzyłem, nie byłem jej autorem, ja tylko zamieszczam na niej informacje” lp2_IDI10.

„Zostaliśmy postawieni przed faktem dokonanym i nikt nas ani z tego nie szkolił (...) musieliśmy się opierać na własnych możliwościach i tym, co ewentualnie podpowiedziała nam w tym przypadku firma, która gdzieś tam pomaga nam w publikacji pewnych treści” lp3_IDI_10_p.

„Nie mam przeszkolenia takiego informatycznego, no to na pewno trochę utrudnia sprawdzanie tej dostępności cyfrowej” lp6_IDI_10_p.

„Problemem jest głównie czas. Że stworzenie tych plików pod to, żeby były dostępne czy nie wiem, na przykład udostępnienie całego albumu, zdjęć i przygotowanie tekstów alternatywnych jest bardzo czasochłonne (...) koordynator

do spraw dostępności jest często osobą, która łączy to z innymi stanowiskami i w związku z tym wiele tych zadań jakby jest rozproszonych” lp7_IDI_10_p.

VII. 1.8. Główne potrzeby i oczekiwania w zakresie zdobywania i poszerzania wiedzy z dostępności cyfrowej

Przedstawiciele podmiotów publicznych wskazywali na szeroki wachlarz swoich potrzeb szkoleniowych z dostępności cyfrowej. Tematy obszarów z dostępności cyfrowej, które cieszyły się wśród badanych największą popularnością są następujące:

- Programowanie: badani najczęściej wskazywali na potrzebę nauki pisania czy rozbudowywania stron internetowych oraz tworzenia aplikacji:
„Zarządzanie tworzenie stron w CSS od podstaw, no na przykład takie rzeczy, tak, jakiś taki kurs czy przewodnik” lp2_IDI_10.
„Programowanie strony internetowej własnej, tak od zera, jak gdyby (...) tworzenie jakiejś swojej aplikacji, jak to później płynnie się poruszać na przykład po tej aplikacji” lp3_IDI_11_p.
- Publikowanie treści zgodnych z wytycznymi dostępności cyfrowej, zatem tutaj wskazywano na WCAG:
„Ogólne standardy przygotowywania treści zgodnie z wytycznymi, jeżeli chodzi o dostępność. Jak sobie radzić z zapewnieniem dostępności tego tekstu, który tworzę” lp5_IDI_10_p.
„Brakuje takich szkoleń dla osób, którym już ta podstawa może niekoniecznie jest potrzebna (...) w jaki sposób tę dostępność cyfrową rozwijać u siebie, w serwisach,
w aplikacjach, w systemach internetowych” lp9_IDI_5_p.
- Testowanie dostępności stron internetowych i aplikacji, w tym obsługa narzędzi i programów do weryfikacji dostępności cyfrowej:
„...z programów (...) które można wykorzystać do badania dostępności cyfrowej” lp6_IDI_10_p.
- Obsługa i rozbudowa systemu zarządzania treścią serwisu WWW tj. CMS:
„Jeżeli ktoś się zajmuje CMS'ami to żeby CMSy były zgodne z pod Standard WCAG Co jest rzeczą trudną. To już jest kwestia programistyczna” lp4_IDI_10_p.
- **Dostępność cyfrowa od podstaw**, ten obszar powinien być skierowany do osób, które nie mają wiedzy z dostępności cyfrowej.
- Tworzenie dokumentów dostępnych cyfrowo, w tym głównie MS Office:
„Obróbka grafiki, przetwarzaniu dokumentów, treści i tak dalej” lp4_IDI_10_p.

- **Elektroniczny obieg dokumentów:** tutaj pojawiały się wskazania, że urzędnicy mają duże trudności z obsługą elektronicznych systemów obiegu dokumentów.
- **Bazy danych, w tym tworzenie i zarządzanie nimi:** ten obszar najczęściej był wskazywany przez pracowników, którzy pracują na bazach danych i zajmują się analizami danych.

VII.1.9. Czynniki, które motywują, aby poszerzać kompetencje związane z dostępnością cyfrową

Głównymi czynnikami, które motywują badanych, aby poszerzać wiedzę z dostępności cyfrowej, jest podniesienie swoich kwalifikacji a co za tym idzie, uzyskanie certyfikatu lub dyplomu, który będzie atrakcyjnym punktem w ich CV. Ponadto badani często wskazywali na możliwość rozwoju zawodowego — awansu, zmiany pracy na inną czy otwarcia własnej działalności gospodarczej. Kwestie te sprowadzają się bezpośrednio do możliwości zdobycia wyższych zarobków. Ponadto jest także grupa pasjonatów, którzy chcieliby się doksztalać ze względu na swoje zainteresowania i pracę jaką wykonują.

„To znaczy, jakbym miał podniesione pieniądze, znaczy pensję, to bym może i chciał, ale tak sam z siebie to nie” lp1_IDI_10.

„Zawsze jest to jakiś dodatkowy plus w CV. Jeżeli bym chciała kiedykolwiek zmienić pracę (...) najbardziej jednak to, że mogłabym po prostu w przyszłości awansować na jakieś wyższe stanowisko lub też jakąś własną działalność może otworzyć” lp3_IDI_11_p.

„... wyłącznie zainteresowania zawodowe i wykonywana praca” lp4_IDI_10_p.

„Poprawienie swoich kompetencji, jeżeli chodzi o dostępność. Jeżeli chodzi o przyjazność aplikacji, naszej strony, naszych mediów społecznościowych (...) dla osób z niepełnosprawnościami” lp5_IDI_10_p.

„... wierzę, że ta dostępność cyfrowa jest dla nas wszystkich i uważam, że to jest obszar, który w przyszłości będzie się rozwijał” lp9_IDI_5_p.

VII.1.10. Zainteresowanie nabyciem kwalifikacji wolnorynkowej po szkoleniu z dostępności cyfrowej i przystąpieniem do egzaminu walidującego kwalifikacje (zgodne z ZSK)

Zdecydowana większość badanych wyraziła zainteresowanie nabyciem kwalifikacji rynkowych z zakresu dostępności cyfrowej. Jedynie nieliczni byli przeciwnego zdania, wówczas często wskazując na brak czasu na tego typu aktywności, ze względu na obowiązki zawodowe czy rodzinne.

„Jeżeli by była taka opcja, to bym chciała skorzystać ze szkoleń” lp3_IDI_11_p.

„Mam wrażenie, że to jest jakiś taki obszar, który któremu ja poświęcam dużo czasu, a niestety nie jest to widzialne w moim CV, więc chętnie bym się po prostu też sprawdziła. Więc dobrze by to było po prostu wiedzieć i o sobie, ale też móc to uzewnętrznić pokazać” lp7_IDI_10_p.

VII.1.11. Skłonność pracodawców do delegowania pracowników na dłuższe szkolenia, w tym na szkolenie z dostępności cyfrowej

W ocenie badanych część pracodawców prawdopodobnie byłaby skłonna do delegowania ich na dłuższe szkolenia, w tym te z dostępności cyfrowej. Jednakże niejednokrotnie obwarowane musiałyby to być pewnymi warunkami, jak np. kwestia tego, czy szkolenie jest bezpłatne, czy płatne, a jeśli płatne, to jaki byłby jego koszt. Ważne są również terminy szkoleń, które zdaniem badanych powinny być wskazane dużo wcześniej, co pozwoli zaplanować zastępstwo i zwiększy prawdopodobieństwo zgody przełożonych na delegowanie pracowników na szkolenia.

„Mamy i budżety szkoleniowe (...) jest otwartość na to, żebyśmy się rozwijali w tym zakresie (...). Na pewno dużo by zależało od tego, na ile wcześniej wiedzielibyśmy o datach tych szkoleń. Wtedy jest większa szansa na dostosowanie naszego grafiku czy ewentualnie zaplanowanie zastępstwa, czy też po prostu innego rozłożenia pracy” lp7_IDI_10_p.

„Wszystko zależy od tego, czy właśnie są to szkolenia bezpłatne, czy są one płatne. No i właśnie w jakich godzinach i w jakich cyklach” lp9_IDI_5_p.

„...jeżeli nie płacilibyśmy za udział pracownika, to na pewno nie byłoby problemu, gdyż osoby są bardzo zmotywowane” lp10_IDI_5_p.

Jednakże spora grupa badanych wskazała, że prawdopodobnie ich pracodawcy nie wyraziliby zgody na ich udział w dłuższych szkoleniach. W takich przypadkach najczęściej wskazywano na ograniczenia czasowe (tj. brak możliwości udziału w

szkoleniach w godzinach pracy), brak zastępstwa (jednoosobowe stanowiska pracy czy trudności z zorganizowaniem zastępstwa).

„Nie przeszłoby takie coś, żebyśmy mogły być oddelegowane na szkolenie w trakcie pracy” ID4.

„Raczej w moim przypadku nie, nie widzę specjalnie możliwości, ponieważ nie mam tutaj zastępcy. Jestem sam i sam jakby tym zarządzam” lp2_idi_10.

„W godzinach pracy to raczej ciężko by było, bo nie ma nie ma za bardzo kto mnie tutaj zastąpić, więc raczej małe szanse” lp3_IDI_11_p.

VII.1.12. Preferowane formy i metody zdobywania wiedzy z dostępności cyfrowej

Preferowaną formą zdobywania wiedzy są szkolenia. Stosunkowo niewiele wskazań dotyczyło kursów, studiów podyplomowych, e-learningu czy warsztatów:

„można by było podzielić sobie te obowiązki z tym kursem i nie trzeba by było robić wszystkiego tak, jakby ciągle” (lp1_IDI_10).

Badani najczęściej wskazywali, że wolą szkolenia w formie zdalnej. Jednakże podkreślić należy, że stosunkowo często badani wskazywali, że szkolenia stacjonarne są najlepszą formą, bo ma wówczas miejsce wymiana wiedzy, łatwiej nauczyć się praktycznych rzeczy, łatwiej się dopytać itp. Natomiast często pojawiały się wówczas odpowiedzi, że mając na uwadze różne ograniczenia, w tym zwłaszcza zawodowe, zdecydowanie łatwiejsze w organizacji byłyby szkolenia zdalne. Z kolei szkolenia hybrydowe były rzadziej wymieniane, lecz tutaj najczęściej preferowano, aby część teoretyczna szkoleń odbywała się zdalnie, a praktyka stacjonarnie.

„Zdalne no bo stacjonarne to tak tutaj nie jest aż tak potrzebne” lp4_IDI_10.

„Raczej może bliżej nam na pewno mnie do tej formy zdalnej” lp5_IDI_10_p.

„Najlepiej by było jechać gdzieś. To też zajmuje czas, a wiadomo, że inne są też zadania. No i odpocząć też trzeba i nikt nie będzie chciał jeździć gdzieś” lp1_IDI_10.

„Jeżeli by było tylko opcja tylko stacjonarnego, no to myślę, że też bym jakoś próbowała wygospodarować czas, ale no najbardziej korzystne, żeby było jednak online (...) Najlepsze według mnie by było jednak online, bo to też czas na ten dojazd się jednak traci. No i jednak po pracy człowiek już jest też zmęczony” lp3_IDI-11_p.

„Szkolenia zdalne są o tyle prostsze, jakby do pogodzenia po prostu tych problemów grafikowych. Aczkolwiek myślę, że jeżeli stacjonarne, to właśnie w przypadku takim, kiedy mamy możliwość porozmawiania właśnie z jakąś osobą z niepełnosprawnością, która mogłaby powiedzieć nam troszkę więcej”

lp7_IDI_10_p.

„Łatwiej by było o te spotkania zdalne, ewentualnie hybrydowe, czyli co któreś spotkanie byłoby stacjonarnie” lp9_IDI_5_p.

Potrzeby badanej grupy wyraźnie wskazują na preferencje zajęć praktycznych w stosunku do zagadnień teoretycznych. Badani zdają sobie sprawę, że część teoretyczna jest ważna, i jest elementem koniecznym, jednakże powinna stanowić zdecydowaną mniejszość w programie szkoleń. Praktyka, warsztaty i ćwiczenia na konkretnych przypadkach są najistotniejsze dla badanych. Jak sami wskazują, teorię mogą sobie sami znaleźć, przeczytać, ale brak niektórych umiejętności, braki kompetencyjne skutkują tym, że praktyka dla nich jest bezcenna. Proporcje teorii względem praktyki na szkoleniach były bardzo różne, jednakże praktyka przeważała nad teorią.

„Każde szkolenie musi się trochę oprzeć na teorii, żeby miało sens. natomiast praktyka jak najbardziej” Lp3_IDI_10_p.

„Jakaś część teoretyczna? Oczywiście. Praktyczne rzeczy, fizyczne przedstawienie zagadnienia od początku do końca, czyli co, gdzie, w jaki sposób? Nie wiem, jakie problemy mogą się po drodze pojawić, co wówczas należy robić? Czyli takie z praktycznej strony to wszystko” lp2_idi_10.

„Więcej praktyki, a mniej teorii (...). Chodzi o to, że jeżeli się pokaże ludziom narzędzia i technikę, jak pewne rzeczy robić, wykonywać tak, to to będzie bardziej efektywne” lp4_IDI_10_p.

„Najwięcej zostaje w momencie, w którym sami ćwiczymy, bo jesteśmy w stanie też wyłapać błędy” lp7_IDI_10_p.

VII.1.13. Optymalna organizacja szkolenia

Przedstawiciele podmiotów publicznych najczęściej preferowali małe grupy szkoleniowe kilku, maksymalnie kilkunastoosobowe. Z reguły wskazywano na to, aby grupa szkoleniowa nie przekraczała kilkunastu osób. Znacznie rzadziej pojawiały się preferencje dotyczące np. szkoleń indywidualnych lub w przeciwnie, tj. dotyczące szkoleń kilkudziesięcioosobowych. Podkreślano, że najważniejsze jest:

„doświadczenie i praktyka prowadzących” (lp4_IDI_10_p), którzy docelowo nie powinni mieć problemów z przekazywaniem wiedzy.

Ważną sugestią badanych do organizacji szkoleń było to, aby grupy szkoleniowe na wstępie dzielić ze względu na poziom wiedzy. Ponadto sama wielkość grupy powinna zależeć od tematyki i formy szkoleń — np. w kwestii rozłożenia teorii i praktyki, jeśli praktyki będzie więcej, wówczas grupy szkoleniowe powinny być mniejsze:

„Żeby po prostu samemu działać (...) wykonywać zadania. Żeby podczas tych szkoleń wiedzieć, czy potrafię zrobić to, co prelegent oczekuje, czy grupa proponuje, czy nie. Bo jak mamy formę podawczą, to my tak podziwiamy, głowami, słuchamy, a później jak siadamy np. Przy komputerze to nie wiemy za co się zabrać, bo nie wyskoczy to czy tamto” lp10_IDI_5_p.

Wśród oczekiwań wskazać należy również na potrzeby potencjalnych uczestników szkoleń, które często wiążą się z konkretnymi problemami zawodowymi, na których rozwiązanie bardzo często nie ma czasu na szkoleniach. Same potrzeby grupy szkoleniowej także mogą być zróżnicowane w zależności od zajmowanych stanowisk czy typów podmiotów, jakie potencjalni uczestnicy szkoleń będą reprezentować. Charakterystyka ta, zaraz po identyfikacji poziomu wiedzy ma kluczowe znaczenie jeśli chodzi o efektywność szkolenia:

„Często doświadczamy tego na szkoleniach, że bierzemy w nim udział, bo mamy konkretny problem, a nie za bardzo jest czas, żeby o tym podyskutować, bo rozmawiamy tylko o ogólnikach i nie ma czasu, żeby się zagłębić” lp7_IDI_10_p.

„Dużo też zależy od tego, kto będzie brał udział w tym szkoleniu (...) potrzeby takiej osoby, która pracuje w mniejszej instytucji i poniekąd dzierży kilka ról są inne niż na przykład osób w naszej organizacji (...) co instytucja, to wydaje mi się, że ciut inne potrzeby i taki zakres informacyjny, który powinien być im podany” lp9_IDI_5_p.

VII.1.14. Lokalizacja szkoleń

Optymalna lokalizacja szkolenia to okolice miejsca zamieszkania badanych. Bliska lokalizacja ułatwiłaby badanym organizację życia zawodowego czy rodzinnego. Stosunkowo nieliczni byłiby skłonni na szkolenia wyjazdowe gdzieś dalej: często wskazywano Warszawę, lecz wówczas konieczne byłoby zakwaterowanie.

„Mogłoby być lokalnie i mógłbym jechać do Warszawy” 1_IDI.

„Zależy na ile godzin. Bo na przykład jeżeli to ma trwać, powiedzmy parę godzin, to może być bez zakwaterowania. Ale jeżeli to ma być więcej niż 8 godzin, no to wtedy to już trochę jest za dużo czasu i przydałby się hotel” lp1_IDI10.

VII.1.15. Czas trwania szkoleń

Zdaniem przedstawicieli podmiotów publicznych czas trwania szkolenia zależy od jego tematyki, stąd niekiedy ciężko było im wskazać konkretne wytyczne w tym zakresie. Jeśli chodzi o liczbę godzin szkoleniowych w ciągu dnia, to nie powinna ona przekraczać 6-8 godzin. Preferencje dotyczące liczby zjazdów były bardzo zróżnicowane, lecz często wskazywano, żeby zjazdy te były raz w miesiącu czy co dwa tygodnie, i tutaj wskazywano często na weekendy.

„Czasem za długi czas szkolenia też jest kłopotliwy, bo nie każdy jest w stanie wytrzymać tyle godzin jeszcze” „Jeśli chodzi o weekendy, to uważam, że powinno być to intensywniejsze” 1_IDI.

„Ciężko mi powiedzieć jaki byłby zakres tego szkolenia i jaka wiedza by była do przyjęcia. Natomiast no myślę, że te 6 godzin dziennie weekendowo, czyli piątek, sobota, niedziela (...) Wolalabym może nie tak jeden po drugim (zjazd), ale z odstępem na przykład tygodniowym” ID4.

„Tak porządnie to musiała, to musiałyby być trzy, cztery zjazdy po jakiejś tam, nie wiem, po dwa dni” lp4_IDI_1_p.

„Podczas tych 8 godzin trudno jest się. Zwłaszcza kiedy pewne tematy są nowe i obszary poznajemy dopiero. Trudno jest się tak w 100% na tym skupić. Dlatego wydaje mi się, że takie szkolenia do 5-6 godzin są najbardziej efektywne” lp9_IDI_5_p.

VII.2. Badanie metodą FGI

VII.2.1. Doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową

Przedstawiciele podmiotów publicznych z dużych miast przedstawili kilka sposobów zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową, m.in.:

- Uczestnictwo w szkoleniach — niektórzy uczestnicy wspominali o udziale w szkoleniach organizowanych przez różne instytucje (np. Fundacja Widzialni), które prowadzą kursy o tworzeniu dostępnych stron internetowych i

dokumentów. Szkolenia te były szczególnie cenione za praktyczne podejście, chociaż niektóre osoby miały trudności ze zrozumieniem bardziej technicznych aspektów.

„Uczestniczyłem również w szkoleniach organizowanych przez Fundację Widzialni z zakresu audytowania stron, tworzenia i tworzenia dokumentów” Respondent_FGI1.

- Samodzielna nauka — wielu uczestników zdobywało wiedzę samodzielnie, poszukując informacji w Internecie, szczególnie po wejściu w życie ustawy o dostępności cyfrowej. Korzystali z różnych zasobów dostępnych online, takich jak wytyczne WCAG 2.1 i dostępne walidatory, aby weryfikować zgodność treści cyfrowych z wymogami prawnymi.

„W zeszłym roku zapoznałem się z wytycznymi WCAG i tam mam pojęcie odnośnie redagowania tekstów czy też umieszczania tekstu alternatywnego na zdjęciach. Al pewne wątpliwości mam” Respondent_FGI1.

- Praktyczne doświadczenie — osoby, które zajmują się dostępnością w swoich organizacjach zdobywały wiedzę, wdrażając rozwiązania związane z dostępnością cyfrową w codziennej pracy, np. poprzez tworzenie stron internetowych, audytowanie treści, dostosowywanie dokumentów i współpracę z zespołami IT.

„Posiłkuję się współpracą z Fundacją Wspierania Zrównoważonego Rozwoju, przy pomocy której wraz z udziałem różnego rodzaju tutaj projektów z nimi otworzyliśmy deklarację dostępności, jakieś banery, generatory, wspólnie budowaliśmy naszą stronę” Respondent_FGI1.

- Konsultacje z fundacjami — niektórzy uczestnicy wspominali o współpracy z organizacjami pozarządowymi, takimi jak Fundacja Wspierania Zrównoważonego Rozwoju, które oferują wsparcie w dostosowywaniu treści cyfrowych do wymogów dostępności.

„Generalnie z jednej strony zajmuję się kodowaniem stron, które później też audytuję, mamy z zastosowaniem CMSów, które też używamy” Respondent_FGI1.

Z powyższych doświadczeń wynika, że badani zdobywają wiedzę głównie poprzez szkolenia, samokształcenie i praktyczne wdrażanie rozwiązań.

Wśród badanych, którzy reprezentują podmioty publiczne z małych miast i wsi pojawiają się różne doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową:

- Szkolenia — niektórzy uczestnicy przyznają, że nie mieli wcześniejszych doświadczeń związanych z dostępnością cyfrową, natomiast wyrazili chęć uczestnictwa w szkoleniach na ten temat. Jedna z badanych mówiła, że

dostępność cyfrowa jest dla niej nowością i przyszła na spotkanie, by dowiedzieć się więcej:

„Teraz jest taki u nas projekt dotyczący cyfryzacji dla osób niewidomych. Dla mnie to jest nowość. No i od 9 września zaczynam szkolenie, ale to bardziej, żeby bardziej się przysłuchać najpierw, a potem jakby indywidualnie”

Respondent_FGI5.

- Praktyka zawodowa — osoby, które pracują w instytucjach, gdzie mają styczność z dostępnością cyfrową poprzez współpracę z osobami z niepełnosprawnościami i technologiami asystującymi. Uczestniczka badania mówi o wypożyczaniu technologii wspierających, co pozwala jej zdobywać praktyczne doświadczenia w tym zakresie:

„Mamy w swojej firmie informatyka i tak naprawdę my dużo rzeczy mamy gotowych tylko do wdrażania. Nie wiem, czy to pomoże, czy nie pomoże, ale generalnie wiele rzeczy testujemy, testujemy” Respondent_FGI5.

- Zasoby wewnętrzne — w niektórych instytucjach uczestnicy mogą korzystać z wiedzy specjalistów lub informatyków dostępnych wewnętrznie. Przykładem jest uczestniczka badania, która wskazuje, że w jej miejscu pracy są osoby odpowiedzialne za wsparcie techniczne, co pozwala jej zdobywać wiedzę gdy rozwiązuje bieżące problemy:

„Współpracujemy z osobami z niepełnosprawnościami i zajmujemy się takim doradztwem oraz wypożyczaniem technologii asystujących. To są różne oprogramowania. To jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami wzroku, słuchu, kończyn górnych” Respondent_FGI5.

- Projekty rządowe i ministerialne — niektórzy uczestnicy mają doświadczenia z programami rządowymi, np. „Cyfrowy Senior”, które wprowadzają seniorów w świat aplikacji cyfrowych:

„Mamy Cyfrowy Senior Cyfrowego Seniora. To jest projekt ministerialny. Tak naprawdę my przyuczamy osoby starsze do korzystania z różnych aplikacji, nawet z tak zwanego iPhone'a, z którym sobie seniorzy po prostu nie radzą”

Respondent_FGI7.

Te opinie pokazują, że badani zdobywają wiedzy o dostępności cyfrowej głównie poprzez szkolenia, praktykę zawodową i wsparcie w ramach instytucji.

Wśród doświadczeń i sposobów zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową przez uczestników, którzy zamieszkują na terenach wiejskich są następujące przykłady:

- Szkolenia — uczestnicy korzystali z różnych form szkoleń: online, stacjonarnych i hybrydowych. Często preferowali szkolenia praktyczne z naciskiem na ćwiczenia. Niektóre osoby wspominały o braku dostępu do odpowiednich szkoleń w pracy.

Taka sytuacja zmusza do samodzielnego poszukiwania wiedzy, jak np. udział w darmowych kursach online. Certyfikaty i formalne potwierdzenia kompetencji są postrzegane jako motywator do udziału w szkoleniach.

„W pracy tylko to, co muszę, to znam. A resztę to powiem szczerze, że jak cokolwiek się dzieje, czy cokolwiek się psuje, to są tacy jak panowie informatycy, którzy przychodzą, naprawiają wszystko, tłumaczą” Respondent_FGI9.

- Praktyczne zdobywanie umiejętności — wiele osób woli praktyczne podejście do nauki, gdzie mogą bezpośrednio stosować nowe umiejętności. Przykładowo, praca z programami takimi jak WordPress czy Excel była uznawana za szczególnie ważną. Duży nacisk kładziony jest na komunikację z użytkownikami i tworzenie treści dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Wskazywano na znaczenie prostoty i czytelności komunikacji.

„Ten AI to jest właśnie bardzo kompendium wiedzy tak naprawdę podobno to właśnie te modele językowe potrafią napisać kod same, stworzyć stronę internetową bądź właśnie gdzieś tam jakieś formuły w Excelu. Często już też z ciekawości staram się jakoś pytać i gdzieś tam wspiera mnie to narzędzie w codziennej pracy. Ja bym chciał też rozwinąć się osobiście. Jeśli bardziej chodzi właśnie o modele takie językowe, czyli PHP, Java, czyli takie miejsca, w których teraz praktycznie mało mam styczności, albo przede wszystkim praktyki, Respondent_FGI9.

- Problemy techniczne — uczestnicy wywiadu wskazywali, że często zmagali się z problemami wynikającymi z aktualizacji oprogramowania i brakiem spójności między narzędziami, które używają w pracy. Wsparcie techniczne, takie jak helpdesk czy dostęp do informatyków, odgrywało kluczową rolę w rozwiązywaniu tych problemów.

„Mogę powiedzieć też o aktualizacjach, które potem powodują problemy poprzednich wersji, albo nie wiemy jak coś działa” Respondent_FGI9.

- Dostępność cyfrowa — znajomość WCAG była ograniczona, choć niektóre osoby miały podstawową wiedzę na temat ich stosowania. Podkreślano potrzebę szkoleń w zakresie tworzenia treści zgodnych z WCAG, szczególnie w kontekście dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

„No nie znam, ale wiem, że to są wytyczne jak stworzyć, jak tworzyć strony i aplikacje i udostępniać je osobom z niepełnosprawnościami. Więc mam taki ograniczony zakres wiedzy. Tyle co przekazują nam tutaj jakby mamy takie wewnętrzne ustalenia od osoby, która prowadzi u nas tą stronę” Respondent_FGI9.

- Motywacje do rozwoju — motywacją do zdobywania nowych umiejętności były zarówno wymagania zawodowe, jak i osobiste ambicje. Część osób wskazywała, że nowe umiejętności pozwalają lepiej wykonywać codzienne obowiązki, a także

oferują możliwości rozwoju kariery.

„Jeżeli chodzi o obsługę, to wydaje mi się, że jest dobry poziom. COVID zmusił nas do szkoleń nauczycieli, żeby doskonalić swoje umiejętności. Bardzo dużo pracuje z Officem i myślę, że tutaj jest bardzo dobrze” Respondent_FGI9.

VII.2.2. Samoocena posiadanych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową

Badani korzystają z walidatorów, wtyczek do weryfikacji dostępności stron internetowych, czytnika ekranu i programu Adobe do walidacji dokumentów PDF. Mają teoretyczną wiedzę na temat WCAG 2.1, ale ich umiejętności programistyczne są ograniczone. Niektórzy wykonują pewne czynności związane z publikacją materiałów w Internecie, ale nie są pewni, czy mają kompetencje w tym zakresie. Uczyli się na podstawie wskazówek od innych, więc ich kompetencje są bardziej praktyczne niż teoretyczne. Niektórzy uczestnicy wywiadów mają bardziej zaawansowane umiejętności. Zajmują się kodowaniem stron, audytami i prowadzeniem szkolenia dla pracowników, ale brakuje im wsparcia w niektórych kwestiach technicznych i prawnych.

„Teoria można powiedzieć całkownie w zakresie WCAG 2.1. A te umiejętności programistyczne, czyli wejście w głąb danego obszaru, danego programu już nie. To już jest jakby poza moją wiedzą i umiejętnościami” Respondent_FGI1.

„Sprawa wygląda tak, że tą wiedzę, którą posiadam zdobyłam praktycznie samodzielnie. W momencie, kiedy weszła ustawa o dostępności cyfrowej. Wspólnie z zespołem po prostu szukaliśmy informacji w Internecie: Respondent_FGI7.

Te przykłady pokazują różny poziom wiedzy uczestników w zakresie kompetencji cyfrowych i dostępności cyfrowej.

Wśród badanych z małych miejscowości padły różne wypowiedzi na temat samooceny posiadanych kompetencji cyfrowych i kompetencji związanych z dostępnością cyfrową.

Niektórzy oceniają swoje umiejętności cyfrowe jako bardzo podstawowe, lecz są otwarci na naukę i chętnie rozwijają swoje kompetencje. Korzystają z różnych narzędzi do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, ale ich znajomość dostępności cyfrowej wymaga pogłębienia.

„Jeżeli chodzi o Office Word Excel? Można powiedzieć, że poziom zaawansowany. Obsługa makr, złożonych formuł, funkcji logicznych, wyszukiwania itp. Jeszcze tak w podstawowym zakresie powiedzmy PowerPoint, gdzie od czasu do czasu jakąś prezentację trzeba przygotować. Jeżeli chodzi o publikacje internetowe. W pracy

tego nie robię, ale w razie potrzeby jestem w stanie w podstawowym zakresie z tym poradzić” Respondent_FGI9..

Dostępność cyfrowa jest dla badanych też stosunkowo nowym obszarem i chcieliby zgłębić swoją wiedzę, szczególnie w kontekście pracy księgowej. Chcieliby lepiej zrozumieć narzędzia i terminy związane z dostępnością cyfrową.

Badani podkreślają, że potrzebują więcej wsparcia w rozwoju swoich umiejętności. Doceniają praktyczne szkolenia, które pozwalają im zdobyć umiejętności potrzebne w pracy.

„Musimy sobie radzić. No tak, troszeczkę tak na zasadzie prób i błędów, bo tak jak mówię, to, co jest w dostępnych tych środkach czy tam w środę chyba tak, Ministerstwo Cyfryzacji prowadzi, to wszystko się zgadza, tylko my w dalszym ciągu jakby cierpimy na brak wiedzy, ale wiedzy popartej praktycznymi zajęciami. Przykład Office ok, w Wordzie wiele osób szybko się uczy dostępności, tak samo w PowerPoint” Respondent_FGI9.

Inni uczestnicy wspominają, że ich wiedza i umiejętności są ograniczone do codziennych narzędzi biurowych, takich jak pakiet MS Office, ale w zakresie dostępności cyfrowej czują się mniej pewnie, szczególnie w kwestiach takich jak testowanie stron internetowych pod kątem zgodności z WCAG.

Większość badanych z małych miast podkreśla potrzebę szkoleń praktycznych, które pomogłyby im zrozumieć zarówno podstawy, jak i bardziej zaawansowane aspekty dostępności cyfrowej.

W zakresie kompetencji cyfrowych i kompetencji związanych z dostępnością cyfrową uczestnicy oceniali swoje umiejętności na różnym poziomie:

- Kompetencje cyfrowe — większość uczestników deklarowała biegłość w korzystaniu z podstawowych narzędzi biurowych, takich jak pakiet Office (Word, Excel, PowerPoint) i obsługa poczty elektronicznej. Niektórzy podkreślali zaawansowaną znajomość Excela, np. w zakresie tworzenia złożonych formuł, makr i analiz danych. Część osób miała doświadczenie w zarządzaniu stronami internetowymi, szczególnie w systemach CMS, takich jak WordPress. Wskazywano na brak zaawansowanych kompetencji programistycznych, choć niektórzy posiadali podstawową wiedzę z zakresu HTML, CSS czy PHP. „U mnie tak jak poprzednicy mówili, to jeśli chodzi o pakiet Office to nie mam problemu. Trudno mi siebie ocenić. Też nikt mnie nigdy nie oceniał, ale w pracy wystarczy i jakieś takie proste formuły w Excelu nie są mi obce, więc jakby jak najbardziej czuję się tam dość swobodnie. Jeśli chodzi o jakieś języki to HTML podstawowy. Jakies styczność z CSSem” Respondent_FGI9.

- Kompetencje związane z dostępnością cyfrową — zdecydowana większość uczestników miała ograniczoną wiedzę na temat dostępności cyfrowej. Znajomość WCAG, była zazwyczaj powierzchowna. Praktyczna znajomość dostosowywania treści dla osób z niepełnosprawnościami była rzadka, chociaż niektórzy uczestnicy stosowali podstawowe techniki, jak dodawanie opisów alt do obrazów. Kilka osób wyraziło chęć dalszego rozwoju w tym zakresie, zauważając rosnące wymagania związane z dostosowaniem stron internetowych i dokumentów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
„...bo gdzieś tam w teorii może więcej się słyszało, ale później przełożyć to gdzieś tam właśnie na praktykę, coś stworzyć samemu, no to to słabo. Więc bardziej właśnie jeśli chodzi o takie rzeczy. Może też Python, ogólnie programowanie”
Respondent_FGI11.

Podsumowując, uczestnicy doceniali swoje kompetencje cyfrowe, ale widzieli potrzebę poszerzenia wiedzy w zakresie dostępności cyfrowej, zwłaszcza w kontekście obowiązków służbowych.

VII.2.3. Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową

Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową jest szeroki i dotyczy różnych dziedzin, zwłaszcza w kontekście instytucji publicznych z terenu dużych miast. Na podstawie przeprowadzonej dyskusji z przedstawicielami instytucji, takich jak urzędy, szkoły, filharmonie czy media, dostępność cyfrowa odnosi się do:

- Tworzenia i publikowania treści cyfrowych — osoby odpowiedzialne za zarządzanie stronami internetowymi, aplikacjami mobilnymi, publikacjami elektronicznymi (np. Biuletyny Informacji Publicznej, formularze), muszą dbać o to, aby były one zgodne z WCAG (np. uczestnik, który zajmuje się dostępnością w ZUS, wspominał o konsultowaniu i monitorowaniu dostępności treści cyfrowych) „Jak przygotować na przykład dobre przykłady, jak trafiać do ludzi, żeby to zrozumieli. I też w ramach takiego tworzenia całego, takiego zarządzania tą dostępnością cyfrową, czyli na przykład zasady współpracy z organizacjami właśnie, które mają wśród swoich członków ludzi właśnie z niepełnosprawnościami, które mogłyby pomagać w audytowaniu”
Respondent_FGI5.
- Walidacja dokumentów i stron — badani korzystają z różnych narzędzi walidujących dostępność stron internetowych, formularzy, dokumentów, takich jak walidatory dostępności czy narzędzia do tworzenia dostępnych dokumentów Office i Adobe (PDF).

„Generalnie rzecz biorąc korzystam z ogólnie dostępnych walidatorów w zakresie dostępności cyfrowej. Z różnych wtyczek, które są też dostępne w zakresie weryfikacji dostępności stron internetowych. Korzystam również po prostu z czytnika ekranu. Ponadto korzystam również z Adobe, który pozwala jednak zwalidować dokumenty PDFowskie” Respondent_FGI5.

- Szkolenie i podnoszenie kompetencji pracowników — w wielu przypadkach pracownicy publiczni, którzy zajmują się dostępnością, muszą szkolić innych pracowników w zakresie zgodności z WCAG i tworzenia dostępnych dokumentów (np. badany, który prowadzi szkolenia dla pracowników Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi).

„Takie WCAG 2.1 jest nadal pojęciem mocno abstrakcyjnym dla wielu osób. Spotykam się nawet z takimi rzeczami jak Pytanie czy jeżeli na stronie jest tak zwany tekst ukryty, dostępny do dla przeglądarek, dla czytników, tylko i wyłącznie, to czy to jest zgodne z prawem? Bo my jakiś tekst ukrywamy” Respondent_FGI1.

- Adaptacja systemów cyfrowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami — praca nad dostosowaniem systemów informatycznych do osób z różnymi niepełnosprawnościami (np. edukacja leśna, formularze w ZUS, czy aplikacje mobilne w PKP).
- Audytowanie dostępności — audytowanie stron internetowych i dokumentów pod kątem zgodności z zasadami dostępności cyfrowej to istotny element pracy, który wymaga specyficznych umiejętności technicznych, jak znajomość HTML, CSS, i narzędzi walidujących (np. badani wspominali, że korzystają z walidatorów i narzędzi audytujących dostępność).

„Na pewno chciałbym bardzo, żeby mieć możliwość pozyskania wystarczającej wiedzy do przeprowadzenia samodzielnego audytu strony internetowej i aplikacji mobilnej, no i oczywiście dokumentów wytworzonych. Tak, też, ale to jest jakby dla mnie, dla mnie podstawą” Respondent_FGI1.

Wszystko to wskazuje na fakt, że umiejętności związane z dostępnością cyfrową są obecnie niezbędne w instytucjach publicznych i, że osoby odpowiedzialne za te obszary stale rozwijają swoje kompetencje, aby spełniać rosnące wymagania prawne i techniczne.

Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową w małych miastach obejmuje szeroki wachlarz działań, takich jak:

- Doradztwo i wsparcie technologiczne — na przykładzie Ośrodka Wsparcia i Testów w Opolu, praca z osobami z niepełnosprawnościami, w tym wzroku, słuchu, czy kończyn, wiąże się z wypożyczaniem i doradzaniem w zakresie technologii asystujących.

„Współpracujemy z osobami z niepełnosprawnościami i zajmujemy się takim doradztwem oraz wypożyczaniem technologii asystujących. To są różne oprogramowania. To jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami wzroku, słuchu, kończyn górnych” Respondent_FGI5.

- Obsługa stron internetowych i dokumentów — pracownicy instytucji, takich jak Miejskie Ośrodki Kultury czy Urzędy Skarbowe, zajmują się sprawdzaniem dostępności dokumentów przed publikacją na stronach internetowych, korzystając z przeglądarek do weryfikacji błędów.
„Generalnie sprawdzanie dostępności dokumentów, zanim zamieścimy je na stronę i sprawdzanie dostępności strony internetowej poprzez te przeglądarki, które weryfikują różne błędy” Respondent_FGI5.
- Dostosowywanie treści cyfrowych — organizacje takie jak instytuty naukowe pracują nad dostosowaniem stron internetowych i dokumentów do WCAG, aby były one dostępne dla osób z różnymi niepełnosprawnościami.
- Praktyczne testowanie i szkolenia — wykorzystują narzędzia do testowania stron internetowych i dokumentów, a także prowadzą szkolenia dla pracowników o obsłudze narzędzi cyfrowych i dostępności cyfrowej.
„Potrzeba szkoleniowa, ponieważ wszystko wiadomo, się rozwija, idzie do przodu, a my nie możemy stanąć w miejscu, tylko też musimy podążać za tymi nowościami. Więc na pewno szkolenia są potrzebne w tym kierunku” Respondent_FGI5.
- Współpraca między pracownikami — w ramach działań związanych z dostępnością cyfrową często zachodzi wymiana doświadczeń i współpraca w rozwiązywaniu problemów technologicznych.
„Wielu moich współpracowników lubi takie nowinki i potrzebujemy dzień do dwóch. Naprawdę dzień, dwa i jesteśmy w stanie taki problem, jeżeli to jest takiej małej generacji problem małego jakiegoś zasięgu. Natomiast jeżeli są duże jakieś problemy, to już prosimy profesjonalistę” Respondent_FGI5.

Wypowiedzi te wskazują, że umiejętności związane z dostępnością cyfrową w niewielkich miastach obejmują zarówno techniczne aspekty, jak i praktyczne działania w zakresie doradztwa, wsparcia, audytów, dostosowywania stron i dokumentów, a także współpracy międzynarodowej.

Zakres wykorzystywania przez podmioty publiczne z terenów wiejskich umiejętności związanych z dostępnością cyfrową obejmuje głównie narzędzia, których uczestnicy badania używają w swojej codziennej pracy, a także poziom znajomości różnych technologii i wytycznych, takich jak WCAG (Web Content Accessibility Guidelines). Uczestnicy korzystają z narzędzi, takich jak:

- Pakiet Microsoft Office — Excel, Word, Outlook, PowerPoint. Umiejętność korzystania z tych aplikacji jest szeroko rozwinięta i przydatna w codziennych obowiązkach. Niektórzy badani wspominali o bardziej zaawansowanych funkcjach, takich jak tworzenie złożonych formuł w Excelu.
- CMS (WordPress) — jest wykorzystywany do redagowania i publikowania treści na stronach internetowych, co wymaga umiejętności związanych z zarządzaniem treściami cyfrowymi.
„Ja najczęściej korzystam z Worda i Excela. Poza tym Outlook jako. Maile i wszystko co z mailami związane. Poza tym treści. Ale tylko i wyłącznie. Dodaję je przez WordPressa i tak naprawdę tam jeszcze dochodzi Facebook i takie dodatkowe rzeczy, ale nie wiem, jak bardzo to się zalicza do narzędzi cyfrowych” Respondent_FGI11.
- HTML, CSS — niektóre osoby mają podstawowe umiejętności w zakresie programowania i edytowania kodu stron internetowych, co jest kluczowe dla zapewnienia zgodności z dostępnością cyfrową.
- WCAG — część uczestników zna WCAG, jednak znajomość ta jest ograniczona i sprowadza się do wskazówek dotyczących publikacji treści dla osób z niepełnosprawnościami, jak np. brak podkreśleń w tekście, używanie odpowiednich opisów (ALT) do obrazków.
- Podpisy elektroniczne i dokumenty elektroniczne — w pracy związanej z zamówieniami publicznymi używa się narzędzi, takich jak platforma Enotis, gdzie istotne są podpisy cyfrowe i dokumenty elektroniczne.
„Zamówienia postępowania, które prowadzimy, toczą się właśnie na tej platformie i tam też pracujemy i z dokumentami elektronicznymi podpisy elektroniczne, weryfikacja, wprowadzanie ogłoszeń do Unii Europejskiej” Respondent_FGI11.

Uczestnicy wywiadów podkreślali potrzebę dalszych szkoleń z zakresu dostępności cyfrowej, szczególnie z tworzenia treści dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami i automatyzacji procesów.

Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową, jak wynika z rozmowy z badanymi, obejmuje szerokie spektrum działań w instytucjach publicznych i edukacyjnych. Osoby, które pracują w różnych placówkach (urzędach, przedszkolach, żłobkach, szkołach, domach dziecka) mają zadanie, np.:

- Tworzyć dostępne treści na strony internetowe — dotyczy to przystosowania treści do osób z różnymi niepełnosprawnościami, np. poprzez odpowiednią czcionkę, kontrast, a także opis treści wizualnych, co jest szczególnie ważne dla osób z niepełnosprawnością wzroku.
„Stanowisko samodzielne, jeżeli chodzi o dostępność cyfrową, to przede

wszystkim aktualizacja strony, wirtualnie moderowanie. Głównie tym się zajmuję” Respondent_FGI8.

- Dostosowywać dokumenty i formularze — osoby, które zajmują się wprowadzaniem dokumentów do systemów cyfrowych, dbają o ich zgodność ze standardami dostępności, m.in. poprzez odpowiednie formatowanie tekstu czy strukturę dokumentów.
- Obsługa i aktualizacja stron internetowych — obowiązki związane z prowadzeniem stron internetowych, gdzie konieczne jest zastosowanie technologii, takich jak systemy CMS (WordPress) czy programy umożliwiające sprawdzanie dostępności cyfrowej (np. narzędzia do weryfikacji kontrastu i dostępności plików).
- Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami — pomoc w tworzeniu dostępnych treści i weryfikacja ich przydatności dla osób o różnych rodzajach niepełnosprawności, m.in. wzroku, słuchu, ruchu czy intelektualnej.
„Dodaję na stronę informacje dla rodziców, które muszę przysposobić tak, żeby były czytelne też dla osób z niepełnosprawnością, mianowicie czcionka, kontrast, kolor” Respondent_FGI8.

Badani zazwyczaj nie mają formalnych szkoleń z dostępności cyfrowej, co utrudnia im wykonywanie tych obowiązków, a wsparcie informatyków często nie jest wystarczające.

VII.2.4. Podnoszenie kompetencji i zdobywanie nowej wiedzy

Badani z dużych miast wymieniają potrzebę podnoszenia kompetencji i zdobywania nowej wiedzy głównie w kontekście dostępności cyfrowej. Oto główne wątki dotyczące tego zagadnienia:

- Poszerzanie wiedzy i zdobywanie kompetencji – uczestnicy wyrażają potrzebę ciągłego uczenia się, szczególnie w zakresie dostępności cyfrowej, która staje się coraz bardziej istotna z punktu widzenia ich pracy zawodowej. Wskazują, że rozwój technologii i regulacje prawne wymuszają konieczność aktualizowania umiejętności.
„Udało nam się wdrożyć skrzynkę Doręczeń. I myślę, że jeszcze tutaj z takiego zakresu cyfryzacji to uczymy się, ale udaje nam się coraz więcej dokumentów podpisywać elektronicznie” Respondent_FGI1.
- Problemy z dostępnością do szkoleń i narzędzi — wielokrotnie wspomniano, że szkolenia z dostępności cyfrowej są trudne do znalezienia, a ich koszt jest często wysoki. Uczestnicy oczekują, że takie szkolenia będą bardziej dostępne i że powinny być prowadzone przez ekspertów, którzy rozumieją specyfikę ich pracy.

„Chętnie wzięłabym udział w szkoleniu, które podniesie moje umiejętności w tym zakresie, ale też jakby okoliczności zmuszały mnie do tego”

Respondent_FGI1.

- Szkolenia „szyte na miarę”, poprzez możliwość dopasowania dni i godzin do obowiązków uczestników.
„Pewna elastyczność, że ja muszę za, powiedzmy mam powiedzmy tam listę terminów i mogę wybrać którąś z tych. Mogę wybrać któryś z tych terminów, bo one wszystkie, powiedzmy te 3 dni. Online mają tą samą tematykę i jakby jest to na tyle wygodne, że ja powiedzmy do której grupy dołączę, to tutaj jakby pozwala mi to pogodzić łatwiej” Respondent_FGI1.
- Motywacje do rozwoju — główne motywacje, które napędzają uczestników do podnoszenia kwalifikacji, to nie tylko wymogi prawne, ale także chęć bycia na bieżąco z rozwojem cyfryzacji. Widzą oni wartość formalnie potwierdzonych umiejętności, takich jak certyfikaty, które mogą być przydatne w dalszej karierze zawodowej.
„Temat tak eskaluje, że my musimy na bieżąco się dokształcać. I brałam udział w różnego rodzaju szkoleniach, no, na przykład chociażby montowania filmów z jakichś tam narzędzi, które pozwalają nam montować filmy” Respondent_FGI1.
- Praktyczne zastosowanie wiedzy — uczestnicy, którzy brali udział w wywiadach, chcą uczyć się w praktyczny sposób. Wskazują potrzebę warsztatów i szkoleń, które umożliwiają zastosowanie nabytej wiedzy w codziennej pracy.
- Problemy z wdrażaniem nowych umiejętności — badani zauważyli, że pomimo szkoleń, wdrażanie nowych narzędzi i zasad (np. WCAG) w praktyce może być trudne, zwłaszcza w dużych organizacjach, które nie mają specjalistów.
„Ja cały czas mam w głowie jakby szkolenie widzialnych, gdzie po prostu człowiek był specjalistą i tak zasuwał, że z tym, z tym całym materiałem, że ludzie najzwyczajniej w świecie już byli zmęczeni i przede wszystkim nawet nie było czasu na to, żeby dopytać go o szczegóły, bo dla niego było coś oczywiste” Respondent_FGI1.

Wywiady pokazują, że podnoszenie kompetencji cyfrowych jest kluczowe, ale jednocześnie napotyka na liczne wyzwania, zwłaszcza organizacyjne i techniczne.

W małych miastach wskazano różne sposoby zdobywania nowych kompetencji i wiedzy z dostępności cyfrowej. Uczestnicy rozmowy wskazywali na różne poziomy zaawansowania swoich umiejętności w obsłudze technologii, a także różne motywacje do poszerzania wiedzy. Przykładowe działania obejmowały:

- Uczestnictwo w szkoleniach – wspomniano o obowiązkowych szkoleniach, które nie zawsze przyniosły oczekiwane rezultaty. Zwracano uwagę na potrzebę większej liczby szkoleń, zwłaszcza w zakresie nowych technologii i dostępności cyfrowej. Ankietowani preferują szkolenia dwudniowe, wyjazdowe lub stacjonarne w miejscu pracy i hybrydowe.
„Jestem za szkoleniami, bo to nas z jednej strony utwierdza w przekonaniu jakie mam braki albo co już umiem. A z drugiej strony te nowinki, które non-stop wchodzi nad którymi ja na przykład nie nadążam, też mnie jakby motywują do tego, żeby jednak śledzić i jednak śledzić, i być na bieżąco” Respondent_FGI5.
- Praktyczna nauka — wielu badanych wskazało, że najefektywniejszym sposobem zdobywania wiedzy jest praktyka i realne zastosowanie zdobytych umiejętności. Uczestnicy preferują szkolenia praktyczne, w trakcie których można zdobyć doświadczenie.
„Jeśli chodzi o mnie to praktyka, bo wiadomo, człowiek, przynajmniej ja, w praktyce najszybciej się uczy. Więc jeżeli miałabym to rozpisane, to nie to, że ktoś mi pokaże gdzie wejść, gdzie nacisnąć. Zapamiętam. Dla mnie w formie praktycznej byłoby najlepsze szkolenie” Respondent_FGI5.
- Korzystanie z pomocy informatyków i specjalistów — w sytuacjach trudnych technicznie, pracownicy często korzystają z pomocy bardziej doświadczonych kolegów lub informatyków w firmie.
- Indywidualne poszukiwanie wiedzy — część osób samodzielnie szuka informacji i uczy się obsługi nowych narzędzi, zwłaszcza jeśli w ich instytucjach nie są oferowane dedykowane szkolenia.
„Znaczy jeżeli coś potrzebuję, to sobie sama szukam, Pytam też i ewentualnie gdzieś tam informatyka z miasta” Respondent_FGI5.

Ogólnie, podkreślano potrzebę ciągłego rozwijania umiejętności cyfrowych, szczególnie w kontekście dynamicznych zmian technologicznych i dostosowania kompetencji do potrzeb zawodowych i osobistych.

W zakresie podnoszenia kompetencji i zdobywania nowej wiedzy w publicznych instytucjach na wsi, uczestnicy dyskutowali o swoich doświadczeniach związanych z poszerzaniem kompetencji cyfrowych. Najważniejsze wnioski to:

- Szkolenia — jest potrzeba dodatkowych szkoleń, szczególnie w zakresie obsługi pakietu Office i narzędzi cyfrowych, takich jak WordPress czy Excel. Szkolenia stacjonarne są preferowane, choć hybrydowe również byłyby akceptowane.
„Ja bym chciała szkolenia hybrydowe. Takie połączenie czegoś, co słucham sobie czy oglądam w domu w formie online. Natomiast potem mam szansę dostać się do tego prowadzącego, zadać mu pytanie, może porozmawiać z kimś z sali, może

ma takie same odczucia jak ja i wtedy robić część praktyczną tego szkolenia” Respondent_FGI9.

- Wsparcie techniczne —często pracownicy polegają na informatykach w rozwiązywaniu problemów technicznych. Brakuje jednak regularnych, zaawansowanych szkoleń, które pozwoliłyby im samodzielnie radzić sobie z technologią.
„Przydatną opcją jest dostanie pewnego rodzaju materiałów, tutoriali, jakiejś dokumentacji, czegoś w tym kierunku, do czego przy takich samodzielnych problemach można w łatwy i szybki sposób się odwołać, bez od razu odpalania, że tak powiem, całej maszyny dzwonienia do osób czy do jakichś innych działów, żeby gdzieś mieć dostęp do tych informacji pod ręką w sposób dość zrozumiały” Respondent_FGI9.
- Motywacja — uczestników motywują, zarówno osobiste ambicje, jak i potrzeby zawodowe. Podkreślano, że certyfikaty uzyskane po szkoleniach mogą być dodatkowym atutem, który zwiększa ich znaczenie zawodowe.
- Preferencje dotyczące szkoleń — preferują szkolenia praktyczne, w formie warsztatów, gdzie mogą wymieniać się doświadczeniami. Duże znaczenie mają również materiały dydaktyczne, które pozwalają wracać do omawianych treści po szkoleniu. Ponadto badani wskazali potrzebę doświadczenia problemów, przepracowania przykładów, więc opcja szkolenia hybrydowego wydaje się najbardziej odpowiednia. Potrzebują kontaktu ze szkoleniowcem.
„I tak naprawdę to, że dostajemy potem jakieś materiały czy coś, możemy do nich wrócić i możemy się nad nimi zastanowić. Ale ta nasza wydajność na szkoleniu powinna być jak największa” Respondent_FGI9.

Podsumowując, na podstawie analizy, można wyciągnąć wnioski dotyczące różnic w zdobywaniu wiedzy o dostępności cyfrowej w zależności od miejsca zamieszkania — dużych miast, małych miast i wsi.

Duże miasta

1. **Dostęp do szkoleń i zasobów** — uczestnicy z dużych miast mają lepszy dostęp do szkoleń organizowanych przez różne instytucje i fundacje. Wspominają oni o szkoleniach związanych z WCAG i tworzeniem stron internetowych.
2. **Praktyczne podejście** — uczestnicy z dużych miast bardziej stawiają na praktyczne umiejętności związane z tworzeniem dostępnych stron internetowych i audytowaniem treści. Wysoki poziom kompetencji dotyczy również współpracy z organizacjami wspierającymi osoby z niepełnosprawnościami.
3. **Samoocena kompetencji** — Uczestnicy z dużych miast często posiadają bardziej zaawansowaną wiedzę techniczną, np. dotyczącą kodowania stron i

audytów. Niemniej jednak, mimo dobrego poziomu teoretycznego, wciąż odczuwają potrzebę dalszego doskonalenia.

Małe miasta

1. **Dostęp do szkoleń** — w małych miastach dostęp do specjalistycznych szkoleń jest ograniczony, co zmusza wielu z badanych do samodzielnego zdobywania wiedzy. Wiele osób korzysta z kursów online, a brak szkoleń stacjonarnych wymusza zdobywanie wiedzy w formie praktycznej.
2. **Wsparcie wewnętrzne** — w mniejszych miejscowościach częściej korzysta się z pomocy informatyków lub kolegów z pracy, co sugeruje mniejszy dostęp do zewnętrznych ekspertów i ograniczone zasoby.
3. **Praktyczne zdobywanie umiejętności** — podobnie jak w dużych miastach, preferują jest praktyczne zdobywanie umiejętności, np. poprzez pracę z aplikacjami WordPress, Excel, lub programami wspierającymi dostępność.

Wsie

1. **Ograniczony dostęp do szkoleń** — na obszarach wiejskich dostęp do szkoleń jest jeszcze bardziej ograniczony niż w małych miastach. Uczestnicy często wyrażają chęć uczestnictwa w szkoleniach, ale brakuje im okazji do praktycznej nauki.
2. **Wsparcie technologiczne** – dla badanych mieszkańców wsi ważną rolę odgrywają lokalne inicjatywy i programy rządowe, np. „Cyfrowy Senior”, które wprowadzają podstawowe technologie cyfrowe, w tym aplikacje dla seniorów. Często korzystają z technologii asystujących.
3. **Motywacje** – badani z terenów wiejskich podkreślają, że ich główną motywacją jest potrzeba dostosowania się do wymagań prawnych i rozwój osobisty. Wskazują na praktyczne trudności, które wynikają z braku odpowiedniego wsparcia technicznego i materiałów szkoleniowych.

Wnioski te pokazują, że dostęp do wiedzy i rozwój kompetencji cyfrowych zależą od miejsca zamieszkania. W dużych miastach przeważa dostęp do szkoleń i wsparcia ekspertów, natomiast na wsiach i w małych miastach większy nacisk kładzie się na samodzielną naukę i wsparcie lokalnych inicjatyw.

VII.3. Porównanie IDI i FGI

Biorąc pod uwagę zastosowane w projekcie metody badań jakościowych (IDI i FGI) można wskazać na pewne, występujące pomiędzy nimi różnice i podobieństwa, które wynikać mogły jednak z różnych czynników, niekoniecznie będących wynikiem zastosowanej metody (np. niereprezentatywny dobór konkretnych osób lub grup badawczych).

Różnice:

1. **Zakres doświadczeń** — W IDI ankietowani często mieli bardziej różnorodne doświadczenia zawodowe związane z dostępnością cyfrową, wynikające z wykonywanych obowiązków. Część badanych z IDI pracowała bezpośrednio nad stronami internetowymi, aplikacjami lub dokumentami dostępnymi cyfrowo. W FGI natomiast doświadczenia były często bardziej ograniczone, szczególnie w mniejszych miejscowościach, gdzie dostęp do narzędzi i technologii był ograniczony.
2. **Preferowane formy zdobywania wiedzy** — W IDI przeważająca liczba badanych preferowała szkolenia zdalne, głównie ze względu na łatwość organizacyjną. W FGI również wspomniano o szkoleniach online, jednak mieszkańcy z mniejszych miast i wsi wykazywali większe zainteresowanie formami hybrydowymi i stacjonarnymi, które dają możliwość bezpośredniego kontaktu z ekspertami.
3. **Zróżnicowanie w oczekiwaniach, co do poziomu szkoleń** — W IDI pojawiały się różne poziomy zaawansowania, od podstawowego do średniozaawansowanego, co wskazywało na potrzebę dostosowania poziomu szkoleń do różnorodnych grup. W FGI natomiast, szczególnie w mniejszych miejscowościach, oczekiwano raczej szkoleń podstawowych, które wprowadzą w tematykę dostępności.

Podobieństwa:

1. **Waga szkoleń praktycznych** — Zarówno w IDI, jak i FGI, badani wskazywali na znaczenie praktycznych szkoleń. Uczestnicy podkreślali, że teoria jest ważna, ale to praktyczne zajęcia, warsztaty i ćwiczenia są kluczowe dla efektywnego przyswajania wiedzy z zakresu dostępności cyfrowej.
2. **Motywacja do rozwoju** — W obu metodach badawczych pojawiała się motywacja uczestników do podnoszenia kwalifikacji, szczególnie w obszarze dostępności cyfrowej. Badani oczekiwali, że nowe umiejętności przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej, lepszej realizacji obowiązków i potencjalnych awansów.
3. **Znaczenie technologii i narzędzi cyfrowych** — Zarówno w IDI, jak i FGI pojawiają się wskazania na konieczność stosowania różnych narzędzi technologicznych, stosowania wytycznych WCAG, narzędzi do testowania dostępności, czy systemu CMS. Wymaga to szkoleń praktycznych.

Podsumowując: wyniki zarówno IDI, jak i FGI pokazują, że oczekiwania dotyczące szkoleń z dostępności cyfrowej są zróżnicowane, jednak kluczowa jest praktyka, aktualizacja umiejętności i możliwość dostosowania szkoleń do indywidualnych potrzeb uczestników.

VIII. Wyniki badań jakościowych dla grupy absolwentów szkół ponadpodstawowych

Absolwenci szkół ponadpodstawowych to była bardzo zróżnicowana grupa pod kątem ich sytuacji na rynku pracy i aktywności zawodowej. Część osób poszukiwała pracy, część pracowała, pozostali kontynuowali edukację na wyższym poziomie. Większość miała ukończone technikum informatyczne, rzadziej liceum o profilu informatycznym. Część osób była absolwentami szkół policealnych na kierunkach związanych z IT.

VIII.1. Badanie metodą IDI

VIII.1.1. Zagadnienia związane z dostępnością cyfrową nauczone w szkołach ponadpodstawowych

Absolwenci szkół ponadpodstawowych wskazywali na kilka głównych zagadnień związanych z dostępnością cyfrową, zawartych w programach nauczania ukończonych przez siebie szkół:

- podstawowe języki programowania: język C++, Pascal,
- budowanie stron internetowych: html, CSS,
- publikowanie treści w systemie CMS: z wykorzystaniem systemu Gove Press, WordPress, Joomla,
- edytory tekstów: Word, Excel, PowerPoint ,
- budowanie aplikacji mobilnych,
- dostosowywanie dostępności stron internetowych, dokumentów tekstowych.
„...wielokontrastowość strony, możliwość modyfikowania fontu, żeby on był też bardziej przystępny, lupkowanie” lp_13_IDI_absolwent.

Co do poziomu nauczania tych treści wypowiedziało się kilka osób i były to raczej opinie wskazujące na zaledwie podstawowy charakter zdobywanej wiedzy lub niekiedy jej brak:

„szkoła była taka, że no tam takich podstaw piąte przez dziesiąte”
(lp2_IDI_10_absolwent)

„Jeśli chodzi o szkołę, no to ten temat w ogóle nie był poruszany. Po prostu jakby ogólne tworzenie podstawy, że tak powiem, tworzenie stron internetowych. Natomiast konkretnie, jeśli chodzi o dostępność tego typu, to nie było”
lp1_IDI_10_absolwent.

VIII.1.2. Wcześniejsze doświadczenia, sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową

Duża część absolwentów samodzielnie podnosiła swoje kompetencje z dostępności cyfrowej. Korzystali z materiałów dostępnych w Internecie, w tym na YouTube, z książek, poradników czy oglądając filmy:

„wykorzystywałem darmowe materiały gdzieś tam z YouTube'a, z internetu czy też ze stron typu GitHub, Slack” (lp_13_IDI_absolwent).

Stosunkowo rzadko badani wskazywali na udział w szkoleniach z dostępności cyfrowej:

„przy zatrudnianiu zawsze urząd wysyłał na takie szkolenia wstępne z tego podstawowego oprogramowania, które będzie użytkowane (...) szukam na własną rękę czegoś (...) związanego z programowaniem, bądź bazami danych, co jest na przykład dofinansowane w ramach środków Unii Europejskiej” (lp1_IDI_11_absolwent).

VIII.1.3. Samoocena własnych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową

Zdecydowana większość absolwentów oceniła swoją wiedzę z zakresu kompetencji cyfrowych jako podstawową lub na średnim poziomie. Badani wyraźnie podkreślali, że znają podstawy, teorię, suchą wiedzę, ale brak im praktyki i doświadczenia w tym zakresie:

„...w podstawowej formie dałabym radę to zrobić, jednak brakuje mi takiej precyzji i doświadczenia” lp_11_IDI_absolwent.

„Na pewno podstawowo, ponieważ nigdy nie wypuściłem żadnego komercyjnego produktu, a jak dla mnie to jest wyznacznikiem tego, czy ktoś coś potrafi czy nie (...) wiedza w teorii typowo studyjna jest” lp_13_IDI_absolwent.

„Jakąś taką bazową wiedzę właśnie ze szkoły już posiadam” lp3_IDI_4_absolwent.

„Po szkole? To była, można powiedzieć, taka bardziej sucha wiedza” (lp3_IDI_10_absolwent).

Osoby, które już pracują w zawodzie, swoje kompetencje oceniały częściej jako wysokie. Ponadto charakterystyczne było także zróżnicowanie ocen, które wynikało ze

szczególnego zainteresowania badanych poszczególnymi zagadnieniami — wówczas poziom umiejętności był też wyżej oceniany.

VIII.1.4. Zasoby wiedzy i umiejętności badanych, które przydają się im w pracy związanej z zapewnianiem lub sprawdzaniem dostępności cyfrowej

Poziom umiejętności w zakresie wykonywanych prac związanych z dostępnością cyfrową jest zróżnicowany wśród absolwentów. Tak jak wcześniej wskazano, badani bardzo często potwierdzali, że znają te zagadnienia ze szkoły, ponieważ w programie nauczania te treści były zawarte. Bardzo często absolwenci wskazywali na znajomość zagadnień związanych z tworzeniem stron WWW: często wymieniali język HTML, JavaScript czy CSS. Podobnie było w przypadku umiejętności publikowania treści w systemie CMS — badani często odnosili się do systemu Wordpress, Joomla! czy GovPress, które także były objęte programem nauczania w szkole. Mniej popularne były programy jak np. CafeCafe, Libre, VPS czy Office Writer. W przypadku znajomości języków programowania badani najczęściej wymieniali znajomość podstaw z zakresu Java, PHP czy Python, a rzadziej C++ czy Pascal. Stosunkowo rzadko absolwenci wskazywali na umiejętność sprawdzania dostępności cyfrowej stron internetowych czy dostępność cyfrowej dokumentów.

VIII.1.5. Zakres wykorzystywania, znajomość, rozumienie wytycznych WCAG

Znajomość WCAG nie jest powszechna wśród badanych absolwentów szkół ponadpodstawowych. Często padały wskazania, że kojarzą te zasady ze szkoły:

„z tego co pamiętam ze szkoły, to były wytyczne dotyczące treści opublikowanych w Internecie” (lp3_IDI_10_absolwent).

Część osób kojarzyła nazwę, ale nie znała dokładnie:

„znaczy coś o nim słyszałam. Był na zajęciach tam wspomniany raz na jakiś czas, ale nie znam dokładnie szczegółów” (lp_11_IDI_absolwent), inni natomiast nie mieli o nim pojęcia.

Znacznie lepszą znajomością WCAG wykazywali się absolwenci, którzy są aktywni zawodowo, lecz nie wszyscy wykorzystują WCAG w swoich miejscach pracy:

„on nie jest tak łatwo czytelny w mojej ocenie, (...) jeśli chodzi o poradniki, jakies tam artykuły związane z tym standardem, no to też są rozbieżności (...) w mojej pracy nie jest to obligatoryjne trzymanie się tego” (lp_13_IDI_absolwent),

„my tutaj musimy często pracować według zasad już ściśle określonych przez ustawę, więc my z tego po części nie użytkujemy tego na co dzień”
(Lp1_IDI_11_absolwent).

VIII.1.6. Wykonywane zadania zawodowe związane z dostępnością cyfrową

Część badanych absolwentów szkół ponadpodstawowych, która jest aktywna zawodowo, wskazywała, że zakres ich obowiązków w mniejszym lub większym stopniu wiąże się z dostępnością cyfrową, choć skala tych zadań jest bardzo zróżnicowana. Dotyczy to najczęściej tworzenia stron Internetowych i zarządzania nimi:

„zarządzanie zasobami całego naszego serwera” (lp1_IDI_11_absolwent).

Osoby, które nie pracują w zawodzie, często odpowiadały, że wykorzystują w pracy komputer i podstawowe narzędzia jak MS Office czy platformy dostosowane do specyfiki działalności podmiotów, w którym pracują:

„wszystko w tych systemach informatycznych. To co było w szkole, jak najbardziej te takie najbardziej podstawowe zagadnienia obecnie się przydają”
(lp3_IDI_10_ab).

VIII.1.7. Zadania związane z dostępnością cyfrową, które sprawiają trudności

Dla badanych absolwentów problemem związanym z dostępnością cyfrową, o którym wspomniano już wcześniej, jest przeważnie czytelność zasad z nią związanych:

„one nie są jakby tak czytelne, dosłownie dla większości osób po prostu jest to takie zbyt skomplikowanym językiem, chociaż można powiedzieć, że dla programistów” (lp1_IDI_10_absolwent).

VIII.1.8. Główne potrzeby i oczekiwania w zakresie zdobywania i poszerzania wiedzy z dostępności cyfrowej

Absolwenci szkół ponadpodstawowych wyrażali duże zainteresowanie szkoleniami z dostępności cyfrowej. Obszary tematyczne ich zainteresowań (podobnie jak w przypadku poprzednich grup pozycja pierwsza była wskazywana najczęściej):

- Programowanie: pisanie i rozbudowywanie stron internetowych i tworzenie aplikacji
„Nie wiem, czy bardziej nie poszedłbym w język programowania (...) programy cyfrowe i możliwości tworzenia ich, ale na Pythonie. To jest na chwilę obecną język przyszłości komputerów”.

„Chciałbym podwyższyć swoje kwalifikacje oraz zapoznać się na przykład z takim programowaniem aplikacji (Android/ iOS)”.

„Chciałabym poszerzyć swoją wiedzę na temat HTML, CSS, JavaScript”.

- **UX i UI design**, tj. tworzenie treści, usług, produktów dostępnych cyfrowo:
„Nie każda szkoła pogłębia user experience, bo wiem, że dużo osób u nas po informatyce idzie gdzieś czy to w tworzenie stron, czy w ogólnie pojęty marketing. I właśnie dostosowywanie tych stron może być ich narzędziem pracy, tak przyszłościowo”.
- E-commerce:
„E-commerce, czyli wszystko, co potrafiłoby zwiększyć jakby konwersję sprzedażową i to też przez tą dostępność” lp_13_IDI_absolwent.
- Testowanie dostępność stron internetowych i aplikacji:
„Sprawdzanie też tej dostępności, ale chciałabym też właśnie na pewno poznać (...). Osoby czy tam grupy wykluczone, jakich tych dostosowań potrzebują na przykład osoby niewidzące czy też niedowidzące? Jak dostosować taką stronę, żeby była ona wygodna w użytkowaniu”.
- Wsparcie i rozbudowa systemu zarządzania treścią serwisu WWW (CMS):
„Na pewno WordPress i podobne ogólnie formy plików tekstowych byłyby też dość przydatne”.
- Tworzenia dokumentów dostępnych cyfrowo:
„...założmy na ten Word (...) pokazanie praktycznych zastosowań (...) wszystkich funkcji tych programów. Bo w szkole to działało tak, że jak nauczyciel pokazywał jak to się robi ale nie tłumaczył nigdy po co to się robi, czemu to ma służyć”.

VIII.1.9. Czynniki, które motywują, aby poszerzać kompetencje związane z dostępnością cyfrową

Absolwenci są bardzo zmotywowani do podnoszenia swoich kompetencji w zakresie dostępności cyfrowej. Przede wszystkim chcą się rozwijać, zdobywać konkretne uprawnienia — certyfikat ze szkoleń jest czynnikiem, który mocno ich motywuje. Ponadto młodzi ludzie patrzą perspektywicznie, wskazują na rozwój zawodowy, na możliwość znalezienia dzięki zdobytym kwalifikacjom lepszej pracy, osiągnięcia lepszych zarobków:

„celem znalezienia lepszej pracy, rozwinięcia swojej umiejętności” (ab_inf_1),
„można wtedy zmienić pracę na lepszą, a to też i w tym kierunku, który nas interesuje bardziej” (lp3_IDI_4_absolwent),

„mimo że mam jakąś podstawową edukację w tym zakresie, to. To jednak to wszystko idzie do przodu. I myślę, że teraz praktycznie w większości miejsc pracy się korzysta z takiej cyfryzacji. No myślę, że to jest bardzo przydatne” (lp3_IDI_4_absolwent).

Poza tym są to często pasjonaci, którzy chcą tworzyć użyteczne rzeczy w tym m.in. strony internetowe:

„chcę robić dokładniejsze i bardziej funkcjonalne strony, które przyciągałyby ludzi (...) brakuje mi w tej kwestii doświadczenia” (lp_11_IDI_absolwent).

Jeden z badanych zwrócił uwagę, że dla niego czynnikiem motywującym do odbycia szkoleń w omawianym zakresie byłaby możliwość odbycia przy okazji stażu czy podjęcia pracy:

„jeżeli faktycznie po takim szkoleniu byłoby jakieś zapewnienia o możliwości zatrudnienia, nawet jako stażysta na początku w jakichkolwiek firmach, które gdzieś tam pewnie szkolenia mogłyby organizować, to na pewno byłby to jakiś taki parasol bezpieczeństwa albo forma nagrody” (lp_13_IDI_absolwent).

VIII.1.10. Zainteresowanie nabyciem kwalifikacji wolnorynkowej po szkoleniu z dostępności cyfrowej i przystąpieniem do egzaminu walidującego kwalifikacje (zgodne z ZSK)

Zgodnie z wcześniejszymi tendencjami absolwenci są zdecydowanie zainteresowani nabyciem kwalifikacji wolnorynkowych po szkoleniach z dostępności cyfrowej:

„każdy kurs, który byłby potwierdzony potem jakimś dokumentem, papierem, a nawet nie samymi kompetencjami jest na plus. A jeszcze jakby to było jakieś wiadomo finansowane czy jakieś dotacje takiego czegoś, bo to są drogie sprawy, niejednokrotnie to jak najbardziej za” (lp_13_IDI_absolwent),

„chciałbym, żeby te certyfikaty były na tyle rzetelne, żeby nie dostawał ich każdy, tylko osoba, która wykaże się” (Lp1_IDI_11_absolwent).

VIII.1.11. Skłonność pracodawców do delegowania pracowników na dłuższe szkolenia, w tym na szkolenie z dostępności cyfrowej

Opinie absolwentów pracujących dotyczące skłonności ich pracodawców do delegowania ich na dłuższe szkolenia z dostępności cyfrowej były podzielone. Część osób wskazywała, że w godzinach pracy byłoby to raczej niemożliwe:

„to nierealne w godzinach pracy” (lp2_IDI_10_absolwent).

Inni z kolei byli zdania, że prawdopodobnie pracodawca mógłby wyrazić na to zgodę:

„gdybym ja wyszła do niego z taką propozycją, to byłby skłonny”
(lp3_IDI_4_absolwent).

Jedna z badanych osób wskazała, że pracodawcy powinny zostać przedstawione korzyści, jakie jego firma może uzyskać dzięki odbyciu takiego szkolenia przez pracownika:

„jakaś korzyść wynikałaby na przykład dla tych ludzi z góry, to oni są jak najbardziej skłonni nas na takie szkolenia wysyłać, ale muszą czuć ten profit, bądź muszą czuć to, że to będzie przydatne w naszej codziennej pracy i obowiązkach” (lp1_IDI_11_absolwent).

Z kolei osoby nieaktywne zawodowo potencjalnie wyraziły chęć udziału w takich szkoleniach, lecz tutaj czynnikami ograniczającymi były np. finanse i perspektywa zmiany ich sytuacji na rynku pracy, tj. podjęcie zatrudnienia czy dalszej edukacji.

VIII.1.12. Preferowane formy i metody zdobywania wiedzy z dostępności cyfrowej

Preferowaną formą zdobywania wiedzy przez absolwentów są szkolenia. Absolwenci stosunkowo często wskazywali jako najkorzystniejszy tryb szkolenia zdalne. Często padały również wskazania na formę stacjonarną, lecz w takim przypadku badani byłiby skłonni do skorzystania z niej, gdyby odbywała się blisko ich miejsca zamieszkania (w przeciwnym wypadku raczej preferowano formę zdalną):

„chyba szkolenia stacjonarne, ale w dzisiejszych czasach wiem, że szkolenia online byłyby ciekawsze. Ale tutaj chciałbym zaznaczyć, żeby te szkolenia (...) były też nagrane, bo nie zawsze człowiek może w nich uczestniczyć albo chciałby czasami do nich wrócić” (lp1_IDI_11_absolwent).

Szkolenia hybrydowe były natomiast rzadziej wskazywane, choć dla części osób byłyby one również atrakcyjne.

Absolwenci bardzo mocno wskazywali na potrzebę praktycznej części szkoleń, ponieważ jak już wcześniej wskazywano, znają podstawy analizowanych zagadnień, ale brak im praktyki i doświadczenia. Część teoretyczna zdaniem badanych także jest istotna, ale powinno być jej zdecydowanie mniej niż praktyki i powinna być z nią połączona:

„w ujęciu Pareto, czyli 20% teorii i 80% praktyki, no bo to po prostu by się najlepiej sprawdziło” (lp_13_IDI_absolwent), „tutaj musiałyby to wyglądać w ten sposób, że jest przedstawiony teoretyczny przykład (...) i jako przykład tak dobrego przykładu i złego przykładu. Jakby porównanie po prostu tej przejrzystości, tak powiedzmy odbiór przez odbierającego internautę” (lp1_IDI_10_absolwent).

Ważne jest również to kto i z jakim poziomem wiedzy będzie w tych szkoleniach uczestniczył:

„jeżeli do tego kursu uczestniczyłyby głównie osoby (...) jak ja po technikum informatycznym, to myślę, że głównie praktyczne, lecz jeżeli miałyby być to jeszcze dla osób spoza takiego grona, to też jakaś część teoretyczna powinna się znaleźć” (lp_11_IDI_absolwent).

VIII.1.13. Optymalna organizacja szkolenia z dostępności cyfrowej

Zdaniem absolwentów szkół ponadpodstawowych szkolenia powinny być prowadzone w małych grupach, maksymalnie kilkunastoosobowych, które umożliwiają wymianę opinii, zadawanie pytań, analizę przypadków i konkretnych problemów. Duże grupy znacznie ograniczają możliwości uczestników do pełnego skorzystania ze szkolenia:

„jest to duża grupa, no to wtedy jakby zamyka się w pewnym sensie możliwość zadawania pytań” (lp1_IDI_10_absolwent).

Niektórym osobom trudno było wskazać preferowaną wielkość grupy, nigdy bowiem nie uczestniczyli w tego typu formach aktywności edukacyjnej:

„nigdy nie byłem na takim zjeździe, więc szczerze ciężko jest mi się odnieść (...) najlepsze efekty na studiach osiągało się w grupach 30 osobowych” (lp_13_IDI_absolwent).

Ponadto pojawiły się także wskazania, co do poziomu zaawansowania umiejętności uczestników szkoleń, który powinien być określony przed jego rozpoczęciem. Niektórzy badani brali udział w szkoleniach, w których uczestniczyły osoby z zerową albo podstawową wiedzą w danym zakresie i wówczas dla tych drugich takie szkolenie nie było atrakcyjne.

VIII.1.14. Lokalizacja szkoleń

Absolwenci często wskazywali jako preferowane miejsce szkoleń okolice swojego miejsca zamieszkania. Tutaj należy zwrócić uwagę, że część osób już pracuje i ze względu na swoje obowiązki nie zawsze może sobie pozwolić na wyjazdy. Inni z kolei

poszukują pracy albo są w trakcie kontynuowania nauki na studiach wyższych czy w szkołach policealnych, co także ogranicza ich możliwości wyjazdowe:

„przez brak jakiejś tam stałej pracy, to te środki i możliwości wyjazdowe są dość małe, więc po prostu no jeśli miałyby to być lokalnie, nie widzę przeszkód”
(lp_13_IDI_absolwent).

Z kolei osoby, które byłyby skłonne do dalszych wyjazdów, wyraźnie zaznaczały, że powinien wówczas być zapewniony nocleg.

VIII.1.15. Czas trwania szkoleń

Czas trwania szkoleń był dla absolwentów trudny do oszacowania, jak bowiem wskazywali, zależny jest on od konkretnej tematyki szkolenia. Opinie były bardzo zróżnicowane, zależne od preferowanej formy szkoleń — zdalnej lub stacjonarnej. Duży wpływ na odpowiedzi miała również obecna sytuacja zawodowa badanych, Osoby bierne zawodowo skłonne były do dłuższych szkoleń, natomiast osoby pracujące były dużo mniej elastyczne w tej kwestii.

W przypadku szkoleń stacjonarnych preferowano raczej weekendy. Z kolei w przypadku szkoleń zdalnych, bardzo często wskazywano na szkolenia po kilka godzin dziennie (od 1 do 3 godziny dziennie). Mogłyby one być rozłożone w dłuższej perspektywie — niekiedy pojawiały się wskazania nawet do kilku miesięcy.

VIII.2. Badanie metodą FGI

VIII.2.1. Doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową

Absolwenci z dużych miast opisali różne doświadczenia i sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności związanych z dostępnością cyfrową. Oto najważniejsze wnioski:

- Szkolenia i kursy — część uczestników brała udział w szkoleniach z obsługi pakietu Office (Excel, Word) i programów do tworzenia stron internetowych (HTML, WordPress). Wskazywano na istotność kursów online i możliwość uzyskania certyfikatów po ich ukończeniu.
„No właśnie mi to się kojarzy ten WordPress, bo miałem go w szkole i jest to bardzo funkcjonalny i praktyczny panel. Jest łatwy w obsłudze i właśnie rozwijanie umiejętności w tym panelu myślę, że mogłoby poskutkować w przyszłości”
Respondent_FGI2.

- Samodzielne zdobywanie wiedzy — uczestnicy często korzystają z filmów na YouTube, tutoriali i e-booków, aby samodzielnie pogłębiać wiedzę z dostępności cyfrowej. Często uczenie się odbywało się metodą prób i błędów.
„Może będę nieskromna, ale wszystkiego czego się nauczyłam. No to gdzieś tam YouTube i jakieś takie inne filmiki” Respondent_FGI2.
- Znaczenie praktyki — preferują praktyczne podejścia, takie jak tworzenie stron internetowych, praca z systemami zarządzania treścią (WordPress, Joomla), a także weryfikacja dostępności stron zgodnie z wytycznymi WCAG. Wymieniano również narzędzia, takie jak GovPress, jako przydatne w pracy nad dostępnością.
- Motywacje do nauki — głównie: zwiększenie konkurencyjności na rynku pracy i osobiste ambicje. Wielu uczestników podkreślało chęć zdobycia dodatkowych kwalifikacji, aby lepiej odnaleźć się w branży związanej z cyfrową dostępnością.
„Ja wierzę, że poszerzając swoją wiedzę, to z jednej strony oczywiście nie dość, że sam siebie rozwijam, ale uważam, że to zwiększa moją konkurencyjność na rynku pracy, co powoduje, że mam większe szanse na znalezienie pracy albo lepszej pracy” Respondent_FGI2.

Podsumowując, zdobywanie wiedzy w zakresie dostępności cyfrowej odbywało się głównie poprzez kursy online, samodzielne doskonalenie umiejętności i praktyczne zadania związane z tworzeniem treści cyfrowych.

Absolwenci zamieszkujący tereny wiejskie mieli różnorodne doświadczenia związane z dostępnością cyfrową i różne sposoby zdobywania wiedzy i umiejętności w tym zakresie. Wspomniane zostały takie aspekty jak programowanie, tworzenie stron internetowych (np. przy użyciu HTML, CMS-ów jak WordPress), korzystanie z narzędzi sztucznej inteligencji (AI), a także uczestnictwo w szkoleniach zdalnych i stacjonarnych. Kluczowe wnioski dotyczące sposobów zdobywania wiedzy i umiejętności:

- Samodzielna nauka i eksperymentowanie z narzędziami AI — uczestnicy, szczególnie zainteresowani nowymi technologiami, testowali różne platformy i aplikacje AI.
„Dostępność internetowa. Rzeczy związane właśnie z AI. Rzeczy związane z grafiką, filmami, żeby umieć po prostu samemu stworzyć jakieś podstawowe właśnie rzeczy związane z tym, żeby wiedzieć, jak to się robi, bo to zawsze przydaje się, jest na plus, jak ktoś jest obyty w tym temacie” Respondent_FGI5.
- Szkolenia z programowania i tworzenia stron internetowych — część osób miała doświadczenie z nauką języków programowania, takich jak Python, Java, czy z systemami zarządzania treścią.
„W liceum pamiętam, że mieliśmy dużo na przykład Pythona, takich rzeczy. I głównie Python się opierało” Respondent_FGI3.

- Kursy i szkolenia z grafiki komputerowej i projektowania — niektórzy uczestnicy zdobyli wiedzę poprzez kursy online związane z tworzeniem stron internetowych i grafiką.
- Udział w formalnych kursach z bezpieczeństwa cyfrowego — takie kursy były często organizowane przez uczelnie lub pracodawców.
- Praktyczna nauka poprzez współpracę z innymi — uczestnicy zwracali uwagę na znaczenie interakcji w ramach grupy, gdzie bardziej zaawansowani mogli pomagać początkującym.

„Jednocześnie jeszcze mam plany, żeby założyć własną firmę, więc pracuję z różnymi aplikacjami i innymi osobami, żeby stworzyć jakiś prosperujący biznes właśnie korzystając z internetu, z nowoczesnych technologii” Respondent_FGI5.

Wymieniono także czynniki, które motywują badanych do poszerzania wiedzy z dostępności cyfrowej, m.in. konkurencyjność na rynku pracy, osobiste ambicje i presja społeczna.

Podsumowując, badani zdobywają wiedzę głównie poprzez samokształcenie lub pomoc innych. Oczekują jednak większego wsparcia w postaci formalnych, praktycznych szkoleń.

VIII.2.2. Samoocena posiadanych kompetencji cyfrowych i związanych z dostępnością cyfrową

W samoocenie kompetencji cyfrowych i wiedzy związanej z dostępnością cyfrową, badani absolwenci z dużych miast oceniali swoje umiejętności najczęściej w kontekście obsługi popularnych narzędzi cyfrowych, takich jak pakiet Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint). Niektórzy posiadali ponadto podstawową wiedzę z programowania (HTML, CSS, JavaScript). W wypowiedziach badani podkreślali, że czują się pewniej w zakresie obsługi tych narzędzi, które są im przydatne w codziennej pracy lub w studiach.

Jeśli chodzi o kompetencje związane z dostępnością cyfrową, to świadomość tej tematyki, w tym w szczególności WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), była na ogół niska. Uczestnicy przyznali, że nie mieli wcześniej styczności z nim lub słyszeli o nim w bardzo ograniczonym zakresie. Część z nich dostrzegła potrzebę poszerzenia swojej wiedzy w tym obszarze, szczególnie w kontekście rosnącej roli dostępności cyfrowej w pracy zawodowej i na rynku pracy.

„To chodzi o dostępność właśnie cyfrową dla osób niepełnosprawnych. To są jakieś standardy. Wiem, że przez chyba Unię Europejską wydane. Tak mi się wydaje” Respondent_FGI2.

Ogólnie, zarówno w zakresie kompetencji cyfrowych, jak i dostępności cyfrowej, uczestnicy wyrażali chęć rozwijania umiejętności, jednak podawali różne motywacje — od osobistych ambicji, przez poprawę konkurencyjności na rynku pracy, po praktyczne potrzeby związane z ich bieżącą działalnością zawodową.

Samooceńca kompetencji cyfrowych i kompetencji związanych z dostępnością cyfrową absolwentów z terenów wiejskich była wieloaspektowa i dotyczyła bardzo zróżnicowanych kwestii:

- Zróżnicowanie poziomu — uczestnicy oceniają swoje kompetencje cyfrowe jako przeciętne lub dobre. Wskazują, że nowe technologie rozwijają się szybko, co utrudnia jednoznaczną ocenę. Wspomniano również, że: "nie zawsze nadąża się za nowinkami technologicznymi".
- Wysoka znajomość podstawowych narzędzi — Większość osób deklaruje znajomość pakietu Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint) i narzędzi internetowych, takich jak e-mail czy media społecznościowe. „Ja na studiach miałam, że tak powiem, rozszerzony pakiet Office. Poznałam go chyba mam wrażenie z każdej strony” Respondent_FGI14.
- Zainteresowanie sztuczną inteligencją — kilka osób wspominało, że korzysta z narzędzi opartych na AI, takich jak ChatGPT, co wskazuje na otwartość na nowe technologie. „I najlepiej jeszcze to konsultować na przykład z Gemini albo z innymi chatami, które też działają na podobnej zasadzie, bo czat czatowi nierówny” Respondent_FGI5.
- Programowanie i zaawansowane technologie — tylko niewielka część grupy ma zaawansowaną wiedzę w zakresie programowania (Python, Java), natomiast reszta raczej stawia pierwsze kroki w tej dziedzinie.

Samooceńca kompetencji związanych z dostępnością cyfrową:

- Świadomość istnienia standardów — uczestnicy mieli podstawową wiedzę na temat dostępności cyfrowej, ale nie każdy znał szczegóły, takich wytycznych jak WCAG (Web Content Accessibility Guidelines). Kilka osób słyszało o konieczności dostosowania stron internetowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, ale znajomość tych zagadnień była raczej ogólna. „Tak, jak najbardziej, bo to by ułatwiło też jakby im poruszanie się na przykład po stronie internetowej czy właśnie po jakimś koncercie na Instagramie, czy takie coś” Respondent_FGI5.
- Zainteresowanie rozwijaniem kompetencji — widać duże zainteresowanie dalszym rozwijaniem umiejętności, szczególnie w kontekście tworzenia stron internetowych zgodnych z dostępnością cyfrową. Część osób jest

zainteresowana programowaniem i wykorzystywaniem technologii do ułatwiania dostępu do treści cyfrowych.

- Praca z AI i cyfrowymi narzędziami — wykorzystanie sztucznej inteligencji do optymalizacji pracy, jak i dostosowania treści cyfrowych, było kluczowym obszarem zainteresowania, choć zwrócono uwagę, że wymaga to umiejętności formułowania odpowiednich zapytań (tzw. promptów).
„Istnieje na przykład Microsoft Creator, w którym możemy na przykład zaprojektować jakikolwiek obrazek. I jak pisałam jemu przykładowo jakiś prompt, to on mi nie zawsze projektował to, co chciałam, więc ja wchodziłam sobie do takiego czatu GPT ale do Bartu, czyli do troszkę innej wersji i pisałam, żeby on napisał na podstawie tego, co ja chcę stworzyć prompt i żeby za pomocą tego prompta wykreować obrazek” Respondent_FGI14.

Podsumowując, Badani mają dobrze rozwinięte podstawowe kompetencje cyfrowe, ale widzą obszary do poprawy, zwłaszcza w kontekście dostępności cyfrowej i zaawansowanych technologii. Ich wypowiedzi wskazują na gotowość do dalszego rozwoju, szczególnie w tematyce programowania, tworzenia stron i wykorzystywania sztucznej inteligencji.

VIII.2.3. Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrowa

Absolwenci z dużych miast wskazywali różne sposoby wykorzystania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową w codziennym życiu i pracy. Oto kluczowe spostrzeżenia:

- Podstawowe umiejętności cyfrowe — większość uczestników korzysta z pakietu Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint), zarówno na studiach, jak i w pracy. Excel jest szczególnie ceniony za możliwość tworzenia i analizowania danych.
„Ja generalnie dużo używam programu w ogóle też Office prezentacje, to bardzo często Excel. Oczywiście, bo skończyłam też profil matematyczno informatyczny, więc jednak korzystaliśmy też dużo z tego. Oprócz tego różne programy do projektowania stron HTML też Press World również troszkę się obitałam” Respondent_FGI2.
- Programowanie i tworzenie stron — niektórzy uczestnicy zdobyli podstawowe umiejętności programowania (HTML, CSS, JavaScript) w szkole średniej lub podczas studiów. Choć nie wszyscy są zaawansowani w tych dziedzinach, wielu rozumie podstawy kodowania, a niektórzy pracowali z WordPress.
„No ja miałem w szkole właśnie języki programowania. HTML, CSS, JavaScript.

Właśnie nie znam się na tym za bardzo, ale miałem trochę właśnie na lekcjach o tym” Respondent_FGI2.

- Znaczenie kreatorów stron internetowych — zwrócono uwagę, że dzięki nowoczesnym narzędziom, takim jak WordPress, osoby bez zaawansowanej wiedzy programistycznej mogą tworzyć funkcjonalne strony internetowe. To rozwiązanie ułatwia prace związane z dostępnością cyfrową.
- Znajomość zasad dostępności — niewielu uczestników spotkało się z terminem WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), ale rozumieli, że wytyczne te mają na celu, by osoby z niepełnosprawnościami mogli korzystać ze stron internetowych.

„Pierwszy raz słyszę” Respondent_FGI5.

- Sztuczna inteligencja i automatyzacja — niektórzy uczestnicy korzystają z narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, zarówno w pracy, jak i w życiu codziennym. Doceniają możliwość automatyzacji zadań, co ułatwia pracę z dostępnością cyfrową.

„Ale właśnie myślę, że fajnie tutaj posiadać umiejętność tworzenia stron za pomocą tych kreatorów właśnie, bo to myślę, że jest fajna opcja, jest bardzo teraz zautomatyzowane i też można sobie pomóc właśnie sztuczną inteligencją przy tego typu rzeczach” Respondent_FGI2.

Podsumowując, umiejętności cyfrowe tej grupy w kontekście dostępności są rozwijane w zależności od potrzeb, a kluczowe znaczenie ma dostęp do narzędzi i technologii, które ułatwiają codzienną pracę i wykonywanie zadań zawodowych czy akademickich.

Zakres wykorzystywania umiejętności związanych z dostępnością cyfrową przez absolwentów z obszarów wiejskich odnosi się do działań, które umożliwiają tworzenie i utrzymywanie treści cyfrowych, aby były one dostępne dla jak najszerszego grona odbiorców, w tym osób z niepełnosprawnościami. Wśród wypowiedzi badanych, znalazły się odniesienia do następujących zagadnień:

- Tworzenia stron internetowych zgodnie z WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), które są wytycznymi dla tworzenia dostępnych cyfrowo treści dla osób z niepełnosprawnościami.
- Programowania w różnych językach (m.in. Python, C++, Java), które pozwala na dostosowanie oprogramowania i treści do wymogów dostępności cyfrowej.
„Korzystam cały czas Payton Java, C++” Respondent_FGI14
- Korzystania ze sztucznej inteligencji i narzędzi cyfrowych do sprawdzania dostępności stron i optymalizacji treści pod kątem dostępności.
- Tworzenia treści multimedialnych z uwzględnieniem potrzeb użytkowników ze specjalnymi potrzebami, takich jak osoby niewidome lub niesłyszące.

- Bezpieczeństwa cyfrowego — ważnym aspektem w kontekście dostępności cyfrowej jest również ochrona prywatności i bezpieczne korzystanie z zasobów internetowych, szczególnie w kontekście osób narażonych na wykluczenie.
„Są tacy, co teraz nie korzystają z lekarza, bo my widzimy, co ludzie piszą do tej sztucznej inteligencji. Mamy podgląd na niektóre wiadomości. Na przykład pytają zamiast pójść do lekarza i się poradzić, to oni pytają, co powinny na kaszel brać. Sztuczna inteligencja nie do końca może poradzić odpowiednio. Prosta choroba może się przerodzić niestety w bardziej skomplikowane i zaawansowane”
Respondent_FGI14.

Dla młodych osób szczególnie ważne jest również poznanie umiejętności związanych z pisaniem odpowiednich „promptów” dla sztucznej inteligencji, która jest wykorzystywana w procesie dostosowywania treści cyfrowych.

VIII.2.4. Podnoszenie kompetencji i zdobywanie nowej wiedzy

Wśród absolwentów z dużych miast do tematu podnoszenia kompetencji i zdobywania nowej wiedzy odnoszono się w kilku aspektach dotyczących zarówno ich formy, jak i treści:

- Szkolenia — uczestnicy wielokrotnie wspominali o różnych kursach, głównie z zakresu pakietu Office, Excela i tworzenia stron internetowych (np. WordPress). Preferowali szkolenia online i możliwość dostępu do materiałów po zakończeniu kursu, aby móc wracać do nauki w dowolnym momencie. Dla młodych osób atrakcyjne są szkolenia w formie webinarów, filmików nagranych i udostępnionych na np. Youtube, ponieważ są w stanie z nich skorzystać, wtedy, kiedy mają na to czas.
„No to myślę właśnie, że kursy różnego rodzaju, nawet te online oraz też właśnie poradniki, no bo w sumie tak naprawdę jak się ma jakiś problem, to większość osób myślę, że korzysta wtedy właśnie z tych filmików instruktażowych, na przykład na YouTube” Respondent_FGI2.
- Praktyczna nauka — wypowiedzi sugerowały, że najskuteczniejsze są praktyczne szkolenia, w których teoria jest wprowadzana w kontekście rzeczywistych zadań. Wolą zdobywać umiejętności przez wykonywanie praktycznych ćwiczeń.
„No ja bardziej uważam, że teoria powinna być tak pokazana na samym początku, tak naprawdę podstawowo i wejść potem w praktykę i w międzyczasie, już w trakcie tej praktyki rozwijać też tą teorię, bo to najlepiej się rozumie na konkretnym przykładzie, kiedy coś już robimy” Respondent_FGI2.
- Motywacja — dla większości uczestników motywacją do podnoszenia kompetencji była potrzeba oszczędności czasu i wydajniejszej pracy, jak również

chęć zwiększenia konkurencyjności na rynku pracy. Niektórzy kierowali się osobistymi ambicjami i zainteresowaniami zawodowymi.

- Preferencje dotyczące formy szkoleń — uczestnicy preferowali krótkie, skondensowane kursy online lub hybrydowe, z naciskiem na praktyczne umiejętności. Ważnym elementem była możliwość elastycznego dostępu do materiałów szkoleniowych i dostosowanie czasu trwania kursów do ich możliwości czasowych. Teoria mogłaby być przekazywana online, a później podczas spotkania „na żywo” praktyka.
„Ja uważam, że hybryda, że powinna być wyłożona teoria, a później powinna zostać zrobiona praktyka. A wszystko przede wszystkim powinno być oparte o jakieś realne case'y” Respondent_FGI2.

Wśród absolwentów z obszarów wiejskich podejście do podnoszenia kompetencji i zdobywania nowej wiedzy obejmowało zarówno kwestie dotyczące konkretnych tematów, jak i formy samych szkoleń.

W kontekście oczekiwań wobec tematyki szkoleń pojawiały się m.in. następujące zagadnienia:

- Kompetencje techniczne: programowanie, tworzenie stron internetowych, znajomość języków programowania (np. Java, Python, HTML, CSS).
- Zarządzanie bezpieczeństwem w sieci: znajomość podstaw ochrony danych osobowych, unikanie zagrożeń cyberprzestępczych. Absolwenci zwracali uwagę na potrzebę szkoleń w zakresie cyberbezpieczeństwa.
„Ja jeszcze mógłbym dodać, że z cyberbezpieczeństwa można by jeszcze trochę poduczyć, bo to jest bardzo ciekawy temat i można by tam głębiej zajrzeć, żeby uświadamiać ludzi, jak łatwo dać się oszukać”
Respondent_FGI6.
- Znajomość zasad dostępności cyfrowej: np. WCAG (Web Content Accessibility Guidelines), które opisują, jak tworzyć strony internetowe i treści cyfrowe dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.
- Umiejętność projektowania z myślą o dostępności: tworzenie treści cyfrowych z myślą o użytkownikach z różnymi ograniczeniami (np. osoby niewidome, z niepełnosprawnościami ruchowymi).
„Co jest związane z osobami niepełnosprawnymi, że na zasadzie, że są bardziej dopasowane do osób niesłyszących, niewidzących”
Respondent_FGI6.
- Znajomość narzędzi służących do oceny dostępności: np. korzystanie z narzędzi do testowania dostępności stron i aplikacji.

Jeśli chodzi o formę podnoszenia swoich kwalifikacji i oczekiwania wobec ich rezultatów, to wskazywano m.in. na:

- Szkolenia i kursy: zarówno online, jak i stacjonarne, które pomagają w doskonaleniu umiejętności technicznych, takich jak programowanie, zarządzanie projektami cyfrowymi czy tworzenie dostępnych treści.
„Dla mnie byłoby ważniejsze umiejętności i wiedza prowadzącego szkolenie Na przykład nie. Aha, czy to też nie jest taka osoba, która tylko sobie gdzieś zdobyła papierek i po prostu gdzieś tam się prześlizguje przez karierę zawodową typu szkoleniowca? Nie wiem, przedstawia dalej jakieś tam PowerPoint, zrobioną prezentację przez kolegów, czy coś tylko czyta z prezentacji, no to dla mnie to nie jest żadne szkolenie. Więc dla mnie większą wartością jest wiedza szkoleniowca niż sam papierek na koniec” Respondent_FGI6.
- Praktyki i projekty: udział w projektach związanych z cyfryzacją, co pozwala na praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy.
„Takie szkolenie, gdzie. Masz połączoną teorię z praktyką. To by było dobre” Respondent_FGI14.
- Certyfikacje: zdobycie certyfikatów potwierdzających nowe umiejętności, np. z dostępności cyfrowej, co może zwiększyć konkurencyjność na rynku pracy.

Kluczowa w rozwoju cyfrowym jest też umiejętność krytycznego podejścia do nowych technologii i ciągłe aktualizowanie swojej wiedzy w związku z szybkim rozwojem cyfryzacji.

Podsumowując: doświadczenia w zakresie kompetencji cyfrowych są różnorodne. Absolwenci zarówno z terenów miejskich, jak i wiejskich mają zróżnicowany poziom wiedzy na temat kompetencji cyfrowych. Znajomość podstawowych narzędzi, takich jak Microsoft Office, jest powszechna, ale umiejętności związane z programowaniem czy dostępnością cyfrową są na niższym poziomie.

Poziom znajomości zasad dostępności cyfrowej jest niski — świadomość istnienia wytycznych dla dostępności cyfrowej, takich jak WCAG, jest ograniczona. Uczestnicy wykazywali ogólne pojęcie o potrzebie dostępności, jednak brakuje im szczegółowej wiedzy, jak stosować w praktyce.

Samodzielne zdobywanie wiedzy — uczestnicy często samodzielnie nabywają nowe umiejętności poprzez korzystanie z dostępnych online źródeł, takich jak tutoriale wideo, kursy online i e-booki. Część z nich preferuje naukę metodą prób i błędów.

Znaczenie praktyki — absolwenci preferują praktyczne podejście do nauki. Szkolenia, które łączą teorię z praktyką, są uważane za najbardziej efektywne. Uczestnicy chcieliby rozwijać umiejętności poprzez rzeczywiste zadania, takie jak tworzenie stron internetowych czy praca z narzędziami do weryfikacji dostępności.

Motywacje do rozwijania kompetencji cyfrowych — główne motywacje absolwentów to zwiększenie konkurencyjności na rynku pracy, osobiste ambicje i chęć efektywniejszego

działania w pracy zawodowej. Certyfikaty, które potwierdzają zdobyte kwalifikacje są również ważnym czynnikiem motywującym, jednak podkreślano potrzebę, by certyfikaty były związane z realnymi umiejętnościami.

Wyzwania w podnoszeniu kompetencji — głównymi barierami w uczestnictwie w szkoleniach są ograniczenia czasowe i finansowe. Uczestnicy podkreślali również znaczenie elastycznych form szkoleń, które można dostosować do ich codziennych obowiązków.

Preferowane formy nauki — szkolenia stacjonarne są preferowane ze względu na możliwość bezpośredniego kontaktu z prowadzącym, co zwiększa efektywność nauki. Jednak szkolenia online są bardziej dostępne i wygodne, a ich skuteczność zależy od zaangażowania uczestników.

Znaczenie sztucznej inteligencji — coraz więcej absolwentów interesuje się sztuczną inteligencją (AI) i widzi jej potencjał w optymalizacji pracy oraz tworzeniu treści cyfrowych. Jednak umiejętność formułowania odpowiednich zapytań do AI (tzw. promptów) stanowi wyzwanie, co podkreśla potrzebę szkoleń w tym zakresie.

VIII.3. Porównanie IDI i FGI

Biorąc pod uwagę zastosowane w projekcie metody badań jakościowych (IDI i FGI) można wskazać na pewne różnice i podobieństwa, jakie występują pomiędzy uzyskanymi wynikami, które wynikać mogły jednak z wielu czynników.

Podobieństwa:

1. **Znaczenie praktyki** — zarówno w ramach IDI, jak i FGI, uczestnicy podkreślali duże znaczenie praktycznego podejścia do szkoleń. Wiedza teoretyczna była uznawana za ważną, jednak główny nacisk kładziono na jak największy udział praktyki w nauczaniu, tak aby nabywać konkretne umiejętności poprzez ćwiczenia, np. tworzenie stron internetowych bądź testowanie ich zgodności z WCAG.
2. **Zainteresowanie programowaniem** — bez względu na metodę badawczą badani wykazywali duże zainteresowanie rozwijaniem umiejętności programowania, szczególnie w kontekście tworzenia i dostosowywania stron internetowych oraz aplikacji mobilnych. Chęć poszerzania wiedzy w zakresie HTML, CSS, JavaScript czy Python` a była wspólna dla obu grup.
3. **Znaczenie certyfikacji** — osoby badane metodą zarówno IDI, jak i FGI, wskazywali na potrzebę zdobywania certyfikatów potwierdzających ich umiejętności. Było to ważne zarówno z perspektywy osobistego rozwoju, jak

również z uwagi na możliwość zwiększenia swojej konkurencyjności na rynku pracy.

Różnice:

1. **Źródła zdobywania wiedzy** — w grupie absolwentów badanych za pośrednictwem IDI często wskazywano na samodzielne zdobywanie wiedzy z zakresu dostępności cyfrowej, korzystając z materiałów dostępnych w internecie (np. YouTube, GitHub). Wśród zbiorowości objętej FGI natomiast, większy nacisk kładziono na uczestnictwo w szkoleniach i kursach, zarówno stacjonarnych, jak i zdalnych.
2. **Świadomość wytycznych dla dostępności cyfrowej (WCAG)** — w badaniu IDI większość uczestników wykazywała się niewielką znajomością WCAG, często ograniczając się jedynie do teorii poznanej w szkole. W FGI z kolei, badani częściej wykazywali się większą świadomością, choć również nie wszyscy posiadali dogłębną wiedzę.
3. **Motywacja do nauki** — w IDI główną motywacją, aby poszerzać wiedzę była chęć uzyskania lepszej pracy i podniesienia kwalifikacji, często w kontekście przyszłej kariery. Natomiast w FGI większy nacisk kładziono na osobiste ambicje i chęć bycia na bieżąco z technologiami, co było widoczne szczególnie u osób z większych miast.

Podsumowując, zarówno w IDI, jak i FGI, absolwenci oczekują szkoleń z naciskiem na praktyczne umiejętności, jednak różnią się w podejściu do źródeł wiedzy i poziomu świadomości dotyczącej standardów dostępności cyfrowej

IX. Podsumowanie i wnioski z wyników badań jakościowych

Podstawowym celem wykonanych badań jakościowych (metodą IDI i FGI) dotyczących poznania potrzeb potencjalnych uczestniczek i uczestników szkoleń z dostępności cyfrowej, w obszarze edukacyjnym i zawodowym było m.in.:

- określenie oczekiwań i potrzeb osób, które będą chciały zdobyć dodatkowe kwalifikacje w obszarze dostępności cyfrowej w stosunku do zawartości programów przygotowywanych szkoleń;
- określenie aktualnej wiedzy potencjalnych uczestników planowanych szkoleń z zakresu kompetencji cyfrowych, w tym umiejętności programistycznych i świadomości zagadnień związanych z dostępnością cyfrową.

W kontekście potrzeb i oczekiwań badanych osób w stosunku do zagadnień, które powinny być uwzględnione w programach planowanych szkoleń widoczne były bardzo duże podobieństwa pomiędzy poszczególnymi zbiorowościami objętymi badaniami.

Zarówno przedstawiciele podmiotów publicznych, organizacji pozarządowych, partnerów społecznych, jak i absolwentów szkół ponadpodstawowych największy nacisk kładli na zagadnienia dotyczące **programowania**. Wskazywali oni na **potrzebę nauki tworzenia i rozbudowywania stron internetowych i tworzenia aplikacji**.

Oprócz tego tematami, na które wskazywali przedstawiciele każdej z badanych grup były:

- **Publikowanie treści zgodnych z wytycznymi dla dostępności cyfrowej (WCAG).**
- **Obsługa i rozbudowa systemu zarządzania treścią serwisu WWW tj. CMS.**
- **Tworzenie dokumentów dostępnych cyfrowo, w tym głównie MS Office.**

Przedstawiciele wszystkich badanych grup podkreślali również bardzo duże znaczenie szkoleń praktycznych. Doceniali wagę wiedzy teoretycznej, jednak to praktyczne zajęcia, warsztaty i ćwiczenia są ich zdaniem kluczowe dla efektywnego przyswajania wiedzy i skuteczności szkoleń z zakresu dostępności cyfrowej. Ważna była również dla nich możliwość uzyskiwania certyfikatów, które potwierdzają nabyte umiejętności z zakresu dostępności cyfrowej.

Przedstawiciele podmiotów publicznych, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych wskazywali dodatkowo na przydatność tematyki z zakresu **elektronicznego obiegu dokumentów**, wskazując na to, że w swojej pracy mają duże trudności z obsługą takich systemów.

Wspólnym zagadnieniem wymienianym zarówno przez pracowników podmiotów publicznych, jak i absolwentów szkół ponadpodstawowych było **testowanie**

dostępności stron internetowych i aplikacji, w tym obsługa narzędzi i programów do weryfikacji dostępności cyfrowej.

Zagadnieniami, których ujęcie w programach szkoleniowych było wskazywane przez pracowników sektora publicznego były ponadto:

- **Bazy danych, w tym tworzenie i zarządzanie nimi** — ten obszar najczęściej był wskazywany przez pracowników, którzy pracujących na bazach danych i zajmują się analizami danych.
- **Dostępność cyfrowa od podstaw** — ten obszar powinien być skierowany do osób, które nie mają wiedzy z zakresu dostępności cyfrowej.

Tematami pojawiającymi się w grupie absolwentów szkół ponadpodstawowych były dodatkowo zagadnienia z zakresu:

- **UX i UI design** tj. również w zakresie tworzenia treści, usług, produktów dostępnych cyfrowo;
- **E-commerce.**

W kontekście posiadanych kompetencji przedstawiciele poszczególnych grup objętych badaniem powszechnie było duże zróżnicowanie zależne od kierunków ukończonego wykształcenia i charakteru wykonywanej pracy. Wśród badanych pojawiały się osoby z wykształceniem informatycznym, technicznym, ekonomicznym i humanistycznym (jedynie wśród absolwentów dominowały osoby o wykształceniu informatycznym). Nie wykazano wyraźnej zależności między ukończonym kierunkiem a oceną jego przydatności w pracy związanej z dostępnością cyfrową.

Przedstawiciele podmiotów publicznych swoje kompetencje cyfrowe oceniali stosunkowo dobrze. Często pojawiały się opinie wskazujące na poziom średni lub wysoki. Podobnie było wśród pracowników NGO i partnerów społecznych. Jednak nawet w ramach tych grup występowały różnice w poziomie, które wynikały z charakterystyki zajmowanych stanowisk i pełnionych funkcji.

Zdecydowana większość absolwentów oceniła natomiast swoją wiedzę z zakresu kompetencji cyfrowych jako podstawową lub na średnim poziomie. Podkreślali oni, że znają podstawy, teorię, suchą wiedzę, ale brak im praktyki i doświadczenia, co można wiązać ze specyfiką tej grupy badanych związaną z dużą reprezentacją osób bez bogatego doświadczenia zawodowego.

Podsumowując: na podstawie zrealizowanych badań jakościowych widoczne jest duże zróżnicowanie badanych grup i brak wyraźnych trendów zarówno pod kątem deklarowanych oczekiwań wobec przygotowywanych szkoleń z dostępności cyfrowej, jak i aktualnych kompetencji dotyczących omawianej tematyki.

X. Rekomendacje w zakresie szkoleń

Poniżej przedstawiamy kluczowe rekomendacje oparte na wynikach przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych, które powinny zostać wzięte pod uwagę przy organizacji szkoleń z dostępności cyfrowej:

1. Z badań wynika, że poziom kompetencji cyfrowych potencjalnych osób przystępujących do szkoleń będzie prawdopodobnie bardzo niejednorodny. Należy zatem uwzględnić w projektowaniu szkoleń z dostępności cyfrowej aspekt zróżnicowania kompetencyjnego osób (część osób miała kompetencje na bardziej zaawansowanym poziomie, tj. wykazała się wieloma kompetencjami, innym zaś brakowało wielu umiejętności). Zatem kompetencje cyfrowe powinny być przynajmniej jednym z wyznaczników podziału na grupy szkoleniowe, a jeżeli nie będzie to możliwe, szkolenia powinny rozpoczynać omawianie danego tematu od podstaw, gdyż spora część osób nie będzie miała wystarczającej wiedzy w wielu obszarach związanych z dostępnością cyfrową. Jak wynika z badań kompetencje, w szczególności: umiejętność programowania w przynajmniej jednym języku programowania, znajomość technologii webowych (np. html, CSS, JavaScript) w przypadku grup pracownicy NGO i podmiotów publicznych, były dość szczególnie rzadkie.
2. Absolwenci na ogół mieli znacznie wyższe kompetencje cyfrowe od pozostałych dwóch grup, tj. przynajmniej połowa z nich deklaruwała znajomość prawie każdej kompetencji cyfrowej, co powiązane było zapewne z faktem, że spory odsetek wśród absolwentów stanowiły osoby, które ukończyły kierunki związane z informatyką i programowaniem. Tak duża różnica kompetencyjna między absolwentami a pozostałymi grupami może być ewentualną podstawą, by wyodrębnić tę grupę osób jako osobną grupę szkoleniową.
3. Z rezultatów badań wynika, że spora część osób nie pracowała lub nie pracuje z wieloma uwzględnionymi w badaniu produktami cyfrowymi, tj. oznacza to, że mogą mieć trudności z obsługą danego produktu cyfrowego lub mogą nie znać specyfiki pracy z danym produktem pod kątem dostępności cyfrowej, co należy również wziąć pod uwagę w projektowaniu tematów i zakresu szkoleń. Dwoma głównymi produktami, z którymi spora część osób zazwyczaj pracowała (tj. w których zakresie może czuć się bardziej kompetentna, a przyswajanie treści z nimi związanych może być łatwiejsze), to przede wszystkim strony internetowe i dokumenty elektroniczne. Ankietowani w znikomym stopniu pracowali natomiast z np. publikacjami elektronicznymi, aplikacjami webowymi, multimediami, aplikacjami mobilnymi (z wyjątkiem absolwentów), prezentacjami

multimedialnymi (głównie pracownicy podmiotów publicznych), co może być dodatkowym utrudnieniem w przypadku wprowadzania tematów lub zajęć powiązanych z tymi produktami, lub same elementy szkolenia powiązane z tymi produktami mogą budzić mniejsze zainteresowanie.

4. Odsetki osób, które pracowały z różnymi produktami cyfrowymi, były różne w zależności od grupy, tzn. np. w przypadku pewnych produktów osoby z jednej grupy pracowały z nimi częściej niż osoby z innej grupy, co należy mieć na względzie w przypadku zastosowania ewentualnego podziału grup szkoleniowych na te trzy grupy (pracownicy NGO, podmiotów publicznych i absolwenci).
5. Wyniki badań pokazują także, że przebadani ze wszystkich trzech grup, wykonywali zazwyczaj dość ograniczoną liczbę zadań związanych z dostępnością cyfrową w swojej pracy, a w przypadku wielu z zadań związanych z dostępnością cyfrową realizowała je niezbyt duża liczba osób. Najczęściej praca przebadanych koncentrowała się wokół tworzenia dokumentów elektronicznych, publikacji treści w mediach społecznościowych (z wyjątkiem pracowników podmiotów publicznych), czy publikacji treści na stronie internetowej. Bardzo rzadko badani zajmowali się np. programowaniem aplikacji mobilnych, programowaniem w technologiach webowych, przygotowywaniem audiodeskrypcji do filmów, napisów do filmów, transkrypcji tekstowej do nagrań, co może wiązać się z mniejszym zainteresowaniem późniejszymi elementami szkoleń powiązanymi z takimi zadaniami lub mniejszymi umiejętnościami związanym z takimi zadaniami, a więc potrzebą realizowania pewnych treści nauczania od podstaw.
6. Odsetki osób, które wykonywały zadania związane z dostępnością cyfrową, różniły się w zależności od grupy, tzn. np. w przypadku pewnych zadań osoby z jednej grupy wykonywały je częściej niż osoby z innej grupy, co należy wziąć pod rozwagę w przypadku zastosowania ewentualnego podziału grup szkoleniowych na te trzy grupy (pracownicy NGO, podmiotów publicznych i absolwenci).
7. W przypadku projektowania ścieżek szkoleniowych należy uwzględnić fakt, że w ramach trzech zaproponowanych obszarów szkoleniowych (tworzenie dostępnych cyfrowo produktów, poprawianie dostępności produktów cyfrowych, audytowanie produktów cyfrowych), we wszystkich trzech przebadanych grupach, najwięcej osób było zainteresowanych tworzeniem dostępnych cyfrowo produktów, natomiast najmniejsze zainteresowanie wzbudził obszar: poprawianie dostępności produktów cyfrowych. Proporcje osób, które będą szkolone w powiązaniu z tymi 3 obszarami, powinny zatem uwzględniać różny poziom zainteresowania tymi obszarami wyrażony w badaniu. Najwięcej miejsc

szkoleniowych powinno być zapewnione w przypadku szkoleń w ramach obszaru dotyczącego tworzenia dostępnych cyfrowo produktów.

8. Podczas badań badani wyrażali różne zainteresowanie poszczególnymi zaproponowanymi elementami szkoleń (proponowano 8 elementów szkoleń w ramach badania ilościowego). Najwięcej zainteresowania uzyskały propozycje: tworzenie produktów i treści dostępnych cyfrowo, poznanie i zrozumienie standardu WCAG, poznanie technologii asystujących (pracownicy podmiotów publicznych, absolwenci), tworzenie alternatyw zapewniających dostępność (pracownicy NGO), w związku z tym te elementy szkoleń powinny być zapewnione w ramach szkolenia. Najmniej osoby chciałyby się szkolić z zakresu: poznanie metod realizowania audytów produktów cyfrowych, zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnością, oceny dostępności produktów cyfrowych (pracownicy podmiotów publicznych i absolwenci), czy przepisów i standardów dostępności cyfrowej (absolwenci).
9. W ramach badania jakościowego oprócz 8 obszarów szkoleniowych ujętych w badaniu ilościowym jego uczestnicy wśród zagadnień, które powinny być uwzględnione w programach planowanych szkoleń, wskazywali na kwestie dotyczące programowania. Podkreślali oni potrzebę nauki tworzenia i rozbudowywania stron internetowych i tworzenia aplikacji. Dotyczyło to wszystkich badanych zbiorowości. Oprócz tego wskazywali oni też na potrzebę ujęcia zagadnień z zakresu obsługi i rozbudowy systemu zarządzania treścią serwisu WWW (np. CMS); tworzenia dokumentów dostępnych cyfrowo (w tym głównie MS Office). Przedstawiciele podmiotów publicznych, organizacji pozarządowych i partnerów społecznych wskazywali dodatkowo na przydatność tematyki z zakresu elektronicznego obiegu dokumentów. Pracownicy sektora publicznego wymieniali również zagadnienia z zakresu baz danych — ich tworzenia i zarządzania nimi. Absolwenci z kolei zwracali uwagę na potrzebę uwzględnienia w planowanych szkoleniach kwestii dotyczących UX i UI design, e-commerce i zagadnień związanych z rosnącym znaczeniem AI w optymalizacji i tworzeniu treści cyfrowych.
10. Jak pokazały badania, ankietowanych motywowałaby do wzięcia udziału w szkoleniu możliwość wdrożenia dostępności cyfrowej w swojej organizacji i możliwość osobistego rozwoju — w przypadku absolwentów przede wszystkim byłby to osobisty rozwój. Marginalne lub niewielkie znaczenie miały tutaj motywacje w postaci potwierdzenia posiadanych kwalifikacji lub zdobycia cennych kwalifikacji rynkowych, co pokazuje, że nie są to prawdopodobnie w

przypadku większości osób motywacje, do których się powinniśmy odwoływać podczas rekrutacji ankietowanych do szkoleń.

11. Potencjalni uczestnicy szkoleń wskazali, iż najchętniej chcieliby, aby zjazdy szkoleniowe były w weekendy (najwięcej wskazań uzyskała ta opcja we wszystkich trzech grupach badanych) lub ewentualnie przez 4 dni w tygodniu od poniedziałku do czwartku. Pozostałe rozważane opcje nie zyskały zbyt wiele aprobaty. W związku z tym, planując szkolenia, przede wszystkim powinno się proponować powyższe pierwsze lub ewentualnie dodatkowo także drugie rozwiązanie dla każdej z przebadanych grup.
12. Badani, wypowiadając się w kwestii lokalizacji szkolenia (dostępne były w badaniu ilościowym dwie opcje — lokalizacja blisko miejsca zamieszkania lub z dojazdem), preferowali nieco bardziej możliwość szkoleń blisko swego miejsca zamieszkania, tak aby móc po danym dniu szkoleniowym wrócić od razu do domu (bardziej woleli w szczególności taką lokalizację pracownicy podmiotów publicznych, a najmniej sprecyzowane zdanie w tej kwestii mieli pracownicy NGO). Ze względu na fakt, że nie było tutaj wyraźnej przewagi jednej z opcji lokalizacji szkoleń, zapewnione mogłyby być dwa proponowane rozwiązania, z tym że należy oczekiwać, że pierwsze rozwiązanie (lokalizacja blisko miejsca zamieszkania) byłaby częściej oczekiwana i preferowana.
13. Ankietowani wyrazili również swoje preferencje do charakteru zajęć. Osoby z grupy pracowników NGO i absolwenci potrzebują szkoleń maksymalnie praktycznych, pozwalających od razu na zajęciach zastosować wiedzę i opartych na przykładach.
14. Część z badanych preferuje szkolenia, przynajmniej częściowo, w formie zdalnej (optowało za tym część osób, także niepełnosprawnych).
15. Badani opowiadali się także za tym, aby zostało przygotowanych i zaproponowanych im kilka ścieżek szkoleniowych, dostosowanych do potrzeb określonych grup odbiorców i ich poziomu zaawansowania.
16. Preferencje osób niepełnosprawnych czy też kobiet nie były takie same zazwyczaj w przypadku trzech analizowanych grup (NGO, podmioty publiczne absolwenci), a więc trudno mówić jest o jednorodnych i uniwersalnych, oczekiwaniach tych dwóch grup — kobiet i osób niepełnosprawnych we wszystkich analizowanych 3 grupach.